CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

३२

नेपालको ऐतिहासिक

एवम्

विविध संकलन संग्रह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ह्रति·भू·३५४

श्री गणेश

राष्ट्नायक श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव सरकारको ५५ औं शुभ जन्मोत्सवको मङ्गलमय अवसरमा नेपालको ऐतिहासिक एंवम अन्य विविध विषयको सङ्लन संग्रह यस पुस्तकको वाचन गर्नुहुने सम्पुर्ण नेपाली तथा विदेशी महानुभावहरूलाई म श्री विजय कुमार सुनाम दशऔंला जोडी विन्ती टकाउँछु । यस सङ्लन कार्यको ५ बर्ष अवधिमा झण्डै तीनहजार जति विभिन्न नेपाली तथा अङ्ग्रेजी पुस्तक, बुलेटिन ब्रोचरहरूबाट लगभग ७०० चानचुन कुराहरू यसमा समाविष्ट भएका छन् । यो मेरो चौथो प्रयासको खुडकिलो हो । यो पुस्तकमा नेपालका प्रख्यात लेखकहरूका प्रसिद्ध पुस्तकहरू नेपालको ऐतिहासिक रुपरेखा, गोपालराज वंशावली, सामान्य ज्ञान, नेपालको आलोचनात्मक इतिहास, बृहत ज्ञानकोष, आधुनिक नेपाल, नेपालको आन्दोलन र अन्य विभिन्न पुस्तकहरूबाट तथ्य समाविष्ट भएका छन् । मलाई आफ्नो प्रज्ञा प्रतिष्ठान परिवारको रुपमा स्वीकार गरी मेरो उतरोत्तर प्रगतिको लागि सहयोग उपलब्धी गराएकोमा नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान र सहयोग गर्नुहुने त्यस विभिन्न मन्त्रालय, संघ, संस्था, कम्पनी लि., बैंकहरू, शाहीसेना, नेपाल प्रहरी, त्रिभुवन विश्वविद्यालय, परराष्ट्र शिष्टाचार शाखा, विभिन्न चिकित्सालयहरू, अन्धा, अपाङ्ग, कुष्ठरोग, यूनियन, महासंघहरू राष्ट्रिय संग्रहालय, काठमाण्डौ महानगरपालिका, वडागुरुज्यू, गुरुपुरोहित, प्रज्ञा प्रतिष्ठानहरू, क्लबहरू, बुद्धिजिवी, भद्रभलाद्मी, ज्ञानी, सन्तमहन्त, बूढापाका आदि सबैमा हृदयदेखि धन्यवाद टकाउँछु । त्यस नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठानबाट छापिदिने शर्तमा यो पुस्तक तयार गरिएको तर निकै लामो समय लाग्ने भएको हुंदा अरु कुनै मार्फत प्रकाशनमा ल्याए हुन्छ भन्ने स्वीकृती पाएतापनि अरु कुनै ठाउँबाट प्रकासनमा ल्याउँन सकिंन । उक्त संकलन पुस्तक वि.स. २०५५ सालभित्र प्रकासनमा ल्याईसक्नु पर्ने भएकोले यसमा लाग्ने खर्च धितो पत्रद्वारा खर्च जुटाई आफैले प्रकासन गरेको हुँ । यस संकलन संग्रहको लागि प्राप्त विभिन्न संघ संस्थाका नाम तथा परिचयहरू छाटकाँट गरी छोटकरीमा समाविष्ट गरिएको छ । यस सङ्लनमा जनश्रुतिहरूको पनि भनाइहरु समाविष्ट भएको छ । हुनत म कुनै लेखक, कवि होइन तर यो मेरो सानो प्रयासको थालनी मात्र हो । सङ्लनमा कुनै लय, छन्द, शैलीहरू नभेटिएला तैपनि सङ्लन भएकोले सर्वसाधारण र देशलाई उपयोगी होला भन्ने अपेक्षा लिएको छु ।

अन्तमा यसमा सानातिना त्रृटिहरू रहेमा सवै पाठकहरूसंग सविनय क्षमाप्रार्थना गर्दछु । यो पुस्तकमा फोटोहरू रंगीन गर्ने योजना थियो तर निकै खर्च लाग्ने भएको हुंदा बाध्यतासाथ श्याम श्वेत गर्नु पऱ्यो ।

जयदेश ! जयनरेश !!

सङ्लनकर्ता
श्री बिजय कुमार सुनाम
विशिष्ट बाद्यबादक
नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विषय सुची

क्र.सं	नाम	पे. नं.
१	श्री ५ वीरेन्द्र मौसुफको फोटो	१
२	शाह वंश राजाहरूको फोटोहरू	२
३	श्री ५ वीरेन्द्र मौसुफको जीवनी र शान्तिक्षेत्र प्रस्तावको समर्थन गर्ने मित्र राष्ट्रहरू	३/४
४	काठमाण्डौ भ्याली नागदहको फोटो	५
५	विश्व भूगल-चार युगमा विभाजन	६
६	राजा जनक सीता, गौतम बुद्ध,	७
७	नेपालको राष्ट्रिय चिन्हरू	८
८	मञ्जुश्रीको फोटो	९
९	मल्ल राजाहरूको फोटोहरू	१०
१०	अंशुवर्मा र मल्लराजाहरूको फोटो	११
११	श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहको सेनपति काजीहरु	१२/१३
१२	राणा प्र.म. हरूको फोटोहरू	१४/१५
१३	२००७ सालपछिका प्र.मं. हरुको फोटो	१६/१७
१४	काठमाण्डौ नागदहपछिका राज्य शासकहरु	१८
१५	गोपालवंश, सूर्यवंश, उत्पति किरात राजाहरू	१९
१६	किरात र लिच्छवी राजाहरू	२०
१७	तेह्रै शताब्दीयो मल्ल राजाहरु	२१
१८	मल्ल राजा शासनकालहरू	२२
१९	का. नागदहपछि राज्य शासक पूर्वकालदेखि वर्तमानसम्म राजाहरू	२३
२०	राज्य शासक पुर्खौली नेपाल मानचित्र नक्सा भित्र विभिन्न	२४
२१	१८७३ मा सुगौली सन्धी नेपालसित भएको	२५
२२	सुगौली सन्धी दोश्रो भाग	२६
२३	श्री ५ वीरेन्द्र मौसुफको बर्षभरी महत्वपूर्ण सवारी	२७
२४	गोरखा शाहवंश राजाहरू नेपाल अधिराज्य पूर्वकाल र वर्तमानसम्म राजाहरू	२८
२५	श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहको सेनापतीहरू, राणा प्र.म. र २००७ सालपछिको प्र.मं. हरु	२९
२६	श्री ५ ज्ञानेन्द्र र बडागुरुजु गरु पुरोहित	३०
२७	तत्कालिन राजसभा स्थाइं समितिको सम्मानर्नीय सभापतिहरू र राष्ट्रिय सभाको अध्यक्ष, प्रतिनिधि सभाको सभामुख, सम्माननीय प्रधान न्यायधिस र महान्यायधिवक्तहरू	३१
२८	काठमाण्डौ प्रसिद्ध गुरु गोरखानाथ	३२
२९	हनुमानढोका धरहरा घण्टाघर	३३
३०	रानीपोखरीको इतिहास	३४
३१	मनको इच्छा पुरा गर्ने मनकामना	३५
३२	प्रजातान्त्रिक संविधान घोषणा	३६
३३	वीर अस्पतालको चिनारी	३७
३४	घरेलु विद्युत प्राधिकरण कलधारा; वाटो गोस्वारा	३८
३५	गोरखापत्र दैनिक विवरण	३९
३६	नेपाल राजकिय प्रज्ञा प्रतिष्ठान स्थापना	४०
३७	ने. राजकिय प्रविधि विज्ञान प्रतिष्ठान स्थापना	४१
३८	त्रिभुवन विश्वविद्यालय स्थापना	४२
३९	शाही नेपाली सेना फिल्ड मार्सल सेनापतीहरु	४३
४०	नेपाल प्रहरी महानिरिक्षकहरू र विवरणहरु	४४
४१	कर्मचारी संचयकोप हुलाक सेवा दुरसंचार	४५
४२	२००३ साल र विभिन्न पार्टी आन्दोलनहरु	४६
४३	२००७ साल अगाडि र २००७ सालपछिका सहिदहरू	४७
४४	सहिदहरूकै विवरणहरू	४८
४५	नेपालमा प्रजातन्त्रपछि पहिलो चुनाव भएको वि.सं. १५ साल फागुन ७ गते सम्पन्न संसादको पहिलो चुनाव र २०४८ मा विभिन्न पार्टीको चुनाव चिन्हहरु र पार्टी दलहरु समावेश	४९ ५० ५१ ५२
४६	सांस्कृतिक संस्थान, नेपाल टेलिभिजन अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र महानगरपालिका	५३
४७	रेडियो नेपाल र प्राभइभेट रेकर्ड कम्पनीहरु	५४
४८	राष्ट्रिय पर्व बिदा दिवस तथा अन्तर्राष्ट्रिय दिवसका विवरणहरु	५५
४९	अखिल नेपाल महिला संघहरूका कृयाकलाप र महिला संघकै विवरणहरू	५६/५७
५०	नेपाल वैक लि. नेपाल राष्ट्र वैंक विवरणहरू	५८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

डुप्लि. न. ३५४

५१ राष्ट्रिय वाणिज्य वैंक कृषि विकास वैंक विवरणहरू ५९
५२ पशुपतिनाथ मन्दिर मन्दिरवारे विवरणहरू ६०
५३ जंग व. राणाको वहादुरी र किर्तिहरू ६१
५४ राष्ट्रिय संग्राहलय त्रिभुवन स्मारक, रत्नपार्क, वालाजु, वाइसधारा राष्ट्रिय पुस्तकालय ६२
५५ राष्ट्रि सभागृह शाही नेपाल वायुसेवी निगम, साभा यातायातका विवरणहरू ६३
५६ विमा संस्थान खेलकुद परिषद विवरणहरू ६४
५७ नेपालको शैक्षिक तथ्यांकहरूको विवरण ६५
५८ साभा प्रकाशनका-विवरण स्थापना ६६
५९ कृषि मन्त्रालय विवरणहरू र नेपाल पत्रकार संघ ६७
६० शाही औषधी लि. विवरणहरू ६८
६१ राजगुठी वारे केहिचिनारी गुठी संस्था ६९
६२ नेपालमा कारागारको व्यवस्थापनको सामान्य झलक ७०
६३ चिडियाखाना एक परिचय भृकुटीमण्डप र नेपाल विद्यार्थी संघ विवरणहरू ७१
६४ नेपाल प्रचलित विभिन्न धर्महरूको वारे पुजारीहरू कति किसिमकाहरू छन् ७२
६५ नेपाल चलचित्र कलाकार संघ विवरण ७३
६६ नेपालमा दक्षिण सार्क खेलकुदहरूको विवरण गणेशमान श्रेष्ठ र मनमोहन अधिकारी चिनारी नारायणगोपाल राजामति शास्त्रीय गायक वादन सन्चा पहलमान कालाकार मध्ये प्राज्ञ र महाप्रवन्धकहरू ७४
६७ महालेखा अडिट हिसाव, नेपाल कम्पनी दर्ता गर्नुपर्ने ७५ वर्ष वृद्धभत्ता थप गरेको ६० वर्ष विदुवा भत्ता र गा.वि.स. हरूलाई ५ लाख दिने शाही मंच वनेको, राष्ट्रिय कम्प्यूटर स्थापना, मतदान परिचयपत्र लागु, १४ अंचल ७५ जिल्ला, नगर क्षेत्र विभाजन, दशै पेश्की माफ भएको, अवकास मिलेकाहरूलाई आधा दशैंपेश्की दिने, विवाह जन्ममृत्यू दर्ता गर्नुपर्ने र २०५६ सालको निर्वाचनमा भएको चुनाव विवरण ७५
६८ जनक शिक्षा सामाग्री केन्द्र लि.को विवरणहरू ७६
६९ पाठ्यक्रम विकास केन्द्र परिचय ७७
७० नेपाल औद्योगिक केन्द्रहरू ७८
७१ नेपाल औद्योगिक हरूको सूचीहरू ७९
७२ कामाण्डौ नगर विकासको एक झलक ८०
७३ सिंहदरवार वैद्यखाना विकास समितिको विवरण ८१
७४ जुडिवुटी उत्पादन तथा प्रशोधन क.लि. ८२
७५ नेपाल वाल संगठन सम्वन्धी सामान्य जानकारी ८३
७६ वाल संगठनका वाकी कुरा र नेशनल ट्रेडिङ्ग लि. विवरणहरू ८४
७७ नेपाल रेडक्रसको शुभारम्भ विवरण नेपाल जुनियर यूवा रेडक्रस ८५
७८ नेपालमा भएका आपाङ्गको भलक ८६
७९ पेशागत आन्दोलन र कर्मचारी संगठनको विभिन्न विवरणहरू ८७
८० नेपालमा प्रवेश भएका मुश्लिम नागरिकहरू र माड्वारी नागरिकहरू नेपालमा प्रवेश भएको ८८
८१ नेपालमा भएका मानव अधिकारहरू ८९
८२ नेपालमा प्रवेश भएका प्रभासी नागरिकहरू ९०
८३ भिक्टोरियाक्रस वृटिस सेमाको सर्वोच्च युद्ध पदक हो त्यसका विवरण ९१
८४ गोरखा भी.सी. योद्धाहरूको विवरण चार्ट ९२
८५ नेपाल वाह्रवर्षे मेला पर्व मनाउने परम्पराको भलक ९३
८६ वाह्रवर्षे मेलाको विवरणहरू ९४
८७ वाह्रवर्षे मेलाकै विवरण र अधिराज्यको धनि देवल र नेपालमा दास प्रथाको भलक ९५
८८ नेपाल अधिराज्यको सुकुम्वासीहरूको स्थापना, नेपालको धोवि नागरिक र हजाम नागरिकहरू ९६
८९ मूल्य अभिवृद्धि कर लगाउने र असुल उपर ९७
९० जाउलाखेलख डिष्टीलरी र राष्ट्रसंघ वृद्धहरूको लागि प्रतिवन्धित सिद्धान्तहरू ९८
९१ अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवस विवरण ९९
९२ म्यूजिक नेपालको संक्षिप्त विवरण एक दशक १००
९३ संस्था परिचय साधना कला केन्द्र १०१
९४ नेपालमा भएका घट्ना र महत्वपूर्ण कुराहरू १०२
९५ नेपालमा भएका घट्ना र महत्वपूर्णका वाँकी कुराहरू र सानातिना घट्नाहरू १०३
९६ नारी सौन्दर्य प्रतियोगिताको भलक वालिक सौन्दयै प्रतियोगिता तर्फ १०४
९७ नारी सौन्दर्य बाँकी कुराहरू र भिजिट नेपाल १९९८ र मनाङ्गे व्यापारी एक भलक १०५
९८ राणा र पंचायतदेखि निर्माण हुदै आएका विवरणहरू १०६
९९ केहि महत्वपूर्ण कुरा विवरणहरू र दलित जातिहरूको लागि संघर्ष १०७
१०० केहि महत्वपूर्ण दोश्रो संगीत विकास प्राइभेट सांस्कृतिक संस्था चरिया नृत्य गजल दलित मध्ये पदवी पाउनेहरू १०८
१०१ नेपालको हिन्दु धर्म संस्कृति र विधि परम्पराहरू १०९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१०२ नेपालमा विभिन्न प्रकारको मुख हेर्ने परम्परा दाहसंस्कार र नेपाली राष्ट्रिय पोशाक विवरण ११०
१०३ १९९१ सम्मको जनसंख्या चार्ट विवरण १११
१०४ श्री ५ को सरकार सामान्य प्रशासन मन्त्रालय निजामती किताबखाना ११२
१०५ ट्रेकिङ्ग एजेन्ट एशोसियशन अफ नेपालको विधान, नेपालमा आएका होटेलहरू र ट्राभल्स अफिस ११३
१०६ चलचित्र जगत, कान्तिपुर दैनिक पत्रिका र ट्रलिवस वारे केहिरूजानकारी ११४
१०७ हिमालय शिखर पर्वतारोहणहरूको विवरण र राफ्टिङ्गहरू ११५
१०८ नेपाल अर्वुद रोग निवारण संस्था विवरण ११६
११९ नेपालमा अन्धाको विवरण ११७
११० नेपालमा मानसिक अस्पताल एक छोटो भलक ११८
१११ नेपाल क्षयरोग निवारण संस्थाको भलक ११९
११२ नेपाल क्षयरोगको विवरणहरू १२०
११३ काठमाण्डौ महानगरपालिका शहरी क्षेत्र पूर्वाधार सुधार आयोजनाको प्रेस विज्ञप्ती १२१ १२२ १२३
११४ नेपालमा देखा परेका एड्सको विवरण १२४
११५ नेपाल परिवार नियोजन संघको एक झलक १२५

Contents

List of visit from different countries to the kingdom of Nepal 1
Order of Precendence 5
Heads of the Royal Nepalese Missions abroad 6
Commitment of Foreign Aid in 1995/96 7
Commitment of Foreign Aid in 1995/96 8
Commitment of Foreign Aid in 1997/98 9
Loss of lives and properties 11
Refugees in Nepal a short Glimpse 13
Joint Press Release 15
Background History of the Maternity Hospital 18
Leprosy Control 20
Nepal National Federation of The Deaf and hard of Hearing (NADH) 21
T.U. Teaching Hospital 22
Nepal Chamber of Commerce 24
The ABCs of Rotary by Cliff Dochterman 25
Vishwa Hindu Mahasangh 26
Department of Plan Resources 27

सङ्कलनकर्ता श्री विजय कुमार सुनाम
वडा नं. १९, यट्खा टोल, काठमाण्डौ
फोन नं. २६५७३१

मूल्य रु. १५०।-

Acc. 22609 / 23789

कम्प्यूटर टाइपिङ्ग, पिन्टिङ्ग एण्ड सेटिङ्ग
श्री गोकुल प्रधान
अन्नपूर्ण सक्रेटरीयल सर्भिस
असन चोक, काठमाण्डौ नेपाल
फोन नं. २२९२४९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

११६
११७
११८
११९
१२०
१२१
१२२
१२३
१२४
१२५

1
5
6
7
8
9
11
13
15
18
20
21
22
24
25
26
27

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१०

१०

१०

१८

१८

१८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव

HIS MAJESTY BIRENDRA BIR BIKRAM SHAH DEV

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

THE SHAH DYNASTY, FROM PRITHIVI NARAYAN SHAH TO HIS MAJESTY BIRENDRA BIR BIKRAM SHAH DEV.

नेपालमा शाह वंश राजाहरू श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहदेखि हाल मौसुफ श्री ५ वीरेन्द्रसम्म
एघारौं पुस्ताका शाह वंश राजाहरूको फोटो समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राष्ट्नायक श्री ५महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव वि.सं. २००२ साल पौष १४ गते शुक्रवार दशमी तिथि विहानको प्रथम प्रहरमा पैदा होइवक्सेको थियो । मौसूफ स्व. श्री ५ महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव र युवराज्ञी श्री ५ इन्द्र राज्यलक्ष्मी देवी शाहका ज्येष्ठ सुपुत्र होईवक्सन्छ । मौसूफको शिक्षा दार्जीलिङ्गको सेन्ट जोसेफ स्कूल र बेलायतको इटन कलेजमा सम्पन्न भएको हो । मौसुफवाट राजनीति आदि विविध विषयहरुको अध्ययन गरिवक्सेको छ ।

२०२२ सालमा मौसुफवाट नेपाल अधिराज्यको उत्तराधिकारीको सम्मान पाईवक्स्यो । मौसूफको शुभ विवाह २०२६ साल फागुन १६ गते राजकीय समारोहसाथ रथी श्री केन्द्रशमशेर ज.व.रा **को** ज्येष्ठ सुपुत्री ऐश्वर्य राज्यलक्ष्मी देवीका साथ सुसम्पन्न भयो। सो अवसरमा नेपाल अधिराज्यका गण्यमान्य, भद्र-भलाद्मी ,गुरु पुरोहित, सम्माननीय, माननीय, श्री ५ को सरकारका विभिन्न तहका पदाधिकारी, विभिन्न स्कूलका छात्र छात्राहरुका टोली, झाँकी, बाजाहरु ,शाही नेपाली सेना,नेपाल प्रहरीका जवानहरुको नारायणहिटी राजभवन देखि सिंहदरवारसम्म दायाँ वायाँ दोहरो लहर अगाडि रिसल्ला, चारघोडे वग्गीमा शुभविवाहका सामग्रीहरु साथ जुलुसको रुपमा गएका देखिन्थे । मौसुफ बसेको हात्तीलाई विभिन्न सुवर्ण पहिराई हौदाका सिंहासनमा दुल्हाको पहिरनमा शुभविवाहको शोभायात्रामा मित्रराष्ट्रहरुवाट आएका महामहिमहरुलाई पनि हात्तीमा सम्मान दिइएको थियो । विभिन्न लावालस्करका साथ नारायणहिटी राजदरवारदेखि घण्टाघर, रत्नपार्क-भोटाहिटी मोड, महँाकालस्थान, गोश्वारा हुलाक शहीदगेट मोड, भद्रकाली माईलाई दायाँ परिक्रमा गरी सिंहदरवार
सम्म शुभविवाहको शोभायात्रा सुसम्पन्न भएको थियो ।

मौसूफहरुका दुई सुपुत्र, एक सुपुत्री होइवक्सन्छ । मौसुफको राज्यारोहण २०२८ साल माघ १७ गते भएको हो ।

२०२९ सालमा राष्ट्रिय विकास परिषद् गठन गरी नेपाललाई चार विकास क्षेत्रमा विभाजन गरिवक्सियो । २०३० सालमा मौसूफवाट आफ्ना प्यारा जनताहरुका पीरमार्का वुझिवक्सन पूर्व मेचीदेखि पशिचम महाकाली, उत्तरी हिमाल दक्षिण तराई फाँटसम्म विभिन्न राजकाजको समय मिलाई जनताहरुको घर दैलोमा पुगी विभिन्न समस्याहरु वुझिवक्सिन राजकीय भ्रमण गरिवक्सियो ।

२०३० साल भदौ १८ गते मौसूफ असंलग्न राष्ट्रहरुको चोथौ शिखर सम्मेलनमा भाग लिइवक्सन अल्जीयर्सतर्फ सवारी होइवक्स्यो । २०३० साल असोज २६ गते गणतन्त्र भारतका राष्ट्रपति श्री भिभि गिरी तथा प्रधानमन्त्री श्रीमती इन्दिरा गान्धीको निमन्त्रणमा सवारी होइवक्सियो । त्यस्तै२०३० साल मंसिर २२ गते जन गणतन्त्र चीनका राष्ट्रपति श्री तुंङपिउ र प्रधानमन्त्री श्री चाउ एनलाईको प्रथम निमन्त्रणमा जन गणतन्त्र चिनको मैत्रीपूर्ण भ्रमण गरिवक्सियो । २०३० साल मौसुफको प्रथम निमन्त्रणामा संघीय गणतन्त्र युगोस्लाभियाका राष्ट्रपति श्री मार्शल जोजेफ ब्राज टिटो नेपाल भ्रमणमा आउँदा मौसुफवाट भव्य स्वागत गरिवक्सियो ।

२०३१ साल फागुन १२ गते श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव श्री ५ वडामहारानी ऐश्वर्य राज्यलक्ष्मी देवी शाह मौसुफको शुभराज्य अभिषेक दिनको दोश्रो प्रहरमा हिन्दू धर्मअनुसार सुसम्पन्न भयो । मौसुफको सिन्दुरयात्राको अवसरमा हात्तीको हौदामा मौसुफहरुलाई विभिन्न राजपोशाक श्रीपेच पहिरण साथ राज गराइएको थियो । सो सुभयात्राको समारोमा विभिनन मित्र राष्ट्रहरुका राष्ट्र प्रमुख तथा महा महामहिमहरुलाई हात्तीको हौदामा राखी शोभायात्रामा सहभागी गराएका थियो। सो अवसरमा समाननीय ,माननिय ,गुरु पुरोहित,विभिन्न तहका अध्यक्ष तथा श्री ५को सरकारका विशिष्ठ श्रेणी एवम उच्च तहका पदाधिकारीहरु, वुद्धिजिवि, भद्रभलादमी, साहुमहाजन र विभिनन झात्री टोलीहरु सहीतले नारायणहिति राजदरवार देखि सम्पूर्ण नगरमा शाही नेपाली सेना नेपाल प्रहरीका जवानहरु र उच्च पदाधिकारीहरु उर्दी पोशाकमा सडकको दाँया वाँया चारचार कदमको दुरीको लहरमा नारायणहिटि दरवार देखि सिन्दुर यात्रा समारोको प्रोसेस दरवार मार्ग, घण्टाघर, विजुली अड्डा, सभा गृह, भद्रकाली माईलाई परिक्रमा गरी शहिदगेट, **गौशरा हुलाक,** न्यूरोड गेट जुद्ध सडक वसन्तपुर काष्टमण्डल अशोक विनायक तथा विभिन्न देव वरीपरि परिक्रमाका साथ हनुमानढोका मखन इन्द्र चोक असन परिक्रमा गरी भव्य लावालस्करको साथ सम्पन्न भएको थियो । सोही अवसरको पर्सिपल्ट मौसुफबाट विभिन्न महामहिम पाहुनाहरुलाई दर्शन भेटको अवसरमा एक समारोह वीच नेपाललाई "शान्ति क्षेत्र" घोपित गरियोसभन्ने प्रस्ताव राखीबक्सियो । २०३६ सालमा जनताको जनभावनाको कदर गर्दै श्री ५ वाट जनमत संग्रह गर्ने घोपणा गरिबक्सियो । २०३७ सालमा नेपाललाई ५ विकास क्षेत्रमा घोषित गरी संविधानको दोश्रो र तेश्रो संशोधन गरिबक्सियो । २०४७ साल कार्तिक २३ गते नेपाली जनताहरुको चाहना अनुसार पून: प्रजातन्त्र प्राप्ति पछिको नयाँ सम्बिधान जारी गरिबक्सियो ।

२०५२ साल पौष १४ गते विभिन्न दलहरु समिलित भई मौसुफको सुवर्ण शुभजन्मोत्सव भव्य समारोह मनाइयो । २०५३ साल माघ १८ गते मौसुफको गद्दी आरोहण रजत महोत्सवको उपलक्ष्यमा दशरथ रंगशालामा मौसुफमा चढाएको अभिनन्दन ग्रहण गरी बक्सियो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२०५० साल भारतको ५० शौ गणतन्त्र दिवसमा नेपाल नरेश प्रथम पटक अतिथिको रुपमा भाग लिवक्सियो । मौसुफवाट नेपाललाई शान्ति क्षेत्र घोषीत गरियोस् भन्नी राखीएको प्रस्तावलाई सर्मधन गर्ने राष्ट्रहरुका नामावली र मिति यस प्रकार छन् ।

१. तारिख २५फेवरी सन् १९७५ उत्तर कोरिया
२. ७ अगस्त १९.७५ दक्षिण कोरिया
३. मई महिना १९.७६ पाकिस्तान
४. मई महिना १९.७६ चिन
५. १९. दिसम्वर १९.७६ वंग्लादेश
६. २८ दिसम्वर १९.७६ मलेसिया
७. २६ मई १९.७८ फिलीपिन्स
८.२ मार्च १९.७९. चेकोरुलाभिया
९. २७ अप्रिल १९.७९. इजरायल
१०. २७ फरवरी १९.७९. लीविया
११. २७ फरवरी १९८० श्री लंका
१२. ४ मार्च १९.८० वर्मा
१३. १ मार्च १९८० सिंगापुर
१४. ३१ मार्च १९८० इजिप्ट
१५. ४ अप्रिल १९८० चिली
१६. १५ अप्रिल१९८० ईराक
१७. १०सतेमवर १९८० इन्डोनेसिया
१८. २६ सितमवर १९८० थाईल्याण्ड
१९. १८ नोभेम्वर १९८० वेर्लजिएम
२० २१ नोभेम्वर १९८० वेलायत
२१. २३ नोभेम्वर १९८० योगोसलाभीया
२२. २४ नोभेम्वर १९८० ओमान
२३. ५ दिसम्वर १९८० जापान
२४. ७ फरवरी १९८१ वहराईन
२५. १७ अप्रिल १९८१ इराक साउदी अरविया
२६. १ फरवरी १९८२ अस्टोलिया
२७. १४ जम १९८२ सुदान
२८. १७ जम १९८२ माल्दिभस
२९. ७ सितमवर १९८२ नाई जेरिया
३०. १७ सितम्वर १९.८२ केन्या
३१. ४ मार्च १९८३ साईप्रस
३२. ४ जुलाई १९८३ फ्रान्स
३३. ७ सितम्वर १९८३ इटाली
३४. १३ सितेम्वर १९८३ स्पेन
३५. २५ सितम्वर १९८३ माल्टा
३६. २९. सितम्वर १९८३ संयुक्त अरब इमिरेटस
३७. ४ दिसम्वर १९८३ लक्जेमवर्ग
३८. ७ दिसम्वर १९८३ संयुक्त राज्य अमेरिका
३९. २८ मार्च १९८४ ब्रुनाई
४०. १७ मई १९८४ वहायो
४१. १२ जुन १९८४ सोमालिया
४२. १६ जुलाई १९.८४ कोस्तारिया
४३. २० जुलाई १९८४ क्यानाडा
४४. १५ अगस्त १९८४ लेसोथो
४५. १० सितम्वर १९८४ उरुखे
४६. १ अक्टुम्वर १९८४ मेक्सिको
४७. १२ अक्टुम्वर १९८४ कोलोम्विया
४८.१५ अक्टुम्वर १९८४ वेलिभिया
४९. १९ अक्टुम्वर १९८४ जोर्डन
५०. २२ अक्टुम्वर १९८४ सेन्ट लुसिमा
५१.८ नोभेम्वर १९८४ हाईटी
५२. १८ नोभेम्वर १९८४ पाराग्वे
५३. २८ नोभेम्वर १९८४ जिदरल्याण्न
५४. २९ नोभेमवर १९८४ पोचुर्गल
५५. ४ डिसेम्वर १९८४ पपुवा ज्युगिनी
५६. १० दिसेम्वर १९८४ मोरक्को
५७. २४ दिसेम्वर १९८४ पश्चिम जर्मन
५८. २८ दिसेमवर १९८४ जमैका
५९. १ जनवरी १९८५ टयुनि सिया
६०. १ मार्च १९८५ कतार
६१. २४ मई १९८५ ज्यूनिल्याण्ड
६२. ८ जुलाई १९८५ सेनेगल
६३. २५ जुलाई १९८५ गायना
६४. ३१ जुलाई १९८५ टोकी
६५. ९ अगस्ट १९८५ होन्डुरस
६६. ४ अक्टुवर १९८५ गावोन
६७. ११ अक्टुवर १९८५ मोरिसस
६८. ९ नोभेम्वर १९८५ कम्मोचिया
६९. २५ नोभेम्वर १९८५ गोतेमाला
७०. ४ जनवरी १९८६ होलेसि
७१. १९ फरवरी १९८६ लेवनान
७२. १४ अप्रिल १९८६ वाण्डा
७३. १९ मार्च १९८६ सियारालिवोन
७४. २३ जुन १९८५ मध्ये अफ्रिकन गणराज्य
७५. २३ जुन १९८६ स्वीजल्याण्ड
७६. २५ जुलाई १९८६ फिजी
७७. ३० जुलाई १९८६ पेरु
७८. १७ अगस्त १९८६ वोत्सवाना
७९. ७ सतेम्वर १९८६ जाविया
८०.१९ दिसेम्वर १९८६ सिसेल्स
८१. २० फरवरी १९८७ जायर
८२. १५ मार्च १९८७ डेनमार्क
८३.१६ मार्च १९८७ रोमानिया

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

IMAGINATORY PICTORIAL PHOTOGRAPHS OF KATHMANDU VALLEY. (NAGH DAHA OF GOLDEN AGE)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

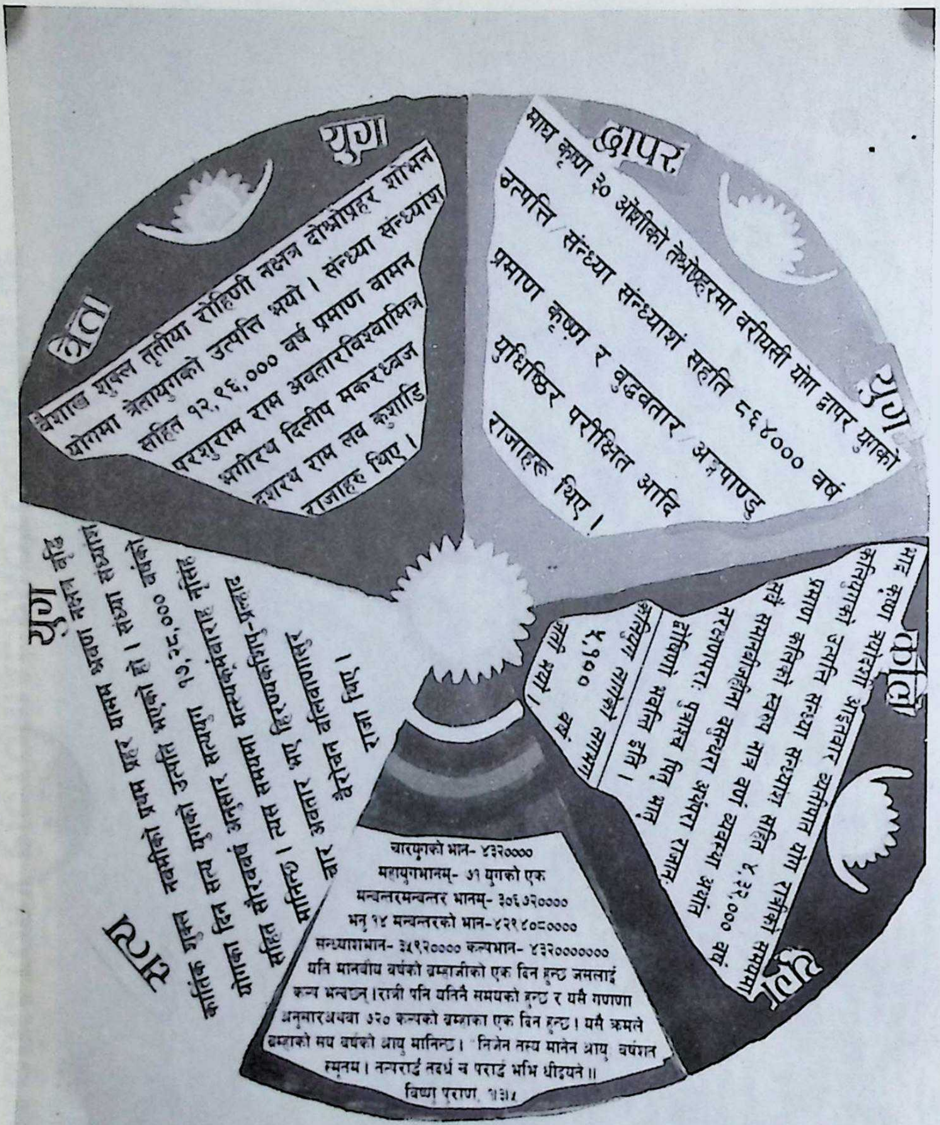

THE RUNNING AGES OF UNIVERSE

चार युग सत्ययुग, त्रेतायुग, द्वारयुग, कलियुगहरू र युगहरूको छोटकरीमा बयानहरू समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

KING JANAK GODDESS SITA, LORD BUDHA ARINIKO, TRIBHUVAN AND BRAVE WARRIORS OF NEPAL

नेपालको भूमिमा उत्पन्न भएका श्री राजा जनक माता सीता विश्व प्रंख्यात भगवान बुद्ध र नेपाल भूमिका महाविर पराकर्मीहरू समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

NATIONAL SIGNS OF NEPAL

नेपालका मुख्य राष्ट्रिय चिन्हहरू समावेशका चित्रहरू

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

MANJUSHREE WHO REALESED WATER FROM NAGH DAHA.

यी चित्र समावेश महामञ्जुश्री हुन यस भ्याली नाग दहलाइं पानी निकाश वाहिरपठाई सम्थरजमिनमा विभिन्न मनुष्य जनजातिहरु लाई वसोवास गर्ने स्थान बनाउनमा ठुलो परिकल्पना परित्यागमा महाचीन वाट आएका महामञ्जुश्री ले विभिन्न वौध्द मत आज्ञा अनुसार आफ्नो, वरदान, र मोक्षदा,को शक्ति प्रयोग गरि महामण्डप गिरी दक्षिण तर्फ चोभारको तल्लो पहाडको श्रृङ्खलामा काटेर दहको पानी निकाश मैदानी क्षेत्रहरुमा प्रवेश गराई दिएपछि यस भ्याली वागद्वार सिर विष्णुद्वार सिर समिलित भै पानीको वेगमा ककोर्टक नाग वाहेक सव नाग इत्यादीहरु वगेर गए ककोर्टक नाग लाई उनै वौध्द मत आज्ञाले आसन बनाई दिएर वसेका हुन त्यो दक्षिण तर्फ काटिएको स्थान लाई हिजआज चक्रतिर्थ भन्दछन् । यो फर्पिङ्गको पुछारमा प्रर्दछ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

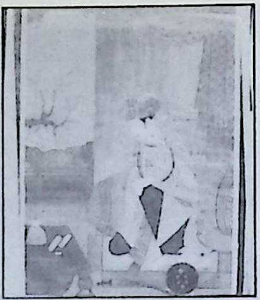

KING MAHINDRA MALLA
B.S. 1619-1635

KING PATHIBENDRA MALLA
B.S. 1637-1744

KING BHASKAR MALLA
B.S. 1757-1771

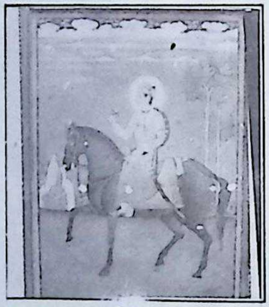

KING YOG NARENDRA MALLA
B.S. 1742-1763

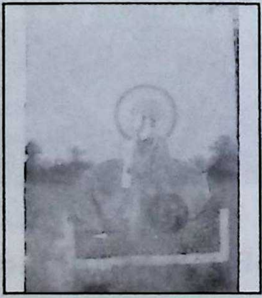

KING BHUPATINDRA MALLA
Death B.S. 1771

KING JAYA PRAKASH MALLA
B.S. 1793-1825

THE PHOTOGRAPHS OF ANSHU VARMA AND MALLA KINGS (RULER)

नेपालका लिच्छिवी राजा अंशुवर्मा र नेवारी मल्ल राजाहरूको फोटो र चित्र समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ANSHU VARMA
Suryabansi Lichchhabi King

KING SIDDHINARSINGH MALLA
B.S. 1679-1714

KING PRATAP MALLA
B.S. 1698-1731

KING JAYASTHITI MALLA

KING RANAJIT MALL &
KING JAYAPRAKASH MALLA
B.S. 811 Kartik

KING OF PATAN
RANAJIT MALLA

KING OF BHAKTAPUR
BHUPTINDRA MALLA

KING OF KANTIPUR
PRATAP MALLA

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

COMMANDER-IN-CHIEF KALU PANDE
Died in Kirtipur

KAJI DAMODAR PANDE
B.S. 1808-60

GENERAL ABHIMAN SINGH BASNET
Service B.S. 1801-1857

KAJI AMAR SINGH THAPA
B.S. 1808

BIR BHAKTI THAPA
B.S. 1851

BAL BHADRA KUNWAR
B.S. 1871

GENERALS OF THE UNIFICIATION ARMY OF PRITHIVI NARAYAN SHAH

नेपालमा शाह वंश श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहका अग्रपंक्ती प्रधान सेनापति मुख्य कार्यकर्ताहरू र प्र.म. राणाहरू भन्दा पहिलेका प्र.म. हरूका फोटोहरू समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

CAPTAIN SHAMSHER RANA

KAJI NAYAN SINGH THAPA

SARDAR SARWAJET THAPA

SARDAR RAM KRISHNA KUNWAR

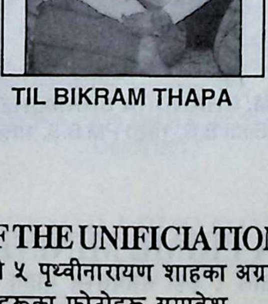

TIL BIKRAM THAPA

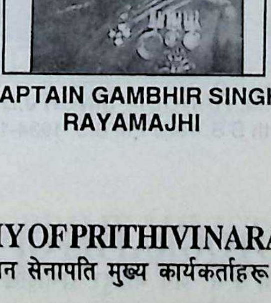

CAPTAIN GAMBHIR SINGH RAYAMAJHI

GENERALS OF THE UNIFICIATION ARMY OF PRITHIVINARAYAN SHAH

नेपालमा शाह वंश श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहका अग्रपन्ती प्रधान सेनापति मुख्य कार्यकर्ताहरू र प्र.म. राणाहरू भन्दा पहिलेका प्र.म. हरूका फोटोहरू समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

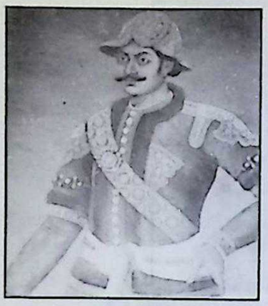

P.M. BHIM SHEN THAPA
Birth B.S. 1831 PM B.S.1863-1894
· Death 1896 —

P.M. RANGA NATH PAUDEL
Birth B.S. 1830, PM B.S. 1894-1895

P.M. MATHVAR SINGH THAPA
Birth B.S. 1855 PM B.S.1900-1902

FIRST PM JANGA BAHADUR RANA
Birth B.S. 1874 PM B.S. 1903-1934

P.M. BAM BAHADUR RANA
PM B.S. 1913-1914

P.M. RANODIP SINGH J.B.R.
Birth B.S. 1882 PM B.S. 1934-1942

P.M. CHANDRA SHAMSHER J.B.R.
Birth B.S. 1920 PM B.S. 1958-1986

PHOTOGRAPHS OF RANA PRIME MINISTERS.

नेपालमा प्रथम राणा प्र.मं. जंग बहादुर राणादेखि २००७ साल र केही समयसम्म मोहन शमशेरसम्मका राणा प्र.मं. हरूको फोटा समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

P.M. VEER SHAMSHER J.B.R.
Birth B.S. 1909 PM B.S. 1942-1958

P.M. DEV SHAMSHER J.B.R.
Birth B.S. 1919 PM B.S. 1957-1958

P.M. BHIM SHAMSHER J.B.R.
Birth B.S. 1922 PM B.S. 1986-1989

P.M. JUDHDA SHAMSHER
PM B.S. 1989-2002

P.M. PADHMA SHAMSHER J.B.R.
Birth B.S. 1939 PM B.S. 2002-2004
Death 2017

P.M. MOHAN SHAMSHER
PM B.S. 2004-2007

PHOTOGRAPHS OF RANA PRIME MINISTERS.

नेपालमा प्रथम राणा प्र.मं. जंग बहादुर राणादेखि २००७ साल र केही समयसम्म मोहन शमशेरसम्मका राणा प्र.मं. हरूको फोटा समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

MATRIKA PRASAD KOIRALA
PM B.S. 2008-2009
PM B.S. 2010-2011

TANKA PRASAD ACHARYA
PM B.S. 2012-2014

DR. K. I. SINGH
PM B.S. 2014-2014

BISWESWOR PRASAD KOIRALA
PM B.S. 2016-2017

SURYA BAHADUR THAPA
PM B.S. 2021-2023
PM B. S. 2023-2025
PM B. S. 2036-2040

KIRTINIDHI BISTA
PM B.S. 2025-2026
PM B.S. 2028-2030
PM B.S. 2034-2036

NAGENDRA PRASAD RIJAL
PM B.S. 2030-2032
PM B.S. 2042

ELECTED PRIME MINISTERS OF NEPAL AFTER 2007. MATRIKA PRASAD KOIRALA TO CONTEMPORARY PRIME MINISTER KRISHNA PRASAD BHATTARAI.

२००७ सालपछि नेपालमा पहिलो प्रजातन्त्रमा जनताहरूबाट र चुनाव जिति आएको प्र.मं. हरू मातृका प्रसाद कोइरालादेखि हाल प्र.मं. कृष्ण प्रसाद भट्टराईसम्मका प्र.मं.हरूको फोटा समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

DR. TULASI GIRI
President, Minister Council
B.S. 2019-2021
PM B.S. 2032-2034

LOKENDRA BAHADUR CHAND
PM B.S. 2040-2042
PM B.S. 2046-2047

MARICH MAN SINGH SHRESTHA
PM B.S. 2043-2046

KRISHNA PRASAD BHATTARAI
PM B.S. 2047-2048

GIRIJA PRASAD KOIRALA
PM B.S. 2048-2051

SHER BAHADUR DEUBA
PM B.S. 2051-2052

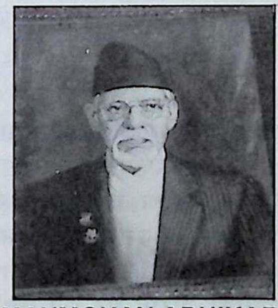

MANMOHAN ADHIKARI
PM B.S. 2051-2052

ELECTED PRIME MINISTERS OF NEPAL AFTER 2007. MATRIKA PRASAD KOIRALA TO CONTEMPORARY PRIME MINISTER KRISHNA PRASAD BHATTARAI.

२००७ सालपछि नेपालमा पहिलो प्रजातन्त्रमा जनताहरूबाट र चुनाव जिति आएको प्र.मं. हरू मातृका प्रसाद कोइरालादेखि हाल प्र.मं. कृष्ण प्रसाद भट्टराईसम्मका प्र.मं.हरूको फोटा समावेश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

काठमाडौंका नागदहपछिका राज्यशासकहरू

सत्ययुगको महामण्डपगिरि **चारभन्ज्याङभित्र** हिउँ र हुस्सुको चारैतिर फिंजिएको पानीको चहलपहलै नदेखिने भयानक दह थियो रे । यस सरोवर दहमा स्वर्गका अप्सराहरू समेत आई फूलचोकी र नार्गाजुनको पहाडवाट सरर ओर्लेर स्नान गरी जान्थे रे । यस सरोवरमा विभिन्न तेत्तीस कोटि देवदेवीहरू जलविहीन हिलोमाटो दहमा आफ्नो सम्पूर्ण स्वरूप प्रकट गर्न नपाई भोका नाङ्गा भई गुम्सेर छटपटाइरहेको यो पूर्वकालको नागदह पूर्व पश्चिम करीव २० माइल उत्तर दक्षिण करीव १५ माइलमा फिजिएको सत्ययुगमा विपरीत अर्थात् विपश्वी नामको प्रथम बुद्ध चैत्रशुल्क पूर्णिमाको दिन दहको माझमा एउटा कमलको वीउ रोपेका थिए । सो वीउवाट उम्रेको कमलको फूल आश्विनशुक्ल पूर्णिमाको दिन पूर्णरूपले फक्र्यो त्यस फूलको माझमा बौद्ध मतले स्वयम्भुनाथ र शिवमार्गी मतले श्री पशुपतिनाथको ज्योतिर्मय मूर्तिको प्रार्दुभाव भयो । यो खवर सर्वत्र फैलेपछि शिखी नामका द्वितीय बुद्ध आएर फूलचोकी गिरिमा आसन गरी ज्योतिर्मय मूर्तिको दर्शन गरी ध्यान योगद्वारा जन्म सार्थक गरेपछि त्रैतायुगमा विश्व नामका तृतीय बुद्धले एक लाख फूलको ज्योतिमृयको पूजा गरी मनुष्यवासयोग्य गर्न नागदहको पानी वाहिर पठाउने उपाय आफ्ना शिष्यहरूलाई सिकाइदिए केही कालपछि महाचीनवाट आएका मञ्जुश्री बोधित्वले वरदा र मोक्षदा शक्ती प्रयोग गरी दहको दक्षिणतर्फको तल्लो पहाडको श्रृंखलाको माझमा काटेर पानी निकाली मनुष्य वासयोग्य वनाए । त्यस नागदहमा अङख्य नागहरू थिए । ती मध्येको कर्कोटक नाग र नागिनीलाई उनै बुद्धको आज्ञाले टौदह र नागदहमा आसन वनाई बसाइलिदिए, अरू नागहरू पानीको वेगमा वगेर गए । त्यसपछि मञ्जुश्री आफ्ना शिष्यमध्येका धर्माकर नाम गरेका भक्तलाई राज्यको अधिकार सुम्पी चीनतर्फै फर्के राजा धर्माकर स्वर्गे भएपछि क्रकुच्छन्दले धर्मपाललाई मञ्जुपत्तनको राजा वनाइदिए, त्यसपछि धर्मपालकै सन्तान सुधन्वा राजा भए । सीताको स्वयम्वरमाहेर्न जाँदा कुशध्वजवाट सुधन्वाको हत्या भयो । त्यसपछि कुशध्वजले सांकाश्यनगरमा राज्य गरे । द्वापरयुगको अन्तमा काश्यप नामका बुद्ध आई ज्योतिर्मय मूर्ति र गुह्येश्वरीको गोड देशमा गई वर्णन गरी कुशध्वज निःसन्तान भई मरेको समाचार पाइ गुणकामदेव आई सांकाश्यनगर विजय भई राज्य चलाए ।

अब हिन्दु वंशावली अनुसार

कलियुग लागेपछि युधिष्ठिरको आदिराज्यमा, हिमाल पहाडको काखमा रहेको घना जंगल भएको भूमण्डलमा (नेपाल उपत्यका) प्रधान श्रीभृङगारेश्वर भट्टारकको प्रार्दुभाव भयो । त्यसपछि गौतम आदि ऋषिगण आई रहन लागे । अनि गौतमेश्वर आदि देवताको प्रतिष्ठा भयो । त्यसवीच श्रीभृङगारेश्वर भट्टारक श्लेष्मान्तक वनमा विहार गरिरहेको वेलामा गोपाल भए । त्यसपछि मालाखावाट गोग्रामको आगमन भयो । नेप कहलाएका गोपालकी बहुही नाम भएकी कैली गाई दिनका दिन बाग्मतीको तीरमा गई प्वालमा पुजाको लागि दुधको धारा बगाउने गर्न लागी ती गाईले सेचन गर्न लागेको त्यो ठाउँ गोपालले देखे, खनेर हेर्दा श्री पशुपति भट्टारकको प्रार्दुभाव भयो र पशुपति ज्योतीर्मय लिङ्गको तेजले ग्वाला गोपाल त्यही भष्म भए । यसैवीच दानासुरले उपत्यकालाई जलमग्न गरेको कुरा थाहा पाई सहायताको लागि द्वारिकावाट भगवान श्री कृष्णले चोभार नामक स्थानवाट आफ्नो सुदर्शन चक्रले डाँडा काटी जल निकाली दानाखुरहरूको दमन समेत गरी उसकी कन्यालाई वरण गरे भन्ने कुरा इतिहासमा उल्लेख भएको पाईन्छ र कुनै प्राकृतिक कारणले पूर्व सनातन कालमा मन्दिर भत्की माटोले पुरिइ प्राय लुप्त बसेको ज्योतिर्मय लिङ्ग पुनः प्रकट भएको

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भन्दछन् । त्यसपछि ग्वाला गोपालको राज्य शासन शुरू हुन्छ । त्यस गोपालवंशमा पहिला राजा श्रीभूमिगुप्त वर्ष ८६ । राजा श्रीजयगुप्त वर्ष ७३ महिना ३ । राजा श्रीधर्म्मगुप्त वर्ष ९१ । राजा श्रीहर्षगुप्त वर्ष ६७ । राजा श्रीभीमगुप्त वर्ष ३४ । राजा श्रीमणिगुप्त वर्ष ३७ । राजा श्रीविष्णुगुप्त वर्ष ४६ । राजा श्रीजिनगुप्त वर्ष ७१ । यसरी आठजना गोपाल राजा ।

त्यसपछि गोपाल राजालाई जिती महिषपालहरूले क्रमैले राज्य गरे । राजा श्रीवरसिंह वर्ष २९ । राजा श्रीजयसिंह वर्ष ७१ महिना २ । राजा श्रीभुवनसिंह वर्ष ४१ । यी तीनजना महिषपाल राजा । गोपाल वंश राज्य जम्मा ५०० वर्ष चल्यो । त्यसपछि गोपाल र महिषपालहरूलाई जिती किरात राजा भए । राजा श्रीएलम् वर्ष ९० । राजा श्रीपेलम वर्ष ८१ । राजा श्रीमेलम् वर्ष ८९ । राजा श्रीचमि वर्ष ४२ । राजा श्रीधस्कं वर्ष ३७ । राजा श्रीवलुंच वर्ष ३१, महिना ६ । राजा श्रीहुंति वर्ष ४० महिना ८ । राजा श्रीहुरमा वर्ष ५० । राजा श्रीतुस्के वर्ष ४१ महिना ८ । राजा श्रीप्रसफुं वर्ष ३८ महिना ६ । राजा श्रीपव वर्ष ४६ । राजा श्रीदास्ती वर्ष ४० । राजा श्रीचम्व वर्ष ७१ । राजा श्रीकंक वर्ष ५४ । राजा श्रीस्वनन्द वर्ष ४० महिना ६ । राजा श्रीफुकों वर्ष ५८ । राजा श्रीशिघु वर्ष ४९ महिना ६ । राजा श्रीजुलम् वर्ष ७३ महिना ३ । राजा श्रीलुकं वर्ष ४० र राजा श्रीथोरम वर्ष ७१ । राजा श्रीथुको वर्ष ८३ । राजा श्रीवर्म्म वर्ष ७३ महिना ६ । राजा श्रीगुंज वर्ष ७२ महिना ७ । राजा श्रीपुस्क वर्ष ८१ । राजा श्रीत्यपमि वर्ष ५४ । राजा श्रीमृगमम् वर्ष ५८ । राजा श्रीशसरू वर्ष ६३ । राजा श्रीगुंणं वर्ष ७४ । राजा श्रीखिम्वु वर्ष ७६ । राजा श्रीगिरिजं वर्ष ८१ । राजा श्रीखुरांज वर्ष ७८ । राजा श्रीखिगु वर्ष ८५।

त्यसपछि अव बीचमा सूर्यवंशको उत्पत्ति कल्पान्तमा भगवान जलशायी विष्णुको नाइटोरूपी कमलवाट ब्राह्माको प्रादुभाव भयो । ब्राह्माका छोरा मरीचे भए । मरीचेका छोरा काश्यप भए । काश्यपका छोरा भगवान सूर्य भए । सूर्यका छोरा मनु भए । मनुका छोरा काकुत्स्थ भए । काकुत्स्थका छोरा वेणु भए । वेणुका छोरा पुष्य भए । पुष्यका छोरा अनरण्य भए । अनरण्यका छोरा पृथु भए । पृथुका छोरा त्रिशङ्कु भए । त्रिशङ्कुका छोरा धुन्धुमार भए । धुन्धुमारका छोरा पवनाश्व भए । पवनाश्वका छोरा मान्धाता भए । मान्धाताका छोरा सुसन्धि भए । सुसन्धिका छोरा धृतिसन्धि भए । धृतिसन्धिका छोरा भरत भए । भरतका छोरा असित भए । असितका छोरा सगर भए । सगरका छोरा असमंजस भए । असमंजसका छोरा अंशुमान भए । अंशुमानका छोरा दिलीप भए । दिलीपका छोरा भगीरथ भए । भगीरथका छोरा ककुत्स्थ भए । ककुत्स्थका छोरा रघु भए । रघुका छोरा कल्माषपाद भए । कल्माषपादका छोरा शङ्खण भए । शङ्खणका छोरा सुदर्शन भए । सुदर्शनका छोरा अग्निवर्ण भए । अग्निवर्णका छोरा श्रीगर्ग भए । श्रीगर्गका छोरा मरू भए । मरूका छोरा पशुश्रुव भए । पशुश्रुवका छोरा अम्बरीष भए । अम्वरीषका छोरा नहुष भए । नहुषका छोरा चनाभाग भए । चनाभागका छोरा अज भए । अजका छोरा दशरथ भए । दशरथका छोरा राम भए । रामका छोरा लव कुश भए ।

यी अयोध्याका राजा हुन् । अनि फेरि इक्ष्वाकुवंशमा विशाल भए । विशालका छोरा हेमचन्द्र भए । हेमचन्द्रका छोरा सुचन्द्र भए । सुचन्द्रका छोरा धूमाश्व भए । धूमाश्वका छोरा श्रृंजय भए । श्रृंजयका छोरा सुवर्णखनि भए सुवर्णखनिका छोरा कृशाश्व भए । कृशाश्वका छोरा सोमदत्त भए । सोमदत्तका छोरा जन्मेजय भए । जन्मेजयका छोरा परीक्षित् भए । परीक्षितका छोरा मतिमान् भए । मतिमान्का छोरा विकुक्षि भए । यी राजाहरू विमलनगरी (वैशाली) मा भएका हुन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अनि सूर्यवंशको प्रभावले नेपालमा किराँत राजालाई जितेर लिच्छविवंश चल्यो । तिनका (लिच्छविका) छोरा श्रीनिमित्तकाल भए वर्ष ५० । श्रीमकरान्त वर्ष ४१ । राजा श्रीकाकवर्मा वर्ष ७६ । राजा श्रीसुपुष्पदेव वर्ष ७६ । राजा श्रीभास्करदेव वर्ष २४ । राजा श्रीभूमिगुप्त वर्ष ४१ । राजा श्रीचन्द्रवर्मा वर्ष २१ । राजा श्रीजयवर्मा वर्ष ४५ । राजा श्रीवर्षवर्मा वर्ष ५८ । राजा श्रीकुबेरवर्मा वर्ष ७४ । राजा श्रीहरिवर्मा वर्ष ५६ । राजा श्रीसिद्धिवर्मा वर्ष ४१ । राजा श्रीहरिदत्तवर्मा वर्ष ४६ । राजा श्रीवसुदत्तवर्मा वर्ष ३७ । राजा श्रीश्रीपतिवर्मा वर्ष ३४ । राजा श्रीशिववृद्धिवर्मा वर्ष ७५ । राजा श्रीवसन्तवर्मा वर्ष ४१ । राजा श्रीसुपुष्पवर्मा वर्ष ५६ । राजा श्रीविश्व(वृष)देव वर्ष १०० । राजा श्रीमानदेव वर्ष ४१ । राजा श्रीशंकरदेव वर्ष ४० । राजा श्रीधर्मदेव वर्ष ४१ । राजा श्रीमहिदेव वर्ष ४१ । राजा श्रीवसन्तदेव वर्ष ४९ । राजा श्रीउदयदेव वर्ष ४५ । राजा श्रीगणदेव वर्ष ४५ । राजा श्रीगुणकामदेव वर्ष ५० । राजा श्रीशिवदेव वर्ष ४१ महिना ६ । राजा श्रीचम्पादेव वर्ष ४१ महिना ९ । राजा श्रीनरेन्द्रदेव वर्ष ३४ । राजा श्रीभिमदेव वर्ष १४ । त्यसपछि सूर्यवशंलाई जिती फेरि गोपालवंशको प्रभावले राज्य गरे । राजा श्रीजीवगुप्त भए वर्ष ७४ । राजा श्रीविष्णुगुप्त भए वर्ष ७१ । राजा श्रीभूमिगुप्त वर्ष ४५ । यी तीन गोपाल राजाहरूले राज्य गरे ।

अनि फेरि पनि प्रभाव जमाई सूर्यवंशी राजा भए । राजा शिवदेव वर्ष ४१ । शिवदेवका भानिज राजा श्रीअंशुवर्मा वर्ष ४३ । ती राजा (अंशुवर्मा) का छोरा मानवर्मा वर्ष ६५ । राजा श्रीकृतवर्मा वर्ष ७६ । राजा श्रीदेवलदेव वर्ष १० । त्यसपछि फेरि सूर्यवंशी राजा भए । राजा श्रीध्रुववर्मा वर्ष १०८ । राजा श्रीभीमार्जुनदेव वर्ष ३५ । राजा श्रीनरेन्द्रदेव वर्ष १३ । राजा श्रीशिवदेव वर्ष १३ । राजा श्रीनरेन्द्रदेव वर्ष ३५ । राजा श्रीवलदेव वर्ष १७ । राजा श्रीवर्द्धमानदेव वर्ष १६ । राजा श्रीशंकरदेव वर्ष १२ । राजा श्रीवसन्तदेव वर्ष २१ । त्यसपछि भोटका राजा आए । नेपालमण्डलमा राज्य गरे । राजा श्रीरूद्रदेव भए तिनले चाकुम्भीतटसम्म निष्कण्टक राज्य गरे । राजा श्रीजयदेव [illegible] महिना ५ । राजा श्रीबलदेव वर्ष ११ । राजा श्रीवालार्जुनदेव वर्ष २१ महिना ५ । राजा श्रीमानदे[illegible] ३१ । तिनले ह्नोल तवनिमम् बनाए । राजा श्रीराघ(व)देव वर्ष ४३ महिना ६ । राजा श्रीजयदेव वर्ष १० । राजा श्रीविक्रमदेव वर्ष ८ महिना ९ । राजा श्रीनरेन्द्रदेव वर्ष १ महिना ६ । राजा श्रीगुणकामदेव वर्ष ८५ महिना ६ । राजा श्रीउदयदेव वर्ष ५ महिना ५ । राजा श्रीलक्ष्मीकामदेव वर्ष २१ । राजा श्रीविजयदेव वर्ष ३१ । राजा श्रीभास्करदेव वर्ष ३ । राजा श्रीबलवन्तदेव वर्ष १२ । राजा श्रीनागार्जुनदेव वर्ष २ । राजा श्रीशंकरदेव वर्ष १५ । राजा श्रीवामदेव वर्ष ३ । राजा श्रीहर्षदेव वर्ष १४ । नेपाल संवत् २१९ लाग्दा राजा श्रीशिवदेव भए वर्ष २७ महिना ७ । राजा श्रीइन्द्रदेव वर्ष १५ । राजा श्रीमानदेव वर्ष ४ महिना ७ । राजा श्रीनरेन्द्रदेव वर्ष ६ महिना ५ । राजा श्रीरूद्रदेव वर्ष ८ महिना १ । राजा श्रीअमृतदेव वर्ष ३ महिना ११ । राजा श्रीसोमेश्वरदेव वर्ष ४ महिना ३ । राजा श्रीविजयकामदेव वर्ष ७ । राजा श्रीअरिमल्लदेव वर्ष २५ महिना ६ । राजा श्रीअभयमल्लदेव वर्ष ४२ महिना ६ । राजा श्रीजयदेव वर्ष २ महिना ८ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दक्षिण सिम्रौन गढबाट आएका
तेह्रौ शताव्दीयों अरिमल्ल देखि जयप्रकाश रणजित तेजनरसिंह मल्ल सम्मका
मल्ल राजाहरूको नाम राज्य शासन मितिहरू

१. राजा अरिमल्ल वि.स. १२५८-१२७३ सम्म १५ वर्ष काठमाण्डौ भ्यालीको तीनै शाहरमा शासन
२. राजा अभयमल्ल वि.स. १२७३, ३१ बर्ष शासन तीनै शाहरमा राज्य शासन
३. राजा जयदेवमल्ल वि.स. १३१२-१३१५ २ बर्ष ८ महिना तीनै शहरमा राज्य शासन
४. राजा जयभिमदेव वि.स. १३१४-१३२७ बर्ष १३, ३ महिना " " "
५. राजा जयदेवसिंह मल्ल वि.स. १३२७-१३३१ बर्ष २, ७ महिना
६. राजा अनन्तमल्ल वि.स. १३३१-१३६५ ३५ वर्ष महिना ११
७. राजा आनन्ददेव र जयरूद्र मल्ल रूद्रमल्ल संयुक्त शासन वि.स. १३३७-१३८७ वर्ष २०
८. राजा स्थितिमल्ल वि.स. १४३७-१४५२ तीनै शाहरमा शासन
९. राजा जयस्थिति मल्ल वि.स. १४५२-१४६५ भक्तपुरमा
१०. राजा ज्योतिर्मय मल्ल वि.स. १४६५-१४८५ भक्तपुरमा संयुक्तमा
११. राजा यक्षमल्ल वि.स. १५३९ भक्तपुर
१२. राजा राममल्ल वि.स. १५३८-१५६९ भक्तपुर
१३. राजा प्राणमल्ल जीतमल्ल वि.स. १५८९ भक्तपुर संयुक्तमा
१४. राजा त्रैलोक्यमल्ल, त्रिभुवनमल्ल वि.स. १६४६ भक्तपुर संयुक्तमा
१५. राजा जगन्ज्य ज्योतिमल्ल वि.स. १६७४-१६८९ भक्तपुर
१६. राजा नरेशमल्ल वि.स. १६९४-१७०० भक्तपुर
१७. राजा जगतप्रकाश मल्ल वि.स. १७०२-१७०४ भक्तपुर
१८. राजा प्रतापमल्ल आक्रमण वि.स. १७१७-१७२०-१७२४ तीनै शाहर एकलौटी हत्या हुने उद्देश्य
१९. राजा जितामित्रमल्ल वि.स. १७२९-१७५३ भक्तपुर
२०. राजा भूपतिन्द्रमल्ल वि.स. १७५३-१७७१ भक्तपुर
२१. राजा सिद्धिनरसिंहमल्ल वि.स. १७७५-१७१७ ललितपुर
२२. राजा योगनरेन्द्रमल्ल वि.स. १७१४-१७६२ ललितपुर
२३. राजा रणजीतमल्ल वि.स. १७७१-१८२६ भक्तपुर
२४. राजा इन्द्रमल्ल वि.स.१७६३-१७६६ ललितपुर
२५. राजा महिपतिन्द्रमल्ल वि.स. १७६६-१७७१ ललितपुर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२६. राजा महिन्द्रसिंग मल्ल वि.स. १७७२-१७७७ ललितपुर

२७. राजा योगप्रकाश मल्ल वि.स. १७७१-१७८४ ललितपुर

२८. राजा विष्णुमल्ल वि.स. १७८२-१८०१ ललितपुर

२९. राजा राज्यप्रकाशमल्ल वि.स. १७९५-१८०८ ललितपुर

३०. राजा विश्वजितमल्ल वि.स. १८०८-१८१५ ललितपुर

३१. राजा तेजनरसिंह मल्ल वि.स. १८२२-१८२६ ललितपुर

३२. राजा श्रीनिवासमल्ल वि.स. १७१४-१७४२ ललितपुर

३३. राजा जयइन्द्रमल्ल वि.स. १७४२-१७६३ ललितपुर

३४. राजा ऋद्धिनरसिंहमल्ल वि.स. १७६६-१७७९ ललितपुर

३५. राजा हरिहरसिंहमल्ल वि.स. १६५४-१६७९ ल.पु.

३६. राजा लोकप्रकाशमल्ल वि.स. १७४२-१७६३ लु.पु.

३७. राजा सुवर्णमल्ल, भूवनमल्ल वि.स. १५६५ भ.पु.

३८. राजा विश्वमल्ल वि.स. १६४ भ.पु.

३९. राजा रत्नमल्ल वि.स. १५४१-१५७७ कान्तिपुर

४०. राजा सूर्यमल्ल वि.स. १५७७-५८६ का.

४१. राजा अमरमल्ल वि.स. १५८६ -१६१९ का.

४२. राजा सदासिंहमल्ल वि.स. १५३५ -१६४८ का.

४३. राजा रायमल्ल, अरिमल्ल, पूर्णमल्ल, नरेन्द्रमल्ल वि.स. १७३१ -१७३७ का.

४४. राजा महेन्द्रमल्ल वि.स. १६१७ -१६३६ का.

४५. राजा शिवसिंहमल्ल वि.स. १६४७ -१६७५ का.

४६. राजा लक्ष्मीनरसिंहमल्ल वि.स. १६७५ -१६९८ का.

४७. राजा प्रतापमल्ल वि.स. १६९८ -१७३१ का.

४८. राजा नृपेन्द्रमल्ल वि.स. १७३१ -१७३७ का.

४९. राजा पार्थिवेन्द्रमल्ल वि.स. १७३७ -१७४४ का.

५०. राजा भुपालेन्द्र मल्ल वि.स. १७४४ -१७५७ का.

५१. राजा भाष्करमल्ल वि.स. १७५७ -१७७१ का.

५२. राजा जगन्जयमल्ल वि.स. १७७१ -१७९१ का.

५३. राजा जयप्रकाशमल्ल वि.स. १७९१ -१८२५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नागदहपछि काठमाडौं भ्यालीमा राज्यशासन गर्ने पूर्वकालदेखि वर्तमानसम्मका राजाहरू

प्रथम राजा धर्माकर भए, दोस्रो राजा धर्मपाल भए, तेस्रो राजा सुधन्वा भए, चौथो राजा कुशध्वज भए, पाँचौ राजा गुणकामदेव भए, त्यसपछि गोपालवंशका ८औं पुस्तासम्म राजा भए, त्यसपछिमहिषपालहरु ३ पुस्तासम्म राजा भए, किरांत राजाहरू ३२ पुस्तासम्म भए, त्यसै किरातवंशका राजा यलम्वरको पालामा महाभारतको लडाइ भएका थियो । कपिलवस्तु लुम्बिनीमा गौतम बुद्ध जन्मेको २४४ इस्वीपूर्व २५० वर्षपछि राजा अशोक लुम्बिनीमा आई अशोकस्तम्भको स्थापना गरी त्यस स्तम्भमा ब्राह्मी लिपिमा ५ हरफ अक्षर कुँदिएको छ । स्तम्भको उचाइ २०.४ र तलतिरको चाक्लो ८.३ छ । त्यस स्तम्भलाई अशोकलाठ भन्दछन् । किरांती वंशका १४औं पुस्ताका राजा स्थूलङ्गिको पालामा उपगुप्तलाई साथ लिएर तीर्थयात्राको निमित्त राजा अशोक नेपालमा आएका थिए । उनले आफ्नी कन्याँ राजकुमारी चारुमती यहीका क्षत्रिय राजकुमार देवपालसँग विवाह गरिदिएर राजा अशोक मात्र फर्के, विवाहपछि देवपाल देवपत्तन देवघाटमा नगर बसाई आफ्नो वासस्थान वनाए त्यसपछि ३ पुस्तासम्म फेरि गोपालबंशहरू नै राजा भए । १०औं राजा सूर्यवंशी लिल्छवि राजाहरू १४औं पुस्तासम्म राज्यशासन चलाए । त्यसै समयमा राजपूत्त वंशका राजा वरदेवको पालामा गोरखनाथ नेपालमा आएका हुन् । यक्ष गुप्तको छोरा थिएन । यिनको देहान्तपछि वरसिंह नामको एक अहीर भारतबाट आई नेपालमा राज्य गरे । त्यसपछि भोटका राजाहरूले ३१ पुस्तासम्म राज्यशासन चलाए । त्यसै समयमा मुकुन्दसेनले नेपालमाथि हमला गरी हरिदेवलाई परास्त गरी राज्य चलाएपछि आफु पनि सन्यासी हुन गए । मुकुन्दसेनपछि ७/८ वर्षसम्म राजा कोही भएन । पछि नुवाकोटका वैश्य ठकुरीले राज्य गरे । यस समयमा ललितपुरमा टोलैपिच्छे र कान्तिपुरमा १२ जना र भक्तपुरमा १ मात्र राजा थिए । १२ औं पुस्ताका राजाहरूमा अयोध्याका राजा हरिसिंहदेव मुसलमानहरूको आक्रमणबाट पीडित भई सिम्रौनगढबाट भागी आए । त्यहाँ पनि दिल्लीका बादशाह तहलब शाह हमला गर्दै आएपछि नेपाल आए । साथमा तुलजादेवीको मूति पनि ल्याए । सूर्यवंशी १८औं पुस्ताका राजा ऋषभदेव वर्माको पालामा श्री शङ्कराचार्य नेपालमा आई बौद्ध धर्मलाई दबाई हिन्दु धर्म र शैव मत चलाएका थिए । सूर्यवंशका ३१औं पुस्ताका राजा विश्वदेव वर्माको पालामा विक्रमादित्य नेपालमा आई विक्रम-सम्वत् कलिगत वर्ष ३१औं शताब्दीतिर चलाए हिजो-आज चलेको सम्वत् त्यही हो । १२औं पुस्ताका पालामा भारतका सम्राट् अशोक नेपालमा आएका थिए । १५औं पुस्ताकाले राजा अशोकको डरले मातातीर्थ छाडी गोकर्णमा वासस्थान बनाई त्यही राजधानी कायम गरेका थिए । २८औं पुस्ताका वातुकाले सोंमवंशीको आक्रमणबाट बच्न गोकर्ण छाडी शङ्खमुल तीर्थतिर राजधानी वनाएका थिए । पहिलो राजधानी फूलचोकी, गोदावरी तीर्थनजिक, पछि देउपाटन, सुवर्णपुरी, पहिलो वानेश्वर र पछि २७औं पुस्ताका शिवदेव वर्माको पालामा देउपाटनदेखि दक्षिण मध्य-लखुस्थान भयो । ८औं पुस्ताका वरदेवको पालामा ललितपुर भए । १५औं पुस्ताले गुणकामदेवको पालादेखि राजधानी काठमाडौंमा भयो । तेस्रो पुस्ता सदाशिवदेवको पालामा कीर्तिपुरमा, शाक्यसिंह बुद्धसंग आएको सूर्यवंशी लिच्छवि क्षेत्रिय यिनले पटनाका गुण सम्राट्द्वारा पराजित भई नेपालको तराईमा आई बसेका लिच्छवि नरेशको सुपुष्पका २५ औं पुस्ताका भूमि वर्मालाई उत्तराधिकार प्रदान गरेका थिए । यी राजाको पनि छोरा थिएन । छोरीको विवाह अंशुवर्मा नामको एक ठकुरी राजपूतसंग गरांइदिई, उत्तराधिकारी बनाए । तर यसै समय भारतबाट आएका राजा विक्रमादित्य रहेसम्म अंशुवर्मा राजा हुन पाएनन् । राजाको देहान्त भएपछि नुवाकोट पर्वतका ठकुरीहरू आएर आफ्नो कुलको एक व्यक्ति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भास्कर देवलाई राजा बनाए । कान्तिपुर तथा ललितपुरका काजी सरदारहरूलाई हात लिई यी राजालाई अपदस्थ गरी सूर्यवंशी राजपुत वंशका वामदेव नामका राजा भए । दक्षिण कर्णाटकबाट नान्यदेव नेपाल आई मल्ल राजाहरूलाई परास्त गरी भक्तपुरमा दरबार बनाई ललितपुर कान्तिपुर समेत राज्य चलाए । तेहौंमा सिम्रौंनगढबाट सूर्यवंशी मल्लराजाहरूले ५५ पुस्तासम्म राज्य चलाए । पछि गोरखाबाट श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहदेखि वर्तमान ११ पुस्ता, हाल श्री ५ वीरेन्द्रबिरविक्रम शाहदेवबाट राज्यशासन चलाइवक्सेको छ ।

पुर्खौली राजाहरूद्वारा आ-आफ्नो राज्यकालमा विभिन्न स्थानहरूमा निर्मित मठ मन्दिर, पाटी पौवा, जीर्णावस्थामा भएपनि प्रमाणको रूपमा मौजूद, नेपालको पवित्र स्थलमा श्रीपशुपतिनाथको वासस्थान छ । यस पुण्यभूमिमा सीताको जन्म भएको हो । कपिलवस्तुमा विश्वत भगवान् बुद्धको जन्म महामायाको काँखबाट भई सात पाइला हिडेको भन्ने कथा, विश्वको अग्लो हिमाल पर्वत, यही देशमा छ । हामी धर्म संस्कृति परम्पराहरूमा विश्वास राख्छौं, हाम्रो पुण्यभूमिमा श्रीकृष्णको पाइलाहरूको छाप परेको छ । पुर्खौली राज्यशासकहरूद्वारा बसालिएका विभिन्न धार्मिक पर्व रीतिरिवाज परम्पराहरू आजसम्म पनि कायमै छ । विभिन्न स-साना राज्यहरूलाई सिङ्गो नेपाल बनाउने यसै धरतीका मानिस थिए । देशमा प्रजातन्त्र ल्याउन यसै देशका सेवकहरूनै थिए । नेपाल देशलाई विश्वभर चिनाउने यसै देशका सेवक थिए । प्रजाहरूको भलो चिताई अमनचैन र विश्वशान्ति चाहने यसै देशभित्र मौजवूत छन् । अनेक कष्ट खाई जनतालाई मौलिक हक दिलाउने यसै देशका महान् व्यक्ति थिए । विश्वयुद्धमा हाम्रो पुर्खाहरूले कति ज्यान गुमाएका छन् । हाम्रो धर्म, संस्कृति, परम्परा, देवदेवी, कुल, पितृ, राजा, बाबु, मान्य जनताहरूलाई सम्मान दिने परम्परा कायमै छ यो देश र जनतालाई गाँस, वास, कपासहरूको सरसुविधा दिन सक्ने देश र जनताप्रेमी दल र नेताहरूको ठूलो खाँचो छ ।

नेपाल अधिराज्यको मानचित्र ती नक्साभित्र विभिन्न जनजातीय धर्म, संस्कृति, देव, तीर्थ, हिमाल, तराई, पाखा पर्वत, खोलानाला, वनजङ्गल समाविष्ट छ । वि.सं. २००७ सालतिर विभिन्न दलवादी नेता र श्री ५ त्रिभुवनबाट प्रजातन्त्र आएपछि केही परिवर्तनहरू भयो र त्यस वेलासम्म नेपाल अधिराज्यमा ३५ जिल्ला, पूर्व, पश्चिम, उत्तर, दक्षिणमा चार बडाहाकिमहरू थिए । २०१७ सालमा मन्त्रिमण्डल विघटन गरी देशमा पञ्चायती व्यवस्था कायम भयो । २०१८ साल फागुन १२ गतेदेखि नेपाल अधिराज्यको नक्सामा १४ अञ्चल ७५ जिल्ला र क्षेत्र समेत निर्धारित भयो । २०२० सालदेखि नेपाल अधिराज्यमा आ-आफ्ना क्षेत्रबाट नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्र लिने चलन आयो । २०२१ सालमा भूमिसुधार देशमा लागु भई जोताह हरूलाई मोहियानी हकको सुविधा दिइयो । नेपालमा विभिन्न दलहरूबीच बहुदलीय व्यवस्था ल्याउने प्रयास भइराखेकोमा २०३५ सालमा पाकिस्तानमा प्रधान मन्त्री जुल्फीकार अलि भुट्टोलाई फाँसी दिई मारेपछि नेपाली जनताले विरोध प्रर्दशनी गरी देशमा अशान्ति फैलीदै जाँदा २०३६ सालमा बहुदलीय र निर्दलीय व्यवस्थाको घोषणा भयो । तैपनि देशमा अशान्ति नै रही २०४७ साल कार्तिक २३ गते पुनः बहुदलीय व्यवस्थाको घोषणा भएपछि देशमा आमनिर्वाचनको आधारमा पार्टी विजेताहरूलाई नै सरकार बनाउने व्यवस्था भयो । हाल यस मानचित्रभित्र १४ अञ्चल ७५ जिल्ला ५८ नगरक्षेत्र १ महानगर ३ उपमहानगर २०५ निर्वाचन क्षेत्र, ३९१३ गा.वि.स. हरू समाविष्ट छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१८७३ सालमा सुगौली सन्धि नेपाल सित सन्धि भएको मित्र राष्ट्रहरूको नामः

१. वेलायत, व्रिटेन	१९९१	सन्१९३४ मे १७
श्री ५ सुरेन्द्र वीर विक्रमको पालामा १९१२ माग ३०		
२. भारत, इंण्डिया	२००४	१९४७ जुन १३
३. फ्रान्स	२००६	१९४९ अप्रेल २०
४. सं.रा. अमेरीका	२००५ जेष्ठ १५	१९४७ २८
५. जनवादी गणतन्त्र चीन	२०१२ सावण १७	१९४९ अगस्त ३१
६. सोवियत रुस	२०१३ सावण ५	१९५६ जुलाई २०
७. जापान	२०१३ सावण १३	१९५६ जुलाई २८
८. स्वीट्जर लैण्ड	२०१३कार्तिक २६	१९५६
९ईजिप्ट मिक्ष	२०१३ चैत २१	१९५७ जुलाई १६
१०. सं.अरव गणतन्त्र	२०१६ फागुन १७	१९५७
११. श्री लंका	२०१४ आषाद १८	१९५७ जुलाई ३१
१२. संघीय गणतन्त्र जर्मनी	२०१५ वैशाख १९	१९५८
१३. पश्चिम जर्मनी	२०१५ वैशाख	१९५८ अप्रैल ४
१४. युगोस्लाभिया	२०१६ कार्तिक १८	१९५९ अकटुवर ७
१५. थाईलैण्ड	२०२६ मार्ग १५	१९५९
१६. पोलैण्ड	२०२६ जेष्ठ २०	१९६० नोवेम्वर २५
१७. मलेशिया मलाया	२०२६ पौष १७	१९६० जनवरी १
१८. चेकोस्लाभिया	२०२६ माघ १८	१९६० फरवरी १
१९. ग्रीक	२०२६ माघ १९	१९६० फरवरी २
२०. इटाली	२०२६ माघ २६	१९६०
२१. फिलिपीन्स	२०२६ माघ २९	१९६०
२२. अष्ट्रिया	२०२६ फागुन ४	१९६०
२३. अष्ट्रेलिया	२०२६ फागुन १६	१९६०
२२. वर्मा	२०२६ फगुण २७	१९६० मार्च १९
२३. पाकिस्तान	२०२६ चैत्र ७	१९६० मार्च ३०
२४. नीदरलैण्ड	२०२६ चैत २०	१९६० अफिल ३
२५. लाओस	२०१७ जेष्ठ ७	१९६० मार्च २०
२६. इजरायल	२०१७ जेष्ठ १९	१९६० जुन १९
२७. स्वीडेन	२०१७ जेष्ठ २८	१९६० जुन २८
२८. इन्डोनेशीया	२०१७ मार्गा २९	१९६० डिसेम्वर २५
२९. मंगोलीया	२०१७ पौष २२	१९६१ जुन ५
३०. हंगेरी	२०१७ माघ २	१९६१ जुन १५
३१. न्युजीलैण्ड	२०१८ वैशाख २६	१९६१
३२. गणतन्त्र चिली	२०१९जेष्ठ २५	१९६२ जुलाई
३३. अफगानिस्तान	२०१९ आषाद १७	१९६१ जुलाई १
३४. अजेर्नटिना	२०१९ जेष्ठ	१९६२ जनावरी ६
३५. टर्की	२०१९ कार्तिक ३०	१९६२ नवम्वर १५
३६. लेवनान	२०१९	१९६३ अगस्त १८
३७. वेल्जियम	२०१९	१९६३ अगस्त १९
३८. क्यानाडा	२०१९	१९६५ जुन १८
३९. जोर्डन	२०२२ भाद्र ९	१९६५ अगस्त २०
४०. डेन्मार्क	२०२२	१९६७ दिसेम्वर १५
४१. वुल्गेरिया	२०२५ वैशाख १३	१९६८ अप्रिल १५
४२. रोमानिया	२०२५ वैशाख १८	१९६८ अप्रिल १५
४३. अल्जीरिया	२०२५ वैशाख १७	१९६८ अप्रिल २९
४४ स्पेन	२०२५ वैशाख २३	१९६८ मे १३
४५. इराक	२०२५ कार्तिक १३	१९६८ अक्टोबर ३०
४६. सिगापुर	२०२६	१९६८ मार्च २५
४७ सुडान	२०२६ आषाद २७	१९६९ जुलाई ११
४८ युगोलाभिया	२०२८ वैशाख १३	१९७१ अप्रिल १५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल सित सन्धि भएका मित्र राष्ट्रको नाम दोस्रो

४९. इरान	२०२९ मार्ग २१	१९७१
५०. नर्वे	२०२९ माघ १३	१९७२ जुन २६
५१. कुवेत	२०२९ फागुन १३	१९७२ फरवरी २५
५२. वङ्गलादेश	२०२९	१९७२ अफिल ८
५३. अल्वानिया	२०२९	१९७२ मई १३
५४. प्र.ग. जर्मनी पुर्व जर्मनी	२०२९	१९७२ दिसेम्वर २०
५५. उत्तर कोरिया	२०३१ जेष्ठ २	१९७४ मई १५
५६. दक्षिण कोरिया	२०३१ जेष्ठ २	
५७. फिनलैण्ड	२०३१ आश्विन १५	१९७४ सेम्तेम्वर २१
५८. तान्जानिया	२०३१	१९७५ जनवरी १०
५९. मोरक्को	२०३१	१९७५ फरवरी १८
६०. क्युवा	२०३१ चैत १२	१९७५ मार्च २५
६१. कम्वोडिया	२०३२ बैशाख ४	१९७५ अप्रिल १७
६२. प्र.ग. भियतनाम	२०३२ जेष्ठ १	१९७५ मई १५
६३. केन्या	२०३२ जेष्ठ २०	१९७५ जुन ३
६४. मेक्सिको	२०३२ मार्ग ९	१९७५ नवेम्बर २५
६५. नाइजेरिया	२०३२ पौष ५	१९७५ दिसेम्वर २०
६६. लक्जेम्वर्ग ग्रवण्ड इच	२०३२ मार्ग १२	१९७५ नवम्वर २६
६७. लिविया अरव गणतन्त्र	२०३२ पौष २८	१९७६ जनवरी १२
६८. पेरु	२०३२ माघ १४	१९७६ जनवरी २८
६९. ब्राजिल	२०३२ फागुण १४	१९७६ फरवरी २६

तेस्रो नेपाल सित सन्धि भएका मित्र राष्ट्रहरूको नामः

७०. पोर्चगल	२०३३ भाद्र १६	१९७६ सेतेम्वर १
७१. वहरैन	२०३३ माघ १	१९७७ जुन १३
७२. कतार	२०३३ माघ ८	१९७७ जुन २१
७३. ओमन	२०३३	१९७७
७४. संयुक्त अरव अमिरत	२०३३ माघ ९	१९७७ जुन २२
७५. सउदी अरेविया	२०३३ चैत २	१९७७ मार्च १५
७६. गणतन्त्र कोस्तारिक	२०३४ श्रावण ३२	१९७७ अगस्त १६
७७. मालदिभ्स	२०३७ भाद्र	१९८० अगस्त
७८. निकारागुवा		
७९. मारिसस	२०३७ फागुण १	१९८१ फवरी
८०. आयरलैण्ड	२०३८ जेष्ठ १	१९८१ मई २४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री ५ महाराजधिराज मौसुफको बर्षभरीविशेष महत्वपूर्ण सवारी

१. रातो मछिन्द्रनाथको भोटो जात्रामा सवारी होईबक्सन्छ

२. भगवान श्री कृष्णको जन्म अष्टमीमा पाटन कृष्ण मन्दिरमा सवारी होईवक्सन्छ

३. बर्षको एकपल्ट दक्षिणकालीमाई लाई पूजादिने अवसरमा सवारी होईबक्सन्छ

४. बैंशाख १ गते शाही नेपाली सेनाको वार्षिक उत्सवमा आर्मी हेडक्वाटरमा सवारी होईवक्सन्छ

५. असार महिनामा संसदमा शाही सम्वोधन बक्सन सिहंदरवारमा सवारी होईवक्सन्छ

६. भाद्र असोजतिर इन्द्रजात्राको अवसरमा हनुमान ढोकामा बसन्तपुर गद्दि बैठकमा सवारी होईबक्सन्छ

७. पौष महिनामा मौसुफको शुभ जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा शाहीमञ्च टुडिखेलमा सवारी होईवक्सन्छ

८. सोहिदिन नेपाली प्रहरीद्धारा आयोजित शुभ जन्मोत्सव समारोह कार्यक्रममा नेपालप्रहरी महेन्द्र क्लबमा सावरी होईबक्सन्छ।

९. माघ महिनातिर बसन्त ऋतुको समयमा बसन्त मन्त्र श्रवण गरिवक्सन हनुमान ढोका सवारी होईबक्सन्छ

१०. फागुन ७ गते प्रजातन्त्र दिवसको उपलक्ष्यमा शाही सैनिक मञ्च टुडिखेलमा सवारी होईबक्सन्छ

११. फागुन चैत्ततिर महाशिवरात्रीको अवसरमा शाही मञ्च टुडिखेलमा सवारी होईबक्सन्छ

१२. बडादशैंको अवसरमा फूलपातीको दिन हनुमानढो सवारी होईवक्सन्छ

१३. बडादशैंको अवसरमा महाअष्टमीमा विभिन्न पिठ देवीहरूको दर्शन गर्न सवारी होईबक्सन्छ

१४. बडादशैंको अवसरमा टीकाको अन्तिम दिन पूर्णिमाको दिन भक्तपुर नवदुर्गा भवानीको दर्शन गर्न सवारी होईबक्सन्छ

१५. अन्य विविध कार्यक्रममा ‘उद्घाटन समारोह इत्यादिमा यथावत सवारी होईबक्सने कार्यक्रम छ।

<u>नेपाल अधिराज्यका राजभवनहरू :</u>

१. पूर्खौली राजभवन गोरखा दरवार कुमारीचौक पश्चिम नेपाल

२. राजसिंहासन राजभवन हनुमानढोका दरवार काठमाण्डौ

३. राजभवन नारायणहिटी दरवार काठमाण्डौ

४. राजभवन पोखरा पश्चिम नेपाल

५. राजभवन भरतपुर नेपाल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गोरखा राज्यका शाह वंशी राजाहरू

नाम	शासन काल
१. द्रव्य शाह	वि.स. १६१६ वि.स. १६२७ सम्म
२. पुरन्दर शाह	वि.स. १६२७ वि.स. १६६२ सम्म
३. छत्र शाह	वि.स. १६६२ वि.स. १६६३ सम्म
४. राम शाह	वि.स. १६६३ वि.स. १६९० सम्म
५. डम्वर शाह	वि.स.१६९० वि.स.१७०२ सम्म
६. कृष्णा शाह	वि.स.१७०२ वि.स. १७१८ सम्म
७. रुद्र शाह	वि.स.१७१८ वि.स.१७३० सम्म
८. पृथ्वी पती शाह	वि.स. १७३० वि.स.१७७३ सम्म
९. नरभूपाल शाह	वि.स. १७७३ वि.स.१७९९ सम्म

नेपाल अधिराज्य भर, शाहवशी श्री ५ पृथ्वी नारायण शाह देखि हाल सम्मको शाह वंशी राजाहरू

१. श्री ५ पृथ्वी नारायण शाह
जन्म १७७९ गोरखामा राज्य १७९१ नेपाल अधिराज्यमा १८२५ देखि १८३१ सम्म
जम्मा ६ वर्ष मृत्यु १८३१ माघ १ गते

२. श्री ५ प्रताप सिह शाह
जन्म १८०८ माघ १ गते राज्य १८३१ देखि १८३४ सम्म जम्मा २ वर्ष १ महिना मृत्यु १८३४ माघ ६ गते

३. श्री ५ रण वहादुर शाह
जन्म १८३२ असार ११ गते राज्य १८३४ देखि १८५६ सम्म २२ वर्ष मृत्यु १८६३

४. श्री ५ गिवार्ण युद्ध वीर विक्रम शाह
जन्म १८२४ असोज ११ गते राज्य १८५६ फागुन २८ गते देखि १८६३ जम्मा १७ वर्ष मृत्यु १८७३ मार्ग ८

५. श्री ५ राजेन्द्र वीर विक्रम शाह
जन्म १८७० मार्ग २४ गते राज्य १८७३ देखि १९०४ जम्मा ३१ वर्ष मृत्यु १९३८मा

६. श्री ५ सुरेन्द्र वीर विक्रम शाह
जन्म १८६८ राज्य १९०४-१९३८ जम्मा ३४ वर्ष मृत्यु १९३८

७. श्री ५ त्रैलोक्य विक्रम शाह
जन्म १९०४ राज्य शासन नहुदे मृत्यु १९३४मा

८. श्री ५ पृथ्वी वीर विक्रम शाह
जन्म १९३२ राज्य १९३८ - १९६८ मृत्यु १९६८

९ त्रिभुवन वीर विक्रम शाह
जन्म १९६३ राज्य १९६८ - २०११ मृत्यु २०११ फागुण ३० गते

१०. श्री ५ महेन्द्र वीर विक्रम शाह
जन्म १९७७ राज्य २०११ चैत १ गते - २०२८ मृत्यु २०२८ माघ १७ गते

११. श्री ५ वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव
जन्म २००२ पौष राज्य २०२८ माघ १७ देखि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल अधिराज्य भर शाहवंश राज्य काल देखि हाल सम्मका, काजी चौतारी श्री ३ महाराजाहरू

१. कालु पाण्डे - काजी
२. वंश राज पाण्डे - काजी
३. अभिमा सिह वस्नेत - काजी

१ दामोदर पाण्डे	वि.स. १८५७	वि.स. १८६१ सम्म जम्मा ४ वर्ष
२. रण वहादुर शाह	वि.सं. १८६१	वि.स.१८६३ सम्म जम्मा २ "
३. भीमसेन थामा	वि.सं. १८६३	वि.स.१८९४ सम्म ३१ सम्म
४. रण जङ्ग पाण्डे	वि.सं.१८९४	वि.स.१८९४ सम्म२ महिना
५. रङ्गजाथ पण्दित	वि.सं.१८९४	वि.स.१८९५ सम्म १ वर्ष
६. पुष्कर शाह चौतारिया	वि.स.१८९५	वि.स. १८९६ सम्म जम्मा १ वर्ष
७. रण जङ्गपाण्डे र पुष्कर शाह	वि.स. १८९५	वि.स.१८९७ सम्म जम्मा १ वर्ष
८. रण जङ्ग पाण्डे	वि.स. १८९७	वि.स.१८९७ सम्म जम्मा १० महिना
९. फत्तेजङ्ग संयुक्त	वि.स.१८९७	वि.स.१९०० सम्म जम्मा ३ वर्ष
१०. माथवर सिह थापम	वि.स.१९००	वि.स. १९०२ सम्मा जम्मा २ वर्ष
११. फत्तेजङ्ग संयुक्त	वि.स.१९०२	वि.स.१९०३ सम्म जम्मा१ वर्ष
१२. जंग वहादुर कुँवर	वि.स. १९०३	वि.स.१९१३ सम्म जम्मा १० वर्ष श्री ३ महाराज
१३. वमवहादुर	वि.स.१९१३	वि.स १९१४ सम्म जम्मा १ वर्ष
१४. जंग वहादुर कुँवर	वि.स.१९१४	वि.स.१९३४ सम्म जम्मा २० वर्ष श्री ३ महाराज
१५.रणो दिप सिह	वि.स.१९३४	वि.स १९४२ सम्म जम्मा ८ बर्ष श्री ३ महाराज
१६. वीर शम्शेर	वि.स.१९४२	वि.स.१९५८ सम्म जम्म १६ वर्ष श्री ३ महाराज
१७. देव शम्शेर	वि.स. १९५८	वि.स.१९५८ सम्म जम्मा ४ महिना श्री ३महाराज
१८. चन्द शम्शेर	वि.स. १९५८	वि.स.१९८६ सम्मा २८ वर्ष श्री ३ महाराज
१९. भीमशम्शेर	वि.स.१९८६	वि.स.१९८९ सम्म २ वर्ष ९ महिना श्री ३महाराज
२०. जुध्द शम्शेर	वि.स.१९८९	वि .स.२००२ सम्म १३ वर्ष श्री ३ महाराज
२१.पदम शम्शेर	वि.स.२००२	वि.स. २००४ सम्म २ वर्ष श्री ३ महाराज
२२. मोहन शम्शेर	वि.स.२००४	वि.स.२००७ सम्म ३ वर्ष श्री ३ महाराज

२००७ साल नेपाल अधिराज्य भर प्रजातन्त्र आएपछि जनता बाट आएका प्रधान मैत्रीहरू

१. मातृका .प्र. कोइराला	२००८ मंसिर १	२००९ सावण २६
२. मातृका .प्र. कोइराला	२०१० असार २	२०११ फागुन १९
३. टंक .प्र. आचार्य	२०१२ माघ १३	२००४आषाद १४
४. डा.के.आइ.सिह	२०१४सावन ११	२०१४ कार्तिक २९
५. वि.पी कोइराला	२०१६ जेष्ठ १३	२०१७ पौष १
६. डा, तुल्सी गिरी	२०१९ चैत २०	२०२० पौष ८
७. सुर्य वहादुर थापा	२०२१ माघ १३	२०२२ माघ ८
८. सुर्य वहादुर थापा	२०२३ सावन १६	२०२५ चैत २५
९. किर्तिनिधि विष्ट	२०२५ चैत २५	२०३० सावन १
१०. नरेन्द्र .प्र. रिजाल	२०३० सावन १	२०३२ मंसिर १५
११. डा. तुल्सी गिरी	२०३२ मंसीर १५	२०३४ भदौ २५
१२. किर्तिनिधि विष्ट	२०३४ भदौ २७	२०३६ जेष्ठ १६
१३. सुर्य वहादुर थापा	२०३६ जेष्ठ २६	२०४० असार २९
१४. लोकेन्द वहादुर चन्द	२०४० असार २९	२०४२ चैत ७
१५. नरेन्द्र .प्र. रिजाल	२०४२ चैत ८	२०४३ अषाद२
१६. मरिच मान सिह श्रेष्ठ	२०४३ आषाद २	२०४६ चैत २४
१७. लोकेन्द्र .व. चन्द	२०४६ चैत २४	२०४७ वेपाख ६
१८. कृष्ण प्रसाद भटराई	२०४७ वेपाख ६	२०४८ जेष्ठ १५
१९. गिरिजा प्रसाद कोइराला	२०४८ जेष्ठ १५	२०५१ मंसीर १३
२०. मन मोहन अधिकारी	२०५१ मंसीर १३	२०५२ भदौ २५
२१. शेर वहादुर देउवा	२०५२ भदौ २६	२०५३ फागुन २६
२२. लोकेन्द्र .ब.चन्द	२०५३ फागुन २७	२०५४ अश्विन १८
२३. सुर्य.व.थापा	०५४ अश्विन १८	
२४. गिरिजा प्रशाद कोइराला		२०५६ जेठ १३
२५. कृष्ण प्रसाद भट्टराई	२०५६ जेठ १४ देखि	

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राणा शासन कालको अन्तिम तिर श्री ५ त्रिभुवन् मौसुफवाट श्री ५ अधिराजकुमार ज्ञानेन्द्र वाहेक भएजति राजपरिवारहरु सहित भारतीय राज दुतावास लैनचौरमा सरन लिन सवारी होइवक्सीयो २००७ साल कार्तिक २० गते, २१ गते श्री ५ त्रिभुवन सम्पूर्ण राजपरिवार सहित भारतको राजधानी दिल्ली सवारी होइवक्सियो । राणा परिवारहरुले नेपालको राज सिंहशानमा श्री ५ त्रिभुवन मौसुफको अनुउपस्थितिमा वि.सं. २००७ साल कार्तिक २२ गते श्री ५ अधिराजकुमारलाई राज सिंहाशानमा राखि शुभराज्य अभिशेष गराएका थिए । सो अवसरमा श्री ५ ज्ञानेन्द्रको नामको डवल पनि टकसारवाट छापिएको थियो ।

गुरुज्यूहरूले मान पाएको वंशावली

१९०३ साल देखि	श्री ५ हरू	श्री ३ हरू	
धर्मा धिकार विजयराज पाण्डे	श्री सुरेन्द्र	जंगवहादुर	
धर्माधिकार नरेन्द्र राज	श्री सुरेन्द्र	रणोद्दीप	
धर्माधिकार	द्विजराज	श्री पृथ्वी विर	वीर शम्शेर
धर्माधिकार कुवलयराज	श्री त्रिभुवन	चन्द्र श.	
धर्माधिकार तर्कराज	श्री त्रिभुवन	चन्द्र श.	
धर्माधिकार हेरम्वराज	श्री त्रिभुवन	जुध्द	
नायप वडागरुज्यू हेमराज	श्री त्रिभुवन	जुध्द	
धर्माधिकार विश्वराज	श्री ५ महेन्द्र		
वडागुरुज्यू भोगेन्द्र राज	श्री ५ महेन्द्र		
नायफ वडा गुरुज्यू टेकराज	श्री ५ महेन्द्र		
वडा गुरुज्यू खरेन्द्रराज	श्री ५ महेन्द्र		
वडा गुरुज्यू नयनराज	श्री ५ वीरेन्द्र		
नायप वडा गुरुज्यू केशरी राज पाण्डे	श्री ५ वीरेन्द्र		

पुरोहिहरूले मान्न पाएको वंशावली

१९१४ साल देखि		
गु.पु.तीर्यराज पाण्डे	श्री ५ सुरेन्द्र	जङ्गवहादुरे
गु.पु.अम्वर राज	श्री ५ सुरेन्द्र	
गु.पु.वामदेव	श्री ५ पृथ्वीवीर	वीर शम्शेर
गु.पु.ज्ञानेश्वर	श्री ५ पृथ्वीवीर	वीर शम्शेर
गु.पु.भुवनेश्वर	श्री ५ पृथ्वी वीर	वीर शम्शेर
गु.पु.प्रयागराज	श्री ५ पृथ्वी वीर	चन्द्र शम्शेर
गु.पु.विक्रम राज	श्री ५ त्रिभुवन	चन्द्र शम्शेर
गु.पु.सिंह राज	श्री ५ त्रिभुवन	चन्द्र शम्शेर
गु.पु.जनक राज	श्री ५ त्रिभुवन	जुध्द शम्शेर
मूल पुरोहित अच्युतराज	श्री ५ महेन्द्र	सिंह राज
	श्री ५ महेन्द्र	
५.५ वर्षको पालो सिंह राज	श्री ५ विरेन्द्र	
मूल पुरोहित रमेश प्रसाद पाण्डे	श्री ५ विरेन्द्र	

विजयराज वडा गुरुज्यू भएपछि तिर्थराजका केही पनि थिएनन् उनी पुराण वाचनमा ज्यादै प्रख्यात थिए र उनी हनुमान ढोकाको ठूलो घण्टामुनि वसेर पुराण वाचन गर्दा दुनियाँ मग्न हुन्ये र एक दिन यो खवर सुनी आठपरियाले राजालाई विन्ति गर्दा" एकजना पुराण वाचक असाध्य राम्रा छन भनि सरकारमा विन्ति चदाउदा दरवारमा नजर गराउनू भनी सरकारवाट जाहेर भई छोटकरीमा त्यसवेलादेखि प्रख्यात भई केही वर्षपछि गुरु पुरोहित मान पाएको हुन ।

विजय राज र तिर्थराज दाजुभाई पुखौली भारतको गड्वाल देश वाट आएका कुमाउहरू हो वडा गुरुज्यू कोनाममा एक गुरुज्यू को पल्टन भन्ने सेनापनि प्रख्यात मौजुद छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

(क) तत्कालीन राजसभा स्थायी समितिका सम्माननीय सभापतिज्यूहरू :-

१. सम्माननीय डा. के. आई सिंह-शपथग्रहण भएको

२. हृषिकेश शाह-राजीनामा स्वीकृत भएको ।

३. रङ्गनाथ शर्मा-निधन भएको

४. वेदानन्द झा-

५. सहायकरथी भूपालमानसिंह कार्की-२ अवधि भएकोमा दोस्रो अवधि पूरा हुन नपाएको । (ख) हालको राजपरिषद्र स्थायी समितिका सम्माननीय सभापतिज्यूहरू :-

१. भद्रकाली मिश्र- २०४७ देखि २०५१ सम्म

२. धनेन्द्रवहादुर सिंह -	२०५१ देखि २०५५ सम्म
३. डा.केशरजंग रायकाभी -	२०५५।११।७ देखि......।

सम्माननीय सभापुख प्रतिनिधि सभा

दमननाथ ढुंगाना -	२०४८ देखि - २०५१
राम चन्द्र पौड्यल -	२०५१ देखि -२०५५

तारानाथ रानाभाट २०५६ साल आषाढ ९ गतेदेखि

सम्माननीय अध्यक्ष राष्ट्रय सभा

वेनी बहादुर कार्की	२०४८ - २०५०
वेनी बहादर कार्की -	२०५० - २०५५

महमद मोहासेन

निर्वाचन आयोगको प्रमुख निर्वाचन आयोगहरू **२०५६ साल श्रावण ३१ गतेदेखि**

(वि.स.२०१५ देखि हालसम्म)

१. श्री सुवर्ण शम्शेर ज.ब.रा.	-२०१५	
२. श्री सुरेन्द्र वहादुर वस्नेत	-२०२३।६।१०	-२०२४।२।१४
३. श्री पूर्ण प्रसाद ब्राम्हण	-२०२४।३।९	-२०२८।४।२४
४. श्री विष्णु मणि आचार्य	-२०२८।५।२१	-२०२९।११।३०
५. श्री सुन्दर प्रसाद शाह	-२०३०।१।१८	-२०३६।१।१८
६. श्री शेर बहादुर शाही	-२०३६।९।२९	-२०४१।१०।६
७. श्री सुर्य प्रसाद श्रेष्ठ	-२०४१।१२।१५	-२०४९।७...
८. श्री विष्णु प्रताप शाह	-२०५०।१।१४	- हालसम्म

सम्माननीय प्रधान न्यायाधीशज्यूहरूको कार्यकाल

१. श्री हरि प्रसाद प्रधान	२००८।४।७ देखि	२०१३।२।७ सम्म (प्रधान न्यायलय हुँदा)
२.श्री अनिरुद्र प्रसाद सिंह	२०१३।२।८ देखि	२०२६।३।१५ सम्म
३. श्री हरी प्रसाद प्रधान	२०१८।८।२९ देखि	२०२०।८।२९ सम्म
४. श्री भगवती प्रसाद सिंह	२०२०।१२।२७ देखि	२०२७।३।२६ सम्म
५. श्री रत्न वहादुर विष्ट	२०२७।४।११ देखि	२०३३।४।२२ सम्म
६. श्री नयन बहादुर खत्री	२०३३।४।२४ देखि	२०४२।८।२५ सम्म
७. श्री धनेन्द्र बहादुर सिंह	२०४२।८।२६ देखि	२०४८।८।२२ सम्म
८. श्री विश्वनाथ उपाध्याय	२०४८।८।२२ देखि	२०५२।६।१० सम्म
९. श्री सुरेन्द्र प्रसाद सिंह	२०५२।६।१० देखि	२०५३।११।३ सम्म
१०. त्रिलोक प्रताप राणा	२०५३।११।३ देखि	२०५४।५।३१ सम्म
११.श्री ओम भक्त श्रेष्ठ	२०५४।६।१ देखि	२०५४।१२।२९ सम्म
१२. श्री मोहन प्रसाद शर्मा	हालसम्म	

महान्यायधिवक्ता २०१९ पौष १ गत

१. काली प्रसाद		
२. शम्भु प्रसाद ज्ञावली	२०१६	२०२७
२. रमान्द प्रसाद सिंह	२०२७।८।२५	२०३८।१२२८
४. कृष्ण प्रसाद धिमिरे	२०३८।२।१४	२०४४।२।१६
५. मेघराज बहादुर विष्ट	२०४४।२।१४	२०४७।१०।२०
६. मोति काजी स्थापित	२०४७।१०।२३	२०५१।८।१३
७.सर्वज्ञरत्न तुलाधर	२०५१।८।२६	२०५२।५।२७
८. मोति काजी स्थापित	२०५२।७।२०	२०५३।५।२७
९. प्रेम बहादुर बिष्ट	२०५४।१।५	२०५५।१।२८
१०. बद्री बहादुर कार्की	२०५५।३।१	हालसम्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Kasthamandapa

The temple of Guru Gorakhanath (Exponet of the Natha School) was supposed to have been build out of a single tree, which explains why it is popularly called "Kasthamandapa" (Wooden pavilion). It is the most important monument in the Hanumaddhoka Pales Complex, Its historicity goes back to the twelfth century A.D. The temple is unique in the sense that it does not have sanctum enclosed by walls, but has instead a roofed structure build on four standing column, each on the of the four cardinal points of the image of Gorakhanath. On its four corners, there are four raised balcoines which were used by the people for meetings, rituals and prayers, On each balcony, there is a figure of God Canesa facing the idol of Gorakhanatha. There are also four Ganesa temple situated in the four directions of the Kathmandu Valley.

The figure of Gorakhanatha, placed on a stone platform, is fenced off by a wooden railing. the deity is seated in a yogic posture representing the act of propagating knowledge through raised fingers of his right hand.

The main structure of the temple is based on the pagoda-style and is three-storeyed. The balconies on the corners contain beautiful friezes of the Jataka stories and a few figures of the Mother Goddess ("Matrika"). The pinnacle of the temple is of the same simple variety as the other temples of the Kathmandu Valley.

प्रसिद्ध गुरु गोरखनाथको मूर्ति समावेश भएको काष्ठमण्डप देवल

परिचय :

काष्ठमण्डप एउटै रुखले बनेको ऐतिहासिक सर्व प्रसिद्ध देवल एक भनाइ अनुसार वि.स. १६७३ साल १६ औं सताव्दीयोंतिर राजा लक्ष्मीनरसिंह मल्लको पालामा निर्माण गरिएको भनिन्छ। एक भनाई अनुसार उक्त देवल, त्यो भन्दा धेरै पहिले सेतो मच्छिन्द्र नाथको जात्रा हेर्नको लागि सुरतरु कल्पवृक्ष्य पनि मनुष्य रुपधारण गरी आएको थिए. त्यो एक अनौठो रुप देखि काठमाण्डौको एक अन्तर ध्यानी गुवाजुले त्यो सेतो पहिरन लगाएको शिरमा सेतै फेटा बाँधेको जात्राको घुइचोमा सवभन्दा अग्लो मनुष्य देख्दा त्यसलाई पिछा गरी तान्त्रिक गुवाजुले आफ्नो कब्जामा लिन खोज्दा त्यो सुरतरु कल्प वृक्ष "अलप शिला" भई संसार मै नभएको असम्भारको वृक्ष रुख भैदियो। त्यो रुख वर्षौं वर्सिनै जतिजती हाँगा काट्दै गएपनि अर्कोदिन त्यतिनै हाँगाहरु पलाउदै जादा राख्ने ठाउनै नहुने गरी रास डुङगुर भै, त्यस काष्टमण्डप देवल वनाई दक्षिणतिर त्यही दादोको तुलनामा सिंहसतल तयार पार्दा पनि काठ अझै बाँकी रहि पश्चिम तर्फ एक खाल्टो खनी भएजति काठहरुलाई पुरी ढुगाको चौतारो वनाइ राखेको छ भनिन्छ। माथि उल्लेखित देवल निर्माण पुरा भै देवल पचिष्ठाको निमित्त तान्त्रिक गुवाजुले तेत्तीसकोटी देवताहरुलाई आराधना निमन्त्रण गरी उपस्थित भएपछि विधिपूर्वक वांचा वन्धनमा देवताहरुलाइ विश्राम गराई तान्त्रिक गुवाजु पचिष्ठाको निमित्त शुद्ध जल लिन जाँदा कारणवश गुवाजु धुनामा परी आउन नपाउदा आजसम्म पनि त्यो देवलको पचिष्ठा भएको छैन, भनाइमा छ। गुरु गोरखनाथको चारैतिर चारशक्ति गणेशहरुको मूर्ति छन्। पश्चिम र उत्तरको साँधमा लगभग १५ फुट जतिको मासको वोटको रुख छ। गोलाइ ६ इन्ची जतिको होला। त्यस खम्वामा पिठिम दुखेको निको हुन्छ भन्ने आजसम्म पनि पिठिम घसाने परम्परा छ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हनुमान्ढोका दरवार
संरक्षित स्मारक क्षेत्र
एक परिचय

नेपालका सांस्कृतिक सम्पदाहरु काठमाण्डौ उपत्यकामा नै धेरै केन्द्रित छन् र साथै कलाकृतिको हिसावले काठमाण्डौ उपत्यकालाई कला एवं वास्तुकलाको खुल्ला संग्रहालय पनि भनिन्छ । तिनै सांस्कृतिक सम्पदाहरुमध्येको एक महत्वपूर्ण एवं उत्कृष्ट स्मारक हो हनुमान्ढोका राजदरवार । नेपालको राजधानी काठमाण्डौको केन्द्रमा अवस्थित यो राजप्रासादको, हनुमान्ढोका दरवार नामकरण मल्लकालका प्रसिद्ध राजा प्रताम मल्लले ने.सं. ७९२ (वि.स. १७२९) मा उक्त दरवारको मुख्य प्रवेशद्धारमा हनुभान्को मूर्ति स्थापना गरेपछि हुनगएको हो । त्यस्तै श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहले वि.सं. १८२६ मा वसन्तपुर दरवार निर्माण गराएपछि यसलाई वसन्तपुर दरवार पनि भन्न थालियो । यसप्रकार मल्लकालदेखि आजसम्म पनि यो दरवार हनुमान्ढोका दरवार र वसन्तपुर दरवारको नामले लोकप्रिय हुँदै आएको छ । तर योभन्दा अगाडि यस दरवारको के के नाम थियो, त्यो त्यति स्पष्ट हुनसकेको छैन जवकि हनुमान्ढोका दरवार नामकरण हुनुभन्दा अगाडि नै यसका केही भागहरुको निर्माण भैसकेको थियो । तर यस दरवारको निर्माण कार्य कहिलेदेखि शुरु भयो, क-कसले के-के निर्माण गराए आदि कुराहरुको वारेमा जानकारी दिने ऐतिहासिक सामग्रीहरुको अभाव नै छ । तर पनि यसका मूल भागहरु एवं वरिपरिका स्मारकहरु मूलत: मल्लकाल, शाहकाल एवं राणाकाल गरी तीन समयमा निर्माण भएका भागहरु नै अहिले हाम्रो सामु वाँकी रहेका छन् ।

लिच्छविकालमा पनि उक्त क्षेत्रमा दरवार रहेका संकेतहरु प्राप्त नभएका होइनन् । लिच्छविकालको सं. ५३५ (वि.सं. ६७०) को काठमाण्डौ जैसीदेवल नजिकै रहेको अभिलेखमा उक्त क्षेत्रको चार किल्ला खुलाउदा दक्षिण राजकुलको दक्षिण पश्चिमतिर भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएवाट उक्त अभिलेख रहेको ठाउँवाट उक्त -पूर्वतर्फ दक्षिण राजकुल दरवार थियो भन्ने बुझिन्छ । यसले हनुमान्ढोकाको देगुतलेको मन्दिरको पेटीमा रहेको लिच्छविकालको, अशुवर्माको समयको (वि.स. ६६२-६७८) अभिलेखमा लिच्छवि राजाको पुरानो दरवारको जीर्णोद्धार गरिदिएको कुरा उल्लेख भएवाट उक्त स्थानमा एक दरवार थियो भन्ने कुरालाई थप प्रमाण पुगेको छ

धरहरा

परिचय:

काठमाण्डौ भ्यालीमा २ वटा धरहराहरु निर्माण भएको थिए, पहिलो धरहरा वि.स. १८८१ साल आषाढमा जग राखी मार्ग महिनामा गजुर लागेको र त्यसैवखत सुनधारा पनि निर्माण भएको थियो । दोश्रो धरहरा वि.स. १८८२ साल वैशाख १२ गते रोज ४ मा निर्माण पुराभई रानी मल्ललित त्रिपुरासुन्दीले गजुर चढाउँनु भएको थियो । यो दुइवटा धरहरा भिमसेन थापाको पालामा निर्माण भएको भनिन्छ । वि.सं. १९९० साल माघ ३० गते रोज २ का दिन २ वजे र १५ मिनेटमा ठुलो उत्पातको भुकम्प आई ९ तले धरहरा ५ तला भत्की इट वज्रको टुक्रा एउटा पनि वाहिर परेन पर्खालभित्र मात्र पऱ्यो । १९९२ साल आश्विनमा श्री जंग वहादुर राणावाट ४ तल्ला वाँकीमा १ तल्ला फेरी भत्काई साविक वमोजिम ९ तल्ला अत्यन्त परिश्रमसाथ बनाई तयार गरी अघिको गजुर विग्रेको समेत नयाँ अघिकै जस्तो बनाई ७ तल्लामा वारदली समेत राखी अतिराम्रो गरी तयार गरी दिए । हाल एउटै मात्र धरहरा सावित छ जसको उचाई १२४ हात छ भनिन्छ

घण्टाघर

चिनारी :

घण्टाघर वि.सं. १९४७ सालमा जग राखी १९५१ सालमा तयार भएको यसको पहिले धपि घडी टुडिखेलमा स्थापना गरेको थियो जोकी सूर्यको प्रकासवाट घुम्ने गर्थ्यो । नेपालमा धेरै जस्तोको हातमा घडी थिएन सवै अड्डाका कर्मचारीहरु यही घण्टाघरको संकेतमा अड्डा इत्यादीहरुमा जाने गर्थे । वि.सं. १९९० को ठुलो भुकम्पमा धरहरा संगसंगै यो धण्टाघर पनि भत्केको थियो फेरी जस्ताको त्यस्तै बनाइएको थियो । वि.सं. २०३८ सालमा पनि यो घण्टाघर भत्की तीनै शहरको वारुणयन्त्र आएको थियो । त्यही पुरानै डिजाइनवाट वनाइएको हो यस घण्टघरको उचाई १०५ फिट छ । वीर शम्शेरको पालामा स्थापना भएको भनिन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रानीपोखरीको इतिहास

वि.स. १७२७ मा स्थापना भएको प्रसिद्ध रानीपोखरी राजा प्रताप मल्लका पाँच छोराहरु मध्ये जेठा भुपेन्द्र मल्ल र चक्रवतेन्द्र मल्ल पनि युवावस्थामा नै परलोक भयो रानी अनन्तप्रिया ज्यादै नै शोकाकुल भईन् । त्यसैले रानीको मन शान्त पार्न छोरा चक्रवतेन्द्र मल्लको नाममा यो पोखरी वनाए, रानीले पुरस्चरण वृत वसी यो पोखरीको प्रतिष्ठा गरी उद्घाटन गरीन् ।

केहि घर्ष पछि राजकुमार महीपतेन्द्र मल्ल पनि परलोक भयो । तत्पश्चात राजा प्रताप मल्लले महीपतेन्दको नाममा सो रानीपोखरीको दक्षिणपट्टि एक घुमाउरो पाटी भएको शिव मन्दिर (शिवालय) स्थापना गरि दिए र राज स्वयं पनि ब्रम्हमुहूर्तमा (सुर्योदय भन्दा पहिलेको विहानीमा) आएर रानीपोखरीमा नित्य स्नान गरी शिवजीको दर्शन पश्चात दरवार फिर्दथे । राजा प्रताप मल्लले स्नान गर्न आउँदा सधैं एक षोडशी सुन्दरी (अत्यन्तै सुन्दरी) स्त्री पनि राजाले स्नान गर्ने ठाउँमा स्नान गरी राजालाई हाउभाउ कटाक्षले हेर्ने थर्दथिन् । राजा प्रताप मल्ल ती सुन्दर स्त्रीको हाउभाउ कटाक्षको वशमा परी स्नान गर्ने निहुले आधा रातमै रानीपोखरी धाउन लागे । राजा र त्यस सुन्दरी स्त्रीको वहुतै प्रीति वस्यो । यो कुरा राजाले आफ्नो वदनाम होला भन्ने भयले कसैलाई भनेको थिएनन् । राजा दिनपर दिन दुब्लाउदै जान लागे र राजा दुब्लाउदै गएकोले दरवारमा चर्चा• हुन लाग्यो । राजा र सुन्दर स्त्रीको यसरी प्रेम वन्धन वांधिदै गएको केही समयपछि ती सुन्दरी स्त्री गर्भवती भइन् । महिना पुरा भएपछि वालक जन्म्यो त्यस सुन्दरी स्त्रीले सो वालकलाई राजा प्रताप मल्ल कै अगाडि गला दवाई मारि दिए र त्यस सुन्दरी स्त्रीको त्यो चाला देखेर राजा प्रताप मल्लले तिनिसंग वालकको हत्या गरेको कारण सोधे । ती सुन्दरी स्त्रीले आफ्नो पति परदेश गएको कारणले त्यस वालकलाई पाल्न नसक्ने भन्ने जवाफ दिए । अव राजाको मनमा कुरा खेल्न थाल्यो । त्यस वखत राजाको नजर ती सुन्दरी स्त्रीको खुट्टामा पर्न गयो र पाइला पछाडि फर्केको तथा कुर्कुच्चा अगाडि परेको देखे । अनि राजाले यो स्त्री त अवश्य किचकन्नी पो रहिछिन् भनी ठहराए । राजाको मुटु ढुकढुक भई शरीर काम्न लाग्यो । ती किचकन्नीले राजा काम्नुको कारण सोधिन् र राजाले उक्त वालकको मायाले भनी जवाफ दिएर दरवार फिरे ।

यसरी आफुलाई किचकन्यले फसाएको थाहा पाएपछि राजाले एक नामुद तान्त्रिक गुभाजुलाई वोलाए र आफू किचकन्नीको वशमा परेको वेली वृतान्त वताई यसको उपाय गर्नु पर्‍यो भने । तान्त्रिक गुभाजुले मन्त्र गरी राजाको शरीर वाँधी काँचो धागोको एक वेनृ दिई सो धागो ती स्त्रीको वस्त्रमा थाहा नपाउने गरी वाँधिदिनु भनि दिए । राजा प्रताप मल्लले सो धागो लिई सदाको झैं रानीपोखरीमा गई किचकन्नीले स्नान गरी लुगा लगाउन लागेको वेला थाहा नपाउने गरी तान्त्रिकले भने बमोजिम वस्त्रमा वांधिदिए र सदा झैं प्रेमको कुरा गरी दरवार फिरे ।

विहान भएपछि तान्त्रिकले राजालाई साथ लिई रानीपोखरीमा गई हेर्न जांदा सो धागोको फेरो पूर्वतिर गएको देखे । त्यो धागो हेर्दै जांदा रानीपोखरीको पूर्वी भागमा मशानमा मानिसको नलि खुट्टामा वांधिएको देखे पछि सोही ठाउंमा चिता वनाई त्यो हाडलाई खरानी हुनेगरी पोलिदिए । त्यसदिन देखि किचकन्नी आउन छोड्यो । अनि राजा प्रताप मल्ल हिष्टपुष्ट हुदै आए ।

यस रानीपोखरीमा भारतको सम्पूर्ण तिर्थस्थलहरुको जल र अधिराज्यको सम्पूर्ण तिर्थ जलहरु समावेश भएको छ । यो रानीपोखरी सफा गर्न पानी सुकाउंदा ७ वटा इनार देखा पर्‍यो, नाग साधन गरी वनाएको हुनाले पछि आफै पानी भरियो भनेको कुरा देव वंशावलीमा उल्लेख भएको छ ।

यो पोखरी करिब ४२ रोपनी जग्गामा सीमित छ ।

यसरी रानीपोखरीको माझमा रहेको मन्दिरमा भाईटिकाको दिन भाई नहुने दिदीहरुले त्यहां रहेको गोपालजीलाई पूजा गर्छन् । यो रानीपोखरीमा फलामको वार चाहिं जुद्ध शम्शेरको पालामा लगाएको हो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मनको ईच्छा पूरा गर्ने देवी
मनकामना

भाकल गरेअनुसारको मनको इच्छा मनकामना माईले पूरा गर्दछिन् भन्ने विश्वासको आधारमा गोर्खाका राजाहरूले आफ्नो राज्य विस्तारका लागि मनकामना माईसित प्रार्थना गरेपछि पाएको आर्शिवादको फल आजको विशाल नेपाल हो भन्ने ऐतिहासिक भनाई रहेको छ । लाहुरेहरू विदेश जाँदादेखि लिएर दोश्रो विश्वयुद्धमा जाने नेपाली सैनिकहरूले मनकामना माईसित आफ्नो रक्षार्थ भाकल गर्ने गरेकोले उनीहरूको रक्षाको भारले माईको शीलामा पसिना आई रूमालले पुछनु परेको कथन पनि सुन्न सकिन्छ ।

<u>मनकामना माईको उत्पति</u>

मनकामना माईको उत्पत्तीवारे एउटा रोचक ऐतिहासिक तथ्य रहेको छ । माईको उत्पत्तिको वयान राजा रामशाह (ई.१६१४-१६३६)) को पालाको हो । सो अनुसार रामशाहकी रानी लीलावती देवीका अवतारी थिइन् र यसको ज्ञान उनको भक्त कफ्याक गाउँका सिद्ध लखन थापा मगरलाई मात्र थियो । एक पटक राजाले गोर्खाको उपल्लोकोट दरवारमा आफ्नी रानीलाई देवीको र लखन थापालाई सिंह वाहनको रूपमा देखे । त्यसपछि राजा अचानक विरामी भई स्वर्गीय भए र उनको अन्त्येष्टी मर्स्याङ्दी दोभानमा गरियो । त्यतिवेलाको प्रचलन अनुसार राजाको चितामा रानी पनि सती जानुपऱ्यो । लखन थापा भक्ति विह्वल भई विलाप गर्दा रानी वचन दिइन् " तिम्रो इच्छा पूरा गर्न म तिम्रो गाउछेउ फेरि प्रकट हुनेछु ।

त्यसको ६ महिनापछि हाल मनकामना माईको मन्दिर भएको स्थानमा धनध्वज गुरूङले हलो जोत्दा एउटा ढुंगामा ठोकिएर त्यहाँबाट दुध र रगत बग्न थालेछ । त्यसपछि लखन थापाले तान्त्रिक पूजा गरेकोले वगिरहेको दूध र रगत रोकियो र सोही स्थानमा देवीको स्थान स्थापना गरियो । घटनावारे सुनेपछि गोर्खाका राजाले मनकामना माईको सेवा गर्न लखन थापा र दरसन्तानलाई उक्त जग्गा विर्ता लालमोहर गरिदिए । माईको हालको पूजारी लखन थापा मगरको १७औं पुस्ताको सन्तान हुन् ।

नेपालको ख्यातीप्राप्त निर्माण कम्पनी चितवन को.ई. नेपाल (प्रा.) लि. को भातृ संस्था यस "मनकामना दर्शन (प्रा.) लि." ले मनकामना देवीको यात्रालाई सुगम र सुव्यवस्थित गराउने हेतुले स्वचालित घिर्लिङ (केवुलकार) को व्यवस्था गरेको छ । यो एउटा सेवामूलक पर्यटन उद्योग व्यवसाय हो । यो सेवा संचालनमा व्यापारिक आकांक्षा मात्र छैन, वल्की धार्मिक एवं मानवीय मनोकांक्षा पनि प्रतिविम्वित भइरहेको छ ।

२०५३ साल कार्तिक २२ गते कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय त्रिपुरेश्वर काठमाण्डौबाट विधिवत रूपमा दर्ता भई श्री ५ को सरकार उद्योग मन्त्रालय, उद्योग विभाग इजाजत शाखाबाट २०५३।१२।३ मा इजाजत प्राप्त गरेको । केवुलकारको संचालनार्थ सहवित्तीयकरण ऋण अन्तर्गत नेपाल बैंक लिमिटेडको अगुवाईमा नेपाल बैंक लिमिटेड, कर्मचारी संचयकोष, नेपाल औद्योगिक विकास निगम र नेपाल बंगलादेश बैंक लिमिटेडद्वारा ऋण प्रदान गरिएको छ ।

यस केवुलकारको लागत ४३ करोड । नीजी लगानीमा नेपालकै पहिलो तथा विश्वकै अत्याधुनिक प्रविधि भएको विश्व विख्यात अष्ट्रियाको डोपलमायर कम्पनीको प्रविधिद्वारा संचालन भएको । यस केवुलकारको स्थापना स्थल पृथ्वी राजमार्गको त्रिशुली नदीको किनारामा चितवन जिल्लाको दारेचोक गाविस वडा नं. ३ को चेरेस (कुरीन र मुग्लिङको मनकामना माईको मन्दिरसम्म । यस केबुलकारको विवरण निम्नानुसार छ :

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रजातान्त्रिक संविधानको घोषणा

नेपालमा जन-आन्दोलन समाप्त भएपछि देशमा एउटा प्रजातान्त्रिक संविधानको आवश्यकता थियो । संविधानको लागि नेपालमा बौद्धिक जगतमा निकै ठूला ठूला वाद-विवादहरू भएका थिए । उता यो विषयलाई लिएर राजनीतिक पार्टीहरू वीच पनि अन्तर विरोधहरू उत्पन्न भएका थिए । संविधान सभाको लागि चुनाव गराउने समेत कुराहरू उठेका थिए । आखिर तत्कालिन सर्वोच्च अदालतका न्यायधिस श्री विश्वनाथ उपाध्यायको अध्यक्षतामा संविधान मस्यौदा आयोग गठन भयो । उक्त आयोगमा राजनीतिक पार्टीका प्रतिनिधिको समेत सहभागिता रहेको थियो । आयोगले संविधानको मस्यौदा निश्चित समयमा मन्त्री परिषदमा पेश गरेको थियो । उक्त संविधानमा मन्त्री परिषदले अन्तिम हेरफेर गरी श्री ५ मा अनुमोदनको लागि पेश गरेको थियो ।

२०४७ कार्तिक २३ गते शुक्रवार "नेपाल संविधान २०४७" को घोषणाको लागि राजदरवारको गोरखा वैठकमा विशिष्ट व्यक्तिहरूको उपस्थिति थियो । त्यस अवसरमा प्रधानमन्त्री श्री कृष्ण प्रसाद भट्टराई मन्त्रीहरू योग प्रसाद उपाध्याय, महेन्द्र नारायण निधी, साहना प्रधान, मार्शल जुलुम शाक्य, निलाम्वर आचार्य, झलनाथ खनाल र देवन्द्र राज पाण्डे हुनुहुन्थ्यो । त्यस्तै नेताहरूमा सर्व श्री गणेशमान सिंह, गिरीजा प्रसाद कोइराला, वेनी वहादुर कार्की, वासु रिसाल, सेर वहादुर देउपा नेपाली काँग्रेसको तर्फवाट हुनुहन्थ्यो । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीहरूवाट मन मोहन अधिकारी, तुलसी लाल अमात्य, विष्णु वहादुर मानन्धर, निर्मल लामा, कृष्ण राज बर्मा, मदन भण्डारी, नारायण मान विजुक्छें आदि नेताहरूको उपस्थिति थियो । त्यस्तै प्रधान न्यायधिस, सेनापति प्रमुख निर्वाचन आयूक्तको पनि यस अवसरमा उपस्थिति रहेको थियो ।

नेपाली जनताले चाहेको प्रजातान्त्रिक संविधानमा मूलभूत रूपमा वहुदलिय व्यवस्था, संवैधानिक राजतन्त्र, सार्वभौमशत्ता जनतामा रहने जस्ता कुरालाई निश्चित गरिएको संविधान श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्रबाट कार्तिक २३ गते मध्यान्ह १२.१५ बजे जारी गरी बक्सियो र नेपालको संविधान २०१९ लाई तत्कालै खारेज गरेको घोषाणाले नेपालमा प्रजातन्त्रको पूर्णताले जन्म लियो । नेपाली जनताले "राजालाई" राष्ट्रिय एकताको प्रतिक तथा साँस्कृतिक मर्यादाका लागि राष्ट्र अध्यक्षको रूपमा सम्मान गरे । नेपालमा नयाँ यूगको शुरूवात भयो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वीर अस्पताल चिनारी

श्री ३ महाराज वीर शम्सेर जङ्गबाट काठमाण्डौ रानीपोखरी नेराको हस्पीतल.खोली वस्संदा जंगि निजामति अफिसर पल्टन सामेल भयाको थियो. डाक्टर अदस्नाथले वोलेको इसपिच. नेपालमा रैति दुनियाहरु वेरामि. हुदा औषधि न पाई वेहीफाजत हुनाले नोक्सान समेत भयाको सर्कारमा जाहेर हुदां हजुरवाट आफ्ना दुनिञांका उपर निगाह राखि वक्सी छोटा वडा सवैको रक्षा हवस भंना निमित्त यो हस्पीतल खडा गरी वक्सेको हो

यस संस्थाको स्थापना संस्थामा कार्यरत सामाजिक कार्यकर्ताको सहयोग र स्वास्थ्यसेवा समन्वयन समितिको नीति निर्देशनमा स्वयंसेवक कार्यालयको नामले २०३७ साल भाद्र ३ गते श्री ५ मुमा वडामहारानी रत्न राज्यलक्ष्मी देवी शाह सरकारको शुभ जन्मोत्सवको सुखद उपलक्षमा स्थापना भएको हो ।

Population and Vital Statistics

- Population* 21126636 (1996)
- **Literacy Rate**°
- Bonth Sex 52.6
- Male 67.9
- Female 37.8

Health Care Facilities#

- Central Hospital 1
- Specialized Hospital 5
- Military Hospital 1
- Police Hospital 1
- Regional Hospital 1
- Sub Regional Hosiptals 1
- Zonal Hospitals 9
- District Hospitals 64

Country Profile

- Total Land area 14181 sq. km.
- GNP* NRs. 12307.
- Religion*
- Hindu 86.5%
- Buddhist 7.78%
- Other 6.175
- District Health Office 75
- Primary Health Care
- Center (PHC-C) 100.
- Health Centre 17
- Health Post (HP) 154
- Sub Health Post (SHP)3187

- Hospital Beds (MoH) 3465
- Doctor (Govt. Only)
- Population Ratio 1:24631
- Nurse (Govt. Only)
- Population Ratio 1:7051
- Hospital bed (Govt.) Population Ratio 1:609

Ayurvedic Institutions#

- Naradevi Ayurvedic Hospital 1
- Shingha Durbar Vaidyakhana 1
- Anchal Ayurveda Ausadhalaya 14
- District Ayurveda Swastha Kendra 22
- Ayurveda Ausadhalaya 161

Ayurveda Manpower#

- Adhikrit Kaviraj 60
- Kaviraj/Sr. Vaidhya 130
- Vaidya 227

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१. घरेलु तथा साना उद्योग विभागको कार्यक्षेत्र

औद्योगिक नीति, २०४९ ले नेपालमा औंद्योगिकरणको गतिलाई तीव्रतर तुल्याउने प्रयासमा घरेलु तथा साना उद्योगको विकासलाई उच्च प्राथमिकता दिएको छ। यो उद्देश्य हासिल गर्नको निमित्त पर्ने उपयुक्त वातावरणको सिर्जना गर्नको निमित्त औंद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०४९ लागू गरी सोको प्रभावकारी कार्यान्वयको निमित्त २०४९ कार्तिकमा घेरेलु तथा साना उद्योग विभाग समेतको संगठनात्मक पुनः संरचना गरियो।

घरेलु तथा साना उद्योग विभागको कार्य क्षेत्रमा २७ जिल्ला र घेरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको कार्य क्षेत्रमा ४८ जिल्ला रेहका छन्।

घरेलु तथा साना उद्योग दर्ता

अधिराज्यभर दर्ता भएका घरेलु तथा साना उद्योगका संख्या अनुसूची- ७ अनुसार २०५० पौष मसान्तसम्ममा ७०,८९३ पुगेको छ। दर्ता भएका उद्योगहरुलाई विषयगत संख्याको आधारमा १८ किसिममा विभाजित गरिएको छ र उल्लिखित विषयभन्दा भिन्न उद्योगहरुलाई विविध किसिममा समाविष्ट गरिएको छ। यी उद्योगहरुको दर्ता गर्दाको समयमा पेश गरेको विवरणअनुसार जम्मा रु. १,३०७.५० करोड पूँजी लगानी गरी ७,२८,५२३२ जनालाई रोजगारी प्रदान गरेको अनुमान छ।

नेपाल विद्युत प्राधिकारण

नेपालको सर्वप्रथम फर्पिङ्ग जलविद्युत केन्द्र तथा एसियाकै प्रथम मध्ये मानिएको यसको शुभारम्भ वि.स.१९६८ जेष्ट ९ गते सोमवारका दिन साँझ ६.३० बजेदेखि विद्युत प्रकाश भएको ठान्न सकिन्छ वि.स.१९६८ मा श्री ३ चन्द्रशमशेर को बेलायत भ्रमणपश्चात त्यहाँको विकास गतिविधिबाट प्रत्यक्ष प्रभावित भएर , विद्युत केन्द्रको स्थापना गर्ने विचारको प्रादुर्भाव यस २ २५०कि.वा. क्षमताको विद्युत केन्द्र निमार्ण कार्य करिव साँढे सत्र महीनामा सम्पन भएको थियो, यस परियोजना सम्पन्न गर्न करिव साढे नौ लाख मानिस लागेका थिए। यसको लागत खर्च कं. रु.७.१३.२७३।७ परेको थियो। सुरुमा यसको नाम विजुली अड्डा थियो। २०१९ सालमा विभाग र कर्पोरेशिन भयो २०४२ साल भाद्र १ गते प्राधिकरण भयो, लोड सेडिङ २०४४ सालदेखि भएको हो प्रथम प्रोजेक्टका इन्जिनियर व्रिटिस नागरिक मिस्टर वर्नानु प्वान्टेलेले उद्घाटन प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नुभएको थियो।

नेपालको सार्वजनिक कलधारा व्यवस्था सर्वप्रथम वि.स.१९५० सालमा वीर धाराबाट शुभारम्भ भएको यसपछि अमलेख गञ्जको कर्म कुमारी धारा, धनकुटा पानी अड्डा पोखराको वाल नरसिंह धारा, वीरगञ्जको वीर धारा काठमाडौ उपत्यकाका पानी अड्डाले प्रसिध्द थियो। **२००७ सालअगाडि जनसाधारणलाई** सार्वजनिक कल धारा मात्र थियो केही प्रतिष्ठित व्यक्तिहरूको लागि मात्र व्यक्तिगत धारा थियो, २००७ साल पछि सर्वसाधारण व्यक्तिहरूलाई व्यक्तिगत कलधारा दिने व्यवस्था भयो २०२८ सालमा पानी गोस्वारालाई अलग गरी खानेपानी तथा ढल निकास गठन भयो, त्यसभन्दा पहिले नगरहरूमा धेरै जस्तो घरमा चर्पीको चलन थिएन। सबखोलाहरू तिर र अन्य ठाउतिर जाने चलन थियो। २०३१ सालमा खाने पानी तथा ढल निकास समिति भयो २०४१ सालमा समितिबाट संस्थान स्थापना भयो। २०४५ सालमा ढल निकास अलग भई खानेपानी संस्थान राखिएको छ। वीराधारा सन् १८९५ मा त्रि.भिम धारा सन्१९३० मा पानीपोखरी स्थित सन् १९६० मा निमार्ण भएको सुन्दरीजल सन्१९६६ मा सुन्दरीघाट सन् १९९१ मा निमार्ण भएको, धाराको महशुल मा नियुनतम लागेको भन्डै १५ वर्ष जति भयो होला।

नेपालको बाटो इत्यादिहरू श्री ३ वीर शमशेरको पालामा मोटर गाडी आउंदा अमलेख गञ्जदेखि भिमफेदीसम्म भारतिय ड्राईभर श्री चद्रेश्वर सिंह ओझाले मोटर चलाएर ल्याई भिमफेदीदेखि आफु मोटरकै ड्राईभर सिटमा वसी पालोपालो गरी ५९ जनाले थानकोट ल्याएको थिया। त्यसपछि अरु देशबाट साहु महाजनहरूले लहरी झिकाई थानकोट वुढानीलकण्ठ भ.पु., ल.पु मात्र भञ्ज्याङ्गमा सवारी चल्न थाल्यो। त्यस वेला वसपार्क हालको रत्नपार्क अगाडिको पेट्रोलपम्प एरिया हो। उपत्यका सडक गठन २०११ सालमा नेपाली सैनिक द्वारा अनुसन्धान कार्य पूरा भन्यो। २०१७ सालमा कान्ति राजमार्गको ९१ कि.मि. मध्य ७० कि.मि.निमार्ण कार्य पूरा भई **२०१७** सालमा निमार्ण योजना भयो। सम्भारसम्वन्धी तीन उपधारा वनाइयो सडक विभागको स्थापना २०२७ सालमा दिप्नी जंङ्ग थापा पहिलो प्रमुख इन्जीनियर २०२७ देखि २०३२ सालसम्म राणा कालमा बाटो काज गोस्वारा नामले प्रचलित थियो २००७ पछि पुरानो बाटो काज गोस्वारा र नयाँ काज गोस्वारा दुवै सार्वजनिक कार्य विभाग मा परिणत भयो जुन पहिलो सिंहदरबारमा अवस्थित थियो। १९९० सालको महा भुकम्पपछि जुध्द सडक नारायणहिटीराजदरबारको पश्चिम ढोकाअगाडि को सडक आदि लगायत विभिन्न ठाउहरूमा विदेशी लगानी र इन्जिनियरको सहयोगमा पक्की बाटो तथा कालो पत्रहरूको

चलन आयो। त्यसपछि इत्यादि ठाउहरू र अधिराज्य कमश बाटो कालो पत्रको थालनी विभिन्न राजमार्ग आदिमा कायहरू चालूरुपमा नै छ , कालो पत्र ४०८० ग्राविल्स ३४८९ माटो ५६५४ जम्मा १३२२३ राजमार्ग २९०५ सहायक राजमार्ग १६५६ सहायक राजमार्ग १७९-हाइटी १८६८ जम्मा १३२२३ सम्पूर्ण नेपाल अधिराज्य माईप नक्शामा ५.५००० वर्ग फिट छ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गोरखापत्र संस्थान

वि.स. १९५९ वैशाख २४ गते साप्ताहिक समाचारपत्रको रुपमा पहिलो पटक जनसमक्ष आएको "गोरखापत्र" ले ४२ वर्ष पश्चात आर्थात् वि.स. २००० साल असोज २९ गतेदेखि अर्ध साप्ताहिकको रुपमा काँचुली फेर्‍यो । तत्पश्चत् २००३ साल पुष ८ गतेदेखि हप्ताको ३ पटक र २०१७ साल फागुन ७ गतेदेखि यो दैनिक रुपमा देखापर्‍यो । २०१९ साल असारदेखि शनिवासरीय परिशिप्टाङ्ग निकाली आजसम्म सेवा गर्दै आएको छ । "गोरखापत्र" संस्थान ऐन, २०१९ अन्तर्गत २०२० साल असार २५ गतेदेखि संस्थानको रुपमा उदीयमान भयो । यस पश्चात् गोरखापत्र संस्थानले आफ्नो सह-प्रकाशनका रुपमा अन्य विभिन्न पत्र-पत्रिकालाई समेत पाठकहरु समक्ष प्रस्तुत गर्ने अठोट गर्‍यो, जसको फलस्वरुप विक्रम संवत् २०२२ साल पौष १ गते अर्थात् (डिसेम्वर १६, १९६५) देखि यसले "द राइजिङ्ग नेपाल" नामक अंग्रेजी समाचार पत्रको प्रकाशन, २०२५ साल जेठ महिनादेखि "मधुपर्क" नेपाल मासिकको प्रकाशन, २०४५ वैशाख महिनामा प्रारुप अङ्क निकाली त्यसै वर्षको असार महिनादेखि युवाहरुको मानसिक खुराकको रुपमा "युवामञ्च" मासिकको नियमित प्रकाशन, २०४७ साल वैशाख महिनादेखि अंग्रेजी साप्ताहिक "सण्डे डिस्प्याज" प्रकाशन भयो ।

वर्तमान स्थिति

गोरखापत्र संस्थान ऐन, २०१९ अनुसार यस संस्थाको अधिकृत पूँजी श्री ५ को सरकारले निर्धारण गरे वमोजिम हुने व्यहोरा उल्लेख गरिएको छ । संस्थानको कूल पूँजीमा ५१ प्रतिशत शेयर श्री ५ को सरकारले लिने र कम्तीमा २५% शेयर संस्थानको कर्मचारीहरुलाई बाँकी रहने शेयर सर्वसाधारणलाई बिक्री गरिने प्राव्धान रहेको छ ।

हाल संस्थानको अधिकृत पूँजी रु. ३ करोडको रु. १०० दरले ३,००,०००।- साधारण शेयर रहेकोमा २,५०,०००।- साधारण शेयर जारी गरिएको छ । जारी शेयरहरु मध्ये हालसम्म श्री ५ को सरकारले १,१५,१६६।- शेयरमात्र पूर्ण चुक्ता गरी खरीद गरिसकेको छ । यसरी जारी गरिएको साधारण शेयरलाई ऐनमा उल्लेख भए अनुसार श्री ५ को सरकारले ५१% अर्थात रु. १,२७,५०,०००।- भुक्तान गरी लिनुपर्नेमा रु. १,१५,१६,६००।- मात्र प्राप्त भई रु. १२,३३,४००।- चुक्ता गर्न बाँकी रहेको छ भने अर्कोतर्फ संस्थानका कर्मचारी एवं सर्वधारणलाई बिक्री गर्ने प्रक्रिया हालसम्म थाल्न सकिएको छैन

गोरखापत्र	७०,००० प्रति दैनिक		
दि. रा. ने.	३०,०००	"	"
सण्डे डिस्प्याच	१०,०००	"	"
मधुपर्क	३०,०००	"	"
युवामञ्च	७५,०००	"	"
मुना	३०,०००	"	"
अप्सरा	२२,०००	"	"

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान स्थापना २०१४ असार ९ गते चान्सलर स्वर्ग श्री ५ महेन्द्र
भ्वाइस चान्सलर - श्री बाल चन्द्र शर्मा प्रज्ञा सदस्यहरू
२०२६-२०३१ सम्म संरक्षण श्री ५ महेन्द्र र श्री ५ वीरेन्द्र
कुलपति श्री केदार मान व्यथित प्राज्ञ सदस्यहरू
२०३१-२०३५ सम्म संरक्षण श्री ५ वीरेन्द्र
कुलपति श्री सुर्य विक्रम ज्ञावली प्राज्ञ सदस्यहरू
२०३६ साल २०४६ सम्म श्री ५ वीरेन्द्र
कुलपति श्री लैनसिंह वाङ्गदेव प्राज्ञ सदस्यहरू
२०४६-२०४७ संरक्षक श्री ५ वीरेन्द्र
कुलपति माधव प्रसाद घिमिरे प्राज्ञ सदस्यहरू

२०४७-२०५१ सम्म कुलपति प्रधान मन्त्री र सह कुलपति संस्कृति मन्त्री
उपकुलपति श्री ईश्वर बराल **प्रज्ञा सदस्यहरू**

कुलपति प्रधान मंत्री र सह कुलपति संस्कृति मंत्री

२०५१-२०५६ सम्म उपकुलपति
उपकुलपति श्री मदन मणि दीक्षित प्राज्ञ सदस्यहरू

कुलपति प्रधानमंत्री र सह कुलपति संस्कृति मंत्री
२०५६ देखि उपकुलपति श्री मोहन कोईराला **प्रज्ञा सदस्यहरू**

प्रज्ञा सदस्यहरू

१. आजीवन सदस्यहरू
२. प्रज्ञा मानंथ सदस्यहरू
३. प्राज्ञ सभा सदस्यहरू
४. प्राज्ञ परिषद सदस्यहरू

२०५५ साल कुलपति शेर वहादुर देउवाको पालामा फागुन १८ गते विहिबार वसेको बैंठक निर्णय एक पटक यस ने.रा.प्र.प्र.को सदस्य वा सह सदस्य भई सकेको व्यक्तिलाई ने.रा.प्र.प्र.को आजीवन सदस्य प्रदान गरिने निर्णय भएको हो ।

कार्यविधिहरू

स्वर्ग श्री ५ पृथ्वी नारायण शाहको प्रत्येक वर्प पौष २७ गते जन्म जयन्ती समारोह कार्यक्रम संचालन गरिएको कविता महोत्सव, शास्त्रिय संगीत महोत्सव, गाईजात्रा महोत्सव, नेपाली लोक संगीत महोत्सव, राष्ट्रिय नाटक महोत्सव, वृहत साहित्य भेला गरिएको कला संवन्धी विद्यार्थीहरूलाई तालिम दिदै आएको संगीत गोष्ठी गरिएको विभिन्न स्तरीय पुस्तकहरू प्रकाशनको साथै विभिन्न लेख रचनाहरूको विभिन्न नाटक गीतिनाटक जनसामु प्रस्तुत, विभिन्न अन्तरराष्ट्रिय क्षेत्रहरूमा नेपाली सांस्कृतिक कार्यक्रमहरूको प्रदर्शनीमा भाग लिएको ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रतिस्थान

श्री ५ महाराधिराजबाट सम्वत् २०३९ साल मंसीर २० गते नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रतिधि प्रज्ञा-प्रतिष्ठानको गठन गरिवक्सेको

संरक्षक: श्री ५ महाराजधिराज

कुलपति : प्रंधानमन्त्री

सह-कुलपति :शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री

उप-कुलपति : प्राज्ञ सदस्यहरू

उपकुलपतिज्यूहरूको नियुक्ति विवरण

१. २०३९ मार्ग १९ गते देखि प्रथम उपकुलपति डा. रत्न शम्शेर ज.व.रा. (२०४७।६।१६ सम्म)

(प्रथम र दोस्रो पटक ५ वर्ष अवधिको लागि नियुक्त भै)

२. २०४७।१२।१३ मा अन्तरिम व्यवस्थापन परिषदको अध्यक्षमा डा. पराशर नारायण सुवालको नियुक्ती २०४९ असार मसान्तसम्म ।

३. २०४९।६।१२ मा उपकुलपति पदमा डा. केदार लाल श्रेष्ठ नियुक्ति -वहाँ विभिन्न कारणवस २०५१।५।१९ सम्म मात्र कार्यालय उपस्थित भै कार्यरत

४. २०५३।२।४ मा का. मु. उपकुलपति प्राज्ञ प्रा.डा.धुवमान सिंह अमात्यको नियुक्ति

५. २०५५।१२।२८ गते प्राज्ञ प्रा.डा. दयान्दद वज्राचार्यको नियुक्ति र हालसम्म कार्यरत

६. नेपाल राजकीय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान सम्वन्धी व्यवस्था २०४० अन्तर्गत स्थापना भएको ।

संरक्षक : श्री ५ महाराजाधिराज सरकार

कुलपति : सम्माननीय प्रधानमन्त्री

सह-कुलपति : शिक्षा तथा संस्कृतिक मंत्री

उपकुलपति : नियुक्ति वमोजिम (प्राज्ञसदस्यहरु)

७. २०४७ को संविधान वमोजिम संसदवाट नेपाल राजकिय विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन २०४८ पारित जस अनुरुप श्री ५ महाराजाधिराज सरकार संरक्षक, सम्माननीय प्रधानमन्त्री कुलपति, विज्ञान प्रविधि मन्त्री सहकुलपति र उपकुलपति नियुक्ति भए वमोजिम ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रिभुवन विश्व विद्यालयको गठन २०१२ स्थापना २०१६ आषाढ ३० गते २०१६ सालमा कुलपति स्वर्ग श्री ५ कान्ति लक्ष्मीदेवी शाह २०१८ सालमा कुलपति स्वर्ग श्री ५ महेन्द्र २०२८ साल देखि कुलपति श्री ५ वीरेन्द्र वि.वि. शाहदेव त्रिभुवन विश्वविद्यालयमा उपकुलपति, शिक्षाध्यक्ष र रजिष्ट्रमा नियुक्त हुनुभएका महानुभावहरू:

उपकुलपति	शिक्षाध्यक्ष	रजिष्ट्रार
श्री सुवर्ण शम्शेर ज.व.रा. २०१६।६।३० देखि २०१७।१२।१४		डा.पराशर नारायण सुवाल २०१६।३।३० देखि २०१९ असारमसान्त
श्री रणधीर सुव्वा २०१७।१२।१५ देखि २०२२।३।२३		श्री जगतवहादुर बुढाथोकी २०१९।४।१ देखि २०२२ असार
श्री रुद्र राज पाण्डे २०२२।४।१ देखि २०२६।५।१९		श्री त्रैलोक्यनाथ उप्रेती २०२२।४।१ देखि २०२६।५२१९
श्री त्रैलोक्यनाथ उप्रेती २०२६।५।२० देखि २०३०।७।१५	श्री सुर्य बहादुर शाक्य २०२९।१।१ देखि २०३०।७।१५	श्री जगत मोहन अधिकारी २०२९।६।१६ देखि २०३२।१०।१४
श्री सुर्य बहादुर शाक्य २०३०।७।१६ देखि २०३४।७।१५	डा.मोहन प्रसाद सैनु २०३०।७२३ देखि २०३२।१०।१४	श्री जगत मोहन अधिकारी २०२९।६।१६ देखि २०३२।१०।१४
श्री जगत मोहन अधिकारी २०३४।७।१६ देखि २०३६।५।६	श्री कमल प्रसाद मल्ल २०३४।९।७ देखि २०३६।५।६	श्री गोपालध्वज श्रेष्ठ २०३२।१०।१५ देखि २०३६।५।६
डा. महेन्द्र प्रसाद २०३६।५।८ देखि २०३८।७।१५	श्री रामचन्द्र बहादुर सिंह २०३६।५।१० देखि २०३८।७।१५	श्री युवराज सिंह प्रधान २०३६।५।१० देखि २०३८।८।१४
श्री रामचन्द्र बहादुर सिंह २०३८।७।१६ देखि २०४२।७।१५	डा.चन्द्र प्रसाद गोर्खाली २०३८।८।१५	श्री नेत्र बहादुर वन्स्यात २०३८।८।१५
श्री महेश कुमार उमाध्याय २०४२।७।१६ देखि २०४६।७।१५	डा.चन्द्र प्रसाद गोर्खाली	डा.पार्थिवेश्‍र तिमिल्सिना २०४३।८।१६ देखि २०४६।८।१३
श्री शंकरराज पाठक २०४६।७।१८ देखि २०४७।२	डा.दयानन्द बज्राचार्य २०४४।८।२९ देखि २०४७।१।२९	डा. नरोत्तम उपाध्याय २०४६।८।१४ देनि २०४७।१।२७
श्री वी.सी. मल्ल २०४७।२।११ देखि २०४८।४।२५	डा.राम मान श्रेष्ठ २०४७।२।१८ देखि २०४८।४।७	श्री विशेश्‍वरमान श्रेष्ठ २०४७।२।१८ देखि २०४८।४।२
श्री केदारभक्त माथेमा २०४८।४२६ देखि २०५१।१०।१२	डा.देवेन्द्र मिश्र २०४८।४।१२ देखि २०५१।१०।६	श्री सुदर्शन रिसाल २०४८।४।१२ देखि २०५१।१०।६
डा.कमलकृष्ण जोशी २०५१।१०।१३ देखि २०५५।१०।१२	डा. माधव शर्मा २०५१।१०।२२ देखि हालसम्म	श्री वालमुकुन्द खरेल २०५१।१०।२२ देखि हालसम्म

श्री नवीन प्रकाश जंगशाह २०५६।१०।१७ देखि २०५५ हाल सम्म नेपाल अधिराज्यभर लगभग १७३ वटा जति क्याम्पस छन् १९७३ सालमा त्रिचन्द्र कलेज स्थापना भएको नेपालमा पनि एस.एल.सी प्रवेशिका परीक्षा वोर्डको स्थापना भयो र परीक्षाको काम पनि लगतै जस्तो हुन थाल्यो । यस भन्दा पहिले एस.एल.सी. परीक्षा कलकता विश्व विद्यालय बाट सञ्चालित हुन्थ्यो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शाही नेपाली सेनाका फिल्ड मार्शलहरू:

१. रुद्र शमशेर ज.व.रा
२. केशर शमशेर ज.व.रा.
३. हरी शमशेर ज.व.रा.
४. सुरेन्द्र वहादुर शाह
५. निर शमशेर ज.व.रा.

शाही नेपाली प्रधान सेनापतिहरू

१. केशरशमशेर	२००७।१।३०	२००८।७।३०
२. किरण शमशेर	२००८।८।१८	२०१३।२।७
३. तोरण शमशेर	२०१३।२।७	२०१७।२।७
४. निर शमशेर	२०१७।२।७	२०२२।१।१५
५. सुरेन्द्र वहादुर वस्नेत	२०२२।२।७	२०२७।११८
६. सिंह वहादुर वस्नेत	२०२७।१२।७	२०३२।१।२७
७. गुण शमशेर ज.व.रा.	२०३२।१।१७	२०३६।१।२७
८. सिंह प्रताप शाह	२०३६।२।१	२०४०।२श्र१
९. अर्जुन सिंह राणा	२०४०।२।१	२०४४।२।१
१०. सरिचत शमशेर ज.व.रा	२०४४।२।१	२०४८।२।१
११. गडुल शमशेर ज.व.रा.	२०४८।२।१	२०५२।१।१२
१२. धर्म पालवर सिंह थापा	२०५२।२।१	२०५५।१
१३. प्रज्वल सिंह राणा कामु	२०५६।१	हाल सम्म

शाहीसेनाका केहि गणहरु

१. गोरख
२. नंया गोरखा
३. काली वकस
४. शार्दल जंग
५. वज्रवाणी
६. सवज
७. श्री नाथ
८. राजदल
९. महेन्द्रदल
१०. सर्वध्वजदल
११. कालिप्रसाद दल
१२ रण प्रिय दल
१३. सवुज दल
१४. फस्ट राईफल गण
१५. कालि वहादुर गण
१६. राज दल गण
१७. गोरख वहादुर गण
१८. भैर बनाथ गण
१९. काली प्रसाद गण
२०. सिंह जाथ गण
२१. पशुपति प्रसाद गण
२२. कालि वकस गण
२३. महेन्द्र दल गण
२४. वर्द वहादुर गण
२५. शमशेर दल गण
२६. श्री जाथ गण
२७. शेर गण
२८. गणेश दल गण
२९. सवुज गण
३० पुरानो गोरख गण
३१. देवि दत्त गण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रहरी महानिरीक्षकहरू

१.	तोरण शम्शेर ज.व.रा	२००७।१२।२८	२००७।१२।३
२.	नरशमशेर ज.ब.रा	२००७।१२।३१	२०१०।८।२१
३.	ज्ञान वहादुर याकथुम्वा	२०१०।८।२२	२०१२।५।९
४.	गोपाल शमशेर राणा	२०१२।५।१०	२०१३।४।१५
५.	पुर्णसिंह खवास	२०१३।४।१५	२०१४।५।१
६.	का.मु - तिर्थ व. शाह	२०१४।५।१	२०१४।५।२७
७.	दुर्ष्दी राज शर्मा	२०१४।५।२८	२०१८।९।१६
८.	पहल सिह लामा	२०१८।९।१७	२०२३।३।३१
९.	रोम वहादुर थापा	२०२३।३।३१	२०२९।३।३१
१०.	खड्ग जीत वराल	२०२९।४।१	२०३५।२।३१
११.	दुर्लभ कुमार थापा	२०३५।३।१	२०३९।२।३१
१२.	दिल वहादुर लामा	२०३९।३।१	२०४३।२।३१
१३.	हेम वहादुर सिंह	२०४३।३।१	२०४७।२।३१
१४.	रत्न वहादुर ज.व.रा	२०४७।३।१	२०४९।११।१५
१५.	मोति लाल वोहरा	२०४५।११।१५	२०५३।११।१४
१६.	अच्चुत कृष्ण खरेल	२०५३।११।१५	२०५३।१२।२०
१७.	ध्रुव वहादुर प्रधान	२०५३।१२।२१	२०५४।८।२६
१८.	अच्युत कृष्ण खरेल	२०५४।८।२७	हाल सम्म

नेपाल प्रहरी को विशेष कुराहरू

नेपालमा प्रथम पटक १९७५ साल देखि मोटर गाडीहरूको आयात भएको हो ।

१९९५ साल देखि ट्राफिक व्यवस्थादगे कार्य थालनी गरेको हो ।

२०१० सालमा प्रहरी ट्राफिक कार्यालयहरू स्थापना भएको हो

२०१६ सालमा तराई क्षेत्रहरूमा पुलिस ट्राफिक स्थापना भएको हो ।

२०२० सालमा सवारी ऐन प्रकाशीत भयो त्यही आधारमा

२०२३ सालमा ट्राफिक लाईट को व्यवस्था भएको हो

२०४३ सालमा टुडिखेल ओरीपरी वान वे एक तर्फी वाटो लागु भएको हो

२०४९ सालमा सवारी तथा यातायात व्यवस्था एन प्रकाशित भएको हो ।

२०४० सालमा महिला प्रहरी गुल्म स्थापना भएको हो ।

१. पहाडी जिल्लामा प्रहरी जवान र १। डि.ए.पी

२. तराई जिल्लामा प्रहरी जवान र १। एस.पी.

३. अन्चलमा प्रहरी जवान र एस.एस.पि. - छेत्रिय प्रहरी इकाई कार्यालय उपत्यका प्रहरी कार्यालय एस. एस. पि.

४. छेत्रियमा प्रहरी जवान र १। डि.आइ.जी

५. केन्द्र १। आइ.जि.पी. अधिराज्यभर

नेपाल अधिराज्यको सेना प्रहरी परिकार

१. गुरुजुको पल्टन ऐतिहासिक प्रहरी शुभ समारोह देव देवी इत्यादी अति आवश्यक

२. शाही नेपाली सेना शाही रक्षकर देश रक्षक नेपालको मानचित्र नकसा भित्र पहरा को रुपमा खम्वा भै जागरुक भै वसेका हुन्छन् ।

३. नेपाल प्रहरी सेना देश राजा प्रजाहरुहरुको अंग रक्षक देशमा कुनै किसिमको अनया अत्याचारी हुन नदिन कदम कदममा पहरा दिई रहेका हुन्छन् ।

४. सघ संस्थानका प्रहरी आफ्नो संघ संस्थानको हिफाजत र जनता जनार्दनहअरुलाई कुने अत्यारी र वाधा पुग्न नदिनमा यस प्रहरीले सक्रिय भूमिका खेल्दछ

५. लिमिटेड कम्पनी इत्यादी गोदाम भवन प्रहरी सेना

६. एन सि.सि. एन. पढाईको आधारमा अफीसर दर्जाको तालिम प्राप्त गरि आर्मी अथवा प्रहरीमा प्रवेश गर्ने

७. नेपाल स्काउट

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कर्मचारी संचयकोष

नेपालमा सामाजिक सुरक्षण प्रणालीको इतिहास :

वि.स. १९१९ (सन्१९३४) मा २८ जना कर्मचारी र ७९ लाख सञ्चित रहेको रङम सँगै सैनिक द्रव्यकोषको रुपमा श्री गणेश भएको आजको कर्मचारी सञ्चयकोषले सामाजिक सुरक्षण संङका अवधारणाहरु सँगसँगै ६४ वर्षको इतिहास पार गरिसकेको छ । वि.स. २००२ सालमा स्थापना भएको प्रोभिडेन्ट फन्ड विभाग र उक्त सैनिक द्रव्यकोषलाई वि्स्२०१९ साल भाद्र ३१ गतेदेखि एक स्वशाशित स्वतन्त्र अवछिन्न उत्तराधिकार संस्थाको आफ्नै ऐनको रुपमा कर्मचारी सञ्चयकोषको विधिवत स्थापना भयो। कोषमा २०२९ सालमा राज प्रसाद सेवा, २०३६ सालदेखि शिक्षण-संङ संस्थाहरु र वि.स. २०४६ सालदेखि निजी क्षेत्रमा स्थापना भएका प्रा. प्रतिष्ठानहरु समेतलाई समाहित गरी कोषको कभरेज (क्षेत्राधिकार) विस्तृत र फराकिलो बनाइयो । दिन-प्रतिदिन कोषले संचयकर्ताहरुको सामाजिक सुरक्षणसम्वन्धी जतिजति मात्रामा समेट्दै छ, उतिउति मात्रामा कोषमा सञ्चित रकममा पनि वृद्धि हुदै आज १६ अरवको हाराहारीमा रहेको छ । सञ्चयकोष कट्टीमा श्री ५ को सरकारले पूरा थप गरेको २०२६ असार १६ राज पत्रमा सूचना गरेको २०३० चौथो ऐनमा ।

दूर संचार सस्थान

दूरसञ्चार- एक व्यक्तिले अर्को व्यक्तिसंग गर्ने कुराकानीको आदान प्रधान प्रक्रियालाई दूरसञ्चार सेवा भन्दछन् । सन् १८३८ मा मोर्स कोडका आविस्कार स्यामयल मोर्सबाट सुरु भएको हो दूरसञ्चार सेवाको विकास तथा विस्तार कार्यक्रम हरु वि.स. १९९३ मा तारको माध्यमबाट काठमाडौंदेखि पूर्व धनकुटा र पश्चिमतर्फ पोखरा पाल्पा हुँदै बुटवलसम्म टेलिग्राफ तथा ट्रंक सर्किटको स्थापना भएको थियो तत्पश्चात वि.स. २००७ सालपछि ६ वटा मुख्य स्थानहरुमा आकाश वाणि आ.वा सेवा सुरु भयो । वि.स.२०१६ सालमा अमेरिकी सहयोगमा देशका प्रमुख स्थानमा आ.वा.केन्द्रहरु स्थापना भए । टेलिफोनको प्रवेश वि.स.१९७० राणाहरुका लागि मात्रै आकाश-वाणी र सि.वि.एक्सचेनज को स्थापना २००७ साल सर्वसाधारणलाई टेलिफोन वितरण २०१२ साल टेलेक्स सुरुवात २०२८ अन्तर देशिय माईकोवेभट्रासमिशन लिकको स्थापना २०३१ साल भु-उपग्रह केन्द्रस्थापना २०३९ साल डिजीटल एक्सचेन्जको स्थापना २०४० एस.टि.डी. सुरुवात २०४२ आई.एस.डि. सुरुवात २०४४ व्याकवोन डिजिटल भएको २०५३ साल अन्तर राष्ट्रिय थेटवे एकस्चेन्जको स्थापना २०५३ साल ।

हुलाक सेवा

हुलाक सेवा वि.स. १९३५ मा शुभारम्भ वि.स. १९३८ मा हुलाक टिकटको प्रचलन २०१३ साल आश्विन २६गते विश्व हुलाक संङ्ग U.P.U.. को सदस्य भएपछि अन्तरराष्ट्रिय जगतमा प्रवेश गर्न पायो । २०१६ साल वैशाख १ गते पछि नेपाली टिकट टाँसी संसार भरमा चिठ्ठी-पत्र पठाउन पाउने भयो । त्यसभन्दाअघि भारतीय टिकट टाँसी भारतीय दुतावासमार्फत पठाउने चलन थियो । २०२२ साल देखि पार्सल पुलिन्दा सेवा सुरु भयो । २०३१ सालदेखि मनिअर्डर घनादेश सुरु भयो २०३१ साल आंत्रीक र वैदेशिकमा सम्भागी भयो । २०३३ सालदेखि हुलाक वचत सेवा सुरु भयो । पोस्ट बक्स सेवा उपलब्ध भई हाल २०,०००को सङ्ख्या जम्मा काठमाडौंमा उपलब्ध छ । २०१९ सालदेखि बिमासेवा सुरु भयो । २०४६ सालदेखि आन्त्रीक युत डाक सेवा सुरु भएपछि हाल ३७ नगरपालिका क्षेत्रमा यो सेवा उपलब्ध छ । सन् १९९५ देखि अन्तर एक्सप्रेस पनि सभिर्स सेवा छुट भयो यसै वर्षबाट Fax /pco calling सेवा सुरु गरिएको ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा पहिलो आन्दोलन हड्ताल २००३ साल फाल्गुन २१ गते त्यसका कमाण्डर कम्रेड मनमोहन अधिकारी थिए

२०४६ साल फागुन ७ गतेदेखि नेपाल बन्द र विभिन्न जुलुस कार्यक्रम शुरु भयो

२०४६ साल फागुन ८ गते अधिराज्यभर विभिन्न पार्टीद्वारा नेपाल बन्द कार्यक्रम

२०४६ साल फागुन ९ गते वकिलहरूले अदालतको वहिष्कार गरे अधिराज्यभर

२०४६ साल फागुन १० गते विराटनगरमा ५०० महिलाहरूले विरोध प्रदर्शन गरे

२०४६ साल फागुन १२ गते शिक्षण अस्पताल महाराजगञ्जका ५०० जना डाक्टरहरु र नर्स

२०४६ साल फागुन १३ गते विर अस्पतालका ८०० चिकित्सक कर्मचारी हड्ताल प्रदशर्नी

२०४६ साल फागुन १४ गते विरोध प्रदर्शनीमा धेरै वरिष्ट नेताहरुलाई गिरफ्तार

२०४६ साल फागुन १६ र १८ गते विभिन्न कम्पनी संघहरूले विरोध प्रदर्शनी गरेका थिए

२०४६साल फागुन १९ गते दोश्रो अधिराज्य नेपाल वन्द कार्यक्रम सफल भयो

२०४६ साल फागुन २६ गते अधिराज्यभर पंचायतको पुत्ला जलाउने कार्यक्रम

२०४६ साल चैत्र १ गते तेश्रो नेपाल वन्द कार्यक्रम सफल भयो

२०४६ साल चैत्र ३ गते कवि कलाकार आन्दोलन समर्थन प्रदर्शनी भयो

२०४६ साल चैत्र ४ गते विदेशमा वस्ने नेपाली नागरिकहरूले प्रजातन्त्रको माग गरे

२०४६ साल चैत्र ७ गते त्रिभुवन विश्व विधालयमा आन्दोलन छलफलमा गिरफ्तार गरियो

२०४६ साल चैत्र ११ गते रामपुर चितवनमा कलम वन्द हड्ताल भयो

२०४६ साल चैत्र १४ गते साधारण पोशाकमा प्रहरीले राम थापाको हत्या गरे

२०४६ साल चैत्र १५ गते पोखरामा ३ जना प्राध्यापकको वहालीमाग

२०४६ साल चैत्र १६ गते काठमाण्डौमा वत्ती निभाउने प्रदर्शनी कार्यक्रम सफल भयो

२०४६ साल चैत्र १७ र १८ गते काठमाण्डौ विद्यालय क्याम्पस वन्द प्रदर्शनीमा प्रहरी विच भिडन्त

२०४६ साल चैत्र १९ गते १७ गते प्रहरीद्वारा गोलीवाट हत्या सम्वन्धी विरोध प्रदर्शनी

२०४६ साल चैत्र २० गते पाटनमा ५० हजारको जुलुस कार्यक्रम प्रदर्शनी

२०४६ साल चैत्र २२ गते आन्दोलनमा शहिदप्रति सम्वेदना कार्यक्रम

२०४६ साल चैत्र २४ गते प्र.प. को हेरफेर शाही घोषणामा विरोध प्रदर्शनी

२०४६ साल चैत्र २५ काठमाण्डौ पाटनमा शाही कर्फ्यूको अर्डर व्यवस्था भयो

२०४६ साल चैत्र २६ गते भक्तपुरमा कर्फ्यू लागु भयो राती ११:१० मा संविधानवाट निर्दलिय शव्द भिक्ने व्यवस्था भयो

२०४६ साल चैत्र २७ गते सवेरै १२ वजे वहुदलीय व्यवस्थाको खुशियाली मनाइयो ।

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा २००७ साल अगाडि राणा शासन विरोधी सहिदहरु र पंचायती शाग्य: विरोधि प्रजातन्त्रवादी सहिदहरु :

१.	लखन थापा	
२.	शुक्रराज शास्त्री	
३.	गंगालाल श्रेष्ठ	
४.	धर्मभक्त माथेमा	
५.	पुष्पलाल श्रेष्ठ	
६.	दशरथ चन्द	
७.	गणेश पौडेल	(जमजुङ्ग)
८.	राजेश वानियाँ	(चितवन)
९.	हरिकृष्ण भूजु	(भक्तपुर)
१०.	निर्मल शाक्य	(भक्तपूर)
११.	कृष्णराम दुवाल	(भक्तपुर)
१२.	राजकुमार सुवाल	(भक्तपुर)
१३.	कृष्णप्रसाद पौडेल	(तनहूँ)
१४.	शोनावती देवी यादव	(जदुकुवा धनुषा)
१५.	रामनारायण यादव	(जदुकुवा धनुषा)
१६.	भुवनेश्वरी यादव	(जदुकुवा धनुषा)
१७.	जानकीदेवी यादव	(जदुकुवा धनुषा)
१८.	उदय शंकर मंण्डल	(जदुकुवा धनुषा)
१९.	वलराम कर्णेल	(बागलुङ्ग धौलागिरी)
२०.	सूर्य प्रसाद धिमिरे	(पाल्पा टानसेन)
२१.	सानुराजा नकर्मी	(ललितपुर)
२२.	राम थापा	(झापा भद्रपुर)
२३.	सागर सिंह	(ललितपुर)
२४.	ज्ञान व. शाही	(ललितपुर)
२५.	टंक प्रसाद आचार्य	(प्यूठान दाङवाङ्ग)
२६.	लन वहादुर महर्जन	(कीर्तिपुर)
२७.	राजमान मालि	(कीर्तिपुर)
२८.	राजेन्द्र महर्जन	(कीर्तिपुर)
२९.	हिराकाजी महर्जन	(कीर्तिपुर)
३०.	लाल वहादुर वम	(धनगढी)
३१.	कुमार उदास श्रेष्ठ	(चुचेपाटी)
३२.	पप्पा खड्गी	(नुवाकोट)
३३.	रिचर्ड हेनरी विलियम	(बेलायत)
३४.	नवराज थापा	(बुटवल)
३५.	राम विरास ठाकुर	(जनकपुर)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

३६.	सोभियत मान शाक्य	(काठमाण्डौ)
३७	सानुकान्छा वहादुर तामाङ्ग	(ललितपुर)
३८	गोपी महर्जन	(काठमाण्डौ)
३९.	सुरज शाक्य	(वटु, काठमाण्डौ)
४०.	वुद्धिनाथ खनाल	(काभ्रे जिल्ला खनालचोक)
४१.	निगुर्ण स्थापित	(यट्खा, काठमाण्डौं)
४२.	दिलिप कुमार श्रेष्ठ	(पाल्पा वुटवल)
४३.	ज्ञानसोभा वज्रचार्य	(ललितपुर नःटोल डेरा)
४४.	पुष्परत्न शाक्य	(भक्तपुर नागपोखरी)
४५.	राजन रायमाझी	(काठमाण्डौ न्हयोखा डेरा)
४६.	नारायण प्रसाद दाहाल	(चितवन)
४७	शुशील कट्टेल	(धरान सुनसरी)
४८.	प्रकाश रिजाल	(वालाजु काठमाण्डौ)
४९.	देवी प्रसाद अर्यालय	(गुल्मी तुराङ्ग)
५०.	गोविन्द अग्रवाल	(विराटनगर)
५१.	रेखा रिसाल	(काठमाण्डौ ताहाचाल डेरा)
५२.	पुण्य वहादुर अधिकारी	(सिन्दुपाल्चोक पिपलडाडा)
५३.	रामजी वहादुर राई सिपाही	(वारा जिल्ला दखरा वाण)
५४.	लोक वहादुर वांगटी	(नुवाकोट जिल्लाको तुरचे)
५५.	गंगा प्रसाद पौडेल	(प्र.जवान सिन्धुपाल्चोक)
५६.	रेशम वहादुर श्रेष्ठ	(पुर्व १ नम्वर सिन्दुपाल्चोक सिरुवारी)
५७	हरी शरण परी	(भक्तपुर, सुडाल गाउ)
५८	चुडामणी सिटौला	(मेची अञ्चल, झापा)
५९.	गणेश वहादुर गुरुङ	(सिन्धुपाल्चोक हेवुङ्ग)
६०.	पुण्यदास नापीत	(काठमाण्डौ वालाजु डेरा)
६१.	महेश श्रेष्ठ	(किर्तिपुर)
६२.	खिम वहादुर पहाडी	(पोखरा)
६३.	रिसी कुमार परियार	(रिखे दमाई कास्की पोखरा)
६४.	झपेन्द्र कार्की	(पोखरा नगर पालिका वडा नं. १०)
६५.	ईश्वरीदत्त शर्मा	(डोटी डेरा, काठमाण्डौ कीर्तिपुर)

विना नाम नामहरु निस्सा प्रमाण फेला नपरेका वेवारीस शहिदहरु जम्मा १० जवान जन आन्दोलनमा विभिन्न अधिराज्यभरको घाइते हुनेहरू जम्मा ११७९ जना पुगेका थिए ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा प्रजातन्त्र आएपछि पहिलो चुनाव भएको वखतमा वि.स. २०१५ साल फागुण ७ गते सम्पन्न संसदको पहिलो चुनावको तेस वेलामा ७ वटा पार्टी हरु थियो ।

१. नेपाली कांग्रेस
२. गोरखा परिषद
३. कम्मुनिष्ट पार्टी
४. नेपाल संयुक्त प्रजातन्त्र कांग्रेस
५. नेपाल प्रजा परिषद
६. नेपाल प्रजातन्त्र मिठागठ
७. तराई काग्रेस

१. नेपाली कांग्रेस स्थापना	वर्ष २००३ साल चैत अध्यक्ष मातृका प्र. को वाहेक वि.पी कोईराला
२. नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी	वर्ष २००६ साल नेता-कामरेड मनमोहन अधिकारी
३. गोरखा खुकुरी दल	वर्ष २००८ साल नेता भरत शमशेर सन्चालक
४. नेपाली राष्ट्रवादी गो. परिषद	वर्ष२००८ रण धिर सुव्वा अध्यक्ष
५. तराई कांग्रेस	वर्ष २०१० नेता वेदा नन्द झा सभा पति
६. राष्ट्रिय प्रजा पार्टी	वर्ष २०१० साल नेता मातृका प्र. कोईराला सभापति
७. राष्ट्रिय जन राज्य परिषद	वर्ष २०१२ साल नेता डा. के.आई सिंह
८. नेपाल प्रजा तान्त्रिक महासभा	वर्ष २०१४ साल नेता रंग नाथ शर्मा अध्यक्ष

२०४८ सालमा विभिन्न दल समावेश पहिलो वहुदल चुनाव भएको दलहरु

सूर्य १ 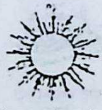 नेपाल कम्यूनिष्ट पार्टी (एमाले) २००६/१/८ श्री मनमोहन अधिकरी (अध्यक्ष)	हलो २ राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी २०४८/१२/२१ श्री सुर्य वहादर थापा ,अध्यक्ष डा. श्री प्रकाश चन्द्र लोहनी (उपाध्यक्ष)	रुख ३ 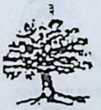 नेपाली कांग्रेस २००३/ श्री गिरिजा प्रसाद कोइराला (सभापति) १.वासुदेव रिजाल २ तारा नाथ रानाभाट (महामन्त्री)	पांच औंला भएको ४ नेपाल सद्भावना पार्टी २०४७/१/४ श्री गजेन्द्रनारायण सिंह (अध्यक्ष) श्री बद्रि प्रसाद मण्डल (उपाध्यक्ष)	घर ५ राष्ट्रिय जनमुक्ति पार्टी २०४८ श्री मालवर सिंह थापा (अध्यक्ष) श्री गोरवहादुर खपाङ्गी (महामन्त्री)	टोपी ६ पन्चायत प्रजातन्त्र पार्टी २०४७/११/३ श्री भिमनारायण शर्मा, पौडल (अध्यक्ष) श्री माधव प्रसाद घनाल (महामन्त्री)	पुरुष महिलाको जोडी ७ राष्ट्रिय जनता परिषद २०४८ श्री कृतिनिधि विष्ट (अध्यक्ष) १.श्री केशव चन्द्रगौतम २ डा. मधुसुदन शर्मा ३ श्री श्रीश शमोर राणा (महामन्त्रि)	कुर्सी मंच ८ प्रजातान्त्रिक लोक दल २०४७/७/१३ डा.देवेन्द्रराज पाण्डे - अध्यक्ष) श्री टंकप्रसाद कार्की (महामन्त्रि)
हँसिया हथौडामुनि तारा ९ 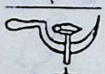 संयुक्त जनमोर्चा नेपाल २०४७/१०/७ आमक शेरचन (अध्यक्ष) श्री लिलामणी पोखरेल (महासचिव)	घडी १० स्वतन्त्र नेपाल प्रजातन्त्र पार्टी २०४७/९/१ श्री शम्भु गनुरल क्षेत्री -अध्यक्ष) श्री जितेन्द्र के.सि. (महामन्त्री)	चन्द्रमा मा तारा ११ जनता दल (स.प्र.) २०४७/३/६ डा. श्री केशरजंग रायमाझी (अध्यक्ष) श्री हरिभक्त उपाध्याय (महामन्त्री)	धानको बाला १२ संयुक्त प्रजातन्त्र पार्टी, नेपाल २०१३/१/५ श्री के.वि. शाही (अध्यक्ष) श्री लक्ष्मण प्रसाद सुवेदी (महामन्त्री	बलेको दियो १३ जनवादी मोर्चा नेपाल २०५१/५/१२ श्री पीर उद्दीन मीर (का.वा.अध्यक्ष) श्री ज्योति रत्न शाक्य (महामन्त्री)	दुई पात १४ 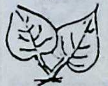 सोसियल डेमोक्रेटिक पार्टी २०४७/११/३ श्री गंगा प्रसाद चौलागाई (अध्यक्ष) श्री लेख नाथ भट - महामन्त्री)	कैंची १५ संयुक्त जनमोर्चा नेपाल डा.बाबुराम भटराई २०४७/१०/६ पंफा भुषाल (अध्यक्ष) श्री चित्र वहादुर श्रेष्ठ सचिव)	तराजु १६ नेपाल जनहित पार्टी २०४७.३.२५ श्री धन वहादुर वस्नात -अध्यक्ष) श्री राम भण्डारी क्षेत्री - महामन्त्री)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

घन केदाली १७ 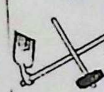 नेपाल प्रजापरिषद १९९३/५ श्री राम हरि शर्मा (सभापति) डा. श्री महेश्वर शर्मा। महामन्त्री)	लालीगुरास १८ 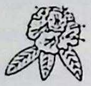 राष्ट्रिय जनराज्य परिषद २०१२ श्री मानिक रत्न वज्राचार्य (अध्यक्ष) श्री बसन्तराज खरेल (महामन्त्री)	क्लधारा १९ लिबरल डेमोक्रेटिक पार्टी २०४७/३/३२ श्री धनपति पौड्याल (अध्यक्ष) श्री दिवाकर शर्मा (महामन्त्री)	जोडा गोरु २० 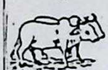 राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल २०४७ श्री जय प्रकाश (अध्यक्ष) श्री जयकन्तलाल दास (महामन्त्री)	हँसिया र मकैको तीन घोगा २१ नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (साम्यवादी) स्थापना २००६/५/३० श्री टीका प्रसाद सापकोटा (महामन्त्री)	कोदाली २२ 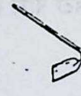 नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (मार्क्सवादीसन् स्थापना १९४९/९/१५ श्री प्रभु नारायण चौधरी (अध्यक्ष) श्री माधव ज्ञवाली (महामन्त्री)	हँसिया २३ नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (संयुक्त) स्थापना २०४८/४/४० श्री विष्णु बहादुर मानन्धर (महा-सचिव) श्री गणेश शाह (उप-महासचिव)	चर्खा २४ 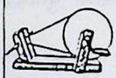 नेपाल सर्वोदय समाजवादी पार्टी २०४७/८/१९ स्थापना श्री पितम्बर गौतम अध्यक्ष) श्री परशुराम उपाध्याय (उपाध्यक्ष)
पलग २५ नेपाली कांग्रेस (बि.पी.) २०५१/४/२८ श्री तुल्सीराम कफ्ले सभापति श्री नवीन "विद्रोही" (महामन्त्री)	कमलको फूल २६ 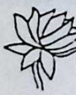 नेपाली राष्ट्रिय कांग्रेस सन् १९४७/१/२५ डा.श्री डिल्लीरमण रेग्मी (अध्यक्ष) श्री राम बहादुर श्रेष्ठ (महामन्त्री)	माछा २७ राष्ट्रिय जनता पार्टी एच. २०४७/१०/३ डा.श्री हर्ष बहादुर बुढा (सभापति) श्री भुवन लाल श्रेष्ठ (महामन्त्री)	हाँगामा बसेको चरा २८ पिपुल्स प्रोग्रेसिभ पार्टी २०४७/८/१३ श्री जुक्तिजङ्ग लामिछाने (अध्यक्ष) श्री तारा थर्पी (महामन्त्री)	हात्ती २९ नेपाली कांग्रेस विश्वेश्वर स्थापना २०५१/४/१ श्री विश्वराज शर्मा (सभापति) श्री रक्षित कुमार तामाङ (महामन्त्री)	छाता ३० नेपाल जनता दल स्थापना २०४७/१/१ श्री हरि प्रसाद पोखरेल (अध्यक्ष) श्री गुरु प्रसाद शर्मा(महामन्त्री)	बालक(बच्चा) ३१ नेपाल जनवादी मोर्चा स्थापना २०३७/७/३१ श्री रामराजा प्रसाद सिंह (अध्यक्ष) श्री खेमराज मायालु (उपाध्यक्ष)	धनुष वाँण ३२ 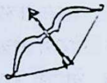 राष्ट्रिय प्रजातान्त्रिक एक्ता पचायत पार्टी स्थापना २०४७/१०/६ श्री रवी विक्रम शाह (अध्यक्ष) श्री दिपकराज शर्मा (महामन्त्री)
कुखुराको भाले ३३ युनाइटेड पिपुल्स पार्टी स्थापना २०५१/५/१ श्री गोपाल सिंह गुरुङ अध्यक्ष) श्री महेन्द्र प्रसाद आनन्द (महामन्त्री)	मादल ३४ 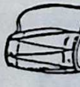 नेपाल किसान मजदुर पार्टी स्थापना २०३१/१०/१० श्री नारायण मान बिजुक्छे "रोहित" (अध्यक्ष) श्री राम कृष्ण बुढथोकी (उपाध्यक्ष)	षटकोण ३५ शान्ति पार्टी नेपाल स्थापना २०४७/९/१७ श्री विष्णु प्रसाद खरेल (अध्यक्ष) श्री उपेन्द्र बहादुर गौतम (महासचिव)	घोडा ३६ शोसियलिष्ट इन्साफ पार्टी स्थापना २०४७/११/३ श्री शेख अब्दुल सलाम (के.अध्यक्ष) श्री शेखर कुमार बिष्ट (महामन्त्री)	रेडियो ३७ राष्ट्र बचाऊ अभियान -सेभ द नेपाल मोभमेन्ट) नेपाल स्थापना २०५१/५/५ श्री प्रचण्डलाल श्रेष्ठ (अध्यक्ष) श्री अनिता घिमिरे (महामन्त्री)	बन्चरो ३८ नेपाल पंचाय परिषद स्थापना २०४७/५/१३ श्री जीवन लाल श्रेष्ठ (महामन्त्री)	बस ३९ राष्ट्रवादी प्रजातान्त्रिक संयुक्त मोर्चा, नेपाल स्थापना २०४९/३/५ श्री तारानाथ लुइटेल (अध्यक्ष) श्री कुमार थापा (महामन्त्री	सिलाई मेसिन ४० 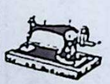 राष्ट्रि पन्चायत पार्टी नेपाल स्थापना २०५०/२/३१ श्री देवराज अधिकारी (अध्यक्ष) श्री कृष्ण मास्के (महामन्त्री)
बाघ ४१ 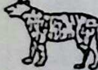 प्रजातान्त्रिक राष्ट्रमोर्चा, नेपाल स्थापना २०५०/५/१५ श्री अशोक शर्मा (अध्यक्ष) श्री विमला ज्ञवाली (महासचिव)	दुई आँखा ४२ नेपाली जनता पार्टी स्थापना २०४७ श्री कमल प्रसाद घिमिरे (अध्यक्ष) श्री नरेश कुमार बैदिक (महामन्त्री)	बाल्टीन ४३ समाजवादी गरीब पार्टी स्थापना २०४७ श्री भोला झा (अध्यक्ष) श्री चिरंजीवी दुगाना (महामन्त्री)	गाग्रो ४४ दलीत मजदुर किसान पार्टी स्थापना २०४७ श्री विमल प्रसाद यादव (अध्यक्ष) श्री रामनन्दन यादव (महासचिव)	साईकल ४५ नेपाली कांग्रेस (सुवर्ण) स्थापना २०५१/३/१५ श्री प्रल्हाद हुमागाईं (अध्यक्ष) श्री एकराज गुरुङ (महामन्त्री)	माहुरी ४७ नेपाल प्रजातान्त्रिक मोर्चा स्थापना २०५०/५/५ श्रीमती पुन भट (अध्यक्ष) श्री रामेश्वर महतो (जनरल सेक्रेटरी)	कलम ४७ 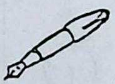 नेपाली कांग्रेस पार्टी समाजवादी स्थापना २०५१/४/६ श्री बसन्त गौतम (अध्यक्ष) श्री उत्तम कटुवाल (महामन्त्री)	औंलाले तारा देखाएको ४८ 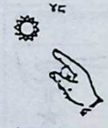 नेपाल राष्ट्रिय जन पार्टी स्थापना २०४७/१०/८ श्री काजीमान कन्दङवा (अध्यक्ष) श्री दुर्गा प्रसाद सुब्बा (महामन्त्री)

दर्ता नं.
२३६८३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रिशूल ५० नेपाल राष्ट्रिय जन–युवा जनतन्त्र पार्टी स्थापना २०४७ ११ ३ श्री दिपक खनाल (सभापति) श्री ज्ञानेन्द्र पाण्डे (महामन्त्री)	कलम मसी ५१ राष्ट्रिय समाजवादी दल स्थापना २०४८ १२ २९ श्री गौ बहादुर आले (अध्यक्ष) का.म.न.पा.३२ डिल्लीबजार २ ख -७१ काठमाडौं	हिमालय ५२ प्रजातन्त्र सगरमाथा दल स्थापना २०५१/४/२४ पा.दिपक गिरी (अध्यक्ष) श्री रुपक वि.खस (महामन्त्री	पुतली ५३ नेपाली कांग्रेस प्रजातान्त्रिक समाजवादी स्थापना २०५२/४/६ श्री तुल्सी वास्तोला (अध्यक्ष) श्री कृष्ण प्रसाद भण्डारी (महामन्त्री)	गाई ५४ नेपाल प्रजातान्त्रिक समाजवादी पार्टी स्थापना २०५१/२/१५ श्री हर्षा बहादुर सिंह (अध्यक्ष) श्री पियुष बहादुर दुंगाना(महामन्त्री)	केराको काइँयो ५५ रेडिकल नेपाली कांग्रेस स्थापना २०५१/४/१२ श्री कृष्ण कुमार शर्मा (अध्यक्ष) श्री एस.वि. "वैरागी" (महामन्त्री)	लालटिन ५६ नेपाली राष्ट्रिय एकता पार्टी स्थापना २०५०/१/१ दयाकृष्ण न्यौपाने (अध्यक्ष) देवमणी काफ्ले (महामन्त्री)	मन्दिर ५७ प्राकृतिक सत्यदल नेपाल स्थापना २०५१/५/१ श्री नवराज अधिकारी (अध्यक्ष) श्रीमती कविता भट्टराई (महामन्त्री)
चस्मा ५८ राष्ट्रवादी पार्टी नेपाल स्थापना २०५० श्री सागर थपलीया (अध्यक्ष) श्री गोपाल प्रसाद दुलाल (महामन्त्री)	करुवा ५९ नेपाल बहुजन पार्टी स्थापना २०५१/५/६ श्री दलवीर विश्वकर्मा (सभापति) श्री हिरामान मोते (महामन्त्री)	मान्छे ६० नेशनल प्याट्रियोटिक फण्ट नेपाल स्थापना २०५१/५/४ श्री दामोदर अगती (सभापति) श्री अम्विका घिमिरे (महामन्त्री)	क्रस खुकुरी ६१ 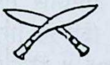 नेपाल राष्ट्रिय ग्रिन दल स्थापना २०५१/१/१ श्री कुमार प्रसाद भण्डारी (अध्यक्ष) श्री लेखनाथ भण्डारी (महा-सचिव)	हवाईजहाज ६२ नेशनल रिपब्लिकन पार्टी स्थापना २०५१/५/६ श्री प्रवल अधिकारी (अध्यक्ष) श्री वासुदेव पोखरेल (महामन्त्री)	उडेको दुई परेवा ६३ रियल नेपाल कांग्रेस (वि.पि वादी) स्थापना २०५१/५/१ श्री श्यामलाल तिमिल्सिना (अध्यक्ष) श्री ध्रुव खनाल (महामन्त्री)	गुलाफको फूल ६४ 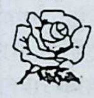 शुद्ध प्रजातान्त्रिक पार्टी नेपाल स्थापना २०५३/५/२९ श्री विष्णु प्रसाद दुंगाना (अध्यक्ष)	हाँस ६५ मेची महाकाली जन-समन्वय दल स्थापना २०५२/१/१ श्री हितबहादुर प्याकुरेल (अध्यक्ष) श्री ज्ञानेन्द्र प्रसाद पोखरेल (महामन्त्री)
गिलास ६६ राष्ट्रिय जनमोर्चा स्थापना २०५८ १/३ श्री चत्र बहादुर के.सी.(अध्यक्ष) श्री नवराज सुवेदी (महासचिव)	मोटरसाइकल ६७ 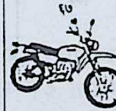 समाजवादी पार्टी स्थापना २०५२ श्री रामरिझा यादव (अध्यक्ष) श्री बैरलाल यादव (महामन्त्री)	हँसिया कलम ६८ क्रान्तिकारी वाममोर्चा,नेपाल स्थापना २०५२ श्री विरेन्द्र थर्पालिया (अध्यक्ष) श्री कुमार बेलवासे (महामन्त्री)	खुकुरी ६९ नेपाल गोर्खा राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा स्थापना २०५३/१/१३ श्री नरेन्द्र तामाङ (अध्यक्ष) श्री अशोक सुब्बा (महासचिव)	औंलामा चक्र ७० जन कांग्रेस स्थापना २०५३/६/१ श्री रामलाल ताम्राकार (का.वा.सभापति) श्री मनोज प्रसाद लाकौल (महामन्त्री)	चक्का गोरुगाडाको ७१ नेपाली जनता दल स्थापना २०५१/८/३ श्री राम दुलारी (रमा) देवी शाह (अध्यक्ष) श्री राम कुमार ओझा(महामन्त्री)	ताल्चासाँचो ७२ 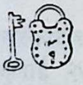 बहुजन समाजपार्टी, नेपाल स्थापना २०५२ श्री मदनबहादुर प्रधान (अध्यक्ष) श्री इन्द्रदत्त पन्त (महा सचिव)	भऱ्याङ ७३ 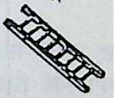 जनमुक्ति पार्टी नेपाल स्थापना २०४८/१०/६ श्री नितबहादुर चिङ (अध्यक्ष) श्री गजराज राई (उपाध्यक्ष)
चङ्गा ७४ नेपाल दलित श्रमिक मोर्चा स्थापना २०५३ ११/१८ श्री रुद्रलाल विश्वकर्मा (अध्यक्ष) श्री प्रकाश कुमार धम्लाला(उपाध्यक्ष)	पाँच कुने तारा ७५ नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माले) स्थापना २०५४/११/२१ श्रीमती साहना प्रधान(अध्यक्ष) श्री वामदेव गौतम (महासचिव)	मान्छेले जोतिएको हलो ७६ राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी (चन्द) स्थापना २०५४/९/२१ श्री राजेश्वर देवकोटा (अध्यक्ष)	आँप ७७ हरियाली नेपाल पार्टी स्थापना २०५३/८/२६ श्री कुबेर प्रसाद शर्मा (सभापति) श्री तेजेन्द्र जंग हिमाली (महा सचिव)	जोडाहात ७८ नेपाल शान्ति क्षेत्र परिषद स्थापना २०५४/१०/१८ सुषमा शर्मा बढाल (अध्यक्ष) श्री मुकुन्द प्रसाद अधिकारी (महामन्त्री)	किताब ७९ नेपाल राष्ट्रिय जनता पार्टी स्थापना २०५५/२/१८ श्री टेक नाथ प्याकुरेल (अध्यक्ष) श्री मन प्रसाद लिवाङ (महामन्त्री)	आमाको काखमा बच्चा ८० नेपाल पार्टी स्थापना २०५५ श्री शोभा पौड्याल (अध्यक्ष) श्री सावित्री तिमिल्सीना (महामन्त्री)	हातमा गहुँको बाला ८१ नेपाल सोशलिष्ट पार्टी स्थापना २०५५/२/१८ श्री कुबेर खत्री (अध्यक्ष)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

[illegible] ८२ [illegible] जनता पार्टी राष्ट्रिय [illegible] स्थापना २०५५ [illegible] श्री विष्णु प्रसाद [illegible] [illegible] बहादुर [illegible] (महामन्त्री)	सिपाहि ८३ शिव सेना नेपाल स्थापना २०५६/११/२३ श्री प्रस्व सुवेदी (अध्यक्ष) श्री घगेन्द्र सुवेदी (महामन्त्री)	हथौडा मार्दा पाथक्ने तारा ८४ नेपाल साम्यवादी पार्टी (मा ले मा) स्थापना २००६/५/३० श्री नन्द प्रसाद प्रसाई (महा सचिव)	पानस ८५ नेपाल जन भावना पार्टी स्थापना २०५५/६/३० श्री सुर्य बहादुर खड्गा "विद्यार्थी" (सभापति) श्री कृष्ण लाल वास्तोला "उलासी" (महामन्त्री)	घण्ट ८६ संयुक्त राष्ट्रिय जनता पार्टी स्थापना २०५५ श्री हरि प्रसाद न्यौपाने (अध्यक्ष) श्री मिन बहादुर राउत (उपाध्यक्ष)	कुचो ८७ नेपाल राष्ट्र बादी दल स्थापना २०५५ श्री गोविन्द ढोटेल (अध्यक्ष) श्री धरेन्द्र कुमार अधिकरी (महासचिव)	रथ ८८ प्रजातान्त्रिक नेपाली जनता पार्टी स्थापना २०५५/१/७ श्री अजय सिंह (सभापति) श्री हरि चन्द्र मौर्य (महासचिव)	ढाकें ८९ राष्ट्रिय जनतान्त्रिक मोर्चा नेपाल स्थापना २०५५ श्री सर्वोत्तम ढगोल (संयोजक) श्री भरत लामिछाने (सदस्य)
टर्च ९० 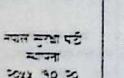 नेपाल [illegible] पार्टी स्थापना २०५५/१०/२० [illegible] चन्द्र [illegible] [illegible] (अध्यक्ष) श्री विन्द्र प्रसाद [illegible] (संरक्षक)	पतंग मैनबत्ती ९१ 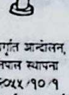 जागृत आन्दोलन, नेपाल स्थापना २०५५/१०/१ श्री तुलसीदास महर्जन (अध्यक्ष) श्री राम कृष्ण महर्जन (महासचिव)	डमरु ९२ 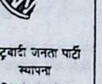 राष्ट्रवादी जनता पार्टी स्थापना २०५५/४/१८ डा.श्री श्री अवकेश कुमार ठकुर। स.केन्द्रीय अध्यक्ष)	९३ राष्ट्रवादी प्रजातान्त्रिक परिषद नेपाल पार्टी स्थापना २०५३ श्री शिव भक्त भाट (अध्यक्ष) श्री रमेश थापा (उपाध्यक्ष)	९४ नेपाल समाजवादी जनता दल स्थापना २०५२/३/२८ श्री आर.आर.यादव (अध्यक्ष) श्री एच. त्रिपाठी	९५ सोभियलिस्ट पार्टी नेपाल स्थापना २०५२/१/१२ श्री शेख अब्दुल रज्जाक अध्यक्ष श्री केशार कुमार विष्ट (महामन्त्री)	९६ नेपाल जनपक्षीय पार्टी स्थापना २०५२/३/२४ श्री खडानन्द लुइटेल (अध्यक्ष) श्री कृष्ण प्रसाद घिमिरे (महासचिव)	९७ राष्ट्रिय जनजागरण पार्टी स्थापना २०५३/१०/१ श्री अशोक लाल श्रेष्ठ (अध्यक्ष) श्री कृपण कुमार श्रेष्ठ (महामन्त्री)
९८ नेपाल [illegible] पार्टी [illegible] स्थापना २०५८ [illegible] [illegible] राम [illegible]। (अध्यक्ष) [illegible] प्रसाद [illegible] महामन्त्री	९९ प्रगतिशील उपयोग तत्व नेपाल स्थापना २०४७/७/११ श्री यज्ञ प्रसाद बास्तोला (अध्यक्ष) श्री कुलराज प्रसाई (महामन्त्री)	चिम १०० 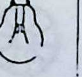 नेपाल हरित शान्ति पार्टी स्थापना २०५१/५/६ श्री शिव प्रसाद शर्मा आचार्ड (अध्यक्ष) श्री हरि प्रसाद जमर्कट्टेल -महामन्त्री)	१०१ 	१०२	१०३	१०४	१०५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सांस्कृतिक संस्थान

नृत्य-नाटिकाहरूको सर्वप्रथम राष्ट्रिय नाचघर वि.स.२०१६ सालमा शिक्षा मन्त्रालय अन्तरगंत विभाग थियो । २०२९ सालमा स्थापना भयो चौतर्फी विकाशको लागि स्थापना कालदेखि विभिन्न नृत्य-नाटिका ल्याले अपेरा विभिन्न लोकसङ्गीत प्रतियोगिता एंव शास्त्रीय संङ्गीत प्रतियोगिता देशको विभिन्न स्थानहरूवाट लोक गीत आदिको संकलन आविस्कार विभिन्न अर्न्तरराष्ट्रिय क्षेत्रहरूमा नेपाली लोकसंगीतहरूको प्रर्दशन एंव प्रसारणका साथै पटकपटक गरी नेपाल अधिराज्यका संङ्गीतप्रति चाख राख्ने सर्वसाधारणहरूलाई संङ्गीतहरूको तालिम दिने व्यवस्था धेर थोर पारिस्रमिकको साथै प्रमाण- प्रत्र समेत दिने व्यवस्था यस संस्थानले गरेको छ ।

नेपाल टेलिभिजन

नेपालको सिसा प्रर्दामा देश स्वदेश तथा अन्तर राष्ट्रिय क्षेत्रहरूको शुभ समारोर घटनाहरूको आँखो देखि देख्न पाउने नेपाल टेलिभिजन को स्थापना वि.स. २०४२ साल माघ १७ गते भएको यस एन.टि.भि.को लक्ष्य नेपाली कला संस्कृती एंव प्रवचन विभिन्न सोधपुछ प्रश्न कार्यक्रमहरूको अन्तरवार्ता विभिन्न स्वदेश तथा विदेशहरूको शुभ समारोह जात्रा पर्व घटना इत्यादी हरूको प्रत्यक्ष प्रसारण गर्ने यस एन.टि.भि.को शुभारम्भ समय विहान ७ वजे देखि ९ वजेसम्म वेलुकी ५.३० देखि राति ११ वजेसम्म शनिवार विहान ७ देखि ९ र दिउसो हिन्दी चलचित्र प्रसारण गर्ने नेपालमा टे.भि.को चलन फाटफुट भएता पनि ज्यादै चल्ती भएको भारतको प्रधानमंत्रीइन्दीरा गांधी निधन भएपछि हो, विभिन्न विदेशी च्यानलहरू अलि अलि डिस आनटीना छाना माथी राखी वरपर बाट लाईन प्रसारण हुन थियो र हाल झण्डै ६,७ वर्ष देखि विभिन्न प्रकारहरूको लाईन समावेशगरि विभिन्न च्यानलवाट फिल्लीम इत्यादि हेर्ने चलन आएको छ हाल यस ने.टे. बाट दुई भाषा नेपाली र अग्रेजीमा समाचार प्रसारणका साथै इत्यादी कार्यक्रम समावेश छ ।

वीरेन्द्र अन्तरराष्ट्रिय सम्मेलन केन्द

वीरेन्द्र अन्तरराष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र विकाश समिति नेपाल सरकार चिनीया सरकारविच सम्झौता सन् १०८७ सेटेम्वर १७ तारीखमा प्रारम्मिक नमूनामा करार हस्ताक्षर सन् १९८८ जुलाई २७ गते संस्थापना सन्१९८९ नोवेम्वर २० तारिख भवननिमार्ण विभाग र चिनीया यन्त्र तथा राष्ट्रिय उपकरण निर्यात संस्थान विच करार हस्ताक्षर सन् १९८९ डिसेम्वर १७ तारिख, निमार्ण कार्य सन् १९९०, २२ तारीख निमार्ण कार्य समाप्ती सन्१९९३ नुन २० तारिख हस्तान्तरण एंव ग्रहण १९९३ अगर्ष्त ४ तारिख श्री ५ सरकारद्वारा यस भवनको उद्‌घाटन सन्१९९३ नोवेम्वर १८ तारिख यस विकाश भवन समिति एंव अनुसार संन्चालन वि.स.२०५१ साल आश्विन १० गतेदेखि यस भवनमा लगानी खर्च करीव १ अरब ने.रु. सुरुमा यसको एरिया १७० रोपनी सव वाटो इत्यादि कट्टा गरी हाल १५२ रोपनी जति छ पहिलो वैठक २०५० सालमा SAARC मन्त्री स्तरीय वैठक सवैभन्दा ठूलो वैठक APICON-१७ कार्यक्रम करिब ३५००, सहभागी थियो यसका प्रमुख अध्यक्ष्यहरू १- रञ्जनसिंह शाह-शान्ति मल्ल ३ दिपक श्रेष्ठ ४ -रञ्जनसिंह शाह हुन ।

महा नगरपालिका

सफाई अड्डावाट नगरपालिका सम्म अलकापुरी भनेर चर्चित भइरहने हाम्रो काठमाडौं शहरमा सत्तरी-असी वर्ष जति भयो । एकजना सैनिक सेवाका गुरुङ थिए । उनको शहर सफा-सुग्घर राख्ने सम्वन्धमा एउटा विस्तृत सुझाउ लेखेर सं.१९७५ साल फागुण ७ गते तात्कालिन श्री ३ महाराज चन्द्रशमशेर हजूरमा चढाए गोपाल गुरुङ र सरकारमा सुझाउ पेश गर्ने केशरसिंह गुरुङ राणा पारिनारिक शासन अन्तरर्गत सरकारलाई सुझाउ दिनु भनेको आफ्नै ज्यान जोखिममा पार्नु थियो ।

सम्भवत :उनको सुझाउलाई शहरको स्थिति र समयको चाहनाले सघाइरहेको थियो ।

एघारौं महीनामा अर्थात् सं.१९७६ साल पौष २ गते श्री ३ चन्द्रशमशेरको सरकारले काठमाडौ शहरको लागि सफाई अड्डा संस्थापन गरेको घोषणा गरे । २००३ सालसम्म यस अड्डाले धेरथोर त्यस रुपमै काम गर्दैथियो । श्री ३ महाराज पद्मशमशेरले सं.२००३ साल फागुण २गते आफ्नो विशालनगरस्थित दरबारमा जनसमुदाय भेला गराई पालिका -म्युनिसिपालिटी गर्ने गरे । हाल त्यसका १४ विभिन्न शाखाहरु छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रेडियो नेपाल

एक चिनारी :

नेपाल अधिराज्यभर दुर्गम क्षेत्रका कुना काप्चा समेतमा जनसाधारण समक्षमा रेडियो मार्फत समाचार प्रसारण गर्ने रेडियो नेपालको स्थापना वि.स. २००७ साल चैत्र २० गते स्थापना अगाडि तत्कालिन राणा शासन कालमा हालको रेडियो नेपालको प्रशासन भवन, राणा परिवारहरूको स्कूल भवन, थियो । प्रजातन्त्र प्राप्ति पछि, सिंहदरवार भवन श्री ५ सरकारको अधिनमा भएपछि काठमाण्डौ भयालीभरलाइ मात्र पुग्ने सानो ट्रांन्समिटर जडान गरी उक्त स्कूल भवनलाई रेडियो प्रसारण गर्ने कार्यालय खोलिएको हो । वि.स. २०२५ सालमा अमेरिकी सरकार र नेपाल सरकार विचको सहयोगमा सानो स्टुडियो भवन निर्माण भयो र व्रिटिस सरकारको सहयोगमा केहि रेकर्ड गर्ने मेशिनहरू उपलब्ध भएको तत्कालिन समयमा समाचार गीत वा अन्य कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्दा लाइफमा नै रेकर्ड प्रसारण हुन्थ्यो । नेपाली गीतहरू रेकर्ड गर्नु परेमा कलकत्तामा गई हिज मास्टर भ्वाइसमा वलसरा समक्ष रेकर्ड गर्ने चलन थियो । वि.स. २०४२ सालमा जापन सरकारको सहयोगमा आधुनिक डिजाइनको भवन निर्माणको साथै विभिन्न आधुनिक मेशिनहरू उपलब्ध भएको हो । देशमा घटेका राष्ट्र एवं अन्तंर्राष्ट्रय घटना समाचार प्रसारण गरिने यस रेडियो नेपाल मार्फत हो । यसभन्दा अगाडी कुनै साधनहरु थिएन । हाल यस रेडियो नेपालको विभिन्न ठाउहरूमा रेडियो उपट्रांन्समिटर उपकेन्द्रहरू स्थापना छन् । यस रेडियो नेपालको विशेषता नेपालमा जातिय छुवाछुत, भेदवादहरू हटाउने र महिला जातिहरुले सरकारी जागिर खाएको पहिलो कार्यालय यहि हो । रेडियो नेपाल स्थापनाकालको प्रख्यात गायक कलाकारहरू मास्टर मित्रसेन, वच्चाराम, सेतुराम, पंचवाला, मेल्वादेवी, रानुदेवी हुन् । एफ. एम. रेडियो कार्यक्रम शुरूवात भएको २०५३ सालदेखि हो ।

प्राईभेट रेकर्डिङ्ग संस्था

1. MUSIC NEPAL
1. MUSIC MEDIA AUDIO RECORDING
2. K.M.S. CASSEET
3. BISHAL STUDIO
4. GOPALAYA SOUND STUDIO
5. SRADHA REC. STUDIO
6. OMNIPHONIC SOUND REC. STU.
7. SQUARE AUDIO CENTER [S.A.C.
8. SANJU AUDIO REC.
9. STAR MUSIC
10. DISITAL SYMPPHONIC RECORDING
11. EVEREST AMUSEMENT CENTER
12. SHANTANA RECORD
13. STARS AUDIO CENTER
14. MALIKA MUSIC P. LTD.
15. GORKHA MUSIC
16. MASTER REC. INDUST.
17. LITTLE ... STUDIO (S.R.)
18. GURASH CTS. INDUS.
19. CINE SOUND CATS. IND.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राष्ट्रिय पर्व बिदा, दिवस तथा अन्तर्राष्ट्रिय दिवसका बिवरणहरू

छोटो जानकारी :

राष्ट्रिय पर्वका बिदाहरू मिति उल्लेख नभएका बडा दशैंको आधारमा वर वा पर सर्न सक्नेछन्

१	बैशाख APR/MAY	❶नववर्ष ❶बुद्ध जयन्ती ३ मुश्लिमहरूको मोहर्रम 12 नर्सिङ्ग दिवस 1 मजदुर दिवस 3 प्रेस दिवस 4 मेन भक्ती 9 कानून दिवस 8 रेडक्रश 17 दूरसंचार दिवस
२	जेष्ठ MAY/JUNE	21 संस्कृति दिवस 22 पृथ्वीदिवस 23 पुस्तक दिवस 28 महिला स्वास्थ दिवस 31 धुम्रपान रहित दिवस 5 वातावरण दिवस 21 संगीत दिवस
३	आषाढ JUNE/JULY	१३श्री ५ यूवराजधिराजको शुभजन्मोत्सव २९भानुजयन्ती 3 सहकारी दिवस 11 विश्व जनसंख्या दिवस 12 यूवा दिवस
४	श्रावण JULY/AUG	शिबभक्ती महिलाहरूद्वारा ब्रतक सोमबार 8 दिवस भू-संरक्षण दिवस 9 आदिवासी दिवस 11 यस्तास्त सूर्य ग्रहण
५	भाद्र AUG/SEP	४ बाल दिवस ❶रातो मच्छिन्द्र भोटो जात्रा ❶जनई पूर्णिमा ❶गाईजात्रा ❶श्रीकृष्णअष्टमी ❶गौरापर्व ❶तिज ❶महिला मात्र 16 ओजन तह बचाउ दिवस 8 साक्षरता दिवस
६	असोज SEP/OCT	❶इन्द्रजात्रा ❶घटस्थापना ❶फूलपाती ❶महाअष्टमी ❶नवमी 27 पर्यटन दिवस 1बृद्ध दिवस 4 बसोवास दिवस 9 हुलाक दिवस 16 खाद्य दिवस 17 गरिबी निवारण दिवस
७	कार्तिक OCT/NOV	❶बिजय दशमी ❶पूर्णिमा २३ श्री ५ बडा महारानी जन्मोत्सव ❶संविधान दिवस ❶तिहार ❶लक्ष्मी पूजा ❶भाईटिका ❶छटपूजा तराईतर्फ 24 संयुक्त राष्ट्रसंघ दिवस
८	मंसिर NOV/DEC	❶बाइसधारा मेला (तामाङ्ग विशेष) ❶चण्डी पूर्णिमा 10 मानव अधिकार दिवस 25 क्रिसमस डे 5 स्वयम सेवक दिवस 7 नागरिक उड्यान दिवस 21 टेलिभिजन दिवस
९	पुष DEC/JAN	❶(१४)श्री ५ महाराजधिराज जन्मोत्सव ❶(२७)श्री ५ बडा पृथ्वीनारायण 30 कुष्ठरोग दिवस २४ मुशिलम इदुलफित्र 1 एड्स दिवस 3 अपांग दिवस
१०	माघ JAN/FEB	❶बसन्त पंचमी ❶(१६)शहिद दिवस ❶ल्हासा पर्व ❶गौरा पर्व ❶ शान्ति दिवस ❶कृषि दिवस ❶जातिय संघर्ष दिवस ❶सहयोग दिवस
११	फाल्गुन FEB/MAR	❶(७)प्रजातन्त्र दिवस १२ शिक्षा दिवस ❶शिवरात्री २५नारी दिवस ❶फागु ❶तराई तर्फ 8 नारी दिवस 21 विश्व चिया दिवस 15 अन्तर्राष्ट्रिय दिवस
१२	चैत्र MAR/APR	❶घोडेजात्रा ❶चैते दशैं ❶रामनवमी ३ मुश्लिम इदज्जुहा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अखिल नेपाल महिला संघ

प्रथम नेपाली महिला अभिनन्दन समारोह २०५५।९।११

अखिल नेपाल महिला संघ सम्पूर्ण शोषित पीडित महिलाहरूको प्रतिनिधि संस्था हो । यसले आफ्नो स्थापना कालदेखि प्रजातन्त्र, न्याय, समानता, स्वाधिनता र विश्ववन्धुत्वको धारणामा आधारित समृद्धशाली, सुसंस्कृत समाजको निर्माणवाट नै नेपाली महिलाहरूले राजनीतिक आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक लगायतका सवै क्षेत्रमा पुरूष सरह समान अधिकार तथा मर्यादा पाउन सक्छन् भन्ने मान्यता राख्दछ ।

(१) भूवन थापा : अभिनय क्षेत्रमा पहिलो अभिनेत्री भई अभिनन्दित हुनु भएकी भूवन थापा सहज रूपमा यो क्षेत्रमा आउनु भएको थिएन । महिलाहरू घर छोडेर फिल्म खेल्न जाने त्यसमा पनि एक्लै हुँदा समाजमा नकारात्मक अफवाहहरू फैलिएका थिए । तरपनि यस क्षेत्रमा वहाँको तिव्र इच्छाका कारण सवै खालका नकारात्मक पक्षलाई चिरेर यहाँसम्म आउन सफल भएको कुरा वताउनु भयो । आगामी दिनहरूमा पनि यसै क्षेत्रमा आफ्नो भूमिका निर्वाह गर्ने प्रतिवद्धता पनि व्यक्त गर्नु भयो ।

(२) रक्षा राणा : प्रथम नेपाली महिला विमान चालक रक्षा राणा आफ्नो रूचि शीप र क्षमताको आधारमा यहाँसम्म पुग्न सफल हुनु भएको आभार व्यक्त ।

(३) द्वारिकादेवी ठकुरानी : अघिल्लो पुस्ताको प्रतिनिधित्व गर्ने प्रथम जननिर्वाचित सरकारको पालामा २०१५ सालमा पहिलो पटक मन्त्रीमण्डलमा समावेश भएर प्रथम महिला मन्त्री हुने सौभाग्य प्राप्त गर्नु भएकी द्वारिकादेवी ठकुरानी ।

(४) शान्ति मल्ल : प्रथम नेपाली महिला ईन्जिनियर शान्ति मल्लले इन्जिनियरिङ्ग जस्तो पेशा पनि आफू रहँदा महिला भएकै कारण अन्तरवार्ताहरूमा समेत आईमाई भएर घन चलाउन सक्छौं ? भनेर महत्वपूर्ण अवसरवाट समेत वन्चित गराइएको ।

(५) फूलमाया धिमाल : प्रथम महिला रिक्सा चालक वन्नु भएकी फूलमाया धिमालले शारीरिक परिश्रमवाट पनि महिलाहरू जिविका चलाउन सक्दछन् भन्ने कुराको ज्वलन्त उदाहरण वन्नु भएकी धिमालका श्रीमानको देहान्त भएपछि ५ जना छोरा छोरीको पालन पोषणको जिम्मेवारी आफ्नो काँधमा आएपछि पेशा अपनाउने क्रममा वहाँले रिक्साको छनौट गर्नु भएको हो ।

(६) चन्द्रकला किरण : प्रथम नेपाली महिला सचिव चन्द्रकला किरण आफू गोरवान्वित भएको वताउँदै नेपाली दिदी वहिनीहरूलाई अगाडि वढ्ने हौसला मिलोस भन्ने कामना गर्दै भन्नु भयो ।

(७) सानुमाया राजकर्णिकार : पहिलो नेपाली महिला प्रधानाध्यापिकाको रूपमा छोरीहरूलाई पढ्न दिनु हुँदैन भन्ने मानसिकताले जरो गाडेको समाजमा पढ्नको लागि धेरै संघर्ष गर्नु परेको घरदेखि मामा घर पाटनमा गएको बेला सुटुक्क भर्ना भएर वुवालाई सुनाउँदा गाली गर्नु भयो, नपढ्न भन्नु भयो तर कुनै पनि हालतमा पढ्ने मेरो जिद्दी भएकोले पढें । पाटनवाट पहिलो पल्ट एस.एल.सी. दिने महिला म मात्र थिएँ । कक्षामा एक्लै भएकाले निकै अप्ठ्यारो पर्दथ्यो । महिलाहरूप्रति नकारात्मक धारणाको कारण धुप्रै अवसरवाट वन्चित भएको स्मरण गर्नु भयो । वाहिर जानका लागि अनुमति नपाएर पछि नेपाल मै अंग्रेजी विषय लिएर एम.ए. पढ्ने अवसर पाएपछि एम.ए. गरें र अध्ययन पेशामै संलग्न रहेको वताउँदै अहिलेका महिलाहरूले शिक्षाको लागि संघर्ष गर्नु परेको छैन ।

(८) सुषमा शर्मा : महेन्द्र संस्कृत विश्व विद्यालयवाट संस्कृतमा आचार्य गर्ने पहिलो महिला सुषमा शर्मा सर्वप्रथम पुरूषहरूको वाहुल्यता रहेको समाजसंग लड्दै यहाँसम्म आउनु भएको ।

(९) पार्वती थापा मगर : पुरूषहरूको लागि समेत नकारात्मक दृष्टि रहेको प्रहरीक्षेत्र महिलाहरूका लागि त झन चुनौतीपूर्ण थियो । २०४२ सालमा यस क्षेत्रमा पाइला राख्नु पुग्नु भएकी प्रथम नेपाली

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

महिला जिल्ला प्रहरी कार्यालय प्रमुख (डी.एस.पी.) आफूलाई जातीयताको हैसियतले चिनाउन चाहनु हुन्छ ।

(१०) डा. साविधी गुरूङ्ग : डा. सावित्री गुरूङ्ग नेपालकी प्रथम महिला डाक्टर भएर आफ्नो जीवनलाई डाक्टरी पेशावाट संधै अर्काको सेवामा लगाएर गौरवका साथ बाँच्नु भएकी डा. सावित्री गुरूङ्ग नेपाली महिलाहरूका लागि पनि प्रेरणाको स्रोत वन्नु भएको छ ।

(११) उमादेवी दास : उमादेवी दास प्रथम नेपाली नर्सको त्यो व्यक्तित्व हो, जसले आफूलाई सामाजिक रूपले तिरस्कार गरिएको नर्स जस्तो पेशा अपनाएर विरामीहरूको सेवामा संधै कार्यरत रहँदै आउनु भएको छ ।

(१२) उपासना मल्ल : प्रथम नेपाल महिला साइकल चालक तिलिचो तालमा साइकल गुडाउने नेपाली महिलाको नाम हो । संसारको सवैभन्दा उँचो स्थानमा चार हजार ९ सय २० मिटरको उचाईमा रहेको यो तालमा आफ्नो ज्यानको वाजी लगाएर साइकल गुडाउने नेपाली साहसी महिला ।

(१३) उषा तिवारी : उषा तिवारी प्रथम नेपाली फोटो पत्रकारको रूपमा नयाँ पुस्ताको रूपमा लिइने नाम हो । छोरा छोरीप्रतिको भेदभावको अनुभव दाइ भाइ नभएको कारण थाहा नभए पनि जागिर खाएर किनेको क्यामरा लिएर खुशीले वुवालाई देखाउँदा रिसले खोसेर फ्याँकिदिएको ।

(१४) स्व. पारिजात : स्व. पारिजात प्रथम महिला मदन पुरस्कार प्राप्त गर्ने व्यक्तित्वको रूपमा उहाँले २०२२ सालमा "शिरिषको फूल" उपन्यासमा मदन पुरस्कार प्राप्त गर्नुभएको थियो ।

(१५) रेवन्तकुमारी आचार्य : श्री रेवन्तकुमारी राजनैतिक प्रेरक प्रथम नेपाली महिलाको रूपमा राणाहरूको निरंकुश शासनको विरूद्ध लडिरहनु भएका आफ्ना श्रीमान टंकप्रसाद आचार्यको ११ वर्षको सानो उमेरदेखि नै सहयोद्धाका रूपमा सहयोग गरिरहनु भएकी रेवन्तकुमारी आचार्य नेपाली महिलाहरूको प्रेरणाको स्रोत वन्नु भएको छ ।

(१६) लुना भट्ट : प्रथम नेपाली महिला एस.एल.सी. वोर्डमा प्रथम भै महिलाहरूको गौरव वन्नु भएकी लुना भट्ट ।

(१७) शारदा श्रेष्ठ : प्रथम महिला न्यायधिशको सम्मानमा रहनु भएको थियो ।

(१८) स्व. पासाङ ल्हामु शेर्पा : पासाङ ल्हामु सगरमाथा आरोही प्रथम नेपाली महिला सिङ्गो नेपाली समुदायमा सगरमाथा जस्तै उच्च, अटलका साथ रहिरहने गौरवशाली नाम हो । नेपाली महिलाहरूको आँट र साहसको प्रतिमूर्ति वनिरहनु भएको छ ।

(१९) चन्द्रकान्ता मल्ल : प्रथम नेपाली महिला शिक्षक चन्द्रकान्ता मल्ल ।

(२०) पार्वतीदेवी पन्त : प्रथम नेपाली महिला राजनैतिक व्यक्तित्वको रूपमा पार्वतीदेवी पन्त शहीद भीमदत्त पन्तकी श्रीमती । प्रतिकुल परिस्थितिहरूमा पनि आँट र साहसका साथ महिलाहरूको वीचमा रहेर निरन्तर काममा खटिरहने पार्वतीदेवी पन्त ।

(२१) सिता पौडेल : प्रथम हलो जोत्ने महिला सिता पौडेल आफना श्रीमान नभएका कारण र आफन्ता दाजु भाई देवर जेठाजु कोही पनि नहुँदा छोरा छोरीलाई खान पिनको जिम्मा आफै मात्र भएको अवस्थामा सिता पौडेल आफैले हलो जोत्दा, गाउँघरका सवै लाठेहरूले यो काहि नभएको आइमाईले हलो जोत्न हुन्न भनि उनलाई अब तलतिर टाउको मास्तिर खुट्टा पार्न पर्छ भनि होहल्ला भएको थियो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल बैंक लिमिटेड

२०५५ आषाढ मसान्तको आधारमा

बैंक स्थापना भएको : वि.सं. १९९४

हाल अफिस संख्या :	प्रधान कार्यालय :	१
	काठमाण्डौ बैंकिङ्ग अफिस :	१
	क्षेत्रीय कार्यालय :	५
	अन्य शाखा उपशाखा :	११२
		२१९

सेवा पुऱ्याएको जिल्ला	:	६७
सरकारी कारोवार समेत भएको अफिस	:	६०
अधिकृत पुंजी	:	१ अरब
जारी पुंजी	:	५० करोड
चुक्तापुंजी	:	३८.०४ करोड
जगेडा कोष	:	५७ करोड
कुल निक्षेप	:	२८.१३ अरब
चल्ती	:	४.३४ अरब
वचत	:	११.११ अरब
मुद्दती	:	१२.२७ अरब
अन्य	:	०.४१ अरब
कुल कर्जा सापट तथा लगानी	:	२२.२३ अरब
कर्मचारी सख्या	:	६४०० करिव

२०१६ सालसम्म विभिन्न अर्न्तराष्ट्रिय मुद्राको कारोवार यसै बैंक मार्फत हुने गर्थ्यो ।

नेपाल राष्ट्र बैंक

स्थापना २०१३ साल वैशाख १४ गते

ऐन: नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०१२

केन्द्रिय कार्यालय	:	वालुवाटार, काठमाण्डौ ।
शाखा सख्या	:	७
उपशाखा	:	१
कार्यालय	:	१ (भद्रपुर)
अधिकृत पूंजी	:	रु. १ करोड

मुल्य ईकाइ कार्यालय :

पहिलो नोट १००।१०० को पाँचहजार १०।१० को एकलाख ५।५ को दुईलाखको नोट छापिएको थियो त्यसभन्दा पहिला रुपैया पैसाको मात्र चलन थियो ।

विदेशी विनिमय दर निर्धारण, वि.सं. २०१७ सालदेखि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक

स्थापना २०२२ साल माघ १० गते

(क) विभाग १४ के.का. १
(ख) सुपरिवेक्षण ८
(ग) शाखा कार्यालय २०९

सेवा पुगेका जिल्ला : ६८
सरकारी कारोवार :
अधिकृत पूंजी : १,१७,२३,००,०००।-
Reserves : २६,४५,३९,०००।-

निक्षेप २६.९७ अ.ख
चल्ती ३.७९
वचत ९.५५
मुद्दती १३.०९
अन्य
कुल कर्जा २३.८७ अ ख
कर्मचारी ६००० लगभग

कृषि विकास बैंक

(क) स्थापना : २०२४ माघ ७
(ख) कुल पुंजी : २ अर्व
(ग) चुक्ता पुंजी : १ अर्व १६ करोड ४४ लाख
(घ) पूंजीको स्रोत । संरचना :

१) शेयर पुंजी : ९:३३ प्रतिशत
२) आन्तरिक : १:१३ प्रतिशत
३) वाह्य : ३१:०० प्रतिशत
४) निक्षेप : ५८:५४ प्रतिशत

(ङ) शुरुदेखि आ.व. ०५३।०५४ सम्मको प्रगती :
१) लगानी : २५ अर्व ९९ करोड
२) असुली : १७ अर्व ६७ करोड
३) ल.र.र. : ८ अर्व ६८ करोड
(च) कार्यालय संख्या : ६
(छ) साना किसान विकास
आयोजना संख्या : ३८८
(ज) हस्तान्तरित सा.कि.वि.आ. : १३४
(झ) वाणिज्य वैकिङ्ग कार्यालय : २३
(ञ) कर्मचारी संख्या : ४६५८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पशुपतिनाथ

भगवान् श्रीपशुपतिनाथको मन्दिर र यस वरिपरिको पावन पशुपपति क्षेत्र प्राचीनकालदेखि नै विश्वभरका सनातन हिन्दू, बौद्ध, जैन, सिख आदि विविध मतमतान्तरका हिन्दूजनको श्रद्धा र आस्थाको केन्द्रविन्दु एवं पवित्र तीर्थस्थलका रूपमा रहिआएको छ । देउपाटन, जयवागेश्वरी, गौरीघाट, चावहिल, कुटम्वहाल, सिफल, गौशाला, पिंगनथान र श्लेष्मान्तक र वन आसपासको विशाल क्षेत्रलाई ओगटेर २६४ हेक्टरको क्षेत्रफलमा फैलिएको पशुपति क्षेत्रमा ४९२ साना-ठूला विभिन्न शैलीका मन्दिर, सत्तल, ढुंगेधारा, चेत्य, देवालय आदि धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल र लगभग एक हजार शिवलिङ्ग रहेका छन् ।

लिच्छवीकालदेखि नै पशुपति क्षेत्रका रूपमा प्रसिद्ध भएको यस क्षेत्रमा ईसापूर्व तेस्रो शताब्दीसम्मका विभिन्न मूर्तिहरू पाइएका छन्, साथै शक संवत् ३८१ (ई. ४५९) को तिथिमितिसहितको हालसम्मको पहिलो लिच्छवि-अभिलेख पनि यहीं भेटिएको छ । यसरी यो क्षेत्र काठमाण्डौ उपत्यकाकै प्राचिनतम धार्मिकस्थल प्रमाणित भएको छ र अतिप्राचीन पूजास्थल, मठमन्दिर र मूर्तिहरू तथा प्राचीन अभिलेखहरूको अवस्थितिले गर्दा यो क्षेत्र खुला संग्रहालय जस्तै देखिन्छ ।

नेपालको राष्ट्रिय संस्कृतिको मुल आधार भएको धार्मिक समन्वयको विकासमा यस क्षेत्रको योगदान सर्वोपरी छ । यहाँ प्राचीनकालदेखि नै विभिन्न मतको समन्वय भएको पाइन्छ । शैव, शाक्त, वैष्णव, बौद्ध, जैन, सौर, गणपत, नाथ, सिख आदि प्रमुख सम्प्रदायका भक्तजनहरूको लागि यो क्षेत्र सदैव समान आस्था एवं श्रद्धाको केन्द्र बनेको छ र ती-ती सम्प्रदायका विभिन्न स्मारक एवं पूजास्थल यस क्षेत्रमा रहेका छन् । भगवान् श्रीपशुपतिनाथको नित्यपूजाका क्रममा शालिग्रामको पूजाका साथै श्रीयन्त्रमा तान्त्रिक विधिले शक्तिपूजा समेत गरिने हुनाले र भगवान् श्री पशुपतिनाथलाई प्रतिवर्ष बुद्धमुकुट पहिर्‍याउने भएकोले पनि भगवान् श्री पशुपतिनाथ स्वयं धार्मिक समन्वयको प्रतिक हुनुहन्छ र हामीलाई सधैं पारस्परिक सद्भावनाको प्रेरणा प्रदान गरिरहनु हुन्छ भन्ने स्पष्ट हुन्छ ।

एक समय भारत र वरपरका देशहरू र कम्वोडियाजस्ता टाढाका देशहरूमा पनि पाशुपत मतको व्यापक प्रचार थियो । पशुपति पाशुपतहरूका प्रधान देवता थिए र आफ्नो इष्टदेवको दर्शन गर्न विभिन्न ठाउँबाट श्रद्धालुहरू र ठूला-ठूला साधकहरू समेत नेपाल आउने गर्थे । यसरी धेरै अघिदेखि नै पशुपति र पुशपति क्षेत्रको प्रसिद्ध अन्तर्राष्ट्रिय जगत्सम्म फैलिएको थियो र यो क्षेत्र नेपाल र नेपालीको चिनारीको सशक्त माध्यम बनेको थियो । वर्तमान पनि "विश्व सम्पदा सूची" मा समाविष्ट रहेको यस क्षेत्रको महत्त्व र प्रसिद्धिले विश्वभरिका सवै श्रद्धालु एवं इतिहास र संस्कृतिका अध्यक्षताहरूलाई आकर्षण प्रदान गरिरहेको छ । अतः यस क्षेत्रको संरक्षण र विकास गरी पारस्परिक सद्भाव र विश्वबन्धुत्वको प्रतीकको रूपमा यस क्षेत्रलाइ अझै सशक्त रूपले विश्वभर परिचित गराउनेतर्फ लाग्नु नेपालीमात्रको दायित्व हुनु आउँछ ।

आफ्ना अनेकौं विशेषताहरूले सम्पूर्ण हिन्दूजगतलाई स्वधर्मनिष्ठा, पारस्परिक सद्भावना तथा आत्मीयता र विश्ववन्धुत्वको प्रेरणा प्रदान गर्दै दिव्यताको प्रतीकका रूपमा अवस्थित पावन पशुपति क्षेत्रलाई यसको प्रतिष्ठा एवं गरिमा अनुरूप सुव्यवस्थित र विकसित पार्ने उद्देश्यले वि.स. २०४३ सालमा श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र विर विक्रम सरकारवाट मौसुफ स्वयंको संरक्षकत्व र श्री ५ बडामहारानी ऐश्वर्य राज्यलक्ष्मी देवी शाह सरकारको अध्यक्षतामा एक अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वायत्ता संस्थाका रूपमा पुशपति क्षेत्र विकास कोषको गठन गरिवक्सेको छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जंगबहादुर राणाको बहादुरी र कीर्तिहरु

जंगबहादुरको सानो उमेरमा गोठालो जाँदा बारीमा विश्राम गर्दा निद्रामा पंचमुखी नागले टाउको माथि जिब्रो झिकी छत्रछायाँ दिएको जंगका साथीहरुले देखेको थियो । जंग घरमा खाजा खान जाँदा जंगका आमाले मकै भुटी जंगलाई दिंदा जंगले टोपी थाप्दा उक्त टोपी सहित ह्वार ह्वार बलेको हुदा जंगका आमाले जंगलाई नेपाल तर्फ लागेमा ठुलो मान्छे बन्ने सूचना दिएकी थिइन्, भनिन्छ । जंगवहादुर नेपालमा आई सिपाहीमा जागिर खाई, राजा सुरेन्द्रको पालामा एक पल्टन त्रिशुली तर्फ सवारीमा जादा २२ फरवरी १८४१ ई. मा एकदिन राजा सुरेन्द्र त्रिशुली पुलनिर वसेको वेला एक लप्टनले राजा सुरेन्द्रलाई नदेखे जस्तो गरी सलाम नगरेकोले राजा रिसले उक्त लप्टनलाई घोडा चढी पुल पार गर्ने हुकुम दिंदा लप्टन राजालाई यो काम त जंग बाहेक कसैले पनि गर्न सक्दैन भनी बिन्ती गर्दा राजाबाट जंगलाई नै घोडा चढी पुल पार गर्ने हुकुम हुदा जंगले त्रिशुलीको २०० मिटर वारपार ८० फुट उचाई ३ फुटको बार नभएको काठको फलेके फुलबाट घोडा चढी जाँदा पुलको विचमा पुग्दा राजा सुरेन्द्रबाट घोडा फर्का जंगे भन्दा जंगले दाँतले घोडाको लगाम तानी दुइहातले घोडाकोको अगाडीको दुई पुठ्ठा ट्याप्प समाती घोडालाई जुरुक्क उचालेर घोडा फर्काई राजा सुरेन्द्रलाई सलाम गर्दा राजा अत्यन्तै खुशी भई मान पदवी दिएका थिएं, भनिन्छ । दोश्रो १८४१ ई. मा सुनधारानिरको २५० फुटको उचाई वारदली नभएको धरहरावाट दुइवटा छाता हातमा लिएर धरहराको सिरको प्वालवाट स . . र हाम्फालेका थिएं । तेश्रो वाह्वर्से ईनारमा हामफाल्दा काठमाण्डौ वासीहरुले रातारात परालको ढुसुन खसाली जंगलाई तैपनि घुडामा अलि चोट लागेको थियो जंग राजा भएपछि त्यो परालको ढुसुन हाल्नेलाई माथिल्लो जातमा परिनत गरेका थिए भन्ने भनाई छ । चौंथो नरभक्षक वाघ समाती आफ्नो कब्जामा लिएको, चौथो जिम्दो गोमन सर्प समातेको, पाँचौं बौलहा हात्तीलाई समाती कब्जामा ल्याएको, जंगले वि.स. १९०३ साल आसोज २ राती कोतपर्व रक्तपातमा ठुला साना गरी करिव ४०० कर्मचारी अफिसरहरुको ज्यान हत्या गरेको थियो । जंग २१ अगष्ट १८५० ई को दिन राजकीय भ्रमणमा नेपालको पहिलो प्रधानमन्त्री फ्रान्स गएको हो । नेपालमा जंगको पालादेखि राणा १०४ बर्षसम्म राणा शासन चालेको थियो । अन्तिम राणा प्रधानमन्त्री मोहन शम्सेर हुन । प्रजातन्त्र प्राप्ती पछि पनि प्र.मं. पदवी पाएका थिए ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राष्ट्रिय संग्रहालय

प्रारम्भको नाम "छाउनी सिलखाना" त्यसपछि यसको नाम "छाउनी म्युजियम" भयो, नेपालको राष्ट्रिय संग्राहालयको रुपमा यसको नामकरण स्व. श्री ५ महेन्द्रबाट बक्सेको २०२४ सालको गाउँफर्क राष्ट्रिय अभियानको १० सूत्रभित्र कार्यक्रमको १ (क) वमोजिम गरिएको हो।

सर्वसाधारणलाई संग्रहालय पौष, ७ वि.स. १९९५ रोज विहीवारका दिन खुलेको थियो। वि.स. १९९९ मा जुद्ध शम्शेरको पालामा स्थापना भयो। प्रसिद्ध इतिहासकार पर्सिभल लैनडनको पुस्तक नेपालको खण्ड १ मा यस म्यूजियम लाई "दि अर्सेनल म्यूजियम" भनेर उल्लेख गरिएको छ। जसको शाब्दिक अर्थ शस्त्रगृह वा हथियार घर भन्न सकिन्छ। पूर्खौली राजाहरुका मुद्रा यस संग्रहालयमा सुरक्षितका साथै, नरमणि, कर्केटन मणि, काष्ठ मणि, गजं मणि आदि उल्लेखनीय छन्।

श्री ५ त्रिभुवन स्मारक स्थल संक्षिप्त परिचय

श्री ५ त्रिभुवनको प्रतिमा तयार गर्ने कार्य भारतको वम्वई स्थित वागस फाइन आर्ट स्टुडियोमा सम्पन्न गरियो। करिव ३० फुट अग्लो स्तुपाकारको घेराभित्र साढे १२ फुट अग्लो दुई टन तौलको उक्त प्रतिमा २०२९ सालमा तयार भयो। करीव ११२ रोपनी क्षेत्र भएको चारैतिर पर्खालले घेरिएको समितिको कार्यालय २०२४ सालमा महांकालस्थानमा स्थापना गरिएपछि समितिको कार्य संचालन सुचारु रुपले हुन थाल्यो। श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवका वाहुलीवाट श्री ५ त्रिभुवनको प्रतिमा २०२९ साल फागुन ८ गते एक समारोहका वीच अनावरण भयो।

रत्नपार्क

२०२० सालमा स्थापना ४२ रोपनी जग्गामा पहिलो जनसाधरणहरुलाई घुमफेर वाग, वगैचा विश्राम श्री ५ रत्न राज्यलक्ष्मी देवी शाहको नामवाट वनाइएको रत्नपार्क हो।

बालाजु बाइस धारा

बालाजुमा २१ धारा वनाउने जय प्रकास मल्ल १ धारा थप्ने रण वहादुर शाह भ्यालीको दोश्रो पार्क वि.स. २०२२ सालमा स्थापना भएको श्री ५ महेन्द्र पार्क नामले प्रसिद्ध भएको छ। यसको क्षेत्रफल १५८ रोपनीमा पहिलो पौडी पोखरी वनभोजको स्थानका साथै विश्राम गृह माछा पालन अन्य सौन्दर्य दृश्यहरु समावेश भएको छ। वर्षको एक पटक वाईस धारा पूर्णिमाको दिन मेला पर्व मनाइन्छ। विशेष गरी तामाङ्ग समुहहरुको लागि ज्यादै पवित्र स्थान मानिन्छ

राष्ट्रिय पुस्तलकालय

नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालयको स्थापना श्री ५ सरकारद्वारा वि.स. २०१३ सालमा तत्कालीन राजगुरु स्वर्गीय श्री हेम राज पाण्डेको निजी पुस्तकालयलाई किनेर गरिएको थियो। केन्द्रीय संचिवालयसंग भएको पुस्तकहरु समेत गरेर स्थापना कालदेखि नै नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालयमा ४३,००० पुस्तक तथा पत्रपत्रिकाको आकर्षक संग्रह थियो। वि.स. २०१७ सालसम्म सन्दर्भ पुस्तकालयको रुपमा रहेको यस पुस्तकालय २०१८ सालसम्म सन्दर्भ पुस्तकालयको रुपमा रहेको यस पुस्तकालय २०१८ सालदेखि सर्वसाधारणको लागि संचालन गरिएको हो। हाल यस पुस्तकालय हरिहर भवन, पाटनमा अवस्थित रहेको छ। नेपालको जेठो : १९५८ मा स्थापना भएको वीर पुस्तकालय हो।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राष्ट्रिय सभागृह

२०२७ सालमा स्थापना भएको विभिन्न महत्वपूर्ण सभाहरुको साथै अन्तर्राष्ट्रिय आगन्तुक महामहिमहरुले नेपालमा प्रवेश गरिएको प्रमाण हस्ताक्षर र नेपाल अधिराज्यको यस सभागृह भवनमा मत पेटिका ल्याई मत गणना गरिन्छ ।

शाही नेपाल वायुसेवा निगम

वि.स. २००२ साल जेष्ठ महिनामा गौचरण मैदानमा दुई पंखे हवाईजहाज भारतबाट आई एक फन्का एक (राउण्ड गौचरण मैदान) लाई परिक्रमा गरी केहि पर्चा खसालेर गएको भनिन्छ । सन् १९५० मा रोयल नेपाल एयरलाइन्स हवाई सेवा, पोखरा, सिमरा, विराटनगर, भैरहवा चार स्थानमा सेवा पुऱ्याउने गठन भयो । सन् १९५८ साल १ जुलाई देखी शा.ने.वा.से.नि. को पुन स्थापना भयो । हाल यस संस्थान अर्न्तगत स्वदेश तर्फ २८ स्थान र विदेश तर्फ १२ स्थानमा आवत जावत गर्ने हवाई यात्रु सेवा वाहण संख्याहरु छन् । यस शा.ने.वा.नि. मा लगभग साना ठुला गरी जम्मा १२ वटा विमानहरु छन् । शुरुमा निर्माण तथा यातायात मंत्रालय अन्तर्गत भएता पनि हाल पर्यटन मंत्रालय अन्तर्गत पर्छ । सन् १९५८ देखि हिमालय उड्यानले चलि आएको तथा १९७२ देखि विभिन्न जेट विमानहरु समावेश गरिएको छ । यस शा.ने.वा.नि. का पहिलो नेपाली पाइलट रमेशचन्द्र उपाध्याय हुन ।

साझा यातायात

१. स्थापना :

साझा यातायात सहकारी ऐन (२०१६) अन्तर्गत, २०१८ सालमा स्थापना (दर्ता Registration) भएको संस्था हो । शुरुमा यस संस्थाको विकासको निमित्त राजपरिवारबाट शेयर खरिद गरि ठुलो टेवा मिलेको छ । यस्तैगरी सम्माननीय स्व. रानी जगदम्बा कुमारीले यस संस्थाको विकासको लागि २२ रोपनी जग्गा पुल्चोक स्थित हाल साझा यातायातको भवन र कारखाना रहेको छ ।

अधिकतम शेयर पूँजी १,००,००,०००।-

जारी तथा चुक्ता पूँजी ३२,०५,१७०।-

लगत ७४६ शेयर सदस्यहरुको लगानविाट संचालन भएको संस्थाको निजी क्षेत्रका प्रमेख शेयर सदस्यको रुपमा निम्न अनुसार शुरुमा लगानी भएको थियो ।

(क)	जन साधारण	रु. ४,५८,४१०।-
(ख)	राज परिवार	रु. ६,२०,०००।-
(ग)	तत्कालिन साझा केन्द्र	रु. ७,५८,०००।-
(घ)	जगदमबा परिवार	रु. ६,०२,०००।-
		रु.२४,३८,४१०। -

करिव २ दशक अर्थात २०३८ सालमा आएर जापान सरकोको अनुदानको कारणले श्री ५ को सरकाको केहि अंश शेयरमा लगानी हुन शुरु भएको हो ।

बस सेवा प्रारम्भ :

२०१९ साल श्रावण १ गते साझा यातायातले शहरी क्षेत्रमा पाँचवटा बसवाट संचालन शुरु गरेको हो । क्रमिक रुपमा बसको संख्यामा बृद्धि भै २०२४ सालसम्म बस २३ वटा र ट्रक ७२ वटा पुगेको थियो । आ.व. २०२१।०२२ मा शेयर सदस्यहरुलाई लाभांश समेत वितरण गर्न सफल भएको थियो ।

जापान सरकारको अनुदान सहायता :

साझा यातायातल शहरी क्षेत्रमा मात्र सीमित नरही राजमार्गहरु निर्माण भए अनुसार २०३० सालदेखि नै काठमाण्डौं वाहिरका लामा रुटहरुमा पनि क्रमिक रुपमा ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

बीमा संस्थान

नेपाल इन्स्योरेन्स एण्ड ट्रान्सपोर्ट कम्पनी लिमिटेडले २००३ सालदेखि काम गरी आएतापनि बीमा व्यवसायमा लागेका भारतीय बीमा कम्पनीहरुवाट जीवन तथा निंजीवन बीमा बहन हुन गई वर्षेपिच्छे लाखौं रुपिया विदेशीने गरेकोले देशको आर्थिक विकासका क्रममा आवश्यक आन्तरिक साधन तथा पूँजीको परिचालनमा असर नं जाने तथ्यलाई दृष्टिगत गरी श्री ५ को सरकारको तेश्रो पञ्चवर्षीय योजनामा उल्लेख भएअनुसार २०२४ साल पौष १ गते, नेपाल कम्पनी कानून अन्तर्गत, श्री ५ को सरकारको स्वामित्व भएको राष्ट्रिय बीमा संस्थान (प्राइभेट) लिमिटेडको स्थापना भई सोही साल फाल्गुन ११ गतेका दिन स्व. श्री ५ महेन्द्र को वाहुलीवाट विधिवत् समुद्घाटन सम्पन्न भई सर्वप्रथम राष्ट्रिय स्तरमा निर्जीवन बीमा व्यवसाय प्रारम्भ भयो ।

राष्ट्रिय बीमा संस्थान (प्राइभेट) लिमिटेडको हैसियतले एक वर्षसम्म बीमा व्यवसायको कारोवार सञ्चालन गरेपछि २०२५ साल पौष १ गते राष्ट्रिय बीमा संस्थान ऐन, २०२५ अन्तर्गत देहायका उद्देश्यहरु र काम कर्तव्य गर्ने गरी राष्ट्रिय बीमा संस्थान (प्राइभेट) लिमिटेडलाई राष्ट्रिय बीमा संस्थानमा परिणत गरियो र पूर्व संस्थानले गरी आएका सम्पूर्ण बीमा व्यवसायको कारोवार तथा दायित्वहरु सबै सोही ऐन बमोमिज भएर गरेको मानिने गरी यसलाई संस्थानमा सारियो । संस्थाको अधिकृत पूँजी रु. १०,००,००,०००/- मध्ये निर्जीवन बीमा तर्फ रु. ४,८०,००,०००/- तथा जीवन बीमा तर्फ रु. २०,००,०००/- गरी जम्मा रु. ५,००,००,०००/- को शेयर जारी छ । श्री ५ को सरकारको पूर्व स्वीकृति लिई संस्थानको अधिकृत पूँजीलाई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी बढाउन वा घटाउन सकिने व्यवस्था गरिएको छ । हाल विभिन्न ११ वटा कम्पनीहरु यस संस्थानसंग सम्वन्धित छन् ।

खेलकुद परिषद्

२००८ सालमा प्रथम एशियाली खेलकूद कृष्ण बहादुर बर्माको नेतृत्वमा भाग लिन गएको एथ्लेटिक्स टोलीलाई पनि लिन सकिन्छ । राष्ट्रिय खेलकुद परिषद्को गठन हुनु भन्दा अघि पनि अर्थात १९५१ मा भारतको नया दिल्लीमा आयोजित पहिलो एशियाली खेलकूदमा नेपालले एथ्लेटिक्स खेल तथा अन्य अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिनामा सहभागिता थियो । तर खेलकूदको विकासको पूर्वाधारहरु तयार भइसकेको थिएन । खेलकूद क्षेत्रमा स्वर्णयुग मानिने २०३४-२०४५ अवधिमा खेलकूद सम्वन्धी विभिन्न ठोस कार्य भए जिल्ला, क्षेत्रीय, राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरु आयोजना भए । नेपाल पनि विविध अन्तर्राष्ट्रिय खेलकूद प्रतियोगितामा सहभागी भयो । त्यस अवधिमा थुप्रै नेपाली महिला खेलाडीहरुको उदय मात्र होइन प्रोत्साहित पनि भए । विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताहरुमा भाग लिए । हरेक गाउँ, जिल्ला प्रतिभाहरुको खोजी भयो र उनीहरुमा भएको प्रतिभा तथा क्षमतालाई विकसित गर्न थालियो । हालसम्म नेपालमा ३६ थरिका खेलकूद संघहरु समावेश भएका छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालको शैक्षिक तथ्यांक

वि.स. २०५४ अनुसार

		प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	जम्मा (१-१०)
	विद्यालयहरु	२३,२८४	६०६२	३३२२	२३४४६
संलग्नता					
	जम्मा	३४६०७६	८२८७६७	३५८६३४	४६४८१५७
	केटी	१४३९६६३	३२०१६२	१३५०२८	१८९४४८५३
	केटीहरु %	४१.६	३८.६	३७.७	४०.८
	केटाहरु	२०२१०९३	५०८६०५	२२३६०६	२७५३३०४
शिक्षक					
	जम्मा	९१४६४	२०६४१	१६४९६	१२८५९९
	जम्मा प्रशिक्षार्थी	४२०२९	६४११	७७४३	५६१९३
	जम्मा प्रशिक्षार्थी%	४६.०	३१.१	४६.९	४३.७
	महिला	२०५४४	२५९५	१३४७	२४४८६
	महिला %	२२.५	१२.६	८.२	१९.०
	महिला प्रशिक्षार्थी	६५८३	८५७	६८३	८१२३
	महिला प्रशिक्षार्थी%	३२.०	३३.०	५०.७	३३.२
शहरी क्षेत्र					
	विद्यालय	२१६४	१०५९	७०९	२२२०
	विद्यार्थी	४४०१२०	१६२८५२	८१८६७	६८४८३९
	शिक्षक	१४३३६	५४९३	५६२१	२५४५०
निजी क्षेत्र					
	विद्यालय	४००४	२७२५	१६०२	६२८१
	विद्यार्थी	३११८१३	१६९३८४	७1010	५५२२०७
	शिक्षक	१४३१५	६४४८	५४२१	२६१८४
अनुपात					
	विद्यार्थी विद्यालय	१४८.६	१३६.७	१०८.०	१९८.२
	शिक्षक विद्यालय	३.९	३.४	५.०	५.५
	विद्यार्थी शिक्षक	३७.८	४०.२	२१.७	३६.१
	विद्यार्थी प्रशिक्षक शिक्षक	८२.३	१२९.३	४६.३	८२.७
	विद्यालय महिला शिक्षक	१.१	२.३	२.५	१.०
उमेरको आधारमा जनसंख्या		(६-१०)	(११-१३	(१४-१५)	(६-१५)
	जम्मा :	२८३४४५८	१५४७०६२	९५१८६२	५३३३३८१
	महिला	१३८७६१२	७६२९४८	४८०१५७	२६३०७१७
	पुरुष	१४४६८४६	७८४११४	४७१७०५	२७०२६६५
कुल संलग्नता दर (%)					
	जम्मा	१२२.१	५३.६	३७.७	८७.२
	केटी	१०३.८	४०.०	२८.१	७२.०
	केटा	१३९.७	६४.९	४७.४	१०१.९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

साझा प्रकाशन

परिचय :

प्रकाशनको माध्यमबाट शैक्षिक विकास र बौद्धिक विस्तारमा विगत लामो समयदेखि सक्रिय भूमिका निर्वाह गर्दै आएको साझा प्रकाशन भाषा र साहित्य क्षेत्रको महत्वपूर्ण शहकारी संस्था हो। साहित्यिक समृद्धि र भाषाको विकास एवं विस्तारका लागि साहित्यका विभिन्न फाँटमा लेखिएका सिर्जनात्मक कृतिहरू प्रकाशन, शिक्षाप्रसारमा सहयोग तथा पाठ्यपुस्तकका साथै ज्ञान-विज्ञानका विविध क्षेत्रका महत्वपूर्ण ग्रन्थहरू सुव्यवस्थित तरिकाले प्रकाशित गरी वितरण समेत गर्दै आएको साझा प्रकाशनले पाठकहरूमा पढ्ने वानीको विकास गर्ने र भाषा संसारमा उच्च योगदान गर्दै आएको छ। प्रमुखतः प्रकाशन र वितरण कार्यलाई व्यवस्थित ढङ्गले राष्ट्रिय-अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा व्यापक बनाउँदै आएको यस संस्थाले पाठक र लेखकबीच सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गर्ने हेतुको काम गरेको छ।

स्थापना :

उपर्युक्त उद्देश्यअनुरूप आफ्नो लक्ष्य हासिल गर्न २०२१ साल मङ्सिर १७ गते विश्वबन्धु थापाको अध्यक्षतामा साझा प्रकाशनको स्थापना भएको हो। कमलमणि दीक्षित, कुलशेखर शर्मा, शिवराज श्रेष्ठ प्रथम संचालक रहेको साझा प्रकाशन सहकारी ऐन, २०१६ अन्तर्गत सहकारी विभागबाट २०२१ मङ्सिर २५ गते विधिवत् दर्ता भई ०२२ सालबाट यसले आफ्नो कार्य संचालन गर्न थालेको हो।

यसको ऐतिहासिकतालाई पहिल्याउँदा भाषा, साहित्य, संस्कृति र शिक्षाको विकासका लागि सम्वत् १९७० सालमा सरकारी स्तरबाट स्थापना भएको गोरखा भाषा प्रकाशिनी समिति (गो.भा.प्र.स.) पछि १९९० सालमा नेपाली भाषा प्रकाशिनी समिति (ने.भा.प्र.स.) मा रूपान्तरित भएको देखिन्छ। पाठ्यपुस्तक तथा पाठ्यसामग्री र सिर्जनात्मक कृतिहरूको प्रकाशन कार्यमा संलग्न ने.भा.प्र.स. कै उत्तराधिकारीको रूपमा ने.भा.प्र.स. ले प्रकाशन गर्दै आएका कृतिहरूसमेत प्रकाशन गर्ने अधिकार सरकारी स्तरबाट साझा प्रकाशनलाई प्राप्त भएको हो।

भाषा, साहित्य, कला, संस्कृति र शिक्षाको प्रसार, विकास र विस्तार कार्यको लागि २०२२ सालदेखि आफ्नो कारोवार सञ्चलन गर्दै आएको साझा प्रकाशनमा विद्वान, कवि, लेखक, साहित्यकार, कलाकारहरूको अधित्य रहेको छ र हाल यसमा १६७५ जति अंशियारहरूको सहभागिता रहेको छ। आत्मनिर्भरताका साथ आफ्ना पवित्र उद्देश्य अनुरूपको लक्ष्य हासिल गर्न साझा प्रकाशनले दिनानुदिन आफ्नो कारोबारलाई वृद्धि गरिरहेको छ, जुन कुरा स्थापनाकालमा तय गरिएका निम्न भावी योजनामुताविक सञ्चलन भएका छन्।

क्षेत्रीय कार्यालय - ५, शाखा कार्यालय - १८, मुख्य शाखा कार्यालयहरू - ४

यस साझा संस्था बाहेक अन्दाजी २३८ वटा व्यक्तिगत पसलहरूले पनि पुस्तक कमिशन रेडमा बिक्री वितरण गर्ने गरिन्छ।

यस प्रकाशन केन्द्र र शाखाहरूमा नेपालका प्रसिद्ध कवि, लेखकहरू लेखनाथ पौडेल, मोतिराम भट्ट, भानुभक्त आचार्य, लक्ष्मीप्रसाद देवकोटा लगायत नेपालका प्रख्यात लगभग २२३० कवि लेखकको कृति, लेखहरू समावेश भएको झण्डै ३३४० नेपाली र अंग्रेजी भाषामा लेखिएका पुस्तकहरू यस संस्था र शाखाका विभिन्न क्षेत्रहरूमा अवस्थित छन्, साथै साझा पुरस्कार प्राप्त गर्नेहरू २०२६ सालदेखि २०५६ सालसम्म जम्मा ३० जना व्यक्तिहरू पुगेका छन्। लोक साहित्य पुरस्कार तर्फ २०३२ सालदेखि २०५१ सालसम्ममा जम्मा ८ जना व्यक्तिहरू पुगेका छन्। गरिमा सम्मान पुरस्कारतर्फ २०५२ सालदेखि २०५४ सालसम्ममा जम्मा ४ जना व्यक्ति पुगेका छन्।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कृषि मन्त्रालय

शुरुमा कृषि विकास संवन्धी कार्य चारखाल अड्डास्थित विक्रम सम्वत् १९७८ मा स्थापित कृषि अड्डामा हुन्थ्यो । त्यसपछि विक्रम सम्वत् १९८४ मा कृषि परिषदको गठन भयो । कृषि विकास कार्य संचालनको लागि विभिन्न कृषि विकास निकायहरु, जस्तै २००४ देखि त्यही आर्थिक वर्षमा कृषि तथा खाद्य मन्त्रालयको गठन भयो । त्यसपछि २०३० सालमा मन्त्रालयको नाममा परिवर्तन भई कृषि तथा खाद्य मन्त्रालयबाट खाद्य, कृषि तथा सिंचाई मन्त्रालय रहन गयो ।

मुख्य लक्ष्य :

नेपाल अर्थ व्यवसायको विकासमा कृषिको ठूलो महत्व रहेको हुंदा कृषि उत्पादनमा बृद्धि ल्याइएको छ

गतिविधिहरु :

देशको बढ्दो जनसंख्याले गहुं, मकै, आदि प्रमुख खाद्यान्न लगायत अन्य आवश्यक पौष्टिक पदार्थहरु जस्तै तरकारी, फलफूल, माछा, मासु र दुग्ध पदार्थको उत्पादन वृद्धि गर्न विभिन्न प्रभावकारी कार्यक्रमहरु संचालन हुदै आएको छ ।

विभागहरु :

१. कृषि विभाग
२. राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान तथा सेवा केन्द्र
३. पशु सेवा विभाग
४. खाद्य तथा कृषि वजार सेवा विभाग
५. साझा विकास विभाग ।

कार्यालयहरु :

१. केन्द्रिय खाद्य अनुसन्धानशाला
२. रुरल सेभ ग्रेन

संस्थाहरु :

१. कृषि सामाग्री संस्थान
२. कृषि चुन उद्योग
३. कृषि औजार कारखाना
४. नेपाल चिया विकास निगम
५. दुग्ध विकास संस्थान
६. कपास विकास समिति
७. कृषि आयोजना सेवा केन्द्र
८. जूट विकास तथा व्यापार संस्थान

पत्रकार महासंघ

नेपाल पत्रकार महासंघ स्थापना २०१३ सालमा यसको पहिले नेपाल पत्रकार महसंघ संयुक्त नामले प्रसिद्ध थियो । यस पत्रकार संघ देशको एक अङ्ग हो । यस संघले देशमा भएका घट्नाहरुको खवर इत्यादीको साथै विभिन्न अन्तर राष्ट्रिय खवरहरु र देशमा भएका विभिन्न महोत्सव समारोह प्रश्न, सोधपुछ आगन्तुक पाहुनाहरुको खुसखवर इत्यादीहरु सम्वन्धित ठाउँहरुमा पुराउने उद्देश्य हो । हालसम्म यस पत्रकार महासंघ अधिराज्यभरमा करीब ५१ स्थानहरुमा समावेश छन् । यस महासंघको पहिलो अध्यक्ष कृष्ण प्रसाद भट्टराई भनिन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शाही औषधि लिमिटेड

पारिचय:

शाही औषधि लिमिटेडको स्थापना श्री ५ को सरकारको २०२९।३।१३ को निर्णय बमोजिम कम्पनी ऐन, २०२१ अन्तर्गत २०२९ साल आश्विन १ गतेका दिन भएको हो । करिब ४५ रोपनी जग्गाभित्र ९०,००० वर्गफिटको मूल कारखाना भवन तथा अन्य सहायक भवनहरू निर्माण गरी कार्य संचालन गर्दै आइरहेको छ । शाही औषधि लिमिटेड रु. १ करोड ५० लाखको अधिकृत पूँजी र चुक्ता पूँजी रू. ६३,४२,०००। वाट स्थापना भएकोमा हाल यस कम्पनीको अधिकृत पूँजी रु १५ करोड पुगेको छ भने चुक्ता पूँजी रु. ७,५४,९९,०००। पुगेको छ । उक्त पूँजीमध्ये नेपाल औद्योगिक विकास निगमको रु ७ लाख बरावरको शेयर बाँकी शेयर श्री ५ को सरकारको स्वामित्वमा पूँजी निर्माण भएको छ भने लिमिटेडले जडीवुटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लिमिटेडमा रू. १३,०२,०००। शेयर लगानी पनि गरेको छ ।

स्थापनाकालको अवस्था र हालको परिस्थितिको विश्लेषण गर्दा विगतमा उत्पादनलाई व्यवस्थित गर्ने काम लिमिटेडको प्रमुख समस्या रहेकोमा हाल निजी क्षेत्रमा धेरै औषधि उद्योगहरू स्थापना भईसकेको सन्दर्भमा लिमिटेडले आफ्नो उत्पादन तथा बिक्री नीतिमा व्यापक परिवर्तन गरी निजी क्षेत्रसंग प्रतिस्पर्धा गर्नुपर्ने भएकोले बजार व्यवस्थापन तर्फ विशेष ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ । देशमा स्थापित करिव २०।२१ वटा स्वदेशी औषधि उद्योगहरू र थुप्रै विदेशी औषधि कम्पनीहरूसंग प्रतिस्पर्धा गरी अघि वढ्नु चुनौतीपूर्ण विषय हुन आएको छ । स्थापनाकालदेखि वन मन्त्रालय अन्तर्गत रहँदै आएकोमा २०४४ सालदेखि उद्योग मन्त्रालय अन्तर्गत रही कार्य संचालन गर्दै आएको छ ।

उत्पादन तथा विक्री स्थिति

शाही औषधि लिमिटेडले स्थापनाकालमा जम्मा २५ थरीका औषधिहरू उत्पादन गरी आफ्नो कार्य शुरू गरेको थियो भने हाल आएर यसले ९० थरीका औषधिहरू उत्पादन तथा विक्री वितरण गर्दै आएको छ । यसमा दम, खोकी, पखाला, ज्वरो, औलो तथा क्षयरोगका औषधिहरू लगायत एण्टीवायोटिक्स आदि समावेश छन् । लिमिटेडले खासगरी आफ्ना उत्पादनहरूलाई मुख्यतया ट्याब्लेट, झोल तथा मह्लम, क्याप्सुल, पाउडर फर सस्पेन्सन, इ. एन. टी. र इन्ट्राभेनस फ्लूइड गरी ६ किसिमको वर्गीकरण गरी उत्पादनलाई निर्धारण गर्ने गरेको छ । बिक्री तर्फ आफ्नो सुरू बर्ष आ.व. २०२९।०३० मा करिव रु. १४ लाख २६ हजार बरावरका औषधिहरु बिक्री वितरण गर्न सफल भएको यस संस्थाले आ.व. २०२९।०३० मा १,८२,९२,००० युनिट उत्पादन गरेको थियो भने आ.व. २०५३।०५४ मा २०,५८,५६,००० युनिट औषधि उत्पादन गर्न सफल भएको छ ।

शाही औषधि लिमिटेडद्वारा उत्पादित औषधिहरू लिमिटेडले नियुक्त गरेका १३ अञ्चल (कर्णाली अञ्चल वाहेक) का ५४ जना स्टकिष्टहरुद्वारा अधिराज्यका विभिन्न भागहरूमा बिक्री वितरण गर्दै आएको छ । यसका अतिरिक्त स्वास्थ्य सेवा विभाग, अस्पतालहरू स्वास्थ्य संस्थाहरू तथा अन्य सरकारी र गैरसरकारी संस्थाहरूलाई प्रत्येक्ष रुपमा विक्री वितरण गर्ने गरेको छ । यसबाहेक लिमिटेडले नेपालगञ्जमा विक्री डिपो स्थापना गरी सोही डिपो मार्फत मध्यपश्चिम तथा सुदूरपश्चिम क्षेत्रका पहाडी तथा तराईका जिल्लाहरूमा औषधि विक्री वितरण गर्दै आएको छ । निकट भविष्यमा पूर्वाञ्चलका अधिकांश जिल्लाहरूलाई पायक पर्ने गरी विराटनगर र धरानको विचमा पर्ने इटहरी वजारमा एक अर्को डिपो स्थापना गरी औषधि विक्री वितरण गर्ने योजना लिमिटेडले बनाएको छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राजगुठी बारे केहि चिनारी

जुनसुकै धार्मिक सांस्कृतिक तथा परोपकारी उद्देश्यको परिपूर्तिको अभिप्रायले संगठित समान आशय र विचारको समुदाय गोष्ठी कालान्तरमा गुठ अथवा गुठीमा रुपान्तर भै प्रयोगमा आएको शव्द हो । यसको समानान्तर अंग्रेजी रुप Trust वा Foundation हो ।

नेपालमा गुठी प्रणालीको शुरूवात निकै अगाडी भएको पाईन्छ । प्रमाणिक इतिहास अनुसार लिच्छवी कालिन राजामा नरदेवले चांगुनारायणको शिलालेखमा गुठी जमिनको उल्लेख गरेकोवाट शुरू भै त्यस कालका अन्य आधारहरूवाट लिच्छवीकाल र शाहकालमा पनि धार्मिक, परोपकारी र लौकीकका योंदेश्यका लागि गुठी प्रणालीले निरन्तरता पाएको देखिन्छ ।

गुठी २ प्रकारका हुन्छन् (१) राजा गुठी (२) निजी गुठी, राजागुठी पनि २ प्रकारवाट संचालित छन् (क) अमानतवाट (ख) छुटवाट । त्यस्ता दुवै प्रकारका राजगुठी संस्थानको मातहतमा पर्दछन् । निजी गुठी, गुठी संस्थानले संचालित र वन्दोवस्त गर्दैन । तर गुठी संस्थान ऐन, २०३३ को दोश्रो संशोधन २०४९ पछि निजी गुठीको लगत गुठी संस्थानले लिनुपर्ने र निजी गुठीका दाताको इच्छा अनुकुलको काम गुठीयारबाट भए गरेको नपाइएमा हस्तक्षेप गरी राजगुठीमा लिन सक्ने सम्म कानून व्यवस्था भएको छ । राजगुठीको आयस्तालाई देवस्व भनिन्छ । देवस्व रकम राजश्वमा नमिसियोस भन्ने धार्मिक भावना समेतका कारण नेपाल अधिराज्यको संविधान २०१९ देखि नै देवस्व र राजश्वलाई छुट्टायाएको पाईन्छ ।

हालको गुठी संस्थानको पूर्व रुप राणा कालमा श्री ५ गुठी वन्दोवस्त अड्डा श्री ३ गुठी वन्दोवस्त अड्डा, गुठी लगत जाँच अड्डाको रुपमा उच्च दर्जाका पदाधिकारी (शासक वर्ग) वाट संचालित हुन्थ्यो भने कुमारी चोक अड्डा, छेशडेल अड्डा, पहाल वन्दोवस्त फाँट, रिपोर्ट निम्सारी अड्डा आदि जस्ता जनसम्पर्क पछि ती कतिपय अड्डाको खारेजी हुन गई अर्थ विभाग, मालपोत विभाग मानहत राजगुठीहरुको कार्य संचालन हुन थाल्यो । त्यसै क्रममा राजगुठीको संचालन व्यवस्था व्यवस्थित रुपले एक छुट्टै जिम्मेवार निकाय अर्न्तगत रही संचालन होस भन्ने उद्देश्यले २०२१ सालमा गुठी संस्थान ऐन वनी २०२१ साल कार्तिक १७ गते गुठी संस्थानको विधिवत स्थापना भएको हो ।

राजगुठीको संचालनमा गुठी संस्थानले गर्नुपर्ने काम मुख्य रुपले दुई प्रकारका छन् : (क) राजगुठीमा दर्ता भएका गुठीका दाताहरुको इच्छानुसार धार्मिक, सांस्कृतिक पर्व पुजा, जात्रा संचलन गर्नु र सामाजिक कार्यहरु समेत अविच्छिन्न रुपले संचालित गर्दै जानु हो भने (ख) राजगुठीका कार्यहरु संचालित गर्न दाताले राखेको सम्पति (खासगरी जगगा जमिन) को समुचित व्यवस्थापन गरी निर्वाध रुपले अधिकतम आय आर्जन गर्नु हो । गुठी संस्थान अर्न्तगत दर्ता भएका राजगुठीहरु मध्ये हिन्दु मठ मन्दिरका अतिरिक्त महायानी समुदायका वौद्ध ध्याङ्ग (गुम्वा) मरु, वज्रयानी समुदायबाट तान्त्रिक विधिले पुजा गरिने वौद्ध विहारहरु, नानक सम्प्रदायका गुरु ग्रन्थ साहिवाको पुजा अर्चना गरिने मठ मन्दिरहरू पनि पाइनछ भने हिन्दु मठ मनिदरहरूमा वौदिक र तान्त्रिक दुवै विविधले वा कुनै एकले मात्र पनि पुजा आजा गर्ने प्रचलन रहेको पनि पाईन्छ । त्यसैगरी अत्यन्त प्राचित, ऐतिहासिक र सांस्कृतिक महत्वले भरिएका विशिष्ट जात्राहरु पनि विशेवतः राजगुठी अन्तर्गत नै संचालित हुन्छन् । छुट र अमानत गरी यस्ता राजगुठीहरु करिव २३०० को संख्यामा दर्ता छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा कारागारको व्यवस्थापन

सामान्य झलक

पृष्ट भूमि :

मानव सभ्यताको विकास क्रमसंग समाजमा अनुशासन कायम राखि स्वच्छ, शान्त र सभ्य समाजको स्थापनार्थ विभिन्न नीति नियम तथा कानूनहरुको निर्माण, कार्यान्वयन र उक्त कानून उल्लंघन गर्नेलाई तोकिए वमोजिम सजाय स्वरुप कैद तथा जरिवाना गरिदैआएको कुरा विश्वका प्राय सवै जसो मुलुकहरुको सभ्यताको विकास सम्बन्धी इतिहासबाट देखिन्छ । यस सन्दर्भमा विश्वमा सर्वप्रथम कारागारको सुरुवात मानव सभ्यताको विकाससंगै भएको भनि सहजै अड्कल गर्न सकिन्छ । नेपालमा भने कारागारको इतिहास वि.स. १९७१ देखि मात्रै भएको पाइन्छ । नेपालको सवभन्दा पुरानो कारागार हालको कारागार शाखा, जगन्नाथ देवल नै, जसलाई सुरु सुरुमै सदर जेलै भनिन्थ्यो र हाल त्यसलाई केन्द्रीय कारागारको नामले चिनिन्छ ।

कारागारको संख्या र क्षमता :

नेपालमा वि.स. १९७१ मा सदर जेलको स्थापना पश्चात हाल सम्म ७१ वटा जिल्लामा ७३ कारागारहरुको स्थापना भैसकेका छन् भने हाल सम्म पनि सुनसरी, धनुष, वारा र भक्तपुर जिल्लामा कारागार छैनन् भने काठमाण्डौमा केन्द्रीय कारागार, जगन्नाथ देवल र सदरखोर, डिल्लीबजार र दाङमा २ (घोराहि तुल्सीपुर) कारागार रहेका छन् । सरकारी तथ्याङ्क अनुसार ७३ वटा कारागारहरुको कूल वन्दी क्षमता देहायमा उल्लेख भए मुताविक ७२३३ जना रहेको छ ।

जम्मा कैदी वन्दी संख्या : ७२३३ जना

: कारागार शाखा पर्साको हालको वास्तविक क्षमता ७५० रहेको छ ।

कारागारको प्रशासनिक व्यवस्था :

नेपालमा जेल प्रशासनको शुरुवात नै राणा शासन कालमा भएको हो । शुरूमा कारागार (जेल) मुख्तियार मातहत हुन्थयो । त्यसबखत रोलवाला जर्नेल नै कारागारको प्रमुख हुने व्यवस्था थियो । वि.स. २००७ सालमा राणा शासनको अन्त भै प्रजातन्त्रको प्रार्दुभाव भएपछि गृह मन्त्रालय अन्तगंगत संचालित हुने व्यवस्थाको शुरूवात भयो । त्यसवेला काठमाण्डौ उपत्यकाको कारागारहरुको प्रशासन उपत्यकाञ्चल कमिस्नर र अन्य जिल्ला कारागारहरुको प्रशासन सम्वन्धीत जिल्लाका वडा हाकिमको प्रत्यक्ष निर्देशन र नियन्त्रणमा संचालन हुन्थ्यो । राशन सिधामा कानूनत तोकिए वमोजिमको सुविधामा देखिएको सिमित परिमाणको फरक वाहेक अन्य कुनै किसिमको भिन्नता रहेको छैन । हालै "क" श्रेणीका वन्दीहरुलाई प्रतिदिन प्रति व्यक्ति ७०० ग्राम मसिना चामल र नगद रु. २० तथा "ख" श्रेणीका वन्दीहरुलाई ७०० ग्राम मोटा चामल र नगद रु. १५ र आश्रित नावालकहरुलाइं उमेर अनुसार चामल र नगद उपलव्ध गराईन्छ । पुरुष वन्दीहरुलाई तोकिए वमोजिम प्रत्येक वर्ष जाडो समयमा कुर्था एक, सुरूवाल एक तथा गर्मि समयमा कट्टु एक र वुसर्ट एक, महिला वन्दीलाई दश हात धोती एक र चोलो एक वर्षको २ पटक र आश्रित नावालक नावालिकालाई कमिज एक, सुरूवाल वा घांघर एक वर्षको २ पटक र सुती कपडाको कोट एक, गलवन्दी एक र टोपी १ वर्षको १ पटक, काम्लो एक, पाखी एक, र च्यादर एक हरेक २ वर्षमा १ पटक उपलव्ध गराइने व्यवस्था छ । महिला वन्दी सुत्केरी भएमा अन्य केही थप सुविधा समेत दिने व्यवस्था रहेको छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इतिहास **History**

चिडियाखानाको एक परिचय :

नेपालको एक मात्र चिडियाखानाको स्थापना सन् १९३२ मा स्व. प्रधानमन्त्री जुद्ध शम्शेर ज.व.रा. ले निजि चिडियाखानाको रुपमा गर्नु भएको थियो । सन् १९५१ को राजनैतिक परिवर्तन पश्चात सदर चिडियाखानाको स्वामित्व श्री ५ को सरकाले लियो र सन् १९५६ देखि सार्वसाधारणको लागि खुल्ला गरियो । यस चिडियाखानाको व्यवस्थापन विगतका बर्षहरुमा विभिन्न सरकारी निकायहरु अर्न्तगत संचालन हुदै अन्तमा यसको व्यवस्थापन वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयद्धारा गरियो र श्री ५ महाराजधिराज वीरेन्द्र विर विक्रम शाहदेव सरकारको स्वर्ण शुभ जन्मोत्सवको शुभ अवसरमा यस सदर चिडियाखानाको व्यवस्थापनको जिम्मेवारी पुर्णतया एक स्वतन्त्र, गैर सरकारी वातावरणीय संस्था श्री ५ महेन्द्र प्रकृति संरक्षण कोषलाई सन् १९९५ डिसेम्वर २९ तारिखका दिन हस्तान्तरण गरियो । करिव ६ हेक्टरको क्षेत्रफल ओगटेको यस चिडियाखानामा ९४ जातका करिव ५०० वटा जनावरहरु रहेका छन् । यी मध्ये स्तनधारीहरु ३०, चराचुरुङ्गीहरु ५२ र घस्रने जातका ८ पर्दछन् र जसमा नेपालबाट लोप हुन लागेका ३८ जातका जनावरहरु मध्ये १४ वटा प्रदर्शनीमा रहेका छन् ।

भृकुटी मण्डप

परिचय

वि.स. १९८९ साल असार २७ गतेदेखि स्थापना भएको यसको एरिया कम्पाउण्ड करिव १२८ रोपनीमा सिमित छ । भृकुटीमण्डप प्रदर्शनी स्थल २०३७ सालमा सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद्लाई हस्तान्तरण भएपछि हालसम्म परिषद अन्तर्गत संचालन हुदै आएको छ । यस प्रदर्शनी स्थलको व्यवस्थापन समितिले यस क्षेत्रको रेखदेख गर्दै आएकोमा हाल समाज कल्याण परिषदको कार्यालयको रुपमा भृकुटीमण्डप संचालक कार्यालयले व्यवस्थापन गर्दै आएको छ । यस क्षेत्रबाट समाज कल्याण परिषद्को आय आर्जनमा ठुलो भूमिका रहेको छ । यस प्रदर्शनी स्थलको विवरण निम्न अनुसार छ : कुल क्षेत्रफल : १९३ रोपनी मा सिमित छ ।

नेपाल विद्यार्थी संघ

चिनारी :

पंचायती सरकारले गिरीफ्तार गरी सेन्ट्रल जेलमा नेताहरु जेलभित्र भेट भएपछि विद्यार्थी सम्मेलनको वारेमा जेलको ६ नं. कोठामा बहस पछि जेल वाहिर सम्मेलनमा पठाइएको थियो । तत्कालिन विद्यार्थी नेता वर्तमान सभामुख रामचन्द्र पौड्यालले गर्नु भएको थियो ।

वि.स.१९९७ सालदेखि राणा विरोधी गतिविधि शुरु भएका थिए । २००४ सालमा जयतु संस्कृतम् आन्दोलन गरेका थिए । २००५ सालमा त्रिचन्द्र कलेजमा प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा आफुलाई सरिक गराएका थिए । २००७ सालको जनक्रान्ति २०१५ सालमा नेपाली कांग्रेसलाई दुई तिहाई बहुमतद्धारा बिजयी गराउन ने.वि. संघमा सक्रिय भएर लाग्दा राम, लक्ष्मण, लीला, ठगी, कामेश्वर, कुशेश्वर जस्ता क्रान्त्रिकारी योद्धाहरुले ज्यान आहुती दिए । २०२९ साल र २०३२ सालको आन्दोलनलाई अरु अघि बढाउने अठोटमा लागिरह्यो । २०४२, २०४५ साल चैत्रमा उपकुलपती घेराउले पंचायती शासक पुन: हल्लिए र सयौं विद्यार्थी नेताहरुलाई गिरफ्तार गरे । २०४६ साल सर्वोच्च कमाण्डर गणेशमान सिंहको नेतृत्वमा शुरु गरिएको आन्दोलनमा सहभाग। हुन आव्हान गरेको थियो । राम थापा, लालवहादुर बम, इश्वरीदत्त शर्मा लगायत सयौं विद्यार्थीहरु र नेपाली कांग्रेसका कार्यकर्ताहरु शहीद भए । लाखौं कार्यकर्ताहरुले सडकलाई रक्तरजित पारेर २०४६ सालको ऐतिहासिक जनआन्दोलन सफल पारी ने.वि. संघले अग्रणी भूमिका खेलेको थियो ।जननेता वी.पी. कोइराला ने.वि. संघका जन्मदाता सन्तनेता कृष्णप्रसाद भट्टराई, सर्वोच्च कमाण्डर, गणेशमान सिंह, क्रान्तिकारी नेता, गिरिजाप्रसाद कोइराला हुन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा प्रचलित विभिन्न धर्महरु बारे

१ हिन्दु धर्मको पवित्र स्थल इत्यादी धर्म कर्मकाण्ड हिन्दु परम्परा दाहसंस्कार, मृत्यू शरीरलाई जलाई भष्म गर्ने ।

२ वौद्ध धर्म दुई प्रकारका हुन्छन् : (क) हिन्दु परम्परा (ख) मृत्यु अवस्थामा जमिनमा पुर्ने परम्परा

३. सिख धर्म हिन्दु धर्म परम्परा अनुसार मृत्युमा जलाई भष्म गर्ने ।

४. मुर्सलिम धर्म मुख्य चाँदलाई मान्यता दिने । मृत्यु अवस्थामा जमिनमा पुर्ने परम्परा । यो चार धर्मलाई नेपाल गुठी संस्थानमा दर्ता भएका छन् । नेपालमा देखा परेका धर्महरु ।

५. इसाई धर्म गिर्जा घरमा प्रार्थना गर्ने मृत्यु अवस्थामा जमिनमा नै पुर्ने ।

६. जैन धर्म हिन्दु परम्परा अनुसार मत्यु अवस्थामा जलाउनु पर्ने ।

७. कविर धर्म हिन्दु परम्परा अनुसार मृत्यु अवस्थामा जलाउनु पर्ने ।

८. सिन्तो धर्म

९. साइवावा धर्म हिन्दु परम्परा अनुसार मृत्यु अवस्थामा जलाउनु पर्ने ।

१०. सन्यासी धर्म हिन्दु परम्परा, मृत्यु अवस्थामा जमिनमा पुर्नुपर्ने ।

<u>नेपालका विभिन्न स्थान मठ मन्दिरहरुमा पुजारीहरु :</u>

१. अलिनो भट्ट पुजारी श्री पुशपतिनाथ
२. ब्रम्हाण पुजारीः शिव, राम, कृष्ण, विष्णु, दुर्गा इत्यादीहरुको ।
३. सन्यासी पुजारीः शिव, राम, कृष्ण, विष्णु दुर्गा इत्यादीहरुको ।
४. साक्य गुवाजु पुजारी : वुद्ध, मछिन्द्रनाथ, भैरव, गणेश, भिमसेन, कुमारी इत्यादीहरू ।
५. कर्माचार्य पुजारीहरु : वुद्ध, मछिन्द्रनाथ, भैरव, भिमसेन, गणेश, देवीहरू ।
६. साक्य वज्राचार्य पुजारीहरु : वुद्ध, मछिन्द्रनाथ, भैरव, भिमसेन, गणेश, देवीहरू ।
७. ज्यापु पुजारी : वुद्ध, गणेश, भैरव, कुमारी, भिमसेन, काली देवी सरस्वती इतयादीहरू
८ मगर पुजारी : मनकामना माई, काली भैरव, भिमसेन आदिहरू ।
९. पोडे द्योयोपाला (मन्दिरघरको रेख देख)
१० कुसुले द्योयोपाला (मन्दिरघरको रेखदेख)
११. तराई क्षेत्रतर्फ पुजारीहरू :
१२. उदासी पुजारीहरु : शिव, राम, कृष्ण हनुमान इतयादीहरू ।
१३ सन्यासी पुजारीहरु : शिव, राम, कृष्ण, हनुमान इतयादीहरू ।
१४ बैशनवी वैरागी पुजारीहरु : शिव, राम, कृष्ण, हनुमान इतयादीरू ।
१५. नाथ : गोरखनाथ पुजारीहरु : शिव, सिता, राम, कृष्ण, हनुमान इतयादीहरू ।
१६ महन्त (द्योयोपाला) मन्दिर घरको रेखदेख गर्ने ।
१७ जोशी पुजारीहरु : वुद्ध, गणेश, भैरव, भिमसेन, कालीदेवी, सरस्वती आदि ।

<u>हिमालय र पहाडी भेग तर्फ</u>

गुरुङ पुजारीहरू : शिव, राम, कृष्ण, देवी इत्यादीहरू ।
लामा पुजारी : वुद्ध, कुलदेवता, सितलामाई इत्यादीहरू ।
भाक्री पुजारीहरू : वुद्ध, कुल देवता, आकाश देवता इत्यादीहरू ।
धामी पुजारी : वुद्ध, कुल देवता, आकाश देवता इत्यादीहरू ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल चलचित्र कलाकार संघ

— अतितदेखि वर्तमानसम्म

नेपालमा चलचित्र निर्माणको इतिहासलाई हेर्दा वि.सं. २०१८ सालमा स्व. श्री ५ महेन्द्रको शुभजन्मोत्सवको वृतचित्र छायाङ्कन गरेर प्रारम्भ भएको पाइन्छ । स्व. श्री ५ महेन्द्रवाट भारतको कलकत्तावाट स्व. हिरा सिं खत्रीलाई नेपाल वोलाई वक्सेपछि प्रारम्भ भएको नेपाली चलचित्र निर्माणले अहिले ३५ वर्षमा पाइला टेकेको छ । प्रारम्भमा स्व. हिरा सिं खत्रीको निर्देशनमा तात्कालिन प्रचार प्रसार विभागले नेपाली कथानक चलचित्र आमा (२०२२) हिजो आज भोली (२०२४) परिवर्तन (२०२७) को निर्माण गरेको थियो । यि तिनै चलचित्रहरू तात्कालिन व्यवस्थाको प्रचार प्रसारका लागि निर्माण भएको पाइन्छ यसै बीच नीजि क्षेत्रको प्रयाशमा २०२३ सालमा वि.एस. थापाको निर्देशनमा चलचित्र माइतीघर निर्माण भयो । यसपछि २०२८ सालमा आएर शाही नेपाल चलचित्र संस्थानको स्थापना भयो । नेपाली चलचित्र निर्माणको अभिभांरा लिएर संस्थानले व्यवसायिक चलचित्र निर्माण गर्न थाल्यो । यो क्रम झण्डै झण्डै १०/१२ वर्ष सम्म चल्यो । वि.सं. २०४० साल पछि आएर नीजि क्षेत्रका लगानी कर्ताहरू पनि नेपाली चलचित्र निर्माणका लागि अग्रसर हुन थाले । यसै बीचमा श्री ५ को सरकारले चलचित्र क्षेत्रका संरक्षण सम्वर्द्धनका लागि अनुदान सहयोग प्रदान गर्ने नीति निर्माण गऱ्यो । जसले गर्दा नेपाली चलचित्र निर्माणको क्रम वढ्न थाल्यो । चलचित्र निर्माणक्रम वढ्न थाले पछि यस क्षेत्रसंग सम्वन्धित पेशाकर्मीहरू पनि स्वदेशमै जन्मिन थाले । यसरी पेशाकर्मीहरूको हक हित र सुरक्षा लगायतका वर्गीय कुराहरू यस क्षेत्रमा पनि जन्मिन थाले ।

चलचित्रमा अभिनय गर्ने कलाकारहरूको संस्था गठन गरिनु पर्ने आवश्यकता महशुस भैरहेको बेलामा २०४५ साल भाद्र ५ गते देशको पूर्वी भागमा ठूलो प्रलयकारी भूकम्प गयो । भूकम्पवाट पिडित दाजु भाइ तथा दिदी वहिनीहरूको सहयोगका लागि नेपाली चलचित्रकर्मीहरू जुटे, संगठित भए । सडक घरदैलोमा गएर पिडित पक्षको राहतका लागि चन्दा सहयोग लत्रा कपडा आदि उठाइ सम्वन्धित निकायमा जिम्मा लगाउने कार्य चलचित्रकर्मीहरूवाट भयो । पिडित पक्षको सहयोगका लागि-संगठीत भएका चलचित्र कलाकारहरूले त्यही वेलामा संघ/संगठन हुनु पर्दोरहेछ भन्ने आभास पाए र संस्था खोल्ने कुरामा एकमत भइ २०४५ भाद्र २३ गते श्रीमती शान्ति मास्केको संयोजकत्वमा नेपाल चलचित्र कलाकार संघ तदर्थ समिति गठन भयो । वर्गीय हित र एकताका लागि तदर्थ समिति गठन भएता पनि विविध कारणवश यो समितिले २०४७ सालमा आएर मात्र वैधानिकता का लागि आवेदन गऱ्यो । नेपाल चलचित्र कलाकार संघ २०४८ सालमा पूर्णरूपमा गठन भयो । यही कार्यकालमा आएर संघ विधिवत रूपमा काठमाण्डौ (जि.का.व.नं. ३४९-०४८/०४९) दर्ता पनि भयो । कार्य समितिले लगभग दुई वर्ष कार्यभार संभाल्यो ०५० आषाढ २७ गते संघको निर्वाचन सम्पन्न भयो । कार्य समितिले ३ वर्ष सम्म कार्यभार संभाल्यो । यो कार्य समितिको पदावधी समाप्त भए पछि ०५३ आषाढ ३१, गते संघको कार्यकारिणी समितिको निर्वाचन भयो । सदा झैं यस पटक निर्विरोध निर्वाचन भएन र नेपाली चलचित्र कलाकारहरूले इतिहासमै पहिलो पटक स्वतन्त्र रूपमा मताधिकारको प्रयोग गरे । वसुन्धरा भूषालको अध्यक्षतामा विजयी भएको कार्य समिति अहिले सम्म कार्यरत रहेको छ ।

संघको स्थापना पश्चात गरेका महत्वपूर्ण कार्यहरू : (क) नेपाल चलचित्र संघको मानार्थ सदस्यता लिएको (०४९/५०) (ख) चलचित्रलाई सार्वजनिक प्रदर्शन गराउन वातावरण तयार गर्न राष्ट्रिय सभा गृहमा चेलिवेटी प्रदर्शन गराएको (०४८/०४९) (ग) ०५० साल माघ २९ गते चलचित्र कर्मी सम्मान समारोहको आयोजना गरी श्री ५ महाराजाधिराज सरकार तथा श्री ५ वडा महारानी सरकार सुरक्षाका लागि नेपाल चलचित्र कलाकार संघ कटिवद्ध रहदै आएको छ ।

हालसम्म यस नेपाल चलचित्र कलाकार संघका चलचित्र कलाकर्मीहरूको सदस्य संख्या समारोह समिति तर्फ ७०१ जनाहरू र विभिन्न उपसमिति तर्फ २२० जनाहरू समावेश छन् यो नेपाल चलचित्र कर्मी रजत महोत्सव सम्मान समारोह २०५६ आषाढ ३१ गतेको कार्यक्रम पुस्तिकाको आधारवाट लिएको हो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा दक्षिण सार्क लेलकुद दुइपटक भयो । पहिलो सन् १९८४ मा र दोश्रो २०५६ आसोज सन् १९९९ मा भएको थियो । जसमा नेपालले दोश्रो स्थान प्राप्त गरेको थियो ।

श्री गणेशमान श्रेष्ठको जन्म १९७२ मा र निधन २०५४ सालमा उहाँ बारे छोटो परिचय: अरू चार जनालाई फाँसी र गोली हानी मार्ने श्री गणेशमानको सर्वस्त्र हरण गरी २००१ सालमा जेल हालिएको थियो । २००३ सालमा जेलको ढलवाट भागेर कलकत्ता पुग्नु भयो र वि.पि. कोइरालासंग भेट्नु भयो । २०४६ सालमा सम्पूर्ण दलको सर्वोच्च कमाण्डर हुनुभयो । २०४८ सालमा सर्वमान्य नेता हुनुभयो ।

मनमोहन अधिकारीको चिनारी :

जन्म १९७८ र निधन २०५६ साल । २००३ सालमा पहिलो आन्दोलन अड्ताल विराटनगरमा गरेका थिए । २०४६ सालमा सर्वश्रेष्ठ आन्दोलनका नेता बहुदलिय व्यवस्थापछिको नेपाली कम्यूनिष्ट पार्टीका प्रथम प्र.मं. ।

प्रसिद्ध अधिराज्यका जनगायक स्वर सम्राट नारायण गोपाल :

जन्म १९९६ र मृत्यू २०४७ साल । प्रशारित गीत करीव ४०० जति ।

मल्ल राज्यकालमा राजामति मदीरा पसल राखेर पनि इतिहासमा प्रख्यात भइन भनि, राणा शासनकालमा राज गायक तर्फ झुमक उस्ताद र बादकतर्फ गणेशलाल श्रेष्ठ र अभिनय क्षेत्रमा रत्नदास प्रकाशलाई राणा शासनमा अभिनयले राणा परिवारका चेलीबेटीहरूले उनको अभिनयले ज्यादै प्रभावीत भई झ्यालबाट पनि इसारा गरी रत्नदास प्रकाशलाई बोलाएको थाहा पाउँदा रत्नदासलाई तीन टुक्रा पारिदिनु भन्ने आदेश समेत भएको थियो । त्यसै सन्दर्भमा जन-साधारण तर्फ ठहिटी वासिन्दा सान्चा पहलमानले पनि त्यो आफ्नो जमानामा निकै दुनियदारीहरूलाई थर्काइ राखेको थिए । एकपटक दुइवटा मत्ता सांढेहरू जुधेको बखतमा एउटा सांढेको दुइहातले सिङ्ग समातेर भित्तामा टाँसी आफू फुत्किदा सांढेको सिङ्गमा ठुलो चोट लागेको थियो ।

कलाकारहरू मध्येबाट ठुलो ओहदाको पद प्राज्ञ सदस्य र महाप्रवन्धक पाउनेहरू

१.	श्री यज्ञराज शर्मा	सदस्य	ने.रा.प्र.प.
२.	श्री धर्मराज थापा	"	"
३.	श्री रत्नदास प्रकाश	"	"
४.	श्री नरराज ढकाल	"	"
५.	श्री निर शाह	"	"
६.	श्री नारायण गोपाल गुरूवाचार्य	सांस्कृतिक संस्थान महाप्रवन्धक	
७.	गणेश रसिक	"	"
८.	रमेश ताम्राकार	"	"
९.	रायण श्रेष्ठ	"	"
१०.	हरिहर शर्मा	"	"
११.	निर शाह	नेपाल टेलिभिजन महाप्रवन्धक	
१२.	दिपक जंगम	रत्न रेकर्डिङ्ग महाप्रवन्धक	
१३.	शिव शंकर मानन्धर	"	"

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२०१५ साल आषाढदेखि महालेखा अधिराज्य विभिन्न अफिस कार्यालय संघ संस्था कम्पनी इत्यादीहरू अडिटको हिसाव हेर्ने र जाँचवुझ गर्ने व्यवस्था भएको ।

२०१२ सालदेखि नेपाल अधिराज्यभर कम्पनी दर्ता गर्नुपर्ने र दर्ता प्रमाणपत्र लिने चलन भएको । प्र.मं. मनमोहन अधिकारी ने.क.पा. एमाले सरकारको पालामा ७५ बर्ष वृद्ध भत्ता रू. १०० दिने व्यवस्था भएको

२०५६ साल प्र.मं. कृष्णप्रसाद भट्टराईको पालादेखि वृद्ध भत्ता ५० थप गरी जम्मा १५० गरिएको ।

प्र.मं. सेर वहादुर देउवाको पालामा ६० वर्ष पुगेका महिलाहरूलाई बिदुवा भत्ता दिने व्यवस्था भएको ।

प्रत्येक गा.वि.स.हरूलाई ५ लाँख रूपैया दिने ने.क.पा. एमाले सरकार प्र.मं. मनमोहनको पालामा ।

२०२० साल कार्तिक २७ गतें शाही सैनिक मंच बनेको ।

२०२८ सालमा सिंहदरवारमा ने. राष्ट्रिय कम्प्यूटर केन्द्रबाट सुरूवात भएको ।

२०३६ सालदेखि नेपाल अधिराज्यभर आ-आफना कार्यालयहरूमा परिचय पत्र लागु भएको ।

२०५३ सालमा मतदान दिने सुविधाको लागि मतदान परिचय पत्र लागू भएको ।

२०१८ सालदेखि नेपाल अरधराज्यभर १४ अंचल ७५ जिल्लामा भएको नगरक्षेत्र गाविस क्षेत्रहरू भएको

२०१६ सालमा महालेखा परिक्षणको स्थापना भएको ।

२०३६ सालमा प्र.मं. सूर्यबहादुरको पालामा कर्मचारीहरूलाई दशैं पेस्की कट्टी गर्नु नपर्ने मिनाह भएको

२०५५ साल प्र.मं. गिरीजाको पालामा अवकाश मिलेका कर्मचारीहरूको दशैं पेश्की आधा दिने व्यवस्था

२०२० देखि नेपाल हस्तकलाहरू र नेपाली कार्पेटहरू विदेशमा समेत व्यापक प्रचार प्रसार भएको ।

२०२३ सालमा निर्वाचन आयोगको स्थापना भएको ।

२०२८ देखि नेपालमा विवाहहरूको दर्ता र कोट म्यारिजको स्थापना भएको ।

२०३३ सालदेखि नेपालमा जन्म र मृत्यूहरूको दर्ता गर्नुपर्ने चलन भएको छ ।

२०५६ साल पहिलो चरणको निर्वाचनमा ५८ लाख २९ हजार ९ सय ८८ वालिक मतदाताहरू थिए जसमा २ हजार ९ सय ९५ मतदान केन्द्रहरू थिए । जसमा २६ हजार १ सय ८१ कर्मचारीहरू र २५ हजार ७ सय १२ प्रहरी जवानहरू उक्त मतदान केन्द्रहरूमा खटिएका थिए । जसमा विभिन्न राजनितिज्ञ पार्टी स्वतन्त्र पार्टीहरू मिलाई ९ सय १७ जना चुनावी उमेद्वारहरू थिए जसमा डोल्पाको सुगाउ मतदान केन्द्रमा ११४ वर्षका कर्ण धरोस रूकूम खलङगा मतदात केन्द्रमा १०५ वर्षका महिराम खड्का स्वाङ्गजा चिसापानी क्षेत्र नं. १ मतदान क्षेत्रमा १०५ बर्षिय महिलाले मतदान गरेकी थिइन् २०५६।१।६ दोश्रो चरणको मतदान निर्वाचनमा ३९ जिल्ला १०९ निर्वाचन क्षेत्रहरूमा मतदान केन्द्रमा ७३ लाख ५५ हजार १६५ मतदाताहरू थिए । जसमा ३२ हजार १०५ कर्मचारीहरू र खटिएका थिए भने २५ हजार ९ सय ७७ जना प्रहरी जवानहरू खटिएका थिए ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र लिमिटेड

संक्षिप्त परिचय

स्थापनादेखि हालसम्म

२००७ सालमा प्रजातन्त्रको उदय भएपछि शिक्षाको क्षेत्रमा रचनात्मक कार्यक्रमहरूको तर्जुमा गरी योग्य र प्रशिक्षित जनशक्तिको उत्पादन गर्ने उद्देश्यले २०१२ सालमा शिक्षक प्रशिक्षक तालिम सामग्री उत्पादन गर्ने अभिप्रायले लाजिम्पाटको चेतभवनमा एउटा मुद्रणालयको स्थापना भएको र त्यसलाई २०१३ मा पुनर्गठन गरी कलेज अफ एजुकेशन अन्तर्गत ब्युरो अफ पब्लिकेशनमा परिणत गरिएको, २०१८ सालको जेष्ठमा शिक्षा सामग्री उत्पादन केन्द्र र लेखक केन्द्रका रूपमा स्थापना भएको र २०२४ सालमा उक्त दुवै केन्द्रलाई एकीकृत गरी भक्तपुरको सानो ठिमीमा कार्यालयको स्थापना गरेर २०२४ सालमा स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्रवाट केन्द्रको विधिवत उद्घाटन भएपछि राष्ट्रिय विभूतिको सम्झनामा केन्द्रको नाममा अगाडि "जनक" शब्द थपी जनक शिक्षा सामग्री केन्द्रको नामकरण गरियो । त्यसपछि २०२८ सालमा नयाँ शिक्षा योजनाको तर्जुमा भयो र अधिराज्यका सम्पूर्ण विद्यालय स्तरीय पाठ्यपुस्तकहरूको उत्पादन तथा विक्री वितरणको सम्पूर्ण दायित्व यस केन्द्रलाई दिइयो । यस्तो महत्वपूर्ण दायित्व बहन गरिरहेको केन्द्रलाई २०३० सालमा विकास समितिका रूपमा परिणत गरिएको ५ वर्षपछि नै केन्द्रलाई अझ प्रभावकारी वनाएर स्वसाशित एवं आत्मनिर्भर वनाउने उद्देश्यले २०३५ साल असोज ८ गते कम्पनी ऐन, २०२१ अन्तर्गत लिमिटेडका रूपमा परिणत गरिएपछि हालसम्म निरन्तरताकासाथ यस केन्द्रले मुलुकको विद्यालयस्तरीय पाठ्यपुस्तक उत्पादन एवं विक्री वितरण क्षेत्रमा आवश्यक योगदान पुऱ्याउँदै आएको छ ।

क्षेत्रीय कार्यालय

यस केन्द्रको बजार व्यवस्था विभाग अन्तर्गत विराटनगर, भरतपुर, पोखरा, नेपालगञ्ज र धनगढी गरी पाँचै विकास क्षेत्रमा क्षेत्रीय कार्यालयहरू संचालन भइरहेका छन् । जहाँवाट यस केन्द्रले उत्पादन गरेका पाठ्यपुस्तकहरू साझा प्रकाशनलाई विक्री वितरण गर्न दिइन्छ भने जनकपुरमा स्थापित सुपरिवेक्षण अनुगमन कार्यालयले अधिराज्यभरको विद्यालय/विद्यार्थी लगायत शैक्षिक तथ्याङ्क संकलनको साथै पाठ्यपुस्तक उत्पादन एवं विक्री वितरणहरूको अनुगमन गर्नेछ ।

अधिकृत पूँजी

रू. १० करोडको अधिकृत पूँजीमा कम्पनी ऐन, २०२१ अन्तर्गत गठन गरिएको यस केन्द्रको पूँजी अभिवृद्धि गरि अधिकृत पूँजी रू. ५० करोड र चालु पूँजी ४५ करोड पुऱ्याइएको छ ।

जापानी सहयोग

२०५०/०५१ को आर्थिक वर्षमा जापान सरकारको सहयोगमा यस केन्द्रको क्षमता विस्तार तथा आधुनिकीकरणका लागि करीव २६ करोड नेपाली रूपियाँ वरावरका मुद्रण उपकरणहरू प्राप्त भएर केन्द्रको नर्वानिर्मित भवनमा जडान समेत भई मुद्रणकार्य सुचारू रूपवाट संचालन भइरहेको छ ।

कच्चा पदार्थ

पाठ्यपुस्तक उत्पादनमा प्रयोग हुने मुख्य कच्चा पदार्थमा कागज, मसी र केमिकल्स नै हुन् । हाल केही वर्ष यतादेखि हाम्रै देशमा उत्पादन हुने एभरेष्ट पेपर मिल र भृकुटी कागज कारखानाको कागज विशेषतः प्रयोगमा ल्याइएको छ भने छिमेकी राष्ट्र भारत, चीन तथा अन्य तेस्रो राष्ट्रहरूवाट समेत आवश्यकतानुसार मसी, केमिकल्स, स्पेयर पार्टस आदि चाहिने मात्रामा खरिद गरी प्रयोगमा ल्याइने गरिएको छ । झण्डै १ करोड ५५ लाख थान पाठ्यपुस्तक तथा करीव ४५ लाख थान अभ्यास पुस्तिका उत्पादन गर्न ३,००० मेट्रिक टन कागज, १०,००० के.जी. मसी र अन्य विविध सामग्री निकै ठूलो मात्रामा वार्षिक रूपमा खपत हुने गरेको छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

परिचय:

पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको स्थापना वि.स. २०२८ सालमा भयो । यस केन्द्रमा विद्यालय निरीक्षण विकासको कार्य समेत गाभिई वि.स. २०३६ मा यसको नाम परिवर्तन भई पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक तथा निरीक्षण विकास केन्द्र रहन गयो । हाल श्री ५ को सरकारको नयाँ संगठनात्मक ढाँचा अनुसार वि.सं. २०५० श्रावणदेखि लागू हुने गरी यस केन्द्रले विद्यालय स्तरीय पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तकको विकास कार्यान्वयन र अनुगमन कार्य गर्दछ । यसको साथै प्रभावकारी शिक्षणलाई सहयोग हुने सामग्री निर्माण एवं शिक्षकलाई समय समयमा पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक र शिक्षण सम्वन्धी परिचयात्मक तालिमको आयोजना गरी शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि एवं कार्य गर्दछ । पाठ्यक्रम पाठ्यपुस्तकलाई सान्दर्भिक एवं व्यावहारिक वनाउन आवश्यकतानुसार परिमार्जन तथा सुधार गर्ने कार्य निरन्तर रूपमा गर्दछ ।

अवस्थिति

यस केन्द्रको कार्यालय भक्तपुर जिल्लाको सानोठिमीमा अवस्थित छ ।

केन्द्रको कार्य

केन्द्रका मुख्य कार्यहरू निम्नानुसार छन् :

१. विद्यालय तहको विषयगत पाठ्यक्रम निर्माण र विकास ।
२. विषयगत पाठ्यपुस्तक निर्माण तथा विकास ।
३. अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रम
४. पोषण शिक्षा कार्यक्रम
५. जनसंख्या शिक्षा कार्यक्रम
६. सन्दर्भ पाठ्यसामग्री मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन ।
७. पूर्व प्राथमिक पाठ्यक्रम ।
८. अतिरिक्त कार्यकलाप
९. एस.एल.सी. तहको मान्यता तथा कमदक्षता निर्धारण ।
१०. कार्यक्रमहरूको अनुगमन ।

उद्देश्य :

यस केन्द्रका प्रमुख उद्देश्यहरू :

- विद्यालय तहको पाठ्यक्रम निर्माण, विकास, निरन्तर रूपमा सुधार तथा परिमार्जन गरी राष्ट्रिय शिक्षाको उद्देश्य परिपूर्ति गर्ने ।
- विद्यालयको शैक्षिक स्थिति सुदृढ गर्न शिक्षकका लागि आवश्यक निर्देशिका तयार गर्ने ।
- पाठ्यक्रम अनुरूप पाठ्यपुस्तक मुद्रण गर्न लगाई सम्पूर्ण बालवालिकाहरूलाई पुस्तक उपलब्ध हुने गरी व्यवस्था गर्ने ।
- विद्यालय स्तरीय शिक्षण कार्यकलापलाई प्रभावकारी तुल्याउन शिक्षक, निरीक्षक एवं विशेषज्ञहरूलाई आवश्यक छोटो अवधिको तालिम एवं परिचयात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चलन गर्ने ।
- पोषण शिक्षकका सन्देशहरू विद्यालय र समुदायमा पुऱ्याउने ।
- जनसंख्या शिक्षाका अवधारणाहरू विद्यालय तहसम्म पुऱ्याउने ।
- पूर्व प्राथमिक तहको पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री निर्माण सम्वन्धी कार्य गर्ने ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालको औद्योगिक केन्द्रहरु

पृष्ठभूमि :

श्री ५ को सरकारले देशलाई औद्योगिकीकरणको दिशा तर्फ अघि वढाउने क्रममा अधिराज्यका विभिन्न ठाउँहरूमा औद्योगिक क्षेत्रहरूको विकास गर्दै लैजाने नीति अनुरूप २०१६ सालमा सर्वप्रथम वालाजु औद्योगिक क्षेत्रको स्थापना गरी औद्यागिक क्षेत्रको विकास कार्यको शुभारम्भ भएको थियो ।

विभिन्न भौतिक क्षेत्रहरूमा औद्योगिक विकास गराउने हेतुले देशका विभिन्न भागमा औद्योगिक क्षेत्र स्थापना गर्न श्री ५ को सरकारले आफ्नो आर्थिक श्रोतको अलावा विभिन्न राष्ट्रहरूवाट समेत सहयोग जुटाई लगानी गर्दै आएको फलस्वरूप हाल ११ वटा औद्योगिक क्षेत्रहरूको स्थापना भईसकेको छ । जसमध्ये १० वटा चालु र एउटा निर्माणाधिन अवस्थामा रहेको छ ।

औद्योगिक क्षेत्रहरूको नाम, स्थापना साल, सहयोगी राष्ट्र र वर्तमान स्थिति निम्नानुसार छ ।

नाम	स्थाना साल	सहयोगी राष्ट्र	वर्तमान स्थिति
वालाजु औद्योगिक क्षेत्र	२०१६	अमेरिका	संचालनमा
पाटन औद्योगिक क्षेत्र	२०२०	भारत	,,
हेटौडा औद्योगिक क्षेत्र	२०२९	अमेरिका	,,
धरान औद्योगिक क्षेत्र	२०२९	भारत	,,
नेपालगंज औद्योगिक क्षेत्र	२०३०	भारत	,,
पोखरा औद्योगिक क्षेत्र	२०३१	श्री ५ को सरकार	,,
वुटवल औद्योगिक क्षेत्र	२०३२	श्री ५ को सरकार	,,
भक्तपुर औद्योगिक क्षेत्र	२०३५	संघीय गणतन्त्र जर्मनी	,,
वीरेन्द्रनगर औद्योगिक क्षेत्र	२०३८	नेदरल्याण्ड	,,
धनकुटा औद्योगिक क्षेत्र	२०४१	श्री ५ को सरकार	स्थगित
राजविराज औद्योगिक क्षेत्र	२०४४	भारत	संचालनमा ।

प्रारम्भको अवस्थामा वालाजु र हेटौडा औद्योगिक क्षेत्रको संचालन नेपाल औद्योगिक विकास निगमद्वारा गरिएको थियो भने पाटन, धरान, नेपालगंज र पोखरा औद्योगिक क्षेत्रको संचालन श्री ५ को सरकार उद्योग विभागद्वारा भएको थियो । २०३१ सालमा श्री ५ को सरकारवाट औद्योगिक प्रवर्द्धन, उत्पादत्व वृद्धि र सरसल्लाह प्रदान गर्ने उद्देश्यले विकास समिति ऐन, अन्तर्गत औद्योगिक सेवा केन्द्र स्थापना गरी सम्पूर्ण औद्योगिक क्षेत्रहरूको स्थापना यस केन्द्रलाई नै हस्तान्तरण गरेको थियो ।

औद्योगिक सेवा केन्द्रको १४ वर्षको अवधिमा वुटवल, भक्तपुर, विरेन्द्रनगर (प्राइभुभर प्रोजेक्ट), धनकुटा र राजविराज गरी ५ वटा औद्योगिक क्षेत्रहरूको स्थापना भयो । जसमध्ये धनकुटा वाहेक अन्य ४ वटा सन्चलनमा आईसकेका छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा उद्योगहरूको सूची

१. आल्मुनियम इण्डष्ट्रिज
२. अक्वा मिनरल नेपाल प्रा.लि.
३. बालाजु अटोवर्क्स प्रा.लि.
४. बालाजु दाल उद्योग
५. बालाजु टेक्निकल ट्रेनिङ्ग सेन्टर
६. बालाजु टेक्सटाइल इण्डष्ट्रिज़ लि.
७. बालाजु यन्त्रशाला इलेक्ट्रो लि.
८. बालाजु यन्त्रशाला प्रा.लि.
९. बालाजु यन्त्रशाला स्यानिटरी प्रा.लि.
१०. भट्टचन ऱ्यापिङ्ग प्रोडक्टस् प्रा.लि.
११. विजेश्वरी प्लाष्टिक इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
१२. विष्णु टेक्सटाइल्स प्रोसेसिङ्ग एण्ड
१३. बोटलर्स नेपाल लि.
१४. चिराग फोम इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
१५. क्रिष्टल ऊलन्स इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
१६. देवकोटा नन फेरस मेटल प्रा.लि.
१७. विद्यय इन्टेरियर्स
१८. गुहेश्वरी रोलिङ्ग मिल्स प्रा.लि.
१९. गुँरास इन्जिनियर्स प्रा.लि.
२०. हिमालय प्लाष्टिक प्रा.लि.
२१. हिमाली वेकरी प्रा.लि.
२२. हुकुम फुड्स नेपाल प्रा.लि.
२३. जयनेपाल अटो इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
२४. जोशी पोल्ट्री प्रा.लि.
२५. काठमाण्डौ काष्ट उद्योग प्रा.लि.
२६. काठमाण्डौ मैदा मिल्स प्रा.लि.
२७. काठमाण्डौ दुग्ध वितरण आयोजना
२८. कोहीनूर कोल्ड स्टोरेज प्रा.लि.
२९. महाशक्ति कोल्ड रिट्रेनिङ्ग प्रा.लि.
३०. मार्डन प्याकेजिङ्ग इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
३१. मानोज अफेसट प्रेस प्रा.लि.
३२. ने.वि.को प्रा.लि.
३३. नेपाल व्याट्री कम्पनी प्रा.लि.
३४. नेपाल डिष्टिलरी प्रा.लि.
३५. नेपाल फिड प्रोडक्टस् प्रा.लि.
३६. नेपाल फिल्म विकास कम्पनी लि.
३७. नेपाल ग्याँस उद्योग प्रा.लि.
२८. नेपाल अर्गानो रबर प्रा.लि.
२९. नेपाल पाईप इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
३०. नेपाल पोलिथिन एण्ड प्लाष्टिक इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
३१. नेपाल पोल्ट्री प्रा.लि.
३२. नेपाल सिल्क इण्डष्ट्रिज
३३. नेपाल टेन्ट एण्ड टापोर्लिन प्रा.लि.
३४. न्यू टी मिओन प्रा.लि.
३५. प्लाष्टिक इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
३६. रानी प्रिन्टिङ्ग प्रेस
३७. रत्न फिड इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
३८. रिलाइवल प्लाष्टिक इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
३९. रोली गार्भेन्टस् प्रा.लि.
४०. समृद्धि वायर इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
४१. श्रीराम रबर इण्डष्ट्रिज
४२. सोया मिल्स
४३. सृदर्शन निर्माण सामग्री उद्योग
४४. सुन्दर फर्निचर (कान्तिपुर) प्रा.लि.
४५. दुगड अटो क्लिनिक्
४६. इन्द्रेणी केमिकल्स एण्ड एलाइड इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
४७. जिन्दल शु प्रा.लि.
४८. कृती टेक्सटाईल्स प्रा.लि.
४९. मल्टी फुड इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
५०. पायोनियर मेटल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
५१. भृकुटी मेटल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
५२. इन्द्रेणी पाईप उद्योग
५३. डोल्मा वाच कम्पनी लि.
५४. जोरगणेश प्रेस प्रा.लि.
५५. कालिका उद्योग प्रा.लि.
५६. नेपाल फुटवेयर प्रोडक्टस् प्रा.लि.
५७. नेपाल नेल इण्डष्ट्रिज
५८. नेपाल पेन्सिल एण्ड एलाईड एण्ड प्रा.लि.
५९. नेपाल ऊल वर्क्स
६०. पेपर पल्प वोर्ड
६१. प्रकाश पेच किला उद्योग
६२. पूर्ण मेटल इण्डष्ट्रिज प्रा.लि.
६३. तिम्ला मेटल कम्पनी प्रा.लि.
६४. यूनाइटेड केमिकल इण्डष्ट्रिज
६५. यति टेक्सटाईल्स प्रा.लि.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

काठमाण्डौ नगर बिकास

एक झलक :

काठमाण्डौ महानगरपालिका तत्कालिन समयमा सरसफाई अड्डा वि.स. १९७६ सालमा स्थापना भंएको तत्कालिन समयतिर पनि घर निर्माण, मर्मत, घर, करेसा, कम्पाउण्ड, छर-छिमेकी इत्यादीहरूलाई कुनै वाधा नपर्ने गरी घेराउ गर्ने परम्परा नियम अनुशासन भएतापनि वि.स. २०४० साल अगाडी नगर क्षेत्रमा वडा पंचायतका अध्यक्ष गा.वि.स. मा सदस्य वा प्रधानपञ्च वा सम्वन्धित अधिकारी मान्यजनको रोहवरमा घर इत्यादी निर्माण मर्मत हकभोकको जग्गा जमीन घेराउ गर्न पाएपनि नेपाल अधिराज्यको मापदण्ड ऐन, नगर विकास वा गाउँ विकास क्षेत्रहरूमा विभिन्न श्री ५ को सरकारमा पर्न जाने एवं सर्व-साधारणहरूलाई पर्न जाने समस्याहरूलाई श्री ५ को सरकारले नगर विकास ऐन लागु गरी नगर विकासको ऐन कानूनलाई उल्लघंन गर्न नपाउने गरी नियमपूर्वक स्वीकृति प्राप्त अनुसार घर निर्माण मर्मत कम्पाउण्ड घेराऊ गर्न पाइने नियम कानून वनेको यस नगरपालिका प्रमुखहरूको भनाई छ । हालसम्म १ नं. वडा देखि ३५ नं. यस काठमाण्डौ भ्यालीको नयाँ घर निर्माणको नक्सा प्रमाण पत्र दर्ता यसप्रकार देखिएको छ :–

श्रावणदेखि ०३९-४० आषाढ सम्मको	२६३४
२०४०-४१	२८७६
२०४१-४२	२७४६
२०४२-४३	२४३०
२०४३-४४	२०७४
२०४४-४५	२३१५
२०४५-४६	२५३७
२०४६-४७	३१५४
२०४७-४८	४८०१
२०४८-४९	४३६०
२०४९-५०	४२२७

वडा नं. ३५ सम्म

०५०।५१ - ५१०७ + २०९४

०५१।५२ - ४२०३

०५३।५४ - ३२३०

०५४,५५ - २७१५

०५५।५६ - ५५६४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिंहदरवार वैद्यखाना विकास समिति

एक चिनारी :

आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली नेपाली जन-जीवनसँग परापूर्व कालदेखि भिज्दै आएको विश्वको प्राचीन चिकित्सा पद्धति हो । प्राकृतिक भू-वनौट अनुसार नेपालमा हजारौ किसिमका जडीबुटीहरू विद्यामान रहेकोले प्राचीन कालदेखिनै औषधिको रूपमा तिनको प्रयोग गरिदै आएको पाईन्छ । हाल आएर विश्व स्वास्थ्य संघले "सबैका लागि स्वास्थ्य" भन्ने नारा राखी यसको निम्ति आ-आफ्नो देशका परम्परागत चिकित्सा प्रणालीद्वारा स्थानीय स्रोत-साधन परिचालन गरी स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउने नीति वनाएको कारणले विश्वव्यापी रूपमा आयुर्वेद चिकित्सा तथा जडीवुटी माथि व्यापक खोज-अनुसन्धान भैरहेको छ ।

रोगीहरूको रोगको उपचारका निम्ति आवश्यक पर्ने औषधीहरूको निर्माणको क्षेत्रमा देशको प्राचीनतम् संस्थाको रूपमा विद्यमान सिंहदरवार वैद्यखाना मल्लकालमा राजा प्रताप मल्लको पालामा हनुमान ढोका दरवारमा स्थापित भएको र पछि राणा प्रधानमन्त्री जंगबहादुरले थापाथलीमा सारी पुनः जुद्ध शम्शेरको पालामा थापाथलीबाट सिंहदरबारमा ल्याइएको थियो । त्यसवेलासम्म यहाँवाट उत्पादित वहुमूल्य औषधीहरू केवल राजदरवार र प्रधानमन्त्रीहरूका लागि मात्र उपलब्ध हुने व्यवस्था थियो ।

"यस्य देशस्य यो जन्तुस्तज्जं तस्यौषधं हितम्" भन्ने सिद्धान्त अनुरूप परापूर्व कालदेखि नै सम्पूर्ण जनताको स्वास्थ्य संरक्षण एवं रोग निवारणमा सफलतापूर्वक महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएका यस पवित्र हिमखण्डका उत्कृष्ट जडीबुटीहरू लगायत मुख्य रूपमा स्वदेशमा उपलब्ध स्रोत साधनहरूको सदुपयोगद्वारा आयुर्वेदले जनस्वास्थ्यको क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान दिदै आएको छ । प्रजातन्त्र स्थापना पछि २००९ साल देखि श्री ५ त्रिभुवनबाट हुकुम बक्स भए अनुसार यस सिंहदरवार वैद्यखानावाट निर्मित आयुर्वेदीय औषधीहरू सर्वसाधरण सबैका लागि उपलब्ध हुने व्यवस्था भयो । तत्पश्चात् २०१६/१७ सालदेखि अधिराज्यभरका सम्पूर्ण सरकारी आयुर्वेद औषधालयहरूमा निःशुल्क वितरणार्थ समेत यस वैद्यखानाले औषधीहरू निर्माण गरी पठाउन लाग्यो । यसरी सदियौंदेखि शास्त्रीय ढंगवाट भरपर्दा आयुर्वेद औषधीहरू निर्माण गर्दै आएको सिंहदरवार वैद्यखानालाई श्री ५ को सरकारले हाल आएर देशभित्र र बाहिर समेत गुणस्तरयुक्त आयुर्वेद औषधीहरूको वढ्दो माग पूर्ति गर्न अझ सुदृढ, सक्षम एवं गुणस्तरयुक्त वनाउने उद्देश्यले गठन आदेश २०५१ अनुसार "सिंहदरवार वैद्यखाना विकास समिति" को रूपमा परिणत गरेको छ । आयुर्वेद औषधीहरू सर्वसुलभ वनाउने उद्देश्यले २०५५ श्रावण १ गतेदेखि थोक औषधी विक्रेताहरूलाई थप सुविधा दिई औषधी उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

यसका प्रमुख उद्देश्यहरू:::

१. देशभित्र उपलब्ध तथा अन्य औषधी-द्रव्यहरूको अधिकारिक सदुपयोग गरी सुरक्षित, प्रभावकारी तथा गुणस्तरयुक्त, शास्त्रीय एवं तरकीव (पेटेण्ट) आयुर्वेद औषधीहरू उत्पादन गर्ने ।

२. गुणस्तरयुक्त आयुर्वेद औषधीहरूको उत्पादन गरी राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा उचित मूल्यमा विक्री वितरण र प्रचार प्रसार गर्ने ।

३. हिमाली, पहाडी र तराई क्षेत्रमा कम्तिमा १० १० विगाहा जग्गा उपलब्ध गरी आफ्नै नमूना जडीवुटी उद्यान लगाउने (खेती गर्ने) ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जडिबूटी उत्पादन तथा प्रशोधन कम्पनी लिमिटेड

देशमा विद्यमान सुगन्धयुक्त तथा औषधीयुक्त जडिवूटीहरू व्यापारिक रूपमा परिचालन गर्न श्री ५ को सरकारको स्वामित्वमा यस कम्पनीको स्थापना भएको हो ।

अधिकृत पूँजी : रू. ५ करोड
अधिकृत पूँजी : रू. ३ करोड ८६ लाख
चुक्ता पूँजी : रू. २ करोड ७५ लाख १७ हजार
ऋण : रू. ४ करोड ९३ लाख ४९ हजार
शेयर होल्डरहरू :

(क) श्री ५ को सरकार ८०.७३%
(ख) श्री वन पैदावार विकास समिति ३.३७%
(ग) श्री शाही औषधी लि. ३.३७%
(घ) श्री कृषि विकास वैंक २.८९%
(ङ) श्री जन साधारणमा विक्रीहुने शेयर ९.६४%

केन्द्रीय कार्यालयः कोटेश्वर, काठमाण्डौ ।
शाखा कार्यालय एवं जुडिवुटी फारामहरू :-

(क)	तामागढी वारा	(ख)	वेलवारी मोरंग
(ग)	तरहरा सुनसरी	(घ)	नेपालगंज बाँके
(ङ)	टिकापुर कैलाली	(च)	महेन्द्रनगर कंचनपुर

उद्देश्यहरू :

देशमा पाइने प्राकृतिक महत्वपूर्ण जडिवुटीको परिचालन एवं जगेर्ना गरी राष्ट्रलाई र यस क्षेत्रमा संलग्न व्यक्तिहरू समेतलाई आर्थिक लाभ पुऱ्याउन निम्न कार्यक्रमहरू सञ्चलन गर्ने :

(क) कोरा जडिवूटी संकलन तथा प्रशोधन गर्ने ।
(ख) निजी क्षेत्रलाई सहभागी वनाई जडिवूटी खेती तथा प्रशोधन गर्ने ।
(ग) यथासम्भव प्रशोधित जडिवूटीहरूको निकासी व्यापार गर्ने ।
(घ) देशको हावापानी सुहाउँदो जडिवुटीहरूको खेती गर्ने ।
(ङ) यस क्षेत्रका स्वदेशी उद्योगलाई कच्चापदार्थ जुटाउने तथा प्रशोधित निर्यात व्यापार वृद्धि गरी देशको आयात प्रतिस्थापन गर्न राष्ट्र नीतिमा टेवा पुऱ्याउने ।
(च) यस पेशालाई व्यापक वनाई दुर्गम क्षेत्रका जनतालाई समेत सहभागी वनाई रोजगारीका अवसर वृद्धि गर्ने ।

आ.व. ०५३।५४ मा जडिवुटी सार उत्पादन तथा विक्री वितरण :

		प्रशोधित निकासी : (सुगन्धित तेल, रोजीन तथा तार्पिन तेल)
भारत	१०८ टन	५५,०६,०१३।-
समुन्द्रपार	४ टन	५३,७०,३२४।-
	११२ टन	१,०८,७६,३३७।-
स्वदेशमा खपत	१६६ टन	१,१४,००,५६७।- विदेशमा मुद्रा आर्जन १ लाख डलर ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल बाल संगठन सम्बन्धी सामान्य जानकारी

१. स्थापना : वि.स. २०२१ सालमा

२. वालवालिका संख्या : बालगृह नक्साल — २०० जवान (केटा/केटी)

वाल व्यवसायी केन्द्र सिफल — ८० जना (केटा)

धनगढी (कैलाली) वालगृह — ३५ जना (केटा/केटी)

सर्लाही अनाथ आश्रम — २६ जना केटा/केटी)

३. भर्ना किसिम :

१) सडकमा वेवारिसे अवस्थामा कलिएका वालबालिकाहरूलाई प्रहरी कार्यालयको सिफारिसमा ।

२) अस्पतालमा जन्मि आमाले वेवारिसे रूपमा छाडी भागीं गएको अवस्थामा अस्पतालको सिफारिसमा ।

३) बालबालिकाको व्यक्तिगत विवरण परिवारको वारेमा थाहा भएमा वालबालिकाको आमा बुवाको मृत्यू भएमा अर्थात आमा वा बुवाको मृत्यू भई लालन पालन गर्ने व्यक्ति गतेदार सम्पती तथा आमा शारिरीक मानसिक एवं आर्थिक हिसावले कमजोरी असहायक भएमा निम्न अनुसारको कागजपत्र पेंश गर्नु पर्नेछ ।

१) आमा बुवा वा आमा बुवामध्ये कुनै एकको अर्थात दुवैको मृत्यु भएमा मृत्यु दर्ता प्रमाण पत्र (सक्कलै)

२) जन्म दर्ता प्रमाण पत्र ।

३) स्थानीय गा.वि.स. को सिफारिस पत्र

४) स्थानीय प्रहरी कार्यालयको सिफारिस पत्र

५) सम्वन्धित जिल्लाको जिल्ला प्रशासनको सफारिस पत्र

६) सम्वन्धित जिल्लाको जिल्ला वालमन्दिरको सिफारिस पत्र

७) शारिरीक, मानसिकले स्वास्थ भएको ।

८) धर्म पुत्र/पुत्रीमा जान सकिने वा नसकिने वारेको मुचुल्का ।

९) वालवालिका ६ वर्ष भन्दा मुनिका हुनुपर्ने ।

४. १) धर्म पुत्र/पुत्री दिने प्रकृया धर्मपुत्री लिने व्यक्तिको पासपोर्टको प्रतिलिपी (प्रमाणित)

२) धर्म पुत्र/पुत्री तीन व्यक्तिको सम्पति वैंक व्यालेन्स वितरण । आम्दानी खर्चको विवरण । सामाजिक प्रतिष्ठा सम्वन्धीको प्रमाण । चारित्रीक प्रमाणपत्र विवहा दर्ता प्रमाण पत्र । जन्म दर्ता प्रमाण पत्र । सम्वन्धित देशको अधिकार प्राप्त संस्था वा नियकायको स्वीकृति पत्र । सम्वन्धित नेपाल स्थित राजदुतावासको सिफारिसपत्र, यस संगठनसंग सम्वद्ध एजेन्सीको सिफारीसपत्र नेपालको कन्सुलर आदि पेश गरेपछि सो कागजपत्रहरू नेपाल बाल संगठन समाज कल्याण मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय, परराष्ट मन्त्रालय, कानून तथा न्याय मन्त्रालयद्वारा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...Sangeeth Funding: MIDF

गठित कमिटीवाट धर्मपुत्रपुत्रीमा दिने भन्ने सिफारीस श्री ५ को सरकार महा-न्याधिवक्ताको कार्यालयद्वारा गठिन कमिटीमा पेश गर्नुपर्नेछ । श्री ५ को सरकारद्वारा गठिन कमिटीले पनि पूनः गृह मन्त्रालयमा सिफारिस गरी पठाउने छु । अन्तिम निर्णय गृह मन्त्रालयबाट हुनेछ ।

५. धर्मपुत्रपुत्री गएको देश : हालसम्म धर्मपुत्रपुत्रीहरू जाने देश : फान्स, स्पेन, इटाली, नेदरल्याण्ड, डेनमार्क, अमेरिका, स्वीजरल्याण्ड, नर्वे आदी ।

६. धर्मपुत्रपुत्रीमा जाने संख्या : वार्षिक सरदर २५ जना

७. निकट भविष्यमा काभ्रे जिल्ला स्थित स.क.के. पाँचखालमा सुस्तमनस्थिति गृह र भीमफेदी मकवानपुरमा वालगृह खोल्न लागेको ।

८. यस संगठनको जि.वि.स. वालमन्दिर ७५ जिल्लामा छन् ।

९. सवै पदाधिकारीहरू संगठनको विधान वमोजिम नियोजन प्रकृया अपनाएर आउनेछ ।

नेशनल ट्रेडिंग लिमिटेड

परिचय :

श्री ५ को सरकारको पूर्ण स्वामित्वमा सरकारी क्षेत्रमा सक्षमता पूर्वक व्यापार सञ्चलन गर्ने संस्थाको रूपमा नेशनल ट्रेडिङ्ग लिमिटेड २०१८ साल चैत्र १ गतेका दिन नेपाल कम्पनी कानुन अन्तर्गत स्थापना भएको ।

यस संस्थाले जनवादी गणतन्त्र चीन तथा सोभियत संघवाट कार्यान्वयन गरिएका विकास आयोजनाहरूको लागि चाहिने स्थानीय खर्च उपलव्ध गराउन यी मुलुकहरूवाट वस्तुगत सहायकता अन्तर्गत प्राप्त सामानहरू स्थानीय बजारमा विक्री कार्य गर्नु थियो । यस संस्था स्थापना हुनु भन्दा पहिले यो काम श्री ५ को सरकारको वणिज्य विभागबाट हुने गर्दथ्यो । राष्ट्रिय अर्थतन्त्र तथा जनताका अत्यावश्यक वस्तुहरूको बढ्दो माग सुचारू रूपले तथा उचित मूल्यमा पूरा गर्न नेशनल ट्रेडिङ्ग लि. एउटा राष्ट्रिय व्यापार निगमको रूपमा स्थापना भएको हो । आन्तरिक वजारको मूलय स्थिर राख्न तथा आपूर्ति नियन्त्रित गर्न निर्माण सामग्री औद्योगिक कच्चापदार्थ, औजार उपकरण र उपभोगका सामानहरूको कारोवार यस संस्थावाट गरिएको छ । नेशनल ट्रेडिङ्ग लि. ले विभिन्न मुलुकहरूसंग आयात तथा निर्यात गरी राष्ट्रको व्यापार विविधिकरण गर्ने प्रयासमा निश्चय नै टेवा दिएको छ ।

ने.ट्रे.लि. केन्द्रीय कार्यालयमा कूल १७००० मे. टन क्षमतामा आधुनिक गोदाम घरहरू छन्

राष्ट्रको प्रमुख व्यापारिक संस्थाको हैसियतले नेशनल ट्रडिङ्ग लि. लाई देशको आर्थिक विकासको लागि वैदेशिक व्यापारको कार्यमा संलग्न गराइएको छ । यी लक्ष्य परिपूर्तिको लागि नेशनल ट्रेडिङ्ग लि. ले हाल निम्नलिखित उद्देश्य राखेको छ :

(१) देशको लागि आवश्यक निर्माण तथा विकास सामाग्री र औद्योगिक कच्चापदार्थ देश भित्रैबाट खरीद गरी वा आयात गरी आपूर्ति नियमित गरी मूल्यमा यथाशक्य स्थिरता कायम गर्ने ।

(२) सर्व साधारण जनजीवनको लागि अत्यावश्यक उपभोग्य वस्तुहरू आयात गरी आपूर्ति वृद्धिद्वारा मूल्यमा स्थिरता कायम गर्ने ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE-IKS

नेपाल रेडक्रसको शुभारम्भ

वि.स. २०२० साल भदौ १९ गते नेपाल रेडक्रसको निम्ति ऐतिहासिक दिन हो । यसै दिन श्री ५ को सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालयको आव्हानमा विभिन्न व्यक्ति र संस्थाका प्रतिनिधिहरूको एक सभा भएको थियो । काठमाण्डौ सिंहदरवारको कैलाशमा तत्कालीन स्वास्थ्यमन्त्री डा. नागेश्वरप्रसाद सिंहको सभापतित्वमा वसेको सो सभाले नै श्री ५ अधिराजकुमारी प्रिन्सेप शाहको अध्यक्षतामा नेपाल रेडक्रस तदर्थ समिति गठन गरेको थियो ।

नेपाल रेडक्रसको विधान पनि तयार गरियो । दुइवटा महत्वपूर्ण कार्य सम्पन्न भई सकेपछि यसैगरी नेपाल रेडक्रसको निम्ति ८ मे १९६४ पनि अविस्मरणीय दिन हुन गयो । त्यस दिन स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्र त्रिपुरेश्वर स्थित नेपाल रेडक्रसको सानो कार्यालयमा सवारी भई पीडित मानवताको सहायतार्थ रक्तदान गरिवक्स्यो । यसरी मौसुफ सरकारवाट नेपाल रेडक्रसद्वारा संचालित रक्तदान अभियानको शुभारम्भ गरिवक्स्यो ।

यसै गरी नेपाल रेडक्रसको क्षेत्रीय विकासमा समन्वय गर्ने उद्देश्यले पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय समन्वयन समिति, मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय समन्वय समिति, पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय समन्वय समिति, मध्यपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय समन्वय समिति र सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय समन्वय समिति गठन गर्न सकिने प्रावधान अनुसार समन्वय समितिहरू गठन गरिएका छन् ।

नेपाल जुनियर युवा रेडक्रस

अधिराज्यका २,४५२ विद्यालय तथा महाविद्यालयका जुनियर /युवा रेडक्रस सर्कलहरूमा गरी ४ लाख ५० हजारभन्दा वढी युवा सदस्यहरूले रेडक्रसको झण्डामुनि, जीवनरक्षा तथा स्वास्थ्यसुरक्षा, पारस्परिक सेवा,, अन्तर्राष्ट्रिय मित्रता र रेडक्रस ज्ञान तथा अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानूनको प्रसार प्रसार गर्नेजस्ता मूलभूत उद्देश्य बोकेर सङ्गठित रूपमा आफ्नो कार्यक्रमहरूलाई अगाडि वढाइरहेका छन् ।

नेपाल रेडक्रसको विकास हुँदै आइरहेको थियो । यसैबीच स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्रबाट संघीय गणतन्त्र जर्मनीबाट राजकीय भ्रमण सम्पन्न भएको थियो । त्यस यात्राको समयमा नेपाल रेडक्रसका निम्ति ४ वटा एम्वुलेन्स गाडी मौसुफ उपहारस्वरूप प्रदान गरिएको कुरा उल्लेखनीय छ । स्वर्गीय श्री ५ वाट ती एम्वुलेन्स रेडक्रसका अध्यक्षलाई हस्तान्तरण गरिवक्स्यो ।

सन् १९५९ तिर नवस्थापित रेडक्रसको काँधमा एउटा महत्वपूर्ण तर जटिल अभिभारा आइपऱ्यो । नेपालमा आएका तिव्वती शरणार्थीहरूको आवश्यक बसोबासको प्रवन्ध गर्ने काममा रेडक्रस अग्रसर हुनुपऱ्यो । तिव्वती शरणार्थीहरूको व्यवस्था नेपालको निम्ति एउटा समस्या र चुनौतीको रूपमा अगाडि आएको थियो । नेपालका विभिन्न ठाउँमा तिव्वती शरणार्थीहरूको निम्ति शरणार्थी बस्तीहरूको निर्माण गर्ने कार्य नेपाल रेडक्रस मार्फत संयुक्त राष्ट्रसंघको शरणार्थी सम्वन्धी आयोगले प्रारम्भ गऱ्यो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

नेपालमा भएका अपाङ्ग इतिहासको झलक

काठमाण्डौ डिल्लीवजार वासिन्दा खगेन्द्र बहादुर बस्नेत राणा शासनकालतिर पनि निकै धनवान र शिक्षा आदीमा पनि निकै ज्ञानी कहलाएका थिए । उनी खेलकुद तर्फ सौखिन भएका कारण भारतको राज्यमा शिक्षा र खेलकुद तर्फ अध्ययन गर्दा कलकत्ता फुटवल टोलीहरूसंग सम्मिलित भई खेल मैदानमा खेलको प्रतिस्पर्धा वीच निकै चोट लागि निकै उपचार गराउँदा पनि आफु अपाङ्ग भएका कारण म जस्तो केहि मात्रामा धनवानले त अपाङ्ग भै वाँच्नु पर्‍यो दुनियाँको के गति भएको होला भनी अनुभवमा वि.सं. २०२६ सालमा खगेन्द्र नव जीवन केन्द्र नेपाल अपाङ्ग संघको स्थापना भएको इतिहासले वताउँछ ।

विश्व स्वास्थ संगठनको प्रतिवेदनमा विश्वमा ५० करोड अपाङ्गहरू रहेका छन् त्यसमध्ये ३० करोड विकासोन्मुख मुलुकमा मात्र रहेको पाइन्छ । तथ्याङ्क अनुसार विश्वमा महिला अपाङ्गहरूको संख्या ३२% अर्थात १६ करोड र वालवालिकाको संख्या १४ करोड रहेको पाइन्छ । उक्त संगठनको अनुसार नेपालमा कुल जनसंख्याको १०% अर्थात २० लाख अपाङ्गहरू रहेका छन् त्यस मध्ये ९३% गाउँघरमा वस्छन् । उनीहरू अधिकांश गरीव परिवारका छन् । अपाङ्गहरूको संख्या पहाडमा ५६% र तराईमा ४४ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । नेपालमा भएका २० लाख अपाङ्गमध्ये ३४.४% शारिरीक अपाङ्ग भएको अनुमान गरिएको छ र कुनै कतथ्याङ्कमा २७ लाख पनि भनाई पाइन्छ । युनिसेफको सर्भेक्षण अनुसार ५५.२६% अपाङ्गहरू लाभदायक कार्यमा लागेका छन् । (तालीम, कृषि, स्वआर्जन गर्ने कार्य) भने ४४.७४% काम गर्न सक्ने अवस्थामा छैनन् । कुल १०% अपाङ्गहरूमध्ये ९५,००० (पन्चानव्वे हजार) वालवालिकाहरू विद्यालय जाने उमेरका छन् । त्यसमध्ये नेपालमा ९,००० अपाङ्गहरूले मात्र शिक्षाको अवसर प्राप्त गरेका छन् । तालीम प्राप्त गरी पुर्नस्थापनको अवसर प्राप्त गर्ने अपाङ्गहरूको संख्या भने नगण्य छ । (Severely) अपाङ्गता र बहु अपाङ्गता भएको अपाङ्गहरूको लागि भने कार्यक्रम शुरू हुन सकेको छैन । विशेष शिक्षा परिषदवाट विभिन्न संघ संस्थाद्वारा संचालित ३३ वटा विद्यालयहरूलाई विशेष शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्न अनुदान रकम उपलव्ध गराईन्छ । अन्य २६ वटा विद्यालयहरूको व्यय भार संस्थाहरूले नै वेहोरेका छन्, दिवा तथा आवासीय विद्यालय संचालन गरी अपाङ्गहरूलाई विशेष शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिमको सुविधा उपलव्ध गराई पुर्नस्थापना गर्ने गरिएको छ । यस्ता विद्यालयको संख्या ११५ भंन्दा माथि भएको अनुदान गरिएको छ । श्री ५ को सरकार विशेष शिक्षा इकाईद्वारा आधारभूत तथा प्राथमिक शिक्षा परियोजना मार्फत कुल २३ जिल्लाका ११७ विद्यालयद्वारा प्राथमिक स्तरमा विशेष शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । तर उक्त परियोजनाले शारीरिक अपाङ्गहरूको लागि विशेष शिक्षा कार्यक्रमको आवश्यकता महसुस गरेको छैन ।

नेपाल अपाङ्ग संघद्वारा संचालित विभिन्न कार्यक्रमहरूमा सहयोग पुऱ्याउने राष्ट्रिय तथा <u>अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रका दाता तथा दातृ संस्थाहरू</u> : महिला तथा समाज कल्याण मन्त्रालय तथा शिक्षा मन्त्रालय विशेष शिक्षा परिषद र समाज कल्याण परिषद तथा अन्तराष्ट्रिय दातृ तथा दाताहरू निम्न प्रकार छन् :

- १० वर्ष मुनिका अपाङ्ग, अनाथ वच्चाको संस्था संचालनकर्ता - Austria (SOS)
- अशक्त तथा शारिरीक अपाङ्गहरूको सेवा कार्य - राइटर चेम्वर (मिशन इग्ल्याण्ड)
- स्वास्थ्य सम्वन्धी सहयोग - (Orthopadic Hospital) वेल्जियमको व्यक्तिगत दाता लुकसालेस
- सी.वी.आर. कार्यक्रम - सिया एन.एच.आर. स्वीडेन ।
- अपाङ्गहरूको खेलकुद सम्वन्धी सहयोगमा (पेसेफिक गेम्स भाग लिन) जापान Industries सहयोग ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

पेशागत आन्दोलन र कर्मचारी संगठनको विकासक्रम

पृष्ठभूमि :

- सर्वप्रथम पेशागत रूपमा कर्मचारीहरूको संगठन खोल्ने अधिकार सन् १९०१ मा फ्रान्समा प्राप्त गरेका हुन् । तत्पश्चात् बेलायत- १९०६, अमेरिका- १९१२ मा संगठन गर्ने अधिकार प्राप्त । नेपालमा वि.सं. २००७ साल पूर्व कर्मचारीहरू संगठित वन्ने अधिकारवाट पूर्णतः वञ्चित नै रहे ।

वि.सं. २००७ साल पूर्व

- वि.सं. २००७ साल पूर्व सुव्वा कृष्णलाल अधिकारी तथा ऋषिभक्त उपाध्याय जस्ता पेशागत हितप्रति सजग र सचेत कर्मचारीहरूले लुकीछिपी "एकादशी सभा" (जो झट्ट हेर्दा धार्मिक कार्य जस्तो लाग्दथ्यो) को नामवाट कर्मचारीहरू पेशागत हक हितप्रति सचेत गराउने प्रयत्न ।
- २००३ साल फागुन २० गतेवाट विराटनगरमा शुरू भएको मजदुर आन्दोलनको सिलसिलामा निर्मित "अखिल नेपाल ट्रेड यूनियन कांग्रेस" मजदुरको पहिलो संगठित संस्था ।

वि.सं. २००७ सालदेखि २०४६ सालसम्म

- २००७ साल माघ ४ गते श्रीपञ्चमीको दिन महेश्वरमान छोचुको नेतृत्वमा "अखिल नेपाल न्यून वैतनिक कर्मचारी संघ" को स्थापना ।
- यस संघले २००८ साल जेष्ठमा संघको वैधता, नयाँ तलवमान, कर्मचारीलाई राष्ट्रसेवकको सम्मान, पेन्सन, उपदान र पव्लिक सर्भिस कमिशनको माग प्रस्तुत ।
- २००९ साल जेष्ठ १९ गतेदेखि ४ दिनसम्म हडताल । धैरै कर्मचारीको खोसुवा ।
- २००९ सालमा अखिल नेपाल न्यून वैतनिक कर्मचारी संघमाथि प्रतिवन्ध ।
- नेपाल नर्सिङ्ग संघ २०१८ र नेपाल प्राध्यापक संघ २०१९ मा स्थापना भएको भएता पनि वि.सं. २०३६ सालसम्म संघ संगठनहरू खोल्ने अधिकारवाट वञ्चित ।
- २०३६ सालपछि नेपाल राष्ट्रिय शिक्षक संगठन, प्यारामेडिकल एशोसिशएन, ओभरसियर एशोसिएशन, नेपाल वार एशोसिएशन आदिको जन्म ।
- २०३९ श्रावणमा कर्मचारी समन्वय समितिको नामवाट पर्चा अपील एवं पुस्तक आदिको प्रकाशन ।

वि.सं. २०४६ साल अघि

- वि.सं. २०४६ सालको प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा कर्मचारी समेतको सहभागिता, (चैत्र १८ गते कलम वन्द र चैत्र २४ गते जुलुसमा सहभागिता) ।
- २०४६ चैत्र २६ गते कर्मचारी संगठन स्थापनाको लागि पहिलो छलफल (मोहन बहादुर के.सी. को संयोजकत्वमा ५ सदस्यीय भेला आयोजक समिति गठन) ।
- २०४६ चैत्र ३१ गते बबरमहल (काठमाण्डौ) को दशौं हजारको भेलाले २०४७ बैशाख ७ गते सबै कार्यालयहरू (संवैधानिक अंग, मन्त्रालय, विभाग समेत) को प्रतिनिधित्व हुने गरी केन्द्रीय तदर्थ समिति वनाउने घोषणा ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा प्रवेश भएका मुश्लिम नागरिकहरू

राजा रत्नमल्लका राज्यकालमा भारतबाट केहि मुश्लिमहरूको एक टोली दफा आफ्नो खान पिन, विश्राम इत्यादीहरूमा अति आवश्यक वस्तु चामल, पिठो, दाल पकाएर खाने भाडा वर्तन, राती सुत्न ओड्ने ओछ्याउनेहरू साथ लिई नेपालको दक्षिण तर्फवाट काठमाण्डौ भ्याली आउन खोज्दा भ्यालीका सवै जनता आतंक भई सवैजना मिली हो-हल्ला भएको थियो र त्यो खवर राजा रत्नमल्लको दरवारमा पुग्यो । सवै जनताहरूले भारत देशवाट एक फौज मिली काम्ला कुटिला लिई काठमाण्डौ शहरमा पसेका छन् भनि राजालाई विन्ती चढाउँदा राजाले ति सवै फौजलाई दरवारमा वोलाई राजाले मित्रहरू तपाईहरू के कति कारणले नेपालमा आउनु भएको हो ? भन्ने प्रश्न गर्दा, प्रश्नको जवाफमा उनिहरूले भने, हामीहरू भारतवाट आएको मुश्लिम जातिहरू हौं । हामी नेपालमा व्यापारिकको दृष्टिकोणले आएको हौं, हामी कुनै अनेत्र सोचेर आएका होइनौं भनि राजालाई प्रश्नको उत्तर दिदां, राजावाट त्यसो भए मित्रहरू तपाईहरू राज्यभरी आ-आफ्नो ईच्छा मुताविक जुन ठाउँमा पनि आफ्नो धर्म देवालयहरूको स्थापना गरी वसोवास गर्नु सक्नुहुन्छ भनि त्यो सवै नेवारे शव्दहरूमा आज्ञा भएको थियो र त्यसवेला देखि मुश्लिमहरू नेपालमा वसोवास गरेको र त्यस मध्येका मुश्लिमहरू गोरखा र त्रिशुली तर्फ पनि लागेका थिए ।

नेपालमा प्रवेश भएका मित्र माड्वारी नागरिकहरू

नेपालमा शाह वंशका राज्यशासन कालदेखि भारतमा व्रिटिश सरकारको राज्य शासन कालमा नेपालमा भारतीय राजदुतावासको स्थापना भयो । त्यस वेलादेखि नेपाललाई चाहिने अति आवश्यक खाद्य एवं अन्य इत्यादी मोटर, रेल गाडी, लत्ता कपडा, औषधी यावतहरूको पइचो र मुफ्त दिनेलिने दुवै देशविच सहयोगको आदान-प्रदानको हस्त मित्रता भएपछि भारतीय सिमानाको नजिक नेपाल राज्य सिमाना भित्र सर्वप्रथम विरगञ्ज भैरहवा, जनकपुर, जलेश्वर, विराटनगरहरूमा माड्वारी व्यापारी दृष्टिकोणमा नेपाल प्रवेश गरेको भनाई छ । माथि उल्लेखित यसको पहिला पनि इत्यादी वस्तुहरू भारतवाट नेपाल नआएको होइन तर मौखिक र साधारण व्यक्तिहरूवाट मात्र निर्यात हुन्थ्यो भने कुनै हस्तमित्रता थिएन र काठमाण्डौ भ्याली लैनचौरमा भारतीय राजदुतावास स्थापना र कर्मचारीहरूको आवात जावतको प्रवेश हुन थालेपछि एका-एक गरी माड्वारीहरू काठमाण्डौ भ्यालीमा व्यापारको उद्देश्यले छिरेका माड्वारीहरू रामकुमार अग्रवाल, सुर्जमल हजारीया, वच्चुराम, हनुमानदास, रघुनाथराय माड्वारी, मदनगोपाल, लक्ष्मीनारायण इत्यादीहरू इन्द्रचोक, मखन, वटु र १९९० सालको भुकम्पपछि जुद्धसडक पाको र विशाल वजारको पश्चिम तर्फको लामो सेतो घरहरू वनाई वसोवास गरी देशलाई चाहिने अति आवश्यक र अधिराज्यका महत्वपूर्ण कल कारखाना विदेशी सर-सामानहरूको थोक विक्रेता उपलल्ध गराई देशलाई ठुलो टेवा दिएको छर्लङ्ग देखिन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

नेपालमा आफनो जीवन शान्ती सुरक्षा सम्बन्धी मौलिक हक अधिकार खोजीतर्फ अधिकारको हकको लागि यति प्रकारहरूका मानव अधिकार संघ संस्थाहरू देखा परेका नामावली लिष्टहरू छन् :

१) नेपाल मानव अधिकार संघ

२) यातना पिडित सरोकार केन्द्र

३) मानव तथा वातावरण विकाश केन्द्र

४) मानव तथा राष्ट्रिय विकाश समाज नेपाल

५) मानव अधिकार वातावरण तथा विकाश

६) मानव तथा वातावरण विकाश समूह

७) मानव तथा राष्ट्रिय विकाश नेपाल

८) मानव अधिकार संरक्षण तथा विकाश मञ्च

९) नेपाल वातावरण तथा मानव कल्याण संघ

१०) सामाजिक अनुसन्धान तथा मानव कल्याण केन्द्र

११) मानव स्रोत विकाशको लागी युवा नेपाली

१२) नेपाल मानव प्रकृति विकाश समाज

१३) मानव विकाश तथा संरक्षण समूह

१४) मानव कल्याण समूह

१५) मानव अधिकार वातावरण तथा विकाशको लागी हिमाली समाज

१६) मानव सेवा संगठन

१७) प्रकृति तथा मानव संरक्षण समाज

१८) मानज विकाश तथा समाज कल्याण केन्द्र

१९) मानव अधिकार तथा वातावरण मञ्च

२०) नेपाल मानववादी संघ

२१) अनौपचारिक सहायता केन्द्र

२२) मानव अधिकार संरक्षण परिषद

२३) मानव अधिकार तथा कानूनी परामर्श एवं प्रशिक्षण सेवा

२४) नेपाल मानव अधिकार तथा विकाश मञ्च

२५) नेपाल मानव अधिकार शिक्षा प्रतिष्ठान

२६) नेपाल मानव अधिकार संगठन

२७) मानव अधिकार तथा शान्ती समाज

२८) मानव विकाश तथा गरिबी निवारण केन्द्र

२९) राष्ट्रिय मानव अधिकार प्रतिष्ठान

३०) मानव अधिकार र सामाजिक न्याय समाज

३१) मानव अधिकार तथा वातावरणिय संरक्षण केन्द्र

३२) मानव अधिकार तथा विकाश अभ्यास

३३) मानव अधिकार संरक्षण केन्द्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

... Funding: MIDI

नेपालमा प्रवेश भएका प्रभासी नागरिकहरू

परिचयः

नेपालमा प्रवेश भएका प्रभासी नागरिकहरू नेपालमा लिच्छिवि वंश कालपछि भारतमा अंग्रेजहरूले सम्पूर्ण भारत वर्षराज्य अधिनमा लिएपछि पुरा एकलौटी भारतमा अंग्रेज सरकारले दबाउदै आफ्नो कब्जामा लिने क्रममा नेपाल देशलाई पनि थिचो मिचो गरी नेपालको केहि भू-भागहरू भारतमा गाभिन गयो नेपाली नागरिकहरू अनिवार्य रूपमा भारतीय नागरिकमा परिर्तन भयो । नेपालमा राणा शासन कालमा अंग्रेजहरूको दवावले नेपाली सैनिक टोलीहरू पनि भारतीय सैनिक युद्ध गर्ने टोलीहरूसित युद्धमा समावेश हुने, सैनिक सहायता दिने सम्झौता नेपाल र भारत बीच सन्धि हुँदा कयौं नेपाली सैनिकहरू वेपत्ता र घर बिहिनमा परी कयौं सैनिकहरूले युद्धमा नेपाली गोरखालीको नाम राखी विभिन्न भिक्टोरियामा पदवी समेत पाई धेरै जस्तो गोरखाली सैनिकका जवानहरू भारत कै भूमिमा घरजाम गरी बसोवास गरेको र केहि पुर्व पश्चिम उत्तर भेगका नेपाली कुनै घरायसी मर्म वा कुनै विदेशी फौंजमा जागिर खाई धन कमाउने लोप लालजमा गई विदेश तर्फ वसेका नेपाली वोलचाल गर्न भाषा समेत विर्सि हिन्दी भाषामात्रमा आफन्त बाल बच्चाहरूसित रहन सहन वोली चाली गर्ने गरिन्थ्यो । त्यतिवेलादेखि आफूहरूलाई गोरखाली भन्न नछुटाउने तर गोरखा र नेपाल देश कहाँ पर्छ र कस्तो अनुहार छ त्यो सव विर्सिसकेको तर कसैले गोरखा र नेपालको बारेमा कुनै नराम्रो शव्द उच्चारण गरेमा खुकुरी झिकी धम्की दिने र अरू नागरिकहरूलाई आफ्नो अधिनमा राखी गोरखालीको नाम राखेको थिए, पुनः एकपटक नेपालमा शाहवंशी राज्यकालमा आदि कवि भानुभक्त आचार्यले नेपाली भाषामा रामायणको पुस्तक लेखी उक्त पुस्तकले देश तथा विदेशमा वसोवास गर्ने साधारण नेपाली र गोरखालीहरूलाई समेत ज्यादै प्रभावित भै नेपाल देश कस्तो होला नेपालको वोलीचाली रहन सहनको खोजी तर्फ निकै चासो ठानी नेपाली कला संस्कृतिहरूको अध्ययन गर्नुको साथै कला संस्कृति खेलकुद शिक्षा इत्यादीहरूको माध्यमवाट पुर्खौली आफ्नो नेपाल देशको माटोलाई नै खनखोज उपज गर्ने उद्देश्यले प्रभासी नेपाली नागरिकहरू अधिराज्यभर भित्रिएका भनाइमा पाईन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

भिक्टोरिया क्रस बृटिश सेनाको सर्वोच्च युद्ध पदकहो

भिक्टोरिया क्रस विश्वको सवैभन्दा सम्मानति र सर्वोच्च युद्ध पदकको रूपमा मानिन्छ। यसरी सम्मानित हुनेको पछाडि ऐतिहासिक कारणहरू छन् । १७औं देखि २०औं शताव्दीको मध्यसम्म वृटिस उपनिवेश संसारभरी थियो । विशेषत यूरोप, अफ्रिका, एसिया र दक्षिण अमेरिकाका अधिकांश मुलुकहरू बृटिश राजमुकुट अन्तर्गत थिए। अर्को शव्दमा त्यहाँको शासन सत्ता स्थानीय शासकहरूले चलाए तापनि आन्तरिक शासन वृटिशहरू चलाउथे । त्यसताकाको एउटा कथावत् नै वनेको छ "The Sun Never Set in British Empire" "वृटिश शासनमा कहिल्यै सूर्यास्त हुँदैन"।

विश्वका आफ्नो मातहतमा रहेका देशहरूलाई नियन्त्रण गर्न उच्चतम आदर्श र वहादुरीकासाथ आफ्ना नागरिकहरूले वीरता प्रदर्शन गर्न सकोस् उच्चतम मनोवल उठोस भन्ने उद्देश्य राखी, युद्धका समयमा अद्वितीय वीरता पदर्शन गर्ने व्यक्तिहरूलाई सर्वोच्च युद्ध पदक प्रदान गर्ने भन्ने निर्णय तत्कालीन. वेलायतकी महारानी भिक्टोरियावाट भएको थियो । क्रिमियन युद्ध (सन् (१८५ -४५६) को समयदेखि नै यो पदको विषयमा सोचिएको थियो । यही अनुरूप २९ जुलाई, १८५६ मा बृटिश सेनाको सर्वोच्च युद्ध पदक भिक्टोरिया क्रसको महारानी भिक्टोरीयावाट विधिवत् घोषणा भयो ।

सन् १८५६ मा भिक्टोरिया क्रसको स्थापना भएपनि सन् १९११ सम्म - युद्ध भूमिमा दुश्मनको अगाडि जतिसुकै शौर्य देखाए पनि गोरखा र भारतीय सैनिकहरूलाई Indian Order of Merit 9(IOM) मात्र प्रदान गरिन्थ्यो । सन् १९११ मा प्रथम विश्व युद्ध (सन् १९१४-१८) को वादल संसारमा मडारिन थालेपछि, यो महान् युद्ध पदक Victoria Cross गोरखा र भारतीय सैनिकहरूलाई पनि प्रदान गरिने घोषणा भएको थियो ।

यस्तै, भारत स्वतन्त्र (१९४७) पश्चात् भारत सरकारले स्थापना गरेको सर्वोच्च युद्ध पदक परम वीर चक्र (P.V.C) विजेता लेफ्टिनेण्ट कर्नेल धनसिंह थापा मगरलाई सन् १९६२ को लद्दाखको युद्ध मोर्चामा मरणोप्रान्त (Posthumous P.V.C) प्रदान गरिएको सन् १९६३ को २६ जनवरीमा उहाँको श्रीमतीले यो भारतीय सेनाको सर्वोच्च युद्ध पदक विधवाको रूपमा राष्ट्रपतिवाट ग्रहण गर्नु भएको थियो ।

यसरी युद्ध भूमिमा भेट भएका दुई दुश्मन "वृटिस-भारत" र "गोरखा" (१८१५-१९९३) को लगभग १७९ वर्षको लामो परम्परागत मित्रताको इतिहास विश्वमा कहि पाइदैन । यो वीरता र इमान्दारीको कारणवाट नै लगभग भारतीय सेनामा ६२,०००, वृटिश सेनामा ५,०००, सिंगापुर प्रहरीमा १,००० सक्रिय सैनिकहरू (Active Service) सेवा दिदै आईरहेका छन् । हाल व्रुनाइका सुल्तानको सेनामा पनि लगभग २३०० जना अवकास प्राप्त सैनिकहरू सेवारत छन् ।

नेपालमा हाल भारतीय पेन्सनहरू मात्र पनि १००,००० भन्दा बढी छन् । वृटिस र सिंगापुरका पेन्सनहरू मात्र पनि ३५,००० जति छन् । विदेशी मुद्रा आयश्रोतको प्रश्नमा यी पेन्सनहरूको पेन्सनवाट मात्र ६ अर्व नेपाली मुद्रा वरावरको स्टेरलिङ पौण्ड, सिंगापुर डलर र भारतीय मुद्रा देशमा भित्रिएको छ। नेपाल राष्ट्र बैंकले यो वैदेशिक मुद्रावाट कमिशन कमाएको छ। तर पेन्सनको विदेशी मुद्रा आयश्रोत आजसम्म राष्ट्र बैंकले देखाएको छैन।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गोरखा भी.सी. योद्धाहरुको विवरण चार्ट

THE VICTORIA HOLDER GURKHAS

S.No.	Rank	Name	Regiments	Place of Action	Country	Date of Action	Gazetled in London Gazetiee	War	Remarks
1	Rifleman	Kulbir Thapa Magar	2/3rd G.R	Fauquissart	France	25/09/1915	18/11/1915	World War I	Died in 1956
2	Rifleman	Karmabahadur Rana Magar	2/3rd G.R	El Kefr	Palstine	10.04.1918	21/06/1918	World War II	Died in 1973
3	Subadar	Lalbahadur Thapa Magar	1/2nd G.R	Ress-es-Zouai	Tunesia	5/6/04/1943	15/06/1943	World War II	Died in 1968
4	Havildar	Gaje Ghale	2/5 G.R. (F.F)	Chin Hills	Burma	27/05/1943	30/09/1943	World War II	
5	Rifleman	Ganju Lama	1/7 G.R	Nithoukhong	Burma	12.06.1944	07.09.1944	World War II	
6	Rifleman	Tulbahadhr Pun Magar	3/6 G.r	Mogang	Burma	23/06/1944	09.11.1944	World War II	
7	Naik	Agamsingh Rai	2/5 G.R. (F.F)	Bishenpur	Burma	26/06/4944	05.10.1944	World War II	
8	Subadar	Netrabahadur Thapa Magar	2/5 G.R. (F.F)	Bishenpur	Brma	26/06/1944	12.10.1944	World War II	Posthumous Award
9	Rifleman	Sherbahadr Thapa	1/9 G.R	San Marino	Italy	18-19/09/1944	28/12/1944	World War II	Posthumous Award
10	Rifleman	Thaman Gurung	1/5 G.R. (F.F.)	Monte San Bartolo	Italy	10.11.1944	22/02/1945	World War II	Posthumous Award
11	Rifleman	Bhanubhakta Gurung	3/2 G.R.	Tamandu	Burma	05.03.1945	05.06/1945	World War II	
12	Rifleman	Lachhiman Gurung	4/8 G.R	Taughdaw	Burma	12-13/5/1945	27/07/1945	World War II	
13	L/Coporal	Rambahadur Limbu	2/10 G.R.	Bau	Borneo	21/11/1965	22/04/1966	World War II	

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MoE

नेपालमा बाह्र बर्षमा मेला पर्व मनाउने परम्परा झलक

१) काठमाण्डौ भ्याली ललितपुरको गोदावरी कुण्डमा १२ बर्षको एक पटक १ महिनासम्म तिथी जोतिषीहरूको निर्णय अनुसारको देशका विभिन्न भागबाट आई मेला पर्व मनाउने परम्परा छ

२) काठमाण्डौ काभ्रे जिल्ला पनौतीमा १२ बर्षको एक पटक मकर मेला १ महिनासम्म तिथि, बार, महिना, जोतिषीहरूको आखत बमोजिम देश विदेशका जनसामुहरूको सम्मिलित ठूलो श्रद्धाका साथ मेला पर्व विधिपूर्वक पुजा गर्ने परम्परा छ ।

३) काठमाण्डौ हरिसिद्धि ललितपुर जिल्लामा १२ बर्षको एक पटक हरिसिद्धिका गठेहरूले तान्त्रिक विधिपूर्वक बली चढाई त्यो बलीको धुपको रूपमा १२ बर्षसम्म पुऱ्याउने र ठुलो जात्रा पर्व महत्सव मनाउने परम्परा छ ।

४) काठमाण्डौ भ्याली श्री पचली भैरबको १२ बर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक पुजा इत्यादी गरी काष्ठमण्डप देवलको दक्षिण तर्फ भैरव नृत्य गरी मेला पर्व मनाउने परम्परा पुर्खादेखि चलिआएको छ ।

५) धादिङ्ग जिल्लाको टिष्टुङ्गमा बज्रबाराही देवीको १२ बर्षको एक पटक धुमधाम साथ तान्त्रिक विधिपूर्वक पूजा इत्यादी गरी मेला पर्व मनाउने परम्परा छ ।

६) ललितपुर जिल्ला खोकनामा रातो मच्छिन्द्रनाथको १२ बर्षको एक पटक तान्त्रिक गुवाजु विधिपूर्वक तिथि, १२ महिनाको अवसरमा मेला पर्व मनाउने परम्परा छ ।

७) काठमाण्डौ भ्याली दिपङ्कर स्वयम्भु भुई खेलमा मौसुफ श्री ५ को उपस्थितिमा १२ बर्षको एक पटक तान्त्रिक गुबाजु तिथिपूर्वक तिथि बार महिना जोतिषी आखत बमोजिम काठमाण्डौ भ्याली बौद्ध धर्मावली सम्पूर्ण श्रद्धालुहरूको उपस्थितिमा मेला पर्व ठूलो उत्सव मनाउने परम्परा पुर्खादेखि चलिआएको छ ।

८) काठमाण्डौ नरदेवी श्वेतकाली अजिमाको १२ बर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक तिथि बार महिनामा बली पुजा इत्यादी गरि नृत्यको उपलक्ष्यमा मौसुफ श्री ५ समक्ष हनुमान ढोका काला भैरब अगाडी खण्डग साट्ने परम्परा छ ।

९) काठमाण्डौ भ्याली (लूँमडी) भद्रकाली माईको १२ बर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक तिथिबार महिना जोतिषी आखत बमोजिम पुजा इत्यादिमा पर्व उत्सव मनाई पुर्खौली परम्परा कायम गर्ने चलन छ ।

१०) काठमाण्डौ भ्याली भिमसेन स्थानमा १२ बर्षको एक पटक भिम एकादशीको उपलक्ष्यमा तान्त्रिक विधिपूर्वक तिथि बार महिना जोतिषी आखत बमोजिम २ महिनासम्म भिमसेन भगवान गुप्त वास बस्ने परम्परा पुजा गरी पर्व मेला उत्सव मनाउने चलन छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

११) काठमाण्डौ भ्यालीमा १२ वर्षे ईनार ब्रम्हटोल स्थित १२ बर्षको एक पटक १२ वर्षे ईनारमा तान्त्रिक गुवाजु विधिपूर्वक तिथि वार महिना जोतिषी आखत वमोजिम १२ बर्षमा एक पटक ज्यापु खलं सम्मिलित इनार सरसफाई गरी चारजना ज्यापु इनारभित्र तल चारपाटे खट राखेको हुन्छ । खटको माभमा एक कलश हुन्छ त्यो होशियारी साथ पुरानो कलश फुट्ट भिकेर अर्को राख्नपर्छ अलिमात्र ढिला भयो र व्यालेन्स मिलेन भने पानीको भुल्का छुट्छ र त्यो कलश १२ वर्षसम्म रहने परम्परा छ ।

१२) हलचोक आकाश भैरवको १२ वर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक जोतिषी आखत वमोजिम तिथि वार महिना पुजा इत्यादिहरूमा जनसामुहरू सम्मिलित मेला पर्व मनाई उत्सव गर्ने परम्परा रहिआएको पुर्खौली चलन हो ।

१४) सिकाली देवी बुगमतिमा १२ वर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक जोतिषी आखत वमोजिम तिथि वार महिना जुराई पुजा वली इत्यादि गरि ठूलो मेला पर्व उत्सवको जात्रा मनाई मेला भर्ने परम्परा रहेको पाईन्छ ।

१५) विज्येश्वरी माईको १२ वर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक गुवाजु जोतिषी आखत वमोजिम तिथि वार महिना साईत जुराई विज्येश्वरी माईलाई माथि मन्दिर घरवाट तल खोलामा १२ दिनसम्म राखी विभिन्न पुजा विधि गरी ठूलो जनसामुद्वारा मेला पर्व मनाउने परम्परा छ ।

१६) पर्सा जिल्ला कल्हैया स्थित गडीमाईको १२ वर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक पुजारीहरूको आखत वमोजिम तिथि वार महिना जुराई विभिन्न थरीको वली इत्यादी गडीमाई मन्दिरको वाहिर पट्टि खाल्टो खनी वली काटी पुजा विधि ठूलो जनसामुहरूको उपस्थितिमा मेला पर्व मनाईने परम्परा रहेको छ ।

१७) भापाको माई खोलामा १२ वर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक तिथि वार पुजारी आखत वमोजिम मेला पर्व मनाइने परम्परा रहि आएको छ ।

१८) इन्द्रचोक निल आकाशे भैरवको १२ वर्षको एकपटक तान्त्रिक विधिपूर्वक गुवाजुद्वारा तिथि वार महिना जोतिष आखतमा नियम पूर्वक पुजा गर्ने परम्परा छ तर यो धेरै जस्तो जन साधारणहरूलाई थाह भएको हुदैन । विषेश पुजारी देयोपाल गुठीयारहरूलाई मात्र थाहा हुन्छ । पुजारी देयोपालाको भनाइ छ ।

१९) माहांकाल टुडिखेल नजिक स्थित १२ वर्षेको एकपटक तान्त्रिक विधिपूर्वक गुवाजु आखत वमोजिम तिथी वार महिना साईत जुराई १२ वर्षे पुजा गर्ने परम्परा छ ।

२०) संकटा टेवाल स्थित १२ वर्षको एक पटक तान्त्रिक विधिपूर्वक गुवाजु आखत वमोजिम तिथि वार महिना साइत जुराई १२ वर्षे नियमपूर्वक पुजा गर्ने परम्परा छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

काठमाण्डौ भ्यालीमा बार्षायाममा आकाशे पानी नपर्ने ज्यादै अभाव भएको खण्डमा विभिन्न स्थान मुल द्वारहरूमा तिथि, बार, ज्योतिषी साइत जुटाई तान्त्रिक विधिपूर्वक पानी माग्ने मुल द्वारहरू :::

१) दक्षिण तर्फको मुल द्वार सिर शिखा नारायण भेग दक्षिण मुलद्वार ।

२) पश्चिम भेग तर्फको इचङ्गुनारायण भेगको पश्चिम मुलद्वार ।

३) उत्तर भेग तर्फको नर्गाजुन बागद्वार सिर र विष्णुद्वार मुलद्वार ।

४) पूर्व भेग तर्फको फुलचोकी गिरीको मुलद्वार सिरको मुल ।

अधिराज्यको धनी देवल

नेपाल अधिराज्यको सवभन्दा धनि देवल पशुपतिनाथभित्र पशुपति अगाडी एक निरवसाह छन् । भारत राज्यमा अंग्रेजी शासन कालमा अंग्रेजहरूले नेपाल पनि हामी लिन्छौं भन्दा नेपालका शासक राजाले कैयौं रातसम्म ननिदाई सारै चिन्तामा पर्दा श्री पशुपतिनाथले राजालाई राती सपनामा उपाए वताईदिनु भयो । मेरो स्वरूप लिङ्गी मूर्ति अगाडीको निरवसाहालाई असुर्फीहरूले मात्रै पुरिदिएमा नेपाल लिन सक्नुहुन्छ भन्ने प्रस्ताव राख्नु भन्ने सुचना भगवानबाट भएको हुंदा अंग्रेजहरूले नेपाल लिनलाई पशुपतिको निरवसाहालाई जति जति असर्फीले पुर्न खोजेपनि त्यो असर्फी भासिएर पाताल गई निरवसाह माथि माथि आउँदा सारा अंग्रेजी शासकहरू तिम्रा पशुपतिनाथका शक्ति देखेर हामी हार खाएका छौं अवदेखि कुनै बखतमा पनि नेपाल देशलाई हामी आक्रमण गर्ने छैन भन्ने यो प्रमाण नभएका भएता पनि धेरै जस्तो इतिहास उखानमा भनाई पाइन्छ ।

नेपालका दास प्रथा

नेपालमा दास, कमरा कुमारीहरू खरिद गरी राख्ने चलन धेरै पहिलेदेखिको परम्परा हो । यो चलनले देशको नागरिकहरूलाई ज्यादै जटिल समस्या भएको पैसा नहुनेले साहु महाजनहरूसित आफू साहुको बाँदा भै अलिकति सय पचास मात्र रूपैयामा खरिद गर्ने साहुको खेत बारीदेखि घरहरूको पनि साहुले अराए बमोजिमको काम गर्न पर्थ्यो मानिसहरूबाट हुने गल्तीहरू परम्परा देखिनै थियो । कसैको जुवा तासवाट कसेको छोरा छोरीहरूको गलत कामको ऋण चुक्ता गर्न आफु साहुको ऋण लिई बादा वसने त्यस्ता साधारण जनताहरू देशका साहु महाजनबाट थिचो मिचो भएको त्यस्तो समस्याहरूको छुटकारा फुक्का गर्ने १९८१ चन्द्र शमशेरको पालामा श्री पशुपतिनाथको ढुकुटीबाट विधिपूर्वक पुजा आरधनामा वक्साई केही रूपैया सापट लिएर दास दासिनीहरूलाई साहु महाजनको रूपैया चुक्ता गरी मुक्त पारी अमलेखगंजमा वसोवास गर्नेगरी सरकारले बस्ने थलोहरू दिएको थियो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...gital Library ... Sangoth. Funding: MIDI

नेपाल अधिराज्यभरको सुकुम्बासीहरूको स्थापना र परिचय

२००७ साल राणाशासन कालको अन्त पहिलो प्रजातन्त्र प्राप्तिपछि काठमाण्डौ भ्याली र अधिराज्यभरी नेपालको जनसंख्या सिमित मात्रै थियो र जग्गा जमिनहरू पनि त्यति वास्ता पनि थिएन र आजको परिप्रेक्षको दाँजोमा घरहरू निर्माण पनि निकै कमी थिए, त्यसबेलासम्म जग्गाहरूको नापजाँच पनि त्यति थिएन । नेपाल नागरिकताको प्रमाण र घरजग्गाहरूको तिरो करहरू कमै मात्रामा तिरेपनि हुने थियो । घरजग्गाहरूको लालपूर्जाको चलन पनि नभएको अवसरमा नेपाली नागरिकहरूले विदेशी फौजमा नोकरी खाई अवकाश पाएका वा विदेशवाट स्वदेश तर्फ बसोवास गर्ने इच्छा अनुरूप धेरैजसो भारतीय नागरिकहरूले खेदेर पठाएकाहरू तराई क्षेत्रका वन जंगलहरू फाँडेर बसोवास र तराई क्षेत्रको भागहरूमा भारतीय नागरिकहरू पनि बसोवास गरेपछि नेपाली नागरिक प्रमाण पत्र लिएको पनि भनाई छ भ्याली क्षेत्रहरूमा भने प्रजातन्त प्राप्तिपछि आफू खुसी रोजा जग्गा लिएका थिए भने पंचायती शासन कालमा भने प्रधानपंच र वडा अध्यक्षको तजविजमा नै निकै धनवानहरूले पनि खोलाको छेउछाउ खाली ठाउँहरू ओगटेर विभिन्न हिमाली पहाडी क्षेत्र तथा विदेशवाट पेन्सेरहरूले वसोवास गरी उक्त सुकुम्वासीहरूहरूको समस्यावारे छलफल सरकार समक्ष २०४५ सालमा गठन भई २०४७ सालमा कार्यन्वयन पुराभई उक्त घर जग्गाहरूको लालपूर्जा समेत दर्ता गरी प्रमाण पत्र पाउने व्यवस्था भयो । सुकुम्वासी मध्येका कसैको त पिच सडकमा जोडिएको ५.६ तले पिलर सिष्टमको विशाल भवनहरू पनि छन् । तर वसोवास मात्र सुकुम्वासीमा वस्ने गर्दछन् भन्ने भनाई छ हाल जनसाधारणहरूलाई शान्ति सुरक्षाको लागि प्रहरी विट बनाउने ठाउँको पनि धेरै अभाव भएको देखिन्छ ।

नेपालको धोवी नागरिक इतिहास :

काठमाण्डौ भ्यालीको धोवि नागरिकहरू धोवि मान्यजनहरू र धोविधारा सिलालेख अनुसार राजा महेन्द्र मल्लको पालामा दाईजोको रूपमा नेपालमा प्रवेश गरेको भनाई छ, नेपाली राजखलकहरूले भारतीय राजखलकहरूसित साईनो जोड्दा भारतीय चेलिवेटीहरूलाई नेपालमा धोविको खाँचोको वृतान्तमा धोविहरूले नेपाल प्रवेश गरिएको भनाइ पाइन्छ ।

नेपालमा हजाम नागरिकहरू प्रवेश भएको परिणाम :

नेपालमा नाउ हजाम भन्ने मल्ल कालदेखि भएतापनि मुश्लिम हजाम रत्नमल्लको पालामा र ठाकुर हजामहरू शाहवंसीय सातौं पुस्तापछि प्रजातन्त्र अगाडि भारतको विहार राज्य र उत्तर प्रदेश राज्यवाट केहि ठाकुर हजामहरू नेपालमा आइ प्रसिद्ध देवालयहरूमा सुकुलको चकटीमा वसाई हजामत गर्ने चलन थियो । हिजोआज जस्तो सैलुन भने पाइएको थिएन ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मूल्य अभिवृद्धि कर लगाउने र असुल उपर गर्ने व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०५२

प्रस्तावना :

देशको आर्थिक विकासको लागि आवश्यक राजस्व संकलन गर्ने प्रक्रियालाई प्रभावकारी वनाई राजश्व परिचालन बढाउन वस्तु र सेवाको विक्री, वितरण, हस्तान्तरण, आयात वा निर्यात लगायतका सवै कारोवारमा मूल्य अभिवृद्धि कर लगाउने र असुल उपर गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थित गरी राजस्व संकलन प्रभावकारी ढंगवाट गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको चौवीसौं बर्षमा संसदले यो ऐन, बनाएको छ ।

१. मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा ७ को उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि करको दर १० प्रतिशत हुनेछ ।

२. मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ को उपनियम (१) र नियम ७ को उपनियम (१) को कारोवार अंक रू. १० लाखको सट्टा रू. २० लाख कायम गरिएको छ । तर आपूर्तिको खरीद, विक्री, मौज्दात र गोदामा छुट्टिन नसक्ने भएमा मूल्य अभिवृद्धि करको प्रयोजनको लागि कर अधिकृतले सवै आपूर्ति अंकलाई एउटै कारोवार सिमा मानी कर निर्धारण गरी असुल उपर गर्न सकनेछ साथै मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तु वा सेवाको कारोवार गर्ने सवै विक्रेताले आफ्नो फर्म/कम्पनीको नाम र सिलसिलेवार नम्वर सहितको विजक जारी गर्नु पर्नेछ ।

३. कर योग्य करोवारमा संलग्न रहेको व्यक्तिले मिति २०५६ श्रावण मसान्त सम्ममा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई कारोवार गरेमा निजलाई ऐन, अनुसार लाग्ने जरिवाना गरिने छैन ।

४. मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ५६ को रू. १०,००० को सट्टा रू. २५,००० गरिएको छ, तर श्री ५ को सरकारले तोकिदिएको दूर्गम पहाडी जिल्लाहरूमा मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावी, २०५३ को नियम ५६ लागु हुने छैन ।

५. मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावलीको नियम ६(क) प्रतिवन्धात्मक वाक्यांशको ठाउँमा "तर नेपाल अधिराज्य भित्र घरेलु उद्योगले स्वः प्रयोजनका लागि आफै आयात गर्ने देखि वाहेक कुनै पनि व्यक्ति, फर्म, कम्पनी वा उद्योगले मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता नगरी एक पटकमा कर लाग्ने वस्तु रू. १० हजारसम्म र वर्षभरीमा रू. २ लाख सम्मको कर योग्य वस्तु पैठारी गर्न पाउने छ ।" भनि राखिएको छ ।

६. मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुने करदाताहरूसंग मौज्दात रहेका तर पहिले कर कट्टी सुविधा नलिएका सामानहरूमध्ये कर कट्टी सुविधा प्रदान गर्न ती सामानहरूमा आयकर तिरेको प्रमाणित हुने कागजात पेश गरेमा त्यस्तो मौज्दात सामानको सम्वन्धित करदाताले घोषणा गरेको मूल्यको १०% त्यस्तो मौज्दात सामानमा पहिले कर तिरेको मानी उक्त कर रकमको ७५% कर कट्टी सुविधा प्रदान गरी २५% मात्र कर असुली गरिनेछ । यस्तो कर कट्टी सुविधा सो सामान बिक्री गरेपछि बिक्री गरेको हदसम्म मात्र प्रदान गरिनेछ ।

७. कोल्याटरल अन्तरगत वैंक वा वित्तिय संस्थाको नाउँमा पैठारी वा खरीद गरिएको मेशीनरी आदि पूँजीगत सामान विभाजनको स्वीकृति भएमा सम्वन्धित उद्योग, कम्पनी, आदि पैठारी वा खरिद गरे सरह मानेर तयसमा लागेको मूल्य अभिवृद्धि कर सम्वन्धित उद्योग वा कम्पनीलाई कट्टी गर्न दिइनेछ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Digitized by eGangotri. Funding: MIDI

जावलाखेल डिष्ट्रीलरी

कम्पनीको नाम : जावलाखेल डिष्ट्रीलरी प्रा.लि. जावलाखेल, ललितपुर ।

कम्पनीको स्थापक : विजय कुमार शाह

कम्पनीको स्थापना : २०३५।८।१२ गते स्वीकृति प्रदान (दर्ता मिति)

कम्पनीको काम : मदिरा उत्पादन गर्ने, आयत निर्यात गर्ने, विक्री वितरण गर्ने ।

कम्पनीका उत्पादनहरू : रूसलान भोड्का, भोड्का, अंगुरी, रेड राइडर, हिमालयन ब्राण्डी, हिमालयन हुस्की, जावलाखेल ड्राइजीन, रंगिला पान मजा, सोकी, खुकुरी रम, दुधिया, स्पेशल श्री इत्यादी ।

यो मदिरा कम्पनी कोर्नेशनको अवसरमा शुरूवात भएकोले कोर्नेशन रमले प्रख्यात छ । नेपाल देश धर्म संस्कृति विभिन्न तेत्तिस कोटी देव-देवीहरूले वसोवास गरेको विभिन्न ग्रन्थहरूमा पाइन्छ । देशको तिन तिहाई देव-देवीहरूलाई वली पुजासाथ मदिरा पनि अनिवार्य रूपले चढाउनु पर्छ र देश कै तिन तिहाई जनसाधारणहरू पनि सो मदिरा प्रसादको रूपमा सेवन गर्दै शुभ अशुभ विभिन्न जात्रा पर्व इत्यादीहरूमा मदिरा उत्पादन गर्न सरकार समक्ष कुनै अनुमति लिनु पर्दैन । तापनि यस कलियुगमा धेरै जस्तो सर्वसाधारणले यसलाई पेशागतको रूपमा मदिरा उत्पादन गर्नाले सरकार र सर्वसाधारण जनसामुहरूलाई ठुलो धक्का पारी, पछि गएर यसले देशलाई निकै खतरा पुऱ्याउने सम्भावना देखिएको छ भन्ने भनाई छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघद्वरा बृद्धहरूका लागि प्रतिपादित सिद्धान्तहरू

संयुक्त राष्ट्र संघद्वरा वृद्धाहरूका लागि प्रतिपादित सिद्धान्तहरू संयुक्त राष्ट्र संघको साधारण सभाले (प्रस्ताव नं. ४६/९१ को रूपमा डिसेम्वर १५, १९९१ मा स्वीकृति गरेको थियो । संयुक्त राष्टसंघले आफ्नो सदस्य राष्ट्रहरूलाई वृद्ध वर्ष मनाउने आफ्ना राष्ट्रिय कार्यक्रममा यथासम्भव यी कुराहरू समावेश गर्न प्रोत्साहित गरेको छ । यी सिद्धान्तहरूका मुख्य मुख्य कुराहरू देहाय अनुसार छन् ।

(क) सहभागिता :

१) एकीकृत रूपमा समाजमा बसन तथा समाजको भलाईका लागि निर्धारण गरिने नीति तथा कार्यक्रमहरूमा वृद्धहरूको पनि सक्रिय सहभागिता गराउने तथा उनीहरूको ज्ञान र सीपलाई यूवा पुस्ताले ग्रहण गर्न सक्ने व्यवस्था हुनु पर्दछ ।

२) सामुदायिक सेवाका कामहरूमा वृद्धाहरूको आफ्नो रूची र क्षमता अनुरूप स्वयंसेवकको रूपमा सेवा गर्ने अवसर पाउनु पर्दछ ।

३ वृद्धाहरूसंग सम्वन्धित संघ संस्थाहरू संचालन गर्न पाउनु पर्दछ ।

(ख) हेरविचार :

१) आ-आफ्नो समाजको परम्परागत तथा सांस्कृतिक मूल्य र मान्यता अनुसार आफ्ना परिवार र समुदायवाट समुचित हेरविचार र संरक्षणको सुविधा पाउनु पर्दछ ।

२) आफूलाई संभाव्य रोगको शिकार हुनवाट बचाउन वा त्यसको उपचार गर्न आफ्नो शारीरक, मानसिक र संवेगात्मक स्थितिलाई बचाइराख्न स्वास्थ्यको उचित हेरविचारको सुविधा पाउनु पर्दछ ।

३) आफ्नो स्वतन्त्रता, संरक्षण र समुचित हेरविचारका लागि आवश्यक पर्ने सबै समाजिक तथा कानूनी सेवा उपलब्ध हुनु पर्दछ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवस

इतिहास :

विश्वको धेरैजसो मुलुकमा महिला र पुरूषको संख्या बरावर नै छ । कुनै कुनै मुलुकमा पुरूषको भन्दा महिलाको संख्या केही वढी पनि छ । नेपालमा महिलाको संख्या पुरूषको भन्दा वढी नै छ । तर एउटै पृथ्वीमा जन्मेका सन्तान छोरा र छोरीलाई किन समान व्यवहार गरिदैन, समाजमा पुरूषको मात्र प्रभुत्व देखिन्छ, महिला श्रमिकलाई पुरूष श्रमिक सरह ज्याला दिइदैन यस्ता कुरा ८९ वर्ष अघि महिलाहरूले नै गम्भिरतापूर्वक सोच्न थाले । चीन, ब्राजिल, ढोमिनिकन गणतन्त्र र संयुक्त राज्य अमेरीकाका केही महिलाहरूले मिलेर महिला र पुरूष वीचको विषमता महिलामाथि भए गरेका दूर्व्यवहार महिलाले भोग्नु परेको विषम स्थिति वारे चिन्तन गरेर सर्वप्रथम सन् १९१० मा महिलाले पनि पुरूष सरह सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक अधिकार पाउनु पर्छ भनेर आवाज उठाए । यही दिनलाई अन्तर्राष्ट्रिय नारी दिवसको रूपमा मनाउन शुरू गरियो ।

१९४५ - महिला र पुरूषमा समानता :

सन् १९४५ मा संयुक्त राष्ट्रसंघ अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्तको आधारमा महिला र पुरूषमा समानता कायम हुनुपर्छ भनि राष्ट्रका प्रतिनिधिले यसको आफ्नो वचन वद्धता जाहेर गरे ।

१९४६- महिलाको स्थिति सम्वन्धी आयोग :

यस वर्ष दिन पछि सन् १९४६ मा महिला वर्गको राजनितिक, आर्थिक र सामाजिक अधिकार प्रवर्धन गर्न महिलाको स्थिति सम्वन्धी आयोग (Commission on Status of Women) गठन भयो ।

१९६० - पेशागत भेदभाव उन्मूलन

यसै रूपले १९६० मा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनले महिला उपर भएको रोजगारी र पेशागत भेदभाव उन्मूलन सम्वन्धी महासन्धी पारित गऱ्यो ।

१९७६ – महिला उपर हुने सवै प्रकारको भेदभाव :

सन् १९६७ मा महिला उपर हुने सवै प्रकारको भेदभाव उन्मूलन गर्ने विषयमा सहमति भयो ।

१९७५ – अन्तर्राष्ट्रिय महिला वर्ष :

फलस्वरूप सन् १९७५ को वर्षलाई संयुक्त राष्ट्र संघका सवै सदस्य राष्ट्रहरूले महिला वर्षको रूपमा मनाए ।

१९७९ – महिला उपर हुने सवै प्रकारको भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धी :

सन् १९७९ मा संयुक्त राष्ट्र संघको महाधिवेशनले महिला उपर हुने सवै प्रकारको भेदभाव उन्मूलन गर्ने सम्वन्धी पारित गऱ्यो ।

१९८० – महिला दशकको अर्ध दशक प्रगति समीक्षा :

सन् १९८० मा अन्तर्राष्ट्रिय महिला दशकको अर्ध दशक १९७५ देखि १९८० सम्मको पांच वर्षमा भएको प्रगति समीक्षा गर्न महिला विषयक दोश्रो विश्व सम्मेलन कोपनहेगनमा सम्पन्न भयो ।

१९९४ – जनसंख्या र विकास सम्वन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन :

सन् १९९४ मा इजिप्टको राजधानी कायरोमा जनसंख्या र विकास सम्वन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन भयो ।

१९९५ – महिला सम्वन्धी चौथो विश्व सम्मेलन :

सन् १९९५ मा महिला सम्वन्धी चौथो विश्व सम्मेलन चीनको राजधानी बेजिङमा सम्पन्न भयो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Digitized by eSangoth. Funding: MIDI

म्यूजिक नेपालको संक्षिप्त विवरण एक दशक

– संस्था प्रमुख सन्तोष शर्मा

मिति २०३९।४।२ मा सन्तोषकुमार शर्माको नाममा घरेलु तथा ग्रामिण उद्योग विभागमा म्यूजिक नेपालको नाममा दर्ता भएको यो उद्योग ०३९।५।२२ मा २ जना शेयर होल्डर श्री सजनराम भण्डारी र श्री यादव बासकोटा थप भै मिति २०४०।१।२ मा परीक्षण उत्पादन शरू गरी नियमित संचालनमा २०४०।४।१ देखि आएको हो । शुरूका दिनमा यसले रत्न रेकर्डिङ्ग संस्थानका निम्ति नेपाली गीति क्यासेट उत्पादन गऱ्यो । तर उक्त संस्थानको बजार ज्यादै सीमित भएकोले (एक्त संस्थानको वार्षिक आवश्यकता २० दिनमा उत्पादन हुन सक्थ्यो) म्यूजिक नेपाल बाँच्न आफ्नो उत्पादन हुनु अत्यावश्यक भैसकेको थियो

रोयल्टी प्रथाको शुभारम्भ :

शुरूका दिनमा म्यूजिक नेपालको आफ्नो स्टुडियो थिएन । तसर्थ बजारमा उपलब्ध उत्पादनलाई आफूप्रति आकर्षित नगरी अर्को उपाय हामीसंग थिएन । यसै सन्दर्भमा उक्त दिनहरूमा श्री मदनकृष्ण श्रेष्ठ र श्री हरिवंश आचार्यको संयुक्त प्रस्तुतिको आल्वमहरूको विशेष भूमिका रहेको छ । वहाँहरूले आफ्नो आल्वमको डर्विङ्ग हामीकहाँ गराउनु हुन्थ्यो । तर खाली क्यासेटचक्का वन्दोवस्त गर्ने बिक्री वितरण गरी रकम असुली आफै गर्नु हुन्थ्यो । उक्त कार्य ज्यादै कठिन र खास गरेर रकम असुल गर्ने काम झन्झट्पूर्ण भएको प्रसङ्ग पनि वहाँहरू बेला बेलामा उल्लेख गर्नु हुन्थ्यो । यस उल्झनको कारण वहाँहरूको सिर्जनात्मक कार्यमा बाधा समेत परिसकेको थियो । जसको कारण वहाँहरूको पछिल्ला आल्वम प्रकाशन भएको लामो अन्तरालमा पनि नयाँ प्रहशन आउन सकेको थिएन । यही तथ्यलाई ध्यानमा राखेर हामीले वहाँहरूलाई एउटा प्रस्ताव प्रस्तुत गऱ्यौं । जसअनुसार उत्पादन र बजारसम्वन्धी सम्पूर्ण कार्य म्यूजिक नेपालले गर्ने र प्रत्येक क्यासेट बिक्रीमा वहाँहरूलाई एक निश्चित रकम उपलब्ध गराउने यो रकम जसलाई रोयल्टी भनियो । वहाँहरूले आफैं उत्पादन तथा बिक्री वितरण गर्दा भन्दा केही कम भए पनि नियमित आपूर्ति र राष्ट्रिय स्तरमा बिक्री विरण हुने कारण वहाँहरूको वास्तविक आम्दानी बृद्धि नै हुनेहुँदा हामीबिच सम्झौता पत्रमा हस्ताक्षर भयो ।

यसरी प्रहसन सम्वन्धी रोयल्टी प्रदान गर्ने म्यूजिक नेपालको पहिलो सम्झौता मह जोडीसंग भयो भने लोकगीततर्फ श्री जयनन्द लामा (एम.एन. १०४) आधुनिक गीततर्फ सङ्गीतकार श्री विजयसिंह मुनाल (एम.एन.१०५) संग रोयल्टी प्रदान गर्ने सम्झौताहरू भए । यसरी नेपालको साङ्गीतिक इतिहासमा रोयल्टी प्रथाको शुरूवात भयो र यस १० वर्षको अन्तरालमा यस प्रथाले राम्रै जरो पनि गाडेको देखिन्छ । प्रमाणतः आज कुनैपनि व्यक्ति वा संस्थाले कसैको क्यासेट आल्वम उत्पादन गर्दा रोयल्टी प्रदान नगरी प्रकाशन गर्दैनन् र यो एउटा अघोषित नियम नै भैसकेको छ । फलस्वरूप श्री ५ को सरकारको संचार मन्त्रालयअन्तर्गतको नेपाल टेलिभिजनले समेत रोयल्टी प्रदान गरेर आल्वम उत्पादन गर्नु पऱ्यो । जवकि देशका यस सम्वन्धित कुनै कानून आजसम्म बनेको छैनन् र हजारौ कलाकारको माग हुँदाहुँदै पनि रेडियो नेपाल र नेपाल टेलिभिजनद्वरा प्रसारण हुने गीतहरूको रोयल्टी प्रदान गरिदैन । याहाँनिर स्वरसम्राट नारायणगोपालको आत्याधिक लोकप्रिय आल्वम गीतियात्रा का गीतहरू रेडियो नेपाललाई वहाँले प्रशारण गर्न नदिनु भएको कारण रोयल्टी प्रथा रेडियो नेपालले पनि शुरू गरोस् भन्ने वहाँको माग पूरा नभएको कारण नै हो भन्ने तथ्य उल्लेख गर्नु सायद सान्दर्भिक होला ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

संस्था परिचय

साधना कलाकेन्द्र र यसका गतिविधिहरू

नेपाल कला, संस्कृति र सभ्यताको जर्गेना गर्ने उद्देश्यले अभिप्रेरितभई वि.स. २०४७ सालमा स्थापित साधना कला केन्द्र गीत, संगीत, नृत्य तथा अन्य विधाहरूमा सफल प्रशिक्षक दिने ख्यातिप्राप्त प्रशिक्षण केन्द्रका रूपमा परिचित छ । यस केन्द्रले आफ्नो स्थापनाकाल पछाडि निम्न उद्देश्यहरू प्रस्तुत गरेको छ :

कलाकेन्द्रका उद्देश्यहरू :

१) व्यक्तिभित्र सुषुप्त अवस्थामा रहेको कलालाई सरल तथा मनोवैज्ञानिक प्रशिक्षण प्रणालीद्धारा प्रष्फुटन गराई उनीहरूमा एक नयाँ आत्मविश्वास र आत्मसम्मानको सञ्चार गरी प्रतिभा सम्पन्न असल नागरिक बनाउने ।

२) कलाप्रेमी नव-प्रतिभाहरूको खोजी गरी राष्ट्को कला, संस्कृति र सभयताको उत्थानमा योगदान पुऱ्याउने ।

३) नेपाली सभ्यता, कला एवं संस्कृतिको गरिमा र मर्यादालाई विश्वभर फैलाउने प्रयास गर्ने ।

४ देशमा सुषुप्त अवस्थामा रहेको कला र संस्कृतिमाथि अन्वेषण र अनुसन्धान गरी लोकसंस्कृतिको सम्वर्द्धन तथा विकास गर्न यथाशक्य प्रयास गर्ने ।

५) लोप हुन लागेको नेपाली बाजा, भेषभूषा, आभूषण, नृत्य, सङ्गीत, गीत-रचना, नृत्य, अभिनय आदि विधामा निरन्तर योगदान पुऱ्याउने राष्ट्रिय स्रष्टाको रूपमा चिनिने वरिष्ठ कला साधकहरूलाई सम्मान गर्दै जाने ।

कला केन्द्रले हाल निम्न विधाअन्तर्गत निम्न शिक्षकहरू मार्फत आफ्ना प्रशिक्षार्थीहरूलाई सशुल्क सेवा पुऱ्याइरहेको छ । यस अतिरिक्त वेला-वेलामा प्याकेज प्रोग्राम राखी वरिष्ठ सङ्गीत तथा नृत्य साधकहरूलाई निम्त्याएर प्रशिक्षण गराइने गरेको र हालसम्म १० हजारभन्दा वढीले साधरण प्रशिक्षण लिएर र तीमध्ये पनि १५० जति प्रशिक्षार्थीहरूले कला पेशालाई नै अँगालिरहेका छन् । हाल ३०५ जनाभन्दा वढी प्रशिक्षार्थीहरू यस साधना कला केन्द्रमा अध्ययनरत छन् ।

यसकेन्द्रका मुख्य विशेषताहरू : १) गीत, सङ्गीत र नृत्यका सवै विधाहरूका कक्षाको व्यवस्था । २) कुशल प्रशिक्षक तथा सङ्गीत सामाग्रीहरूको व्यवस्था ३) मनोवैज्ञानिक प्रशिक्षणविधिको प्रयोग ४) प्रत्येक कक्षाहरूमा नयूनतम मासिक शुल्कहरूका साथ (सीमित प्रशिक्षार्थी सङ्ख्यालाई प्रशिक्षण दिने व्यवस्था)

प्रत्येक वर्ष यस संस्थाले नेपाली गीत संगीतको क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याउँदै आउनु भएका वरिष्ठ अग्रज कला साधकहरूलाई सम्मान गर्दै लैजाने प्रतिवद्धताअनुरूप २०५२ सालमा साधना सम्मानको स्थापना गरिएको छ । जसअनुसार २०५२ साल संगीततर्फ अम्बर गुरूङ्ग तथा कोइलीदेवी, गायनतर्फ नरराज ढकाल तथा तारादेवी, गीत रचनातर्फ माधव प्रसाद घिमिरे तथा छिन्नलता (रमीलादेवी शाह) नृत्यतर्फ कान्छावुद्ध वज्राचार्य तथा विमला श्रेष्ठ, वाद्यवादनतर्फ साम्वदेव सापकोटा तथा कृष्णभाई महर्जन, अभिनयतर्फ हरिप्रसाद रिमाल तथा शान्ति मास्के एवं संगीत अन्वेषकको रूपमा रामशरण दर्नाललाई सम्मानित गरियो । लोप हुन लागेको लोकसंस्कृतिको खोजी र जर्गेनाका लागि समय-समयमा यस केन्द्रले विभिन्न प्रतियोगिता र सम्मेलनहरू गर्दैआएको छ । यस कला केन्द्रद्धारा निम्न व्यक्तिहरूलाई वि.स. २०५३ सालमा सम्मान गरियो ।

– संस्थापक-निर्देशक : मिलन मोक्तान

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...Digitized by Sangathi funding: MIDI

नेपालमा भएका घट्ना र महत्वपूर्ण कुराहरू

वि.स. १९९० साल २ गते औशीको दिन दिउँसो २:४५ मा महाभुकम्प आएको थियो । त्यस बखतमा सरकारवाट जनताहरूलाई ऋण दिने व्यवस्था गरिएको थियो । धेरै जस्तो सोझा साझा जनताहरूले ऋण सम्झि कम मात्रमा ऋण लिएका थिए र कोहि वाठा टाठाहरूले त्यस बखत ऋणको रूपमा धेरै लिएका थिए । उक्त ऋण पछि माफ भयो ।

२००० विहान १० बजेतिर पूर्वतर्फवाट भयानक सलहको बथान पहिलो पटक नेपालमा आएको थियो

२००१ पौष १ गते भयानक कपास जस्तो फुत-फुत हिउ परेको थियो । रूखको हाँगाहरू लचक्क भई रूखका चरा चुरूङ्गी समेत जमिनमा खसेका थिए ।

आजभन्दा ७० बर्ष पहिले नेपालमा सूर्य ग्रहण लाग्दा सूर्यलाई ग्रहणले धपक्कै ढाक्दा दिउँसै पनि अन्धकार भएर रूखमा बसेका भंगेराहरू समेत जमिनमा फुतफुती खसेका थिए ।

२००४ सालमा प्रजातन्त्रको लागि बृहत जनताहरू मिली बिशाल जुलुस आएको थियो ।

२०३० साल आसार २५ गते राती प्र.मं. कृतिनिधी विष्टको पालामा सिंहदरवारमा आगलागी भएको थियो । दरवारको अगाडीको हिस्सालाई जोगाउन बम वारूदले पछाडिको हिस्सालाई भत्काइएको थियो पछि त्यसलाई पुनः निर्माण गरियो ।

२०३८ सालतिर घण्टाघरमा राती आगलागी भएको थियो । उक्त आगो निभाउन तिनै शहरको दमकल आउँदा पनि भोलिपल्ट मात्र निभ्यो ।

१९९० सालमा धरहरा भत्किदा एउटा ईटपनि वाहिर नखसी कम्पाउण्ड भित्रै खसेको थियो ।

१८२५ आसोज १३ गते श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहले राज्य लिएको ।

१९०३ मा जंग बहादुर राणाबाट राणा शासन शुरूवात भएको ।

२००७ साल फागुन ७ गते राणा शासन अन्त भएको थियो ।

२०१७ साल पौष १ गतेदेखि पंचायती राज्य शासन लागू भएको थियो ।

२०४७ साल देखि वहुदलिय व्यवस्था लागू भएको ।

२०४५ प्र.मं. मरिचमानको पालामा भारतले नेपाललाई २ नाकावाहेक सबै नाकाहरू बन्द गरेको थियो

२०५५ साल चैत्रमा सेतो मच्छेन्द्रनाथको माथिल्लो भाग लगनटोलमा आगलागी भएको थियो । २०५५ सालभन्दा ७० वर्ष पहिले पनि भूइचम्पाद्धारा आगलागी हुंदा माथिको चंदुवा मात्र जलेको थियो

२०३२ साल कार्तिक महिनामा काठमाण्डौको हिउँमत टोल भाँसिएको थियो ।

सोहि समयमा भक्तपुरका केहि ठाउहरू पनि भाँसिएका थिए ।

भक्तपुर स्थित नकदेश वासिहरूले ६० वर्ष पुरानो धान राखी जंकु इत्यादीहरूमा भोज गर्ने चलन छ ।

हाल विशाल वजार तत्कालिन जनसेवा चलचित्र हल थियो । श्री ५ त्रिभूवनवाट दयाराम भक्त माथेमालाई श्री ५ लाई रिझाए वापत ९९ वर्षसम्म चलचित्र चलाउने अनुमति बक्सेको थियो । एकदिन चलचित्र भवनमा माल्किनी श्रीमती दयाराम रूपैया गन्न लाग्दा एक गाउँकी महिलाले धक्का

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE-IKS

लाग्दा गनेको रूपैया भूइमा खस्दा ति महिलालाई कुटपिट गर्दा त्यसको भोलिपल्ट उक्त जनसेवा हल जलाइदिएको भन्ने भनाई छ ।

नाटकमा पनि टिकट ब्ल्याक भएको २०३२ सालतिर नाटक "अनि देउराली रून्छ" ने.रा.प्र.प्र. मा टिकट बाँडेर पनि नहुँदा भृकुटीमण्डपमा राती ४ बजेदेखि लाईन बसी टिकट लिनु पर्थ्यो । रू. ५ को टिकटलाई रू. ५० सम्म ब्ल्याक भएको थियो ।

सुनसरी खनार गा.वि.स. का विर नारायण चौधरी माझी १४० वर्षसम्म बाँचेका थिए । जन्म १९१३ मृत्यू २०५५ वैशाख ७ गते ।

नेपालका अग्लो मान्छे झापा जिल्लाका राजन कार्की १९ बर्षको लम्बाई ७ फिट ९ इन्चका थिए ।

२००७ साल षौष १२ गते बुधवार दिनको ४ बजेदेखि केहि दिनसम्म आर्मी शासन लागु भएको थियो

२००९ जेष्ठ १९ गते आयतवारदेखि ६ दिनसम्म अधिराज्यभर अड्डाहरूले आम हड्ताल गरेका थिए ।

२०४६ साल चैत्र २०,२१,२२,२३,२४ मा नेपाल अधिराज्यभर आर्मी शासन लागू भएको थियो ।

सानातिना घट्नाहरू :

२०४४ सालतिर काठमाण्डौमा हुरी बतास आउदा रंगशालामा फूटबल हेर्न जाने दर्शकहरू मध्ये ५० जना जति थिचो-मिचोमा परी मरेका थिए ।

२०३३ तिर जोरपाटी मूलपानीमा नाँग उत्पन्न भएको भन्ने व्यापक हल्ला र दर्शकहरूको ठुलो भिड ।

२०५५ तिर लगनखेल कुसुम्तीमा महादेव उत्पन्न भए भन्ने व्यापक हल्ला र ठुलो घुइचो लागेको ।

२०४९ तिर काठमाण्डौ मखनको प्रसिद्ध पशुपतिनाथको मन्दिरमा पसिना आएको व्यापक हल्ला थियो त्यस्तै : ल.पु. झरूवारासी पर्ने विभिन्न देउताहरूको मूर्ति देखापरेको र ठुलो जनसमुहहरूको भिड ।

२०५३ गणेश मूर्ति स्थापना भएकाहरूमा दुध खाएको व्यापक हल्ला र जनसमुहहरूको भिड लागेको थियो । यो पहिलो थाहा पाउने भारतका भक्तजनहरूले हो, र नेपालमा पनि प्रचार गरिएको थियो ।

काठमाण्डौ भ्यालीभित्र नेवारी राजाको पालामा ३६० असोचैत्य जमिनमा स्थापना गरेका थिए । जसमध्ये ४/५ वटा जति देखा परेका छन् । उदाहरणको निम्ति : बसन्तपुर कुमारी मन्दिर अगाडी एउटा असोचैत्य हाल देखा परिरहेका देखिन्छन्

भोटाहिटीको पूर्वकालको ढुंगेधारो २०४२ जमिन मुनि सुरूङ्गे बाटो खन्दा देखा परेको थियो ।

२०४५ साल भाद्र ५ गते विहान ५:५४ मा धरानमा ६.५ रेक्टर स्केलको भूइचालो आएको थियो ।

२०३७ साल श्रावणमा बझाङ्गमा ५.६ रेक्टरको भूइचालो आउँदा ठुलो नोक्सानी भएको थियो ।

२०५३ माघ १७ गते नुवाकोट सारसिङमा ५.६ रेक्टरको भूइचालो राती १:४७ बजे आएको थियो ।

नेवारी राजाको पालामा तान्त्रिक जामुना गुवाजु । त्यस बखतमा ति ज्यादै प्रख्यात तान्त्रिक थिए । एकदिन गुवाजुले स्नान गर्न शिक्षलाई मरूहिटीबाट डोकामा पानी लिन पठाए । सो समयमा भारतका एक प्रसिद्ध जादुगरले जादु खेल देखाई रहेको बेला डोकामा पानी ल्याएको देखि झन अचम्म मानी दर्शकहरू उतैतिर लागे । जादुगर रिसले त्यो डोकाको पानी सवै पोखाई दिए । जादुगरले मान्छे मारी टुक्रा-टुक्रा भाग लगाएको बेला तान्त्रिक गुवाजुले थाहा पाई चीलको रूप लिई मुटुको एकटुक्रा लगि दिए । जादुगर तान्त्रिक गुवाजुको घरमा माफ माग्न गएको बेला उनका श्रीमतीले आफ्नो दाहिने खुट्टो वाली रक्सी पारी राखेको, र गुवाजु चाहि रूखको एक हाँगालाई नुहाई खुट्टाले टेकी सो स्याउँला वोकालाई खान लागिरहेका थिए । त्यो जादुगरले देखेर हार खाई अवदेखि नेपालमा कुनैपनि जादु लिएर आउदिन भनेर बचन दिएको थिए । यो प्रसिद्ध पौराणिक उखान हो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Nepal Sangeet ... Funding: MIDI

नारी सौन्दर्य प्रतियोगिताको झलक

सन् १९७० मा नेपाल जेसीजको अग्रणी शाखाको रूपमा स्थापित भएको हो । नेपालको प्रथम सुन्दरी प्रतियोगिता "Little Lady Beauty Pageant" को विकासक्रम सन् १९८८ मा ८ देखि ११ वर्ष सम्मको वालिका सहभागितामा लिटिल लेडी व्युटी प्याजेन्ट नामक प्रथम वाल सुन्दरी प्रतियोगिता आयोजना गरिएको थियो । त्यही प्रतियोगिताको इतिहास सुन्दरी प्रतियोगिता वन्न पुग्यो र वालिकाहरू पनि वालक भन्दा कमै छैनन् भन्ने शिक्षा लक्ष्य हो । सन् १९८८ देखि हालसम्म भएका वाल सुन्दरी निम्न वमोजिम छन् :-

सन् १९८८ मा सेन्ट मेरिज स्कुलकी सृष्तिना तुलाधर लिटिल लेडी १९८८ घोषित हुनु भएको साथै उनीनै नेपालकी प्रथम वाल सुन्दरी वनिन् । सन् १९९० मा भृकुटी मा.वि.की. मिस मिनाक्षी लामा लिटिल लेडी १९९० मा घोषित गरिएको थियो । सन् १९९३ मा लिटिल एन्जेल स्कुलकी मिस काजोल किरणलाई लिटिल लेडी १९९३ घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९५ ग्यालेक्सी पव्लिक स्कुलकी मिस प्रतिमा रावललाई लिटिली लेडी १९९५ घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९६ मा रातो वंगला स्कूलकी मिस प्रियाङ्गन वस्नेत लिटिल लेडी १९९६ मा घोषणा गरिएको थियो । १९९७ मा एमेरेल्ड एकेडेमीकी मिस प्रविणा थापालाई लिटिल लेडी १९९७ मा घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९८ मा डियोफेडिल पव्लिक स्कूलकी मिस नित्या कार्कीलाई लिटिल लेडी १९९८ मा घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९९ मा ग्यालेक्सी पव्लिक स्कूलकी मिस सुभानी भुक्तानलाई लिटिल लेडी घोषणा गरिएको थियो ।

वालिक सौंन्दर्य प्रतियोगिता तर्फ

उच्च अनुशासन कर्तव्यनिष्ठता, सुन्दर विभार र सुन्दर चेहराको संगसंगै नै सुन्दरी छनौटको मूल आधार मानेर थालनि गरिएको । मिस नेपाल घोषित सुन्दरीलाई पिलिपिन्समा सम्पन्न हुने मि एसिया प्यासिफक प्रतियोगिता (Miss Asia Pacific Quest) रूपमा नेपालको प्रतिनिधित्व गर्दै सन् १९९७ सम्म सहभागी गराइएको थियो । सन् १९९४ देखि हाल सम्म मिन नेपाल वन्न सक्षम

सुन्दरीहरू :

मिस स्वी रणा : सन् १९९४ मा मिस स्वी राणालाई घोषित गरिएको थियो भने उनिनै नेपालको प्रथम मिस नेपाल तथा मिस एसिया प्यासेफिकमा नेपालको तर्फवाट सद्भावना राजदुतको रूपमा सहभागी हुने प्रथम नेपाली सुन्दरी पनि हुन । उक्त प्रतियोगितामा मिस देचिन दोल्कर शेर्पा र मिस लतिका मास्के र मिस देचिन दोल्कर शेर्पालाई क्रमशः फष्ट रनर अफ र सेकण्ड रनर अफ घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९५ मा मिस सुमी खड्कालाई मिस नेपाल १९९५ घाषणा गरिएको थियो भन्ने रिता गुरूङ्ग र मिस कृष्णा कुँवरलाई क्रमशः फष्ट रनर अफ र सेकेण्ड रनर अफ घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९६ मा पुनम घिमिरेलाई मिस नेपाल १९९६ घोषणा गरिएको भने मिस कल्पना नोरिङ गुरूङ्ग र मिन निर्मला वस्नेतलाई क्रमशः फष्ट रनर अफ र सेकेण्ड रनर अफ घोषणा गरिएको थियो । सन् १९९७ मा निलिमा गुरूङ्गलाई मिस नेपाल १९९७ घोषणा गरिएको थियो भने मिनस चारूश्री जोशी र मिस शरिता ज्ञावलीलाई क्रमशः फष्ट रनर अफ र सेकण्ड रनर अफ घोषित गरिएको थियो । १९९८ मा मिस ज्योती प्रधानलाई मिस नेपाल १९९८ घोषणा गर्नुको साथै मिस निरू श्रेष्ठ र मिस सिर्जना के.सी. लाई प्रथम फष्ट सरन अफ र सेकेण्ड रनर अफ घोषित गरिएको थियो । काठमाण्डौ जेसीस र दी हिडेन ट्रेजर विचको सहमतिमा मिस नेपाल वनन सफल सुन्दरीलाई सेसेल्समा हुने मिस वल्ड प्रतियेगितामा सहमती गरउाने तथा फष्ट रनर अफ हुने सुन्दरीलाई मिस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

एसिया प्यासेफिक फिलिपिन्समा हुने मिस एसिया प्यासेफिकमा नेपालको तर्फबाट सहमति गराउने योजना थियो । सोही योजना अनुसार मिस ज्याती प्रधानलाईलाई नेपालको तर्फबाट सेसेल्समा हुने मिस वल्डमा सहभागि गराइयो भने मिस नीरू श्रेष्ठलाई फिलिपिन्समा हुने मिन एसिया प्यासेफिकमा नेपालके तर्फबाट सहभागि गराइएको थियो ।

विडम्वना साथ भन्नुपर्दा सेसेल्समा हुने मिस वल्डको प्रतिस्पर्दी वनेकी मिस नेपाल ज्योती प्रधानले आयोजकको कडा नियमलाई उलघंन गरी अमेरीकातर्फ पलाएन हुन सफल भइन् । फलतः आयोजक पक्षले उनको घृणित व्यवहारको घोर निन्दा गर्दै आयोजकले निर्धारण गरेको अनुशासनको परिधिभित्र वस्न नसकेको कारण देखाई २३ July १९९९ का दिन एक पत्रकार सम्मेलनको आयोजना गरी मिस ज्योती प्रधानको मिस नेपालको उपाधि खोसी फष्ट रनर अफ हुन सफल मिस निरू श्रेष्ठलाई प्रदान गरेको घोषण गरिएको थियो । फलतः मिस नीरू श्रेष्ठले मिस नेपाल १९९८ को वैदानिक सम्मान पाइन भने मिस सृजना के.सी. लाई फष्ट रनर अफको उपाधि प्रदान गरिएको थियो । सन् १९९९ मिस स्वयता सिंह लाई मिस नेपाल घोषणा गरिएको साथै मिस निकिता भण्डारी र मिस कृपा श्रेष्ठलाई क्रमः फष्ट रनर अफ र सेकेण्ड घोषणा गरिएको थियो ।

स्मरणिय रहोस :

१. मिस नेपाल घोषित कुनैपनि सुन्दरीले आफ्नो मिस नेपालको समयावधिभर आयोजक पक्षले निर्धारण गरेको नियम विपरित कार्य गर्न पाउे छैन । यदि यस्तो गरेको खण्डमा आयोजक पक्षले पुन उसको उपाधि खोसी फष्ट रनर अफ वन्ने सुन्दरीलाई प्रदान गर्न सक्ने छ । मुख्यतया आयोजकको अनुमति वेगर सो समयवधि भर विवाह गर्न कुनैपनि विज्ञापन खेल्न र विदेश पलाएन हुने जस्ता कार्य गर्न पाइने छैन ।

२. सुन्दरताको परिक्षण गर्दा सुन्दर चेहरालाई मात्र प्राथमिकता दिइदैन ।

३. मिस नेपाल प्रतियोगिता नारीको अपमानका खातिर हैन सम्मानको लागि गरिने स्वच्छ प्रतिस्पर्धा

भिजिट नेपाल 1998

पर्यटन वर्ष दरवार मार्गस्थित सन् १९९८ जनवरी तारिख दिउँसो, दरवार मार्गमा पर्यटनहरू भित्राउने विभिन्न प्रकारको झलकहरू देखा पर्ने विशाल ढोका वनाइएको थियो । त्यस्तै साधारण सजावट ढोकाहरू त्रिभुवनहवाई स्थल देखि नारायणहिटी दरवार मार्गसम्मको फुटफाट साईटमा शाही मञ्ज तयार पारी श्री ५ महाराजधिराज मौसुफमा भिजिट नेपाल १९९८ को पुस्तिाका चढाई विभिन्न सांस्कृतिक झाकीहरूका साथ विभिन्न उच्च तहका पदाधिकारी एवं विदेशी महामहिम र प्रथम यात्राका पर्यटकहरूलाई सम्मान दिई भव्य भिजिट नेपाल मनाइएको थियो ।

मनाङ्गे ब्यापारीहरूको एक झलक

१०१३ सालतिर स्वर्गय श्री ५ महेन्द्रबाट मनाङ्ग जिल्लाको भ्रमणको अवसरमा मनाङ्गेहरू प्रति प्रभावित भएकोमा मनाङ्गेहरूलाई व्यापारको दृष्टिकोणमा हङकङ वैंककवाट मालसामान ल्याई नेपालमा व्यापार गर्न अनुमति दएको भनाई छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Digitization by eSangrah. Funding: MIDI

राणा र पंचायत कालदेखि नै निर्माण हुदै आएकाहरू

विर पुस्तकालय १९५६ मा विर सम्शेरको पालामा	विर अस्पताल १९४६ मा विर सेम्शेर
घण्टाघर १९५१ मा विर „ „	नारायणहिटी १९५१ विर „
सिंह दरवार १९५८ मा विर „ „	त्रिचन्द्र १९७८ चन्द्र श.
सैनिक अस्पताल १९७१ चन्द्र सम्शेर	आकाश वाणी १९७१ „
रोपवे रूपलाइन १९७१ „	लेल्वे लाईन १९४० जयनगर रे. ला.
दमकल १९४० जुद्ध सम्शेर	नेपालमा सती जाने अन्त १९७७ मा
दास चलन अन्त १९८१ मा	विजुलीवत्ती चन्द सम्सेर
धारो विर सम्शेरको पालामा	रक्सौल अमलेखगंजको रेलवे १९८४ मा
गोरखा पात्र देव सम्शेरको पालामा	नेपालवाट वाहिर जाने राजधानी भिम.
नेपालमा सिपाहीहरूलाई व्यारेक राख्ने, जुद्ध	नेपालको पहिलो वागमती पुल भिम.
नेपालको पहिलो प्र.मं., माथरवर सिंह	नेपाल छापाखाना १९२६, जंग वहादुर
नेपाली सैनिकहरू युद्धमा गएका १९७१	विदेशी वाजाहरू झिकाइएको १९९३
नेपालमा न्यायलयको स्थापना पद्म सम्शेर	जग्गाहरूको मालपोत तिरो तिर्ने १९३९
नेपालमा तिथि, वार, महिना, रणदेवको पालामा	नेपालको पहिलो प्र.मं. यूरोप भ्रमण १९०६
नेपालमा जनगणना गर्ने व्यवस्था १९४१	नेपाल अफिस समय तोक्ने देव सम्शेर
नेपाल भाषा पत्रिका नेपाल सम्वत २७६	मूलुकी ऐन, १९१० लागु भएको सुरेन्द्रको
कर्मचारीहरूलाई पेनसन दिने चलन, जुद्ध सम्शेर	शनिवार बिदा दिने, भिम सम्शेर
पहिलो मंत्रीमण्डल विभाजन भएको १९५१	हुलाक टिकट टाँस्ने चलन १९४४
नेपालको राष्ट्रिय धुन तयार भएको १९५८	राष्ट्रिय गीत १९५८ मा बनेको
१९६८ मा फर्पिङ्गको पावर हाउस निर्माण भएको	लासामा राज भवन निर्माण जुद्ध सम्शेर
२०२१ साल अन्तर्राट्रिय टेली कम्यूनिकेशनको स्थापना	२०२१ काठमाण्डौ, हेटौडा (रोपवे) स्थापना
२०४२ रत्नपार्कनिरको जमिन मुनिको वाटो निर्माण	२००८ पद्यकन्या क्याम्पस स्थापना
२०३२ साल भद्रपुर, त्रिपुरेश्वर ट्रली वस स्थापना	२०२० शाही सैनिक मञ्च स्थापना

पहिलो ढलान घर- चोखाचे गल्ली (रत्नमान काजी २००६। २०४४ देखि आषासफु गुठी स्थापना

नेपालमा औंशी एकादशी बजार तर्फ वलि काट्न नदिने चलन, औशी पित्रिहरूको र एकादशी नारायण र विष्णुलाई दिएको वार, तर वलि काट्नु पर्ने देव-देविहरूलाई कुनै रोकावट छैन । कुनै देवीहरूलाई त्यसैदिन वार साइतमा वलि पूजा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE-IKS

केहि महत्वपूर्ण

वि.स. २०१२ साल पौष २५ गते सन् १९६१ मा श्री ५ महेन्द्रवाट राष्टसंघको सदस्य प्राप्त गरेको

२०१० साल सन् १९५४ मा नेपालले पनि युनेस्को संस्थाको सदस्य बनेको

२०१२ चैत्र २५ सन् १९५५ डिसेम्बर १४ तारिखदेखि नेपाल संयुक्त राष्ट्रसंघको सदस्य प्राप्त गरेको।

२०१५ वैशाख १ देखि प्रत्येक सरकारी कार्यालयहरूमा श्री ५ को सरकारको राख्ने व्यवस्था भएको।

२०१६ साल आषाढ १८ गतेदेखि नेपालमा सर्वप्रथम प्रतिनिधि सभाको स्थापना र प्रथम सभामुख कृष्णप्रसाद भट्टराई हाल प्र.म.।

२०२३ साल २४ गते भारतीय रू. १०० को नेपाली १५५ र त्यसपछि १६० रू. भएको।

१९९३ जेष्ठ २० गते काठमाण्डौको झोछेटोलमा धर्मभक्तको घरमा पहिलो राजनिति संस्थाको प्रजा परिषद उद्घाटन भएको थियो।

२०२५ सालदेखि नेपाली अधिराज्यमा नाप तौल किलो, ग्रामहरू लागू भएको त्यसअघि नेपालमा माना पाथी कुरूवा र कोश हात वित्ता अवंल इत्यादीहरूको चलन थियो।

सन् १९६८ देखि नेपाललाई जापान सरकारले विभिन्न सहयोग गर्ने वारे इच्छुक भएको।

२०१४ भूमिसुधार स्थापना २०१६ देखि जनसाधारणहरमा लागु भएको।

२०२२ साल घर जगगाहरूको लालपूर्जा वितरण गरेको।

२०३० साल फागुन ९ गते प्रथम काठमाण्डौमा सप्ताह व्यापी अखिल नेपाल हिन्दु सम्मेलन भएको।

२०३३ सालमा काठमाण्डौ र विभिन्न ठाउँहरूमा नागर बिकास लागू भएको।

२०२० सालमा १९९१ सालमा स्थापना भएको संचयकोषमा निजामति कर्मचारीहरले पनि तलवको प्रतिशत राखी कट्टी गरी राखेको रकमको डवल पाउने व्यवस्था भएको।

२०१८ सालमा चिन र नेपालको सिमाना रेखांकन गरी आ-आफ्ना सिमाना छुट्टा-छुट्टै भएको।

२०२३ सालदेखि सिंहदरवार काम्पाउण्डभित्र प्र.म. लगायत विभिनन मन्त्रालय अफिसहरू र वैशाख २ गते देखि मन्त्री परिषद्को सचिवालय भएको।

२०१२ मा काठमाण्डौ कालधारामा दलित समुह जातिहरूको बारेमा छलफल भेला मिटिङ्ग बसेको थियो

२०१९ सालमा हाकु भाई सुकु भाई कपाली र अरू दलित जातिहरू मिली न्यूरोडको खाजा खाने पसलहरूमा गई छुवाछुट गर्न पाइदैन भनि जथाभावी होटेलहरूमा पसी खाना खाई ठुलो संघर्ष भएको

२०२० सालदेखि छुवाछुट गर्न नपाइने कानून भएपछि २०२१ सालदेखि अफिस अड्डाहरूमा जातको सट्टामा जातहरूको थरहरू राख्न थलेको जस्तैः परियार, मिजार, विश्वकर्मा इत्यादीहरू।

हाफ विदा दिने प्र.मं. मरिचमानको पालामा शनिवार, आइतवार बिदा दिने प्र.मं. दोश्रो पटकको कृष्ण प्रसाद भट्टराई।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDI

केहि महत्वपूर्ण दोश्रो

स्वर्गय श्री ५ पृथ्वीनारायण शाहवाट वि.स. १८२५ आश्विन १३ गतेदेखि नेपाल अधिराज्यका स-साना टुकिएका राज्यहरूलाई समेटेर सिङ्गो नेपाल वनाई बक्सेको अवसरमा राजसिंहशानवाट सम्पूर्ण रैतीहरूलाई दिनु भएको दिव्य उपदेशहरू मध्येको एक उपदेश :

(मैले अर्जेको मुलुक	मेरो साना दुषले आर्ज्याको मुलुक होईन, सवै जातको
छोटा वडा सवै	फूलवारी हो, सवैलाई चेतना भया यो फूलवारीको छोटा
जातको साझा	वडा चारै जात छत्तिसै वर्नले यो
फूलवारी हो)	असिल् हिन्दुस्थान हो, आफ्ना कुलाधर्म नछोडनु

स्वर्गय श्री ५ त्रिभुवन राणाशासनको जनतामाथि भएको अन्याय अन्याचारीवाट प्रजातन्त्र ल्याउन २००७ साल कार्त्तिक २१ गते भारतको राजधानी दिल्ली सवारी भै केहि महिनासम्म राजतिनिञ्ज चाजो मिलाई २००७ साल फागुनमा स्वदेश फिर्ति सवारी भई अधिराज्यका रैतीहरूलाई प्रजातन्त्रको दायाँ हातले जयनेपालको संकेत वक्सेकोमा त्रिभुवन विमान स्थलदेखि हाल रत्नपार्क, जमल, नारायणहिटीको पच्छिम ढोकासम्म ठुलो जन समूहहरूको भिड लागेको थियो । स्वर्गय श्री ५ उपचारको लागि स्वीजरल्याण्डमा स्वर्गवास हुँदा स्वीजरल्याण्डवाट श्री ५ को मृत्यू लास त्रिभुवन स्थलमा ल्याउदा स्वर्ग मौसुफको दाहसंस्कार पशुपति आर्यघाटमा गरिएको त्रिभुवन स्थलदेखि आर्यघाटसम्म ठुलो जनसमुहहरूको ठुलो भिड र राजभक्तीहरूले कपाल खौरी तेह्रदिनसम्म सेतो टोपी सेतै जुत्ता लगाएका थिए । स्वर्गय श्री ५ महेन्द्रको मृत्यू भरतपुरको दियालो बंगलामा भएको थियो । उक्त लाश त्रिभुवन स्थलमा ल्याइएको थियो । त्रिभुवन स्थलदेखि आर्यघाटसम्म दाहसंस्कार गर्न लाँदा जन समुहहरूको भिड लागेको र राजभक्ती जनताहरूले कपाल खौरी तेह्रदिनसम्म सेतो टोपी सेतै जुत्ता लगाएका थिए । जन नेता वि.पि. कोईरालाको निधन हुदा काठमाण्डौ भ्यालीको विभिन्न पार्टी र ठुलो जनसमुहहरूको भिडमा पुशपति आर्यघाटमा दाहसंस्कार गरिएको थियो । सर्वमान्य नेता स्वर्गय गणेशमान सिंह श्रेष्ठको निधनमा नेताहरूमध्ये सर्वप्रथम राजकिय सम्मानमा काठमाण्डौ भ्याली र विभिन्न स्थान गरी ठुलो जन समुहको भिडमा ठमेल वासस्थान देखि भ्याली १ देखि ३५ वडा धेरै जस्तो नगर सवयात्रा परिक्रमा गरी शोभाभगवति, विष्णुमतिमा दाहसंस्कार गरिएको थियो । ने.क.पा. एमालेका प्रथम जन नेता स्वर्गय मन मोहन अधिकारीको निधनमा दोश्रो राजकिय सम्मानमा टुडिखेल खुल्ला मञ्चदेखि पुशपति आर्यघाटसम्ममा ठुलो जनसमुहहरूको भिड लागेको थियो । गायक स्वर सम्राट नारायण गोपालको निधनमा सर्वप्रथम ने.रा.प्र.प्र. को प्रेक्षालयमा राखिएको थियो । अन्तिम श्रदान्जली दिनेहरू ने.रा.प्र.प्र. देखि त्रिचन्द्र क्याम्पस तिनदोवाटो सम्म लाइन बसेको थियो ।

नेपालमा संगीतको विकास कममा २०१० सालमा डिल्ली बजारमा एक कोठा भाडामा लिएर संगीत सिरोमणी यज्ञराज शर्माको तत्वधानमा खेलिएको पछि पुतलीसडकमा गायन, नाट्य, नृत्य बाध्यको तालिम दिने र २०२२।२३ सालदेखि ईलाहवाद प्रयाग नाट्य संगीतसंग सम्पर्क राखि केन्द्र बनाई संगीतहरूको परीक्षा नेपालमा नै लिन आई प्रभाकरसम्मको प्रमाण पत्र दिने व्यवस्था भएको हो । नेपालमा संगीत नृत्य नाटक बाध्य परम्परादेखि हुदै आएता पनि चरिया नृत्यहरूको भने प्रसिद्ध बाहाल र देवतिर्थ जात्रा इत्यादीहरूमा मात्र हुने गर्थ्यो जन साधारणको प्रचलनमा २०१० सालतिर सप्तमुनि वज्राचार्य र कान्छा बृद्ध वज्राचार्यहरूले ल्याएको भनाई पाइन्छ । प्राइभेट तर्फ सांस्कृति कार्यक्रम प्रशिक्षणहरू र विदेश भ्रमण गर्ने पहिलो संस्था अरिनको ग्यालरी डिल्लीवजार, घट्टेकुलो, संस्थापक हनुमानदास हुन । हाल गजलको व्यापक प्रचलन भएको छ पहिलो गजल स्थापना होटल अन्नपूर्ण घरेकवाव गायक राजकुमार चौधरी, दोश्रो वसेरा होटल बागबजार, गायक विकाश वमजन थिए ।

दलित जाति मध्ये पहिलो मन्त्री हिरालाल विश्वकर्मा शाही सेना प्रहरी तर्फ पहिलो दलित मध्ये कप्तान पदवी पाउने काले नगार्ची सुनाम र कर्णेल पदवी पाउने काले नाराने वागदास हुन् ।

सहायक सचिव ने.रा.प्र.प्र., प्रज्ञा सभा सदस्य रामशरण दर्नाल, पुरस्कार पाउने झलकमान गन्धर्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

१. महाशिवरात्रीको उपलक्ष्यमा शिवको ब्रत वसी पुजा विधि पर्व मनाउने परम्परा छ।
२. वर्षको एकपटक नारायण तथा श्रीसत्य नारायणको पुजा विधि दर्शन गर्ने परम्परा।
३. बर्षकको एकपटक श्री बिष्णु परमेश्वरको पुजा, दर्शन गर्ने परम्परा।
४. वर्षको एकपटक बुद्ध जयन्तीको अवसरमा भगवान वुद्धको पुजा, दर्शन गर्ने परम्परा।
५. रामनवमीमा श्रीरामको ब्रत वसी पुजा दर्शन गर्ने परम्परा।
६. श्रीकृष्ण जन्मअष्टमीमा ब्रत वसी श्रीकृष्णको पुजा गर्ने परम्परा।
७. वडा दशैंको अवसरमा माता नवदुर्गा भवानीको पुजा गर्ने परम्परा।
८. षौष महिनामा सुर्यको ब्रत वसी सुर्य पुजा गर्ने परम्परा।
९. माघ महिनामा श्री स्वस्थानी परमेश्वरीको ब्रत वसी पुजा गर्ने परम्परा।
१०. वर्षको एकपटक श्री भैरवको पुजा गर्ने परम्परा।
११. वर्षको एकपटक गुरु गणेशको पुजा गर्ने परम्परा।
१२. बर्षको एकपटक भिमसेन महाराजको पुजा गर्ने परम्परा।
१३. बर्षको एकपटक कुमारी, देवी भगवती, सरस्वतीहरुको पुजा गर्ने परम्परा।
१४. बर्षको एकपटक कुल देवताहरको पुजा गर्ने परम्परा।
१५. वर्षको एकपटक बायु, भुत, पिसाचहरुको पुजा गर्ने परम्परा।
१६. वर्षको एकपटक नाग पुजा गर्ने परम्परा।
१७. वर्षको एकपटक गोरु पुजा गर्ने परम्परा।
१८. वर्षको एकपटक राजाको पुजा गर्ने परम्परा।
१९. बर्षको एकपटक गुरु, पुरोहितहरुको पुजा गर्ने परम्परा।
२० वर्षको एकपटक काग पुजा गर्ने परम्परा।
२१. वर्षको एकपटक कुकुर पुजा गर्ने परम्परा।
२२. वर्षको दिदी बहिनीहरुले दाजु, भाईहरुको पुजा गर्ने परम्परा।
२३. बर्षको एकपटक गृह पुजा गर्ने परम्परा।
२४. बर्षको एकपटक गृह वा अन्य मन्दिरहरुमा वलि पुजा गर्ने परम्परा।
२५. वर्षको एकपटक रातो मछिन्द्रनाथको पुजा, जात्रा, महत्सव मनाउने परम्परा।
२६. बर्षको एकपटक सेतो मछिन्द्रनाथको पुजा, जात्रा, महत्सव मनाउने परम्परा।
२७. बर्षको एकपटक पिता, पित्रीको नाममा गोकर्ण तीर्थस्थलमा श्राद्ध गर्ने परम्परा।
२८. बर्षको एकपटक माता, पित्रीको नाममा माता तीर्थस्थलमा श्राद गर्ने परम्परा।
२९. बर्षको एकपटक विश्वकर्माको पुजा गर्ने परम्परा।
३०. बर्षको एकपटक लक्ष्मी पुजा गर्ने परम्परा।
३१. वर्षको एकपटक गुठी समुह पुजा गर्ने परम्परा।
३२. वर्षको एकपटक मनुष्य जातीहरुको जन्म दिवसको अवसरमा पुजा गर्ने परम्परा।
३३. वर्षको एकपटक तीर्थस्थल स्नान गरी पुजा गर्ने परम्परा।
३४. वर्पको एकपटक होली पुर्णेको अवसरमा चिड तथा सरस्वतीको पुजा गर्ने परम्परा।
३५. वर्षको एकपटक चन्द्रमाको पुजा गर्ने परम्परा।
३६. वर्षको एकपटक स्वयम्भुनाथ गुंला धर्म एकमहिना मेला भर्ने परम्परा।
३७. वर्पको एकपटक सन्तोषी माताको पुजा गर्ने परम्परा।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपालमा विभिन्न प्रकारको मुख हेर्ने परम्परा

१. नव शिशु पैदा हुदा माता पिता, मान्यजनहरुबाट नयाँ मुहारको मुख हेरी दक्षिणा दिने परम्परा
२. नयाँ दम्पतीहरुको मुख हेरी शुभकामना आर्शिवाद दिने परम्पारा ।
३. राजाको मंगलमय शुभकामना दर्शन गर्ने परम्परा ।
४. गुरु पुजा गरी विधि, शिक्षा आदिको आर्शिवाद स्वीकार गर्ने परम्परा ।
५. कुसे औसीमा पितालाई फलफुल, मिठाई इत्यादी खानदिई मुख हेर्ने परम्परा ।
६ माता तीर्थ औशीमा मातालाई इत्यादी शर्दानुसार खान ख्वाई मुख हेर्ने परम्परा
७. तिहार भाइटिकाका दिन दाजुभाईहरुलाई दिदी बहिनीहरुले पुजा गरी टिका लगाईदिने परम्परा
८. तिजको समयमा विवाहित महिलाहरुले आ आफ्ना पतिको लामो आयुको कामना गर्ने परम्परा
९. विजयी दशमीको उपलक्ष्यमा माता पिताहरुले सम्पूर्ण परिवारलाई टिका लगाई दिने परम्परा ।
१०. माता पिताहरुले आफ्ना सुपुत्री कन्याहरुलाई वहर खोजी कन्यादान गरी पठाउने परम्परा ।

यो गणितमा देखापरेका : यस्ता अनगिन्ती परम्पराहरु भन्न नसकिने थुप्रै होलान् ।

नेपाली संस्कृति परम्पराहरुमा

हिन्दु बौध्द धर्मानुसार नयाँ आविष्कार शिशु बालकदेखि वृद्ध अवस्था मृत्युसम्मको :

शिशु पैदा भएको छैंटो दिनमा विधिपूर्वक ११ औं दिनमा नरान, ६ महिनामा पास्नी अन्न प्रसाद ग्रहण १० देखि १४ बर्षभित्र छेंवर वा ब्रत बन्धन, २२ देखि २८ बर्षभित्र शुभ विवाह र घरपरिवार, ६५ वर्षदेखि ८५ वर्षसम्म बुढो पास्नी (जंखु) त्यसपछि ईश्वरकोको मर्जी मुताविक मृत्यूमा दाहसंस्कारमा जलाई भष्म गर्ने ।

नेपालको राष्ट्रिय पोशाक

१. लवेदा शुरुवाल, कोट, काँसीवाल टोपी, जुत्ता
२. साधारण तर्फः पेटे भोटो, वाहुले भोटो, दउरा, सुरुवाल, काँसीवाल टोपी, पटुका साधारण जुत्ता
३. महिला तर्फ : पेटे भोटो, वाहुले भोटो, मुजेत्रो, खास्टो, गुन्यू चोलो, पटुकी (पटासी)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

Selected Demographic and Socio-Economic variables by Districts, Nepal - 1991

Area	Population		Total House hold	Average Annual Growth Rate (%) 1981-1991	Density (Pop/ Sq Km)	Urban Popu-lation (%)	Child woman Ratio (%)	Dependency Ratio		Primary School		Literacy Rate		Female Age at Marriage	Economically Active Population			Married Women Currently Using Modern Family Planning Method		Estimated Population	
	Total	Female						Child (%)	Old (%)	Popula-tion (6-10)	Enrol-ment (gross)	Male (%)	Female (%)		Activity Rage (%)	Percent in Agriculture	Percent in No. Agriculture	All methods (%)	Sterilization (%)	1996	2001
Nepal	18,491,097	9270123	3,328,721	2.1	156.6	9.2	61.48	81.87	11.19	2,756,210	2,884,275	54.5	25.0	18.1	56.99	81.10	18.9	21.8	17.8	21,126,637	23,832,105
Eastern Dev. Reg.	4,44,749	2218160	821,762	1.8	156.3	7.7	58.49	79.97	10.73	661,509	708,130	59.3	29.2	19.2	55.28	78.56	21.44	20.2	15.7	5,051,287	5,671,937
Cen. Dev. Reg.	6,183,955	3036061	1,115,428	2.3	225.6	14.9	59.01	77.05	11.17	906.858	857.673	52.0	24.6	17.7	53.55	74.39	25.61	25.1	19.4	7,105,370	8,054,661
Wes. Dev. Reg.	3,770,678	1949179	690,160	1.9	128.3	56	61.50	86.19	13.90	561.933	739.337	58.5	30.8	18.0	57.62	85.74	14.26	20.2	16.6	4,283.838	4,807,421
Mim-Wes.Dev.Reg.	2,410,414	1210122	415,846	2.1	56.9	4.1	68.69	86.99	8.73	357,978	354,890	47.6	16.30	17.6	62.44	87.77	12.23	12.7	10.0	2,756,991	3,113,238
Far-Wes.dev.Reg.	1,679,301	856601	285,525	2.4	68	7.1	68.20	88.83	10.04	257,932	224,245	52.0	13.3	16.9	65.62	89.37	10.63	10.6	9.3	1,929,151	2,184,848

Notes :

Child Dependency Ratio = Population (0-4) years / Population (15-59) years* 100
Old Dependency Ratio = Population 60 year & Above / Population (15-49) years* 100
Child Women Ratio = Child Population (0-4) years / Female Population (15-49) years* 100
Literacy Rate = Literate Population 6 years & Above / population 6 years & Above* 100
Economic Activity Rate = Eco. Active Population 10 years & Above / Population 10 years & Above* 100

Sources:

1. Centeral Bureau of statistics (CBS) 1984. Population Census 1981. Kathmandu.
2. Centeral Bureau of Statistics (CBS) 1993. Population census 1991, Kathmandu.
3. Centeral Bureau of Statistics (CBS) 1994 Population Projection for Nepal (National & sub-National). Kathmandu.
4. Ministry of Education, Culture ad Welfare (MECW) 1991. Educational Statistics, School Enrolment. Kathmandu
5. FP / MCH. 1991. Fertility, Family Planning and Health Survey (NFHS, 1991). District Report Nepal family Planning and MCH project, Planning, Research and education Section. Kathmandu

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDI

श्री ५ को सरकार
सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
निजामती किताबखाना

आ.व. २०५४/५५ आषाढ मसान्त सम्मको कुल दरबन्दी संख्या निजामती दरबन्दीको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	राजपत्रांकित प्रशासन विशिष्ट	राजपत्रांकित प्रशासन वि.सचिव	राजपत्रांकित प्रशासन प्रथम	राजपत्रांकित प्रशासन द्वितीय	राजपत्रांकित प्रशासन तृतीय	राजपत्रांकित प्राविधिक विशिष्ट	राजपत्रांकित प्राविधिक प्रथम	राजपत्रांकित प्राविधिक द्वितीय	राजपत्रांकित प्राविधिक तृतीय	राजपत्र अनंकित प्रशासन प्रथम	राजपत्र अनंकित प्रशासन द्वितीय	राजपत्र अनंकित प्रशासन तृतीय	राजपत्र अनंकित प्रशासन चतुर्थ	राजपत्र अनंकित प्रशासन टाइपिष्ट	राजपत्र अनंकित प्राविधिक प्रथम	राजपत्र अनंकित प्राविधिक द्वितीय	राजपत्र अनंकित प्राविधिक तृतीय	राजपत्र अनंकित प्राविधिक चतुर्थ	राजपत्र अनंकित प्राविधिक सवान क	[illegible] वा सो सरह	कुल जम्मा
	प्रधानमन्त्रीको कार्यालय	१		२	४	९					१२	४			४	५					१५	५६
२	मन्त्रिपरिषद् सचिवालय	३		३	४	११					१३	४			८	४					२०	७०
३	सर्वोच्च अदालत र अन्तर्गत	१		१८	१२२	११२					४२९	३९०	६२९	७३६	१७५	१८	९३			१७	१०३३	३०९३
४	म.न्या. कार्यालय र अन्तर्गत	१		२१	७३	१०२					१११	१४१			१०३	२				६	२१६	७७६
५	अख्तियार दुरुपयोग अ. आयोग	१		११	१९	२७		१	१	९	४०	१	१		११	७	१			९	३६	१७५
६	निर्वाचन आयोग	१	१	१	३	१४		१	१	३	१०४	१८	१		३	२९	२			७	३३	२२२
७	राजपरिषद् सचिवालय	१		१	२	३					५	२	१		२	२				२	२०	४१
८	संसद सचिवालय	३	१	७	१४	४२			१	७	२७	२९			२७	३४	३१	६		१०	६२	३१५
९	लोकसेवा आयोग र अन्तर्गत	१		३	१४	३४		१	३	५	४९	५८			३२	११	११	४		१०	७४	३२०
१०	महालेखा परीक्षकको विभाग	२		१२	४२	१३४					१७०				२५	२				६	३०	४२३
११	न्याय परिषद्को सचिवालय			१	२	३					३				२						४	१५
१२	रा.यो.आ.को सचिवालय र अ.	१	१	१३	३१	७६	२	३	१४	८०	७२	५८	२०४		३१	१४१	१२३			२९	९९	९७८
१३	आपूर्ति मन्त्रालय	१	१	१	४	१२				४	१३				५	१				२	१०	५४
१४	उद्योग मन्त्रालय र अन्तर्गत	१	२	६	२९	६८		११	५९	१४०	१४१	७१			४९	१८२	७७	४६	३६	४८	१८१	११४७
१५	का.न्या. तथा स.व्य.म. र अ.	३		९	३६	२७					२७	२५	३	२	१९	२	१			६	४९	२०९
१६	परराष्ट्र मन्त्रालय र अन्तर्गत	१	२	१३	२७	४१				१	४९	४३	२		१	९	८	९		३३	५५	२८४
१७	भू.सु. तथा व्य.म. र अन्तर्गत	१	१	३	६१	१५६		५	३१	११८	४२४	११९५	१४२		१५५	५६४	१४३०	२		८०	१३२०	५६८८
१८	रक्षा मन्त्रालय र अन्तर्गत	१	१	३	६	११					३६	२८			९	१					१५	१११
१९	वाणिज्य मन्त्रालय र अन्तर्गत	१	१	४	८	२२					३७	१६			१४	२				४	३१	१४०
२०	श्रम मन्त्रालय र अन्तर्गत	१		२	५	१७			३	१६	३९	२३			१५	३				८	४२	१७४
२१	सामान्य प्र.म. र अन्तर्गत	१	१	४	१६	४०			·	२	७४	२१			२५	११	२	१		३	२९	२३०
२२	अर्थ मन्त्रालय र अन्तर्गत	२	२	२६	१०७	५१८			३	९	११३७	१२१८	१४७		१८१	१०५	४४	५		१०९	११२७	४२४९
२३	आ.भौ.यो.म. र अन्तर्गत	१		२	१३	२७	१	१२	१६७	३४५	४१५	४१३	११०		२०३	७६६	४१८	३००		८८	६९६	३६४२
२४	कृषि मन्त्रालय र अन्तर्गत	१		३	१४	८२	२	६८	२६६	९१४	४९२	९८३	८१		२४७	१८५४	२४५८	३३२	११०	३३८	३३४८	११३०१
२५	गृह मन्त्रालय	२	२	३३	१०१	२९०			१	१२	५६८	६४५	८६	१३	२०४	६२	२६	२६	१६	२९९	१४३४	३७३९
२६	जलस्रोत मन्त्रालय र अन्तर्गत	१	१	२	११	४०	२	३२	१७५	४६०	२०३	१४२	३		१०३	७९८	१५८	१११	२२६	· १३१	५२३	३१२२
२७	नि. तथा या. मन्त्रालय र अन्तर्गत	१	१	२	१३	६८		२४	९९	२२६	१८८	२३८	३	८	११४	७७०	३१८	२४२	२८६	११०	६७२	३४१०
२८	पर्यटन तथा ना.उ.म. र अन्तर्गत	१		३	१२	४०		१५	७४	३१५	१२७	७			१२	२०५	७५	४९	१५	४७	१६७	११६४
२९	वन मन्त्रालय र अन्तर्गत	१		१	९	२२	१	२७	१४२	३८२	३६६	४५६	८८	२१	११६	१५९८	९९	८२८	७७३	२१८	५१६५	१०३९३
३०	शिक्षा मन्त्रालय र अन्तर्गत	१		१	४	२१	२	२८	१४७	८२९	३१७	२४९	२२६		१२७	५१२	३८	२४	५	४३	४०७	२९९१
३१	सूचना तथा सं.म. र अन्तर्गत	१		६	२६	१४२	१	१	५	९६	३९२	१२४८	१२०२		११०	६२	९९	६		२६	७११४	११२६७
३२	स्थानीय विकास म. र अन्तर्गत	१	१	१०	१०२	२२७		१	११	८२	१२९	४००७	५९		१३	११८	१४०	१०५		११	९३	५२००
३३	स्वास्थ्य मन्त्रालय र अन्तर्गत	१		१	९	६७	३	१४६	३९७	८४१	३६५	३२१	८१३	१	४१	३२७५	४७१२	३३४१	५	९९	५६१२	२०१५०
३४	संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय	१		१	५	७					८				३	२					११	३८
३५	युवा खेलकूद तथा संस्कृति म.	१	१	२	९	१५		३	१९	४६	४५	४७	२१	३	१६	७२	३६	१४	७	१४	३३१	७२२
३६	जनसंख्या तथा वातावरण म.	१		२	१०	१५		१	४	९	१५	३			२	१३				१	२३	९८
३७	महिला तथा समाज कल्याण म.	१	१	३	९	१५			१	४	२५	९			३	९	१			४	६५	१५०
३८	विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	१		१	४	१०	१	६	२५	३०	२४	१८			५	८१	४१	२७		९	१७	३३०
	जम्मा दरबन्दी	४९	२१	२३७	१०७०	२४९६	१५	३९६	१५४९	४९२२	६८०८	१२४३०	३०२२	७८४	२२२५	११२४९	१०४१४	५५५८	१४९८	१७७७	३१२६९	९८६८९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MoE

ट्रेकिङ्ग एजेण्ट्स एशोसियशन अफ नेपालको विधान २०३५

(२०५५ को संशोधन सहित)

स्थापना १५ जुन १९६५ ट्रेकिङ्ग अफिस

प्रस्तवनाः

पदयात्राको लागि नेपालमा आउने विदेशी पर्यटकहरुलाई पदयात्रा गराउने सम्वनधमा प्रवन्ध मिलाउने ट्रेकिङ्ग अफिस एजेण्ट्सहरुको हक हितको संरक्षण सम्वर्द्धन गरी पर्यटकहरुलाई पदयात्रा गदा पुऱ्याउनु पर्ने सेवालाई अझ व्यवस्थित तुल्याउन र पर्यटन विकासको कार्यमा श्री ५ को सरकारलाई यथासक्दो सहयोग जुटाउन वान्छनीय देखिएकोले संस्था दर्ता २०३४ दफा ३ बमोजिम ट्रेकिङ्ग एजेण्ट्स एशोसियशन अफ नेपाल नामक संस्थाको स्थापना गर्न संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ४ बमोजिम यो विधान बनाइएको हो ।

हालसम्म काठमाण्डौ र पोखरा समेत गरी जम्मा संख्या ४५७ जति ट्रेकिङ्ग अफिस संस्थाहरु छन् ।

नेपालमा भएका होटलहरु

२०१३ सालमा पहिलो रोयल होटल हाल निर्वाचन आयोगको भवनमा थियो । नेपालमा सर्वप्रथम होटल खोल्ने व्यक्ति वोरिस नाम गरेका व्यक्ति थिए । अधिराज्यभरका होटलहरुको स्तर निम्न प्रकारका छन् :

पाँचतारे ४ वटा
चारतारे ८ वटा
तिनतारे ७ वटा वाहिर (४)
दुइतारे २७ वटा
एकतारे २५ वटा
साधारण २०१ वटा दर्ता भएका र यस मध्ये होटल चालु नभई निर्माण भइराखेका छन् ।
भ्याली बाहिर दुइतारे ४ वटा
एकतारे १३ वटा
साधारण २०५ वटा
दर्ता भएका र निर्माण भंइराखेका १७८ गरी जम्मा ४०१ ।
नेपाल अधिराज्यभर होटल संख्या करीव ७४५ वटा छन्, मिति २०५६।३ सम्मका तथ्यांकनुसार ।

ट्राभल अफिस

स्थापना सन् १९६५।६।१५
<u>पहिलो नेपाल ट्राभलः</u>
ट्राभल्स संख्या ५३८ दर्ता भएको छ ।
मोटामोटी ४५८ जति चालु रहेका छन् ।
विदेशीहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्य
यो भन्दा पहिले यस ट्राभल्सहरुको कार्यविधिहरु पर्यटन उद्योग ऐनबाट हुन्थ्यो ।
पर्यटन ऐन २०३५ मा उल्लेखनिय छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDI

चलचित्र जगत

१. नेपाल अधिराज्यभर सञ्चालित ठुलो पर्दाको (सेल्यूलाइट) हलहरुको संख्या र सिट क्षमता :

(क)	श्रेणी	५०	८०१ देखि माथि
(ख)	श्रेणी	८०	५०१ देखि माथि
(ग)	श्रेणी	९४	३०१ देखि माथि

जम्मा हाल संख्या २२४

कुल सिट संख्या १,२०,२४१

२. नेपल अधिराज्यभर संचालित हाइभिजन हलहरुको संख्या :

हाइभिजन हल संख्या ६८ सिट क्षमता १३,१०४

पहिलो- हरिश्चन्द्र, आमा, माईतिघर देखि बाहेक ।

३. हालसम्म दर्ता (निर्माण इजाजत लगेका) नेपाली कथानक चलचित्रको अनुमानित संख्या ३४९

४. हालसम्म निर्माण इजाजत लगेका भिडियो चलचित्रको संख्या २११

कान्तिपुर दैनिक पत्रिका

२०४९ फागुन ७ गते स्थापना

८०,००० हजार कान्तिपुर

२०,००० कामाण्डौ पोष्ट

७५,००० हजार साप्ताहिक

१२,००० हजार सर्वतम

ट्रलि बस बारे केहि जानकारीहरु :

१ निर्माण कार्य शुरु २०३० साल पौष १३ गते

२ सुसम्पन्न मिति २०३२ साल पौष १३ गते ।

३. निर्माण खर्च ४ करोड र अनुमानित

४. ट्रलि वसको रुटको लम्वाई १३ कि.मि.

५. ठुला लठा संख्या ६५० ।

६. ट्रलि वस DC ६०० भोल्टवाट चल्छ ।

७. कुलै वस स्टप १५

८. हाल रुटमा चल्ने वसको संख्या १४ ।

९. जम्मा बसको संख्या ३२ (पुरानो २२, जयाँ १०)

१०. वस संचालन हुने विहान ५:३० देखि संचालन हुने ।

११. साझ ९:३० बजेसम्म

१२. ट्रलि वस सेवा चीन सरकारको सहयोगमा र १०० चिनीया कर्मचारी ४५० नेपाली ·कर्मचारी कामदारहरुले कार्य गरेको भनिन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

हिमालय शिखर

परिचय:

विश्वको अग्लो सगरमाथा हिमालको चुचुरोमा पुग्न सफल भएका सन् 29-5-1953 सालमा तेन्जीङ्ग नोर्जी शेर्पा र ईडमुण्ड हिलाडीदेखि सन् 16-10-1998 सम्ममा कर्लोरस पिटर्च (फ्रान्सिस्को) र काजी शेर्पा (नेपाली) लगायत जम्मा 752 औं पटक सफल भएका नेपाल लगायत विभिन्न अर्न्तराष्ट्रिय देश संख्याहरु र देशका दलहरुले सफल गरेको पटकौंको संख्याहरुको यस प्रकार छन ।

S.No.	Nationality	Qty.
1	**India**	39 औं पटक
2	**Newzeland**	11 ,, ,,
3	**Switzerland**	8 ,, ,,
4	**China**	18 ,, ,,
5	**U.S.A**	93 ,, ,,
6	**Nepal**	182,, ,,
7	**Italy**	20 ,, ,,
8	**British**	14 ,, ,,
9	**Japan**	33 ,, ,,
10	**Australia**	16 ,, ,,
11	**Austria**	12 ,, ,,
12	**S. Korea**	12 ,, ,,
13	**U. Korea**	17 ,, ,,
14	**West Germany**	13 ,, ,,
15	**Germany**	11 ,, ,,
16	France	18 ,, ,,
17	Russia	25 ,, ,,
18	Yugoslavia	8 ,, ,,
19	Pokand	5 ,, ,,
20	Argentina	6 ,, ,,
21	Kazikistan	4 ,, ,,
22	Denmark	9 ,, ,,
23	Indonesia	5 ,, ,,
24	Singapore	8 ,, ,,
25	Iran	7 ,, ,,
26	Iceland	9 ,, ,,
27	Bolivia	8 ,, ,,
28	Malaysia	7 ,, ,,
29	Canada	9 ,, ,,
30	Mexico	8 ,, ,,
31	Finland	9 ,, ,,
32	Luxemborg	7 ,, ,,
33	Hongkong	8 ,, ,,
34	Spain	9 ,, ,,
35	Holland	6 ,, ,,
36	South Africa	6 ,, ,,
37	Venezuala	6 ,, ,,
38	Peru	5 ,, ,,
39	Chile	5 ,, ,,
40	Belgium	8 ,, ,,
41	Poland	7 ,, ,,
42	Swiden	9 ,, ,,
43	Norway	10 ,, ,,
44	Bulgaria	6 ,, ,,
45	Netherland	8 ,, ,,
46	Czechoslavakia	7 ,, ,,

यो उल्लेखित इत्यादी पर्वतारोहणहरुको नामावली तथा मितिहरु, सगरमाथा हिमालको शुभारम्भ फेदीवाट कुन कुन रुट तर्फबाट उचाई तर्फ प्रस्थान गरेको यसमा समावेश गर्न असमर्थ छ ।

Rafting Agent

काठमाण्डौ भ्यालीमा Rafting Agent Company हरु 69 अनुमानित समावेश छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्था

परिचय

विकासोन्मुख भूपरिवेष्ठित देश भएको हुनाले नेपालले आफ्नो विकासक्रममा अनेकन चुनौतीहरूसंग सामना गरिरहनु परेको छ । जनसंख्याको अनियन्त्रित बृद्धि, जनचेतना र सफाईको अभावमा व्यापक रूपमा देखापरेका सरूवा रोगहरू मातृ तथा शिशुहरूको असमय मृत्यु (मातृ दृत्युदर ८५० प्रति शेयर १००० र शिशु मृत्युदर १०२ प्रति १००० जन्म), भौगोलिक बनौटको कारण यातायात व्यवस्थाको समस्या नै हाम्रो देशको चुनौतीहरू हो भन्दा फरक पर्दैन । यसका अतिरिक्त शैक्षिक स्तरको खस्कदो अवस्था एवं न्यूनतम आय श्रोत पनि हाम्रो देशको विकास मार्गको अवरोध रूपमा उभिएको छ । विश्वकै सवैभन्दा बढी जनसंख्या भएको देश चीन भारतको बीचमा रहको नेपाल अधिराज्यको कूल क्षेत्रफल १,४७,१८१ वर्ग किलोमिटर छ, जसको १५ प्रतिशत भाग हिमालय श्रृंखलाले ओगटेको छ भने ६८ प्रतिशत भूभाग पहाडै पहाडले ढाकेको छ र १७ प्रतिशत भूभागमा तराई रहेको छ । सन् १९९१ को तथ्यांक अनुसार नेपालको जनसंख्या बृद्धिदर २.५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने शहरीकरण प्रतिवर्ष ७.४ प्रतिशतले वृद्धि भएको पाइएको छ । शिक्षा मन्त्रालयको तथ्यांक अनुसार देशमा शैक्षिकस्तर ३४.८ प्रतिशत पुगेको छ भने सन् १९९१ मा सरदर प्रतिव्यक्ति आय रू. ९०००.०० मात्र पुगेको छ । स्वास्थ्य मन्त्रालयको सन् १९९१ को तथ्यांक अनुसार देश भरिमा १११ अस्पताल छन् भने अस्पतालको विरामी शैयाको संख्या ४७६४ पुगेको छ र अन्दाजी २००० डाक्टरहरू देशभरी कार्यरत छन् । श्री ५ को सरकार स्वास्थ्य मन्त्रालय देशमा विद्यमान सरूवा रोगहरूको नियन्त्रण गर्न व्यस्त भएकोले अर्बुद रोगको समस्या तर्फ ध्यान पुऱ्याउन सकेको छैन । सरूवा रोगेको केहि हदसम्म भएपनि रोकथाम भएकोले, जनताले घर दैलोमा स्वास्थ्य सुविधा पाएकोले, सर्वसाधारणमाआफ्नो स्वास्थ्यप्रति चेतना जागेकोले, नेपाली जनताको औसत आयुमा वृद्धि भएको छ । अहिले नेपालीको औसत आयु ५४.०३ वर्ष छ । औसत आयुमा वृद्धि भएकोले (क्यान्सर उमेर पुगेका व्यक्तिहरूलाई विशेष गरी हुने भएकोले) सर्वसाधरण जनतामा स्वास्थ्य चेतना जागेकाले, वातावरण क्यान्सर कारक तत्वहरू विद्यमान भएकोले (जस्तो - धुँवा, सूर्तिको सेवन), देशका विभिन्न ठाउँमा निदान तथा उपचारका साधनहरू उपलव्ध भएको हाम्रा अस्पतालहरूमा पनि क्यान्सर रोगबाट पीडित भई आउने रोगीहरूको संख्या प्रतिवर्ष बढ्दो छ । दुर्भाग्यवश धेरै जसो रोगीहरू क्यान्सर फिंजिसकेको अवस्थामा मात्र आउने गर्छन् । अर्बुद रोग दर्ता प्रणालीको अभावमा रोगीको संख्या किटान साथ भन्न सकिन्न । अस्पतालमा आउने रोगीहरूको मोटामोटी लेखाजोखा गर्दा ४०-५० हजार अर्बुदका रोगीहरू पुगेको अनुमान गरिन्छ । नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्थाको स्थापना २०३९ (सन् १९८२) सालमा भएको थियो, र, यसका प्रमुख चार उद्देश्यहरूमा, यस संस्थाले श्री ५ को सरकारलाई सार्वजनिक स्थानमा धूम्रपान निषेध गर्न र नेपालमा उत्पादन भएको चुरोटमा प्रतिखिल्ली दुई पैसा कर लगाउन अनुरोध गरेकोमा श्री ५ को सरकारले हाम्रो प्रस्तावलाई अनुमोदन गरिसकेको छ । त्यसबाट भएको आम्दानी सूर्ति सेवनबाट हुनसक्ने रोगको निदान र उपचार खर्च गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्था अधिराज्यका विभिन्न जिल्लाहरूमा रहेका आफनो १९ शाखाहरू मार्फत् कार्यरत छ । हामी यसलाई अझै विस्तार गरेर ७५ जिल्लामा नै पुऱ्याउने तरखरमा छौं । यस संस्थाले अर्बुदका रोगीहरूलाई देश भित्रमात्र नभई वाहिर गएर उपचार गराउने काममा पनि सघाउ पुऱ्याउँदै आएको छ । अर्बुद रोगको उपचार गर्न विदेश जानुपर्ने रोगीहरूलाई मूल्य कटौती गरेर अथवा निशुल्क हवाई टिकट उपलव्ध गराइदिने शाही नेपाल वायुसेवा निगम र इण्डियन एयरलाइन्सका व्यवस्थापनहरू प्रति नेपाल अर्बुद रोग निवारण संस्था हार्दिक कृतज्ञता गर्दछ । त्यस्तै भारतका प्रमुख अर्बुद केन्द्रहरूमा उपचारको निम्ति जाने यात्रुहरूलाई निःशुल्क टिकटको व्यवस्था मिलाई दिए वापत नेपालका बस सेवा संचालन संस्था र भारतीय रेलवेलाई पनि धन्यवाद नदिइ रहन सकिन्न । साथै विभिन्न देशका अर्बुद उपचार केन्द्रहरूले आ-आफनै देशका अर्बुद रोगीहरूको उपचारमा पूर्णतः व्यस्त हुँदा हुँदै पनि नेपालबाट गएका अर्बुद रोगीहरूलाई ध्यान पुऱ्याएकोमा वहाँहरू पनि धन्यवादका पात्र छन् । यो संस्था यु.आइ.सी.सी. र वर्ल्ड फेडरेशन फर क्यान्सर केयर जस्ता अन्तर्राष्ट्रिय अर्बुद संस्थाहरूसँग आवद्ध छ । त्यस्ता अन्तराष्ट्रिय संस्थाहरूले हामीलाई दक्ष जनशक्ति तयार पार्ने सन्दर्भमा छात्रवृत्ति उपलब्ध गर्न सल्लाह र सघाउ पुऱ्याएका छन् । उनीहरूप्रति हामी हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहन्छौं । हाम्रा डाक्टरहरूलाई क्यान्सर रोगको विषयमा अध्ययन तथा तालिममा जानेहरूलाई छात्रवृत्ति दिलाउने नेपाली दाताहरूको त हामी ऋणी नै छौं । साथै अर्वुदका रोगीहरूलाई उचित उपचार उपलब्ध गराउन आर्थिक सहयोग गर्ने व्यक्तिहरू प्रति पनि हामी कृतज्ञ छौं । श्री ५ को सरकारले पनि चरोटमा लगाएको करको केही अंश हामीलाई प्रदान गर्ने भएकोमा हाम्रो योजना पूर्तिमा यसले सघाउ पुऱ्याउने अनाथ, गरीब र अर्बुद रोग ग्रस्त विरामीहरूलाई यस अति भयानक रोगबाट मुक्त गराउने हाम्रो प्रयासलाई टेवा दिन हामी अनुरोध गर्दछौं ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

Total blindness in Nepal (Nepal Blindness Survey - 1981)

१) दुवै आंखा अन्धाहरुको संख्या : ११७२३
२) एउटा आँखा नदेख्नेहरुको संख्या : २३३६१२

नेपालमा हरेक १०० जनामा ०८ जना दुवै आँखा नदेख्ने अर्थात अन्धा छन् ।
हरेक १०० जनामा १७ जना एउटा आँखा नदेख्ने अर्थात काना छन् ।

नेपाल अन्धोपन सर्वेक्षणको आधारमा नेपालमा अन्धोपनका कारणहरु
आँखाको रोग

1. Cataract (मोतीविन्द) 72.1%
2. Trachoma (खस्रे रोग) 2.4%
3. Nutritional (भिटामिन ए को कमी) 0.9%
4. Glaucoma (जलविन्दु) 3.2%
5. Trauma/Injury (चोटपटक) 2.2%
6. Retinal disease (पर्दा सम्वन्धी) 3.3%
7. Infections (संक्रमण) 2.8%
8. Others (अन्य कारणहरु) 13.1%

१) मोतिविन्दुको कारण सर्वेक्षणले देखाएको आँकडा अनुसार देशमा कुल ८०,००० अन्धा थिए ।
२) झण्डै ९२% अन्धाहरु देशको ग्रामिण जनसमुदायमा वस्छन् ।
३) हरेक वर्ष मोतिविन्दुको कारण थप १६ हजार मानिसहरु अन्धा हुने गर्छन् ।
४) जनसंख्याको २.८% मानिसमा मोतिविन्द् छ । देशको मध्य तराई, पूर्व र सूदुर पश्चिम पहाडी भागमा यस रोगको प्रकोप तीन खण्ड वढी छ ।
५) खस्रे रोग जनसंख्याको ६.५% मानिसलाई छ भने हाम्रो देशको नयाँ मुलुकमा बसोवास गर्नेहरुमा २६.६% मानिसलाई यो रोगको प्रकोप छ । सन् १९९५ मा भेरि र लुम्विनी अंचलमा गरिएको अन्धोपन सर्वेक्षणबाट पनि १९८१ को दाँजोमा त्यस अंचलमा अन्धोपनको प्रतिशतमा खाश कुनै कमी आएको पाइएन ।

आंखा सेवा सुविधाहरु :

सन् १९८१ मा ७ जना मात्र आँखाका डाक्टरहरु थिए । आँखा अस्पतालको नाममा काठमाण्डौमा एउटा मात्र थियो भने आँखा विभागको रुपमा बिराटनगर, विरगंज, पोखरा र बुटवलमा मात्र थियो ।

जवकी सन् १९९८ को अन्त्यसम्ममा देशमा नेपाल नेत्र ज्योति संघद्धारा संचालित ११ वटा, नेपाल आंखा अस्पतल, जानकी आँखा अस्पताल, वि.पी. मेमोरियल, तिलगंगा र लायन गरि जम्मा १६ वटा देशभरि संचालित छन भने २५ वटा जिल्लामा प्राथमिक आँखा उपचार केन्द्र मार्फत आँखा सेवा प्रदान गरिदै आएको छ । यसैगरी हाल देशमा कुल ८३ जना आँखा रोग विशेषज्ञहरु कार्यरत छन् ।

अपरेशन: देशमा जनसंख्याको चाप तथा अन्धाहरुको संख्या धेरै हुनाका कारण आँखा अस्पतालहरू पूर्व मेची देखि पश्चिम महाकाली सम्मको तराई भूभागमा धेरै आँखा अस्पतालहरू स्थापना भएका छन् । यी अस्पतालाहरूमा भारंतसंगको खुला सिमानाको कारण कुल अपरेशनको झण्डै ४० प्रतिशत भारतवाट आउनेहरूको हुनेगरेको पाइएको छ ।

सन् १९८२ देखि सन् १९८२ डिसेम्वर सम्ममा नेपाल नेत्र ज्योति संघ अन्तर्गत संचालित आंखा अस्पतालहरु अन्य केहि आँखा उपचार केन्द्रहरु तथा बिभिन्न आंखा शिविरहरुवाट गरि कूल ५३,२५,९४८ जना आँखा रोगीहरुको आंखा परिक्षण तथा उपचार गरियो भने जम्मा ४,०३,६९३ अपरेशनहरु भए जसमध्ये ३,३५,४२८ मोतिविन्द्रबाट अन्धा भएका वा अन्धा हुन सक्ने आंखाका रोगीहरु तथा अन्य अन्धो हुनबाट बचाउने खालका आंखाका रोगहरुको अपरेशनहरु भए ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मानसिक अस्पताल एक छोटो झलक

परिचय :

नेपालको एक मात्र मानसिक अस्पताल ललितपुरको लगनखेलमा छ । श्री ५ को सरकारको ५ वटा केन्द्रीय स्तरका अस्पतालहरू मध्ये एउटा यो अस्पताल पनि पर्दछ । कागजमा यो अस्पताल ५० शैयाको भएता पनि ठाउँको अभावले गर्दा केवल ३९ शैया मात्र संचालन गर्न सकिएको छ ।

नेपालमा मानसिक अस्पतालको स्थापना वि.सं. २०३५ सालमा भएको हो । सो समय भन्दा अगाडी वीर अस्पतालमा मानसिक रोग विभागको रूपमा यो संचालित हुँदै आएको थियो । मानसिक अस्पतालको स्थापना भएता पनि मानसिक अस्पतालको भवन नभएकोले वीर अस्पताल कै केही कोठाहरूमा यो अस्पताल करिव ६ वर्ष सम्म संचालन भयो । ललितपुरको लगनखेल स्थित श्री ५ को सरकारको २५ शैयाको जिल्ला स्तरीय पाटन अस्पताल २०४० सालमा आएर तत्कालिन शान्त भवन अस्पताल संग गाभिन पुग्यो र सो ठाउँ खाली भएपछि मानसिक अस्पताल त्यहाँ वस्न पुगेको हो ।

सेवाहरू :

यस मानसिक अस्पतालले हप्ताको ६ दिन बहिरंगसेवा, प्रत्येक दिन अन्तरंग सेवा र भर्ना भएको विरामीहरूको लागि २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा पनि प्रदान गर्दै आइरहेको छ । यस अस्पतालमा पहिरंग सेवा र अन्तरंग सेवा दुवै तर्फ वर्षेनी विरामीहरूको संख्या बढ्दै गैरहेको छ । हाल आएर वहिरंग सेवातर्फ वर्षमा करिव १४ हजार विरामीलाई सेवा पुर्‍याउँदै छ भने अन्तरंग सेवातर्फ करिव ६०० जना विरामीलाई वर्षेनी सेवा पुर्‍याउँदै आइरहेको छ ।

यस अस्पतालले प्रदान गर्दै आइरहेको सेवाहरूमा औषधीहरूको प्रयोग, विजुलीको माध्यमवाट दिइने उपचार, साइकोथेरापी, काउन्सेलिङ, विहेभियरथेरापी आदि पर्दछन् ।

नेपालमा मानसिक रोगतर्फ सेवा प्रदान गर्न मानसिक रोग विशेषज्ञको संख्या हालसम्म नेपालमा करिव २० मात्र छ । केही चिकित्सकहरू देश वाहिर पढ्न गएका र मानसिक रोग विशेषज्ञ भएपछि विदेशमा नै कार्यरत पनि छन् । त्यस्तै साइक्याट्रिक नर्स तर्फ, क्लिनिकल साईकोलोजिष्ट तर्फ, अकुपेशनल थेरापिष्ट आदि तर्फ पनि जनशक्तिको ठूलो अभाव भएको कारणले मानसिक सेवा तर्फ जती सेवा पुर्‍याउनु पर्ने हो त्यती पुर्‍याउन सकिएको छैन ।

श्री ५ को सरकारले मानसिक सेवालाई विस्तारै साधारण स्वास्थ्य सेवासंग एकिकरण गर्दै लैजाने नीति लिएको छ । केन्द्रमा मानसिक अस्पताल एउटा मात्र हुनेछ र यस अस्पतालले मोटा मोटी तीन प्रकारको कार्य गर्नेछ । पहिलोमा यसले मानसिक रोग तर्फ विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्नेछ । यस अस्पतालमा आएका विरामीहरू र अन्यत्रवाट रेफर गरी पठाएका विरामीहरूलाई यसले विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्नेछ ।

५ वटै विकास क्षेत्रका क्षेत्रीय अस्पतालहरूमा र १४ वटै अञ्चल ७५ वटै जिल्ला अस्पतालहरूमा मानसिक स्वास्थ्यको सेवा प्रदान गरिने छ ।

हाल नेपालमा मानसिक रोग भनेको वैलाह र पागलहरू जस्ता नभई विभिन्न सोचन अशक्ति विभिन्न मानसिक पिडा भएका लगभग ५ लाखको संख्यामा देखा परेका, मानसिक विशेषज्ञ डा. निराकार मान श्रेष्ठका भनाई छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था
(NEPAL ANTI-TB ASSOCIATION)

परिचय तथा गतिविधि :

संस्थाको संरक्षक : श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर बिक्रम शाहदेव
स्थापना : वि.सं. २०१०

सन् १८८२ मार्च २४ तारिखमा वैज्ञानिक डा. रवर्ट ककले क्षयरोगको कारण पत्ता लगाएको वारे घोषणा गर्नु भयो । उहाँको खोजले हजारौं वैज्ञानिक, स्वास्थ्य कार्यकर्ता, स्वयंसेवक र संगठनहरूलाई क्षयरोगीको निदान र उपचार गर्ने सामाग्रीहरूको प्रयोग र विकास गर्न प्रोत्साहित गऱ्यो । यसले गर्दा लाखौंको जीवनलाई बचाएको छ तर यो भयावह रोगवाट अझै लाखौं मानिसहरू प्रभावित भएका छन् र मानव इतिहासको कुनै अरू वर्षहरूमा भन्दा सन् १९९९ मा क्षयरोगवाट अरू धेरै मानिसहरू मर्नेछन् । क्षयरोगको कारण के रहेछ भन्ने कुरा पत्ता लागेको १७७ वर्ष र कसरी यसवाट सञ्चो हुने भन्नेवारे थाहा पाएको ५७ वर्ष भै सक्दा पनि यस विरूद्धको हाम्रो लडाई जारी नै छ । हामीसंग भएको क्षयरोग नियन्त्रण गर्ने प्रभावकारी रणनीति DOTS (डट्स) नै हो । हामीसंग हतियार छन् - हामी सवैलाई प्रतिवद्धताको खाँचो छ ।

"क्षयरोग विरूद्धको लडाईमा हामी एक होऔं" यस संस्थाले विभिन्न जिल्लाहरूमा आफ्नो शाखा कार्यालयहरू खोली क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम संचालन गरिरहेको छ । यस संस्थाको हाल २१ वटा जिल्ला शाखाहरू छन् ।

उपचारात्मक सेवा :-

(क) कालिमाटी चेष्ट अस्पताल :-

यस संस्था अन्तर्गत २०२७ सालमा कालिमाटी चेष्ट अस्पताल स्थापना गरि क्षयरोगका बिरामीहरूलाई भर्ना गरि निःशुल्क शैया र निःशुल्क चिकित्सा सेवा प्रदान गरिआएको छ । यस अस्पतालमा जम्मा ३४ शैयाहरू छन् । त्यसमध्ये सःशुल्क शैया (Cabin) ८ वटा पनि समावेश छन् । र उक्त अस्पतालमा महिला र पुरूष गरि २ वटा वार्डहरू संचालन भईरहेका छन् । यस अस्पतालमा हाल ३ जना चिकित्सकहरू, स्टाफ नर्स १ जना, अ.न.मी. ३ र अन्य आवश्यक १२ जना कर्मचारीहरू कार्यरंत छन् । यस अस्पतालमा विभिन्न स्वास्थ्य चौकी, अस्पताल तथा संस्थाको क्लिनिकबाट क्षयरोगी भएको पत्ता लागेका र अस्पतालमा नै भर्ना गरि उपचार गराउनु पर्ने विरामीहरूलाई भर्ना गरि उपचार गरिन्छ र उपचार प्रगति भएमा नजिकको डट्स लागु भएका स्वास्थ्य केन्द्रहरूमा पठाईने गरिन्छ । नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था र जर्मनको क्यूराटोरियम ट्युवरकुलोस इन डर वेल्ट विच सम्झौता भै समाज कल्याण परिषदको नीति नियम अनुसार संचालन भैरहेको छ । यसको परियोजना स्थल ने.क्ष.नि. संस्थाको यो परियोजना सन् १९८७ नोभेम्वरवाट शुरू भएको र जुलाई १६, १९९२ देखि जुलाई १९९७ सम्म नविकरण भै संचालन भैरहेको छ । यो परियोजनावाट क्षयरोगी विरामीहरू निको हुने प्रतिशत अत्यन्त बढि भएको र उच्चस्तरको प्रयोगशाखा समेत भएकोले अर्को ५ वर्षको लागि परियोजना अवधि थप भएको छ । स्मरण रहोस् नेपालमा DOTS National Policy लागु हुनभन्दा पूर्व नै यो परियोजना DOTS प्रविधि अनसार कार्य गर्दै थियो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

HEALTH PROMOTION CENTRE, THECHO

नेपाल क्षयरोग निवारण संस्था र क्यूस्यू डेण्टल कलेज जापान बिच सन् १९८८ देखि सम्वन्ध स्थापना भै सन् १९८९ देखि प्रत्येक बर्ष थेचो हेल्थ पोष्टलाई केन्द्र बनाई दन्तशिविर संचालन भैरहेको छ । उक्त शिविरमा लाग्ने सम्पूर्ण प्राविधिक सामग्रीहरू र चिकित्सक टोली उक्त कलेजबाटै भै रहेकोमा टोली प्रमुखको सक्रियतामा NATA ले Setagaya Lion Club संग सम्वन्ध बढाई सन् १९९३ मा उक्त क्लबको आर्थिक सहयोगमा Health Promotion Centre को भवन निर्माण भएको थियो । नेपालको जेठो क्षयरोग संस्था र राष्ट्रिय क्षयरोग निवारण केन्द्र सम्मिलित वर्ष भरिमा यसप्रकारका डाटा पाईएको छ ।

Patients on treatment 2054/55

New Sputum P+ve	New Sputum P-ve	New Extra Pulmonary	Retreatment +ve
11306	8499	2951	2045

देशको ९८% ले काँचोपानी खाने जनसंख्याको आधारमा स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने हो भने जनसंख्याको ४०% मा यो रोगको लक्षण देखापर्न सक्ने राष्ट्रिय क्षयरोगका विशेषज्ञहरूको भनाई पाईन्छ । स्वास्थ्य शिक्षामा आधारित क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम लागु भएका जिल्लाहरू : (१) पर्सा (२) काभ्रे (३) ललितपुर (४) भक्तपुर (५) रूपन्देही (६) धनुषा (७) चितवन (८) तनहुँ (९) कास्की (१०) स्याङजा ।

विद्यालयमा आधारित स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम :

क्षयरोगीलाई औषधि गर्नुभन्दा रोग लाग्न नदिने रणनीति अनुसार समाजका अत्यन्त सजग वर्गहरू शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूलाई क्षयरोगको भयावह बारे जानकारी गराउने र प्रचार प्रसारमा समावेश गर्ने उद्देश्यले विद्यालयमा आधारित स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमहरू संचालन गरिरहेको छ । यो कार्यक्रम संस्थाको विभिन्न जिल्ला शाखाहरू अन्तर्गत मा.वि. तथा उच्च मा.बि.हरूमा संचालन गरिएका छन् । यो कार्यक्रम हाल संस्थाको ८ वटा जिल्ला शाखाहरूमा संचालन भईरहेका छन् ।

विद्यालयमा आधारित स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन भएका जिल्लाहरू :

(१) सुनसरी (२) सप्तरी (३) भक्तपुर (४) ललितपुर (५) काभ्रे (६) पाल्पा (७) बाँके (८) काठमाण्डौ ।

महिला साक्षरता तथा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम :

नेपालमा सबभन्दा बढि महिलाहरूको मृत्यु क्षयरोगबाट हुने भएको र समाजमा निरक्षर व्यक्तिहरूलाई स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्न र क्षयरोग बारे जानकारी गराउन ज्यादै अप्ठ्यारो हुने भएको सर्वविदितै छ । यस्तो परिस्थितिमा क्षयरोग बारे जानकारी तथा रोग नियन्त्रणको लागि सबभन्दा उपयुक्त समूह भनेको महिलाहरू नै हुने भएकोले समाजमा रहेका सक्रिय महिलाहरूलाई साक्षरता कक्षाद्वारा लेखपढ गर्न सिकाउने र उक्त समूह मार्फत क्षयरोग बारे जनचेतना तथा प्रचार प्रसार गर्न महिला साक्षरता तथा स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमहरू संचालन गरिरहेको छ । यो कार्यक्रम अत्यन्त उपयुक्त भएता पनि आर्थिक कारणले गर्दा संस्था स्वयमले आर्थिक भार व्यहोर्न असमर्थ भएकोले श्री ५ को सरकार अनौपचारिक शिक्षा परिषद, जिल्ला शिक्षा शाखा तथा अन्य गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसंग समन्वय राखी संस्थाको जिल्ला शाखाले माग गरे अनुरूप साक्षरता कक्षा कोटाहरू संचालन गरिरहेको छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

काठमाण्डौ महानगरपालिका

शहरी क्षेत्र पूर्वाधार सुधार आयोजनाको

प्रेस विज्ञप्ति

काठमाण्डौ महानगरपालिका अन्तर्गत संचालित शहरी क्षेत्र पूर्वाधार सुधार आयोजनाद्धारा कान्तिपथ सडक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत सो सडकका विभिन्न ठाउँमा निर्माण थप तीनवटा आकाशे पुलहरूको काठमाण्डौ महानगरपालिकाका प्रमुख श्री केशव स्थापितज्यूको समुपस्थितिमा सम्वन्धित वडा अध्यक्षज्यूहरूबाट आज २०५६ असोज ८ गते शनिवार एक समारोह बीच उद्‌घाटन सम्पन्न भयो । आज उद्‌घाटन भएको आकाशे पुलहरूमा नागस्थान निरको पूलको का.म.पा. ११ नं. वडा अध्यक्ष श्री राजेश श्रेष्ठज्यूले, गोश्वरा हुलाक अगाडीको आकाशे पुलको २२ नं. वडा अध्यक्ष श्री हरिकृष्ण डंगोलज्यूले र जमल चौवाटोको आकाशे पुलको ३० नं. वडा अध्यक्ष श्री चिनियामान वज्राचार्यज्यू, ३१ नं. वडा अध्यक्ष श्री गणेश बहादुर खड्‌गीज्यू तथा १ नं. वडा अध्यक्ष श्री योगेन्द्र कुमार श्रेष्ठज्यूले संयुक्त रूपमा उद्‌घाटन गर्नुभयो । यस अघि शानेवानि भवन तथा बीर अस्पताल अगाडीका २ वटा आकाशे पुलहरूको २०५६ बैशाख २४ गते काठमाण्डौ महानगरपालिकाका प्रमुख श्रीमान् केशव स्थापितज्यूले र भोटाहिटी अगाडिको आकाशे पुलको २०५६ जेष्ठ ३० गते ३० नं. वडा अध्यक्ष श्री चिनियामान वज्राचार्यज्यूले उद्‌घाटन गर्नु भएको थियो ।

राजधानी शहरको यस अति व्यस्त सडकमा बनाइएका यी आकाशे पुलहरूले दैनिक ६ लाख भन्दा वढी पैदल यात्रुहरू सुगम तथा सुरक्षित साथ बाटो काट्न सघाउ पुऱ्याउने छ र सवारी साधनहअरूको आवागमनलाई निवधि, सुचारू एव. दुर्घट्ना रहित बनाउन गहकिलो टेवा पुग्ने छ ।

आकाशेपुल निर्माण सम्वन्धमा महानगरवासीहरूलाई यथार्थ जानकारी रहोस्, महानगरपालिका कृयाकलापहरू वढी-से-वढी पारदर्शी बनोस् भन्ने उद्देश्यले ६ वटै आकाशे पुलहरूको छोटकरी प्राविधिक विवरण तथा लागत तालिकावद्ध गरी दिइएको छ ।

आकाशे पुल **(Overhead Bridge)**

क्र.सं.	विवरण	शुरू मिति	सम्पन्न मिति	लम्बाई	उचाई	चौडाई	कूल लागत
१.	शानिवानि अगाडि अवस्थित आकाशेपुल	२०५५।६।२६	२०५६।१।१५	१५.८६ मि.	४.९१ मि.	३ मि.	रू. २०,२१,७८५।-
२.	वीर अस्पताल अगाडि अवस्थित आकाशेपुल	२०५५।७।१०	२०५६।१।३	१४.८९मि.	४.९१ मि.	३ मि.	२०,२६,१३५।-
३.	भोटाहिटी अगाडि अवस्थित आकाशेपुल	२०५५।१०।११	२०५६।२।११	१५.९०मि.	४.८२ मि.	३ मि.	१७,५६,८७९।-
४.	जमल चौवाटोमा अवस्थित आकाशेपुल	२०५६।१।१२	२०५६।५।३०	१०.४ मि ११.७ मि तथा ९.१५	५.०० मि. ५.०० मि. ५.०० मि.	३ मि.	३९,७७,५३०।-
५.	गोश्वरा हुलाक अगाडि अवस्थित आकाशेपुल	२०५६।१।१२	२०५६।५।३०	१७.४५मि	५.०० मि.	३ मि.	२०,८५,२४६।-
६.	नागस्थान निर अवस्थित आकाशेपुल	२०५६।१।१२	२०५६।५।३०	१७.१७ मि.	५.०० मि.	३ मि.	२०,८५,२४६।- (दुइवटा आकाशेपुलको संयुक्त)

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

काठमाण्डौ महानगरभित्र
शहरी पूर्वाधार सुधार कार्यक्रम

भूमिका

वर्तमान विश्वको कुनै पनि शहर मानव सभ्यताको निरन्तर विकासको उपज हो । समयको परिवर्तन संगसंगै मानव सभ्यता परिवर्तित र विकसित हुँदै जाने भएकोले एउटा जीवन्त शहरको पूर्वाधारमा पनि सोही अनुरूप विकास र सुधार गरिरहनु पर्ने हुन्छ । काठमाण्डौ महानगरपालिका अन्तर्गतको काठमाण्डौ शहरी विकास परियोजना, शहरी क्षेत्र पूर्वाधार सुधार आयोजनाले गरिरहेको छ । यसबाट करीव ४ लाख १३ हजार व्यक्तिलाई प्रत्यक्ष फ़ाइदा पुग्ने अनुमान गरिएको छ ।

यस आयोजना मुख्यत: एशियाली विकास बैंकको ऋण सहयोग र काठमाण्डौ महानगरपालिकाको आफ्नै श्रोत तथा केही मात्रामा जनसहभागिताको आधारमा संचालन भैरहेको छ । यस आयोजनाको कूल लागत रू. ४४ करोड ६० लाख ८९ हजार रहेको छ जसमध्ये काठमाण्डौ महानगरपालिकाको आन्तरिक स्रोतवाट रू. ७ करोड जनसहभागिताबाट रू. ३ करोड ५० लाख र एशियाली विकास बैंकको ऋण सहयोगवाट रू. ३४ करोड १० लाख ८९ हजार व्यहोरिने छ ।

यस आयोजना सन् १९९४ फेब्रुअरी २४ तारिखका दिंन शुरू भएको हो र यसै वर्ष अर्थात सन् १९९९ अकटोवर ३१ तारिखका दिन समाप्त हुँदैछ । यहाँ यस आयोजनाले गत आर्थिक वर्ष २०५५/५६ सम्म आफ्ना कार्यक्रमहरू वमोजिम भए गरेका कामहरूको संक्षिप्त विवरण दिईएको छ । शहरी क्षेत्र पूर्वाधार सुधार आयोजना एउटा वहुआयामिक आयोजना हो । यसले एकै पटक निम्नलिखित ४ मुख्य भौतिक सुधार कार्यक्रम र एउटा जनशिक्षा अभियान कार्यक्रम संचालन गर्दै आइरहेको छ ।

खिचापोखरी सडकको दायाँ वायाँ र क्षेत्रपाटी टेंगाल सडकको केहि भागमा फुटपाथ बनाउने काम समेत भएको छ ।

Package IV A

यस प्याकेज अन्तर्गत न्यूरोड गेटदेखि जमल चोक सम्मको ४१५७.५० वर्ग मिटर सडक चौडा गर्ने, ४५९२ वर्ग मिटर फुटपाथ सुधार तथा निर्माण गर्ने, फुटपाथमा फलामे बार लगाउने, शहीदमञ्च र सैनिकमञ्च बीचमा पैदलमार्ग बनाउने, महाँकालस्थान वरपर ११३५ वर्ग मिटर ढुंगा छाप्ने ।

Package IV B

यस प्याकेज अन्तर्गत भद्रकाली मन्दिर अगाडीदेखि गोश्वारा हुलाक चोकसम्म र सो चोकदेखि त्रिपुरेश्वर चोकसम्म करीव १८२० वर्ग मिटर चौडा गर्ने, त्यतिकै लम्वाईको फुटपाथ निर्माण सुधार गर्ने ।

ऐतिहासिक क्षेत्र सुधार कार्यक्रम

पूर्व कान्तिपथ, पश्चिम विष्णुमति नदी, उत्तर लेखनाथ मार्ग र दक्षिण त्रिपुरेश्वर टेकुरोड भित्रको करीब २४२ हेक्टर क्षेत्रलाई काठमाण्डौ महानगरको मुख्य ऐतिहासिक क्षेत्र (City Core Area) मानिएको छ । पुरानो ऐतिहासिक क्षेत्र भएकोले यस क्षेत्रको जनघनत्व अत्यन्त बाक्लो छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

सडक तथा प्रवेशमार्ग सुधार कार्य

Package -I

संरक्षित हनुमान ढोका दरवार क्षेत्रभित्र पर्ने करीब ७०८५ वर्गमिटर क्षेत्रफलमा सतह र आकार नमिलेका पुराना ढुंगाहरू हटाई सो ठाउँमा १२ X १२ X ३ इन्च साइजको एकनास सतह मिलेको ढुंगा छाप्ने र सतह नाली निर्माण तथा सुधार गर्ने कार्य सम्पन्न भैसकेको छ । यस ऐतिहासिक क्षेत्रलाई अझ सुशोभित गर्न यसको मुख्य प्रवेशद्वारको रूपमा रहेको गंगापथमा वसन्तपुर दरवार निर सिंहको एक जोडी कलात्मक मूर्ति स्थापना गर्ने कार्य पनि सम्पन्न भैसकेको छ ।

Package -II A

यस प्याकेज अन्तर्गत ज्याँठा ठँहिटी क्षेत्रपाटी सडक र लेखनाथमार्ग बीचको ठमेल पकनाजोल क्षेत्र भित्रका २०२५० वर्ग मिटर सडकहरूको सतह सुधार र सतह नालीको निर्माण कार्य पूरा भएको छ । यसै प्याकेज अन्तर्गत कंकेश्वरीबाट यटखा र कंकेश्वरीबाट प्याफल सम्मको करीव ३०० मिटर सडक कालोपत्र गर्ने कार्य पनि सम्पन्न भएको छ ।

Package -III A

यस प्याकेज अन्तर्गत असन चोकमा ढुंगा छाप्ने कार्य लगायत असनदेखि इन्द्रचोकसम्म, इन्द्रचोकदेखि भेडासिङ वांगेमुढा नघलटोल हुँदै ठमेल चोकसम्म, क्षेत्रपाटी चोकदेखि टेंगल नरदेवी यटखा हुँदै प्याफलसम्म र काष्ठमण्डप सिंहसत्तलदेखि भीमसेन स्थान परोपकार मा.वि. हुँदै विष्णुमति पुलसम्मको गरी १७४१२.५० वर्ग मिटर सडक सतह सुधार तथा सतह ढल निर्माण पूरा भएको छ ।

ट्राफिक व्यवस्थापन तथा सडक वत्ती सुधार कार्य

काठमाण्डौ महानगरको पुरानो शहरी क्षेत्रभित्र पर्ने १७ वटा वडाका मुख्य मुख्य सडक तथा नाकाहरूमा पैदल यात्रु तथा सवारी साधनहरूको अस्तव्यस्त तथा अनियन्त्रित आवागमनलाई व्यवस्थित गर्न ट्राफिक व्यवस्थापनको विविध कार्यहरू भएका छन् । त्यसै गरी महानगरको पुरानो शहरी क्षेत्र भित्र पर्ने ती १७ वटै वडाका साँघुरा सडक-गल्ली तथा वहाल-चोकहरूमा समेत सडक वत्तीको व्यवस्था गरी उक्त क्षेत्रलाई रातमा पनि झलपल पार्ने काम भएको छ ।

सडक बत्ती सुधार कार्य :

यस प्याकेज अन्तर्गत ३६ वटा सडक वत्तीका नयाँ पोल गाड्ने, ३५२ वटा नयाँ सडक बत्तीहरू जडान गर्ने, ४६२ वटा पुराना सडक वत्तीहरूको मर्मत तथा सफाई गर्ने र ३४५ वटा पुराना सडक वत्तीहरूको लागि आवश्यक सामान फेर्ने वा थप गर्ने र उल्लेखित १७ वटै वडामा १/१ वटा विजुलीको मिटर जडान गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । यस कार्यको लागि २०,०३७ मिटर क्याबुल लागेको छ ।

रोड मार्किङ तथा ट्राफिक संकेत राख्ने कार्य

यस प्याकेज अन्तर्गत २७९४ वर्ग मिटर रोड मार्किङ गर्ने लक्ष राखिएकोमा सो कार्य त्यति प्रभावकारी नदेखिएको हुँदा ७८७ वर्ग मिटर मात्र सडक केन्द्र रेखा र जेब्रा क्रस मार्किङ गरी बाँकी लक्ष्य त्याग गरिएको छ । यसै प्याकेज अन्तर्गत Warning Sinns, Regulatary Signs, Information Signs तथा Place Name Signs गरी पोल सहित जम्मा ४०३ वटा ट्राफिक संकेत पाटीहरू राख्ने कार्य भएको छ । साथै यस्ता कार्यहरू नगरक्षेत्रका विभिन्न ठाउँहरूमा कार्यक्रमको कुनै पुरा भैसकेका छन त कुनै सुचारू रूपले कार्यहरू चालु भैराखेका छन् । यो एउटा छोटो जानकारी मात्र हो, यस्ता कार्यक्रमको थुप्रै लक्ष्यहरू छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-BY-NC Public Domain Digitized by eGangotri. Funding: MDF

एच.आई.भी. /एड्स्

ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

ईस्वी सन् १९७० को उत्तरार्धतिर नै अफ्रिकाका केही देशहरूमा एच.आई.भी. /एड्स भित्रभित्रै फैलिई सकेको अनुमान प्राप्त प्रमाणहरूले देखाउँछन् । तापनि १९८१ मा संयुक्त राज्य अमेरिकामा यो रोग समलिङ्गी पुरूषहरूमा पहिलो पटक देखियो । त्यसपछि यो कुन व्यक्तिमा छ, छैन पत्ता लगाउन रगत परीक्षणका माध्यमबाट गर्ने प्रविधिको विकास १९८३ मा तयार भयो ।

एच.आई.भी. एक अति सूक्ष्म जीवाणु हो र यसले मानिसको रोगसंग लड्न प्रतिरक्षा प्रणालीलाई विस्तारे नाश पार्दै लान्छ । यो रोग निको पार्ने कुनै औषधी उपचार छैन । यो रोग लागेको ६ देखि १० वर्ष पछि विस्तारै यस्ता व्यक्तिहरूलाई विभिन्न प्रकारको रोगले आक्रमण गर्नृ र अन्त्यमा उपचारको प्रभावहिन अवस्थामा उसको मृत्यु हुन्छ । नेपालमा यो रोग सर्वप्रथम १९८८ मा चार जना व्यक्तिहरूमा देखापऱ्यो । त्यस समयमा यो रोग विश्वका अन्य धेरै देशहरूमा फैलिई सकेको थियो । यसै तथ्यलाई दृष्टिगत गरेर श्री ५ को सरकारले विश्व स्वास्थ्य संगठनको सहयोगमा ईस्वी सन् १९८८ मा "एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण आयोजना" नामक कार्यालयको स्थापना गऱ्यो । यही कार्यालयलाई २०५१ सालमा श्री ५ को सरकार "राष्ट्रिय एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण केन्द्र" मा परिणत गऱ्यो र त्यही नामले अहिले पनि कार्यरत छ ।

वर्तमान स्थिति

हालसम्ममा हाम्रो देशमा शरीरमा एच.आई.भी. जीवाणु भएको करिब १,२०० व्यक्ति पत्ता लागेका छन् । त्यसमध्ये १२ जनाको मृत्यु भैसकेको र १३५ जनालाई पूर्णरूपमा एड्स भै सकेको देखिएको छ । यो स्वईच्छाले रगत परीक्षण गराउनेहरूको तथ्यांक मात्र हो । यथार्थमा यो संख्या धेरै वढी हुन सक्दछ । विश्व स्वास्थ्य संघले ईस्वी सन् २००० सम्ममा नेपालमा एड्स रोगीहरूको संख्या १,000,000 (एकलाख) पुग्ने अनुमान गरेको थियो, तर त्यति पुग्ने सम्भावना अहिलेलाई देखिएको छैन, यसो भनेर हामीले निज मार्न मिल्दैन । यो रोग सबैभन्दा बढी एसियाली मुलुकमा फैलिरहेको छ । अहिले विश्वमा ३ करोड २२ लाख व्यक्ति यो रोगबाट संक्रमित भैसकेका छन् । यो रोगबाट बढी पीडित हुने १५ देखि २४ वर्षको युवा पिढी हो । हाल विश्वमा प्रतिदिन १६,००० भन्दा बढी व्यक्ति यस रोगवाट थप संक्रमित हुँदैछन् । वर्तमान अवस्थामा प्रत्येक ५.४ सेकेण्डमा १ जना व्यक्ति यो रोगवाट थप प्रभावित हुँदैछन् । १६,००० प्रतिदिन थप संक्रमित हुनेहरूमा १० देखि २४ वर्षका युवा पिढीको संख्या ७,००० छ ।

दक्षिणपूर्व एसियामा सवभन्दा वढी प्रभाव परिरहेको छ, जहाँ हाम्रो बसोबास छ । यो रोगले सवभन्दा बढी संक्रमण भारतमा परिरहेको छ । जहाँ सवभन्दा बढी व्यक्तिहरू पीडित छन् । भारतसंग हाम्रो सामाजिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक र आर्थिक सम्वन्ध घनिष्ट छ । अतः हाम्रो देशमा अत्यन्त प्रभावकारी कार्यक्रम हुनसक्यो भने पनि उताको प्रभाव हामीलाई परीनै रहनेछ । त्यसका निमित्त पनि हामीले कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE-IKS

Nepal Family Planning

In 1995 a few medical professionals and social workers established the Family Planning Association of Nepal (FPAN) with the assistance of the Pathfinders. This is a Non-governmental Voluntary Organization, which aims to help individual couples plan their families so that they can lead a healthy, happy and prosperous life. Its establishment and subsequent advocacy programs had an important impact on Nepal's Population Policy and program. As a result, in 1995. His Majesty Government of Nepal (HMG/N) adopted family planning and population in its official policy by incorporating a separate chapter on "Population and Manpower" in its Third Five Year Plan (1965-1970), and created a Family Planning Project under the Ministry of Health. FPAN, on acquiring Joint Membership of the International Planet Parenthood Federation (IPPF) in 1960 and full-fledge Membership in 1969, expanded its activities to include service delivery and information, education and communication.

नेपाल परिवार नियोजन संघ

विश्व परिवार नियोजन सानो सुखी परिवार सिमिति परिवारको स्थापना निकै वर्ष भईसक्दा पनि नेपालमा भने यस ने.प.नि. संघको स्थापना २०१६ सालदेखि भएतापनि ने.प.नि. संघ जनता समक्ष यो कार्यक्रम संचालन गर्न निकै असुविधा भयो । नेपाल जस्तो अविकसित देश नेपालको धर्म, संस्कृति, परमपरा आफ्नो सिद्धान्त भएको कारण कैयौं जनता समुहहरू त यो व्यवस्था भनेको हाम्रो हिन्दु धर्म खिलाप हो । यस्तो नसा काट्ने अप्रेशन गर्नेहरूले कुनै माता पिता वर्षको एक पटक हुने श्राद्ध तरपन गरेपनि त्यो पित्री अगती पर्दछ भन्ने पनि भावना थियो र त्यति बेला त्यति प्रयोगमा ल्याउने कुनै औषधी र साधनहरू पनि कमै मात्रामा भएको कारण धेरै जस्तो पुरूष र महिलाहरूलाई भ्याइसेकटोमि नसा काट्ने र महिलाहरूलाई ल्याव्रेसखोपी गर्ने भनेको साधारण जनसामुहरूलाई ठुलो समस्या थियो । यस ने.प.नि. संघले ज्यादै मात्रामा प्रचार-प्रसार गरिएको खण्डमा पनि अप्रेशन गर्ने भनेपछि जनसामुहरू अगाडि नै नसर्ने झन गाउँ घरहरूमा त ने.प.नि. संघको मोटर समेत आउनै नहुने मोटर देख्दासाथ भागाभाग गरी कोहि-कोहि मान्छेहरू त ४-५ दिनसम्म पनि आफन्तकहाँ गएर बसोवास पनि गर्ने गरेका थिए । तराई क्षेत्रका गाउँ घरहरूमा त एउटा सानो पोखरीमा सुंगुरका पाठा र मान्छेका भुडाहरू एउटै ठाउँमा लडीवुडी खेलेको भनाई छ । त्यस्ता समस्याहरू देखि ने.प.नि. संघले निकै कष्टका साथ ति मान्छेका वच्चाहरूलाई खटीराहरूमा औषधी उपचार गर्दा त्यहाँका वासिन्दाहरूलाई ने.प.नि. संघको कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गरी धेरै सन्तान हुनाले घर परिवार र देश समेतलाई वोझ पर्न जाने भएको हुदा झण्डै २०४० सालदेखि महिलाहरूलाई तिन महिने सुई र पुरूषहरूको लागि विभिन्न साधन र विभिन्न प्रकारको चक्की साधन औषधी प्रयोगमा आएपछि झण्डै २०४२/०४३ सालदेखि देशको स्थिति अनुसार बढ्दो जनसंख्या र बढ्दो मूल्य बृद्धिको आधारमा यस ने.प.नि. संघको कार्यालयमा गई एका-एक नसा काट्ने भनेको एक माइनर कुरो हुनगयो र पटक- पटक अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रहरमा समेत नेपालले पनि सम्मेलनको बैठकमा भाग लिदै मिश्र इजिप्ट मुशिलम जस्तो समुदायहरूमा पनि यसको वैठक वस्यो । विश्व जनसंख्याको आधार र विश्व भु-भाग उपज त्यतिनै मात्राको आधारमा यस ने.प.नि. संघको कार्यक्रमलाई नेपाली जनता समुहहरूले निकै चाँसो दिएको र हाल अधिराज्यभर महिला पुरूष गरी नसा काट्ने अप्रेशन गर्नेहरूको संख्या झण्डै ५ लाँखको अनुमान भनाइ पाइएको छ र यसको प्रचार-प्रसार पनि त्यति मात्रामा भइसक्यो कि छोरा छोरी बुहारी नातिनी त परै जाओस श्रीमान र श्रीमती समेत पनि वसेर रेडियो र टेलिभिजन हेर्न र सुन्न नहुने अवस्था भइसक्यो ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MoE

नेपालको निमन्त्रणामा आउनु भएका मित्र राष्ट्रहरूका महारानी, नरेश, राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री एवं राष्ट्रअध्यक्ष,विभिन्न महामहिमहरूको नामावली

LIST OF VISIT FROM DIFFERENT COUNTRIES TO THE KINGDOM OF NEPAL

S.N	COUNTRY	POST	PERSON	FROM
1.	Great Britain	Her Majesty Queen	Elizabeth II	1961
2.	Afganistan	King	Mohamot Jahir Shah	2025
3.	India	President	Dr. Rajendr Prasad	2012
4.	Soviat Rus	President	Bhorosilov	2016
5.	Pakistan	Field Marsal (Prdt)	Ayubkhaa	2020
6.	India	President	Dr. Sarbapalli Radha Krishnan	2020
7.	Israel	President	Salmon Shadier	2020
8.	West German	President	Henrik Lupke	2023
9.	Sri Lanka	President	Biliam Gopalya	2031
10.	Bangladesh	President	Phajal Ilahi	2031
11.	India	President	Bhivi Giri	2031
12.	India	Prime Minister	Jawahar Lal Neheru	2008
13.	China	Prime Minister	Chauyan Lai	2016
14.	India	Prime Minister	Jawahar Lal Neheru	2013
15.	Burma	Prime Minister	Yunu	2018
16.	Mangolia	Prime Minister	Petarstav Lolik	2022
17.	Malesiya	Prime Minister	Tunku Abdul Rahaman	2025
18.	Yugoslavia	Prime Minister	Jamal Biyadich	2029
19.	India	Prime Minister	Muraji Desai	2034
20.	India	Prime Minister	Lal Bahadur Sastri	2022
21.	Pakistan	President	Field Marshal Mohammed	1963
22.	India	Prime Minister	Mrs. Indira Gandhi	1966
23.	Burma	Chairman of the Revolutionary Council	Gen. Ne Win Madame Ne Win	1966
24.	Israel	President	HE Zalman Shazar	1966
25.	Germany	President	Dr. HE Heinrich Luebke & Frau Luebke	1967
26.	United Nations	Secretary General	HE U Thant	1967
27.	India	President	Dr. Zakir Husain	1968
28.	Denmark	HRH Princess & HRH Prince	Princess Margrethe Heiress & prince Henrik	1969
29.	Afganistan	HM King	His Majesty Mohammad	1969

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri

			Zahir Shah	
30.	Pakistan	President	HE G Agha Muhammad Yahya Khan	1970
31.	Burma	Chairman of the Revolutionary Council	Madame NE WIN	1971
32.	India	Minister of External A	HE Atal Hehari Vajpayee	1977
33.	Japan	Minister for Foreign A	HE Lichiro Hatoyama	1977
34.	Netherland	HRH Prince	HRH Prince Bernhard	1977
35.	India	Prime Minister	HE Shri Morarji Desai	1977
36.	Yugoslavia	Vice-President	HE Stevan Doronjski & Madame Stevan Dorojski	1978
37.	China	Vice-Primer	HE Teng Hsiao-Ping	1978
38.	Mongolia	Minister for Foreign A	HE Mangalyn Dugersuren	1978
39.	DPR Korea	Vice-President	HE Kang Ryang UK	1978
40.	DPR Korea	Vice- Primer & Foreign Minister	HE HO DOM	1978
41.	Sri Lanka	President	HE J R Jayewardene & Madame J R Yayewardene	1978
42.	Netherlands	Royal Highness Prince	HRH Prince Bernhard	1986
43.	Australia	Minister for Foreign A	Hon William George Hayden	1985
44.	Thailand	Prime Minister	HE Gen. Prem Tinisulanonda	1983
45.	Pakistan	President	HE Gen. Mohammad ZIA-UL-HAQ	1983
46.	Luxembourg	Royal Highnesses	Their R Highnesses The Grand Duke & Grand Duchess	1983
47.	Thailand	Royal Highness Prince	HRH Prince Vajiralongkorn & HRH Princess Soamsawali	1979
48.	Bangladesh	President	LT. Gen. Hussain Muhammad Ershad, NDC, PSC & Begum Ershad	1982
49.	Yugoslavia	Member of the Presidency	HE Radovan Vlajkovic	1982
50.	Wales (UK)	HRH Prince of Wales		1980
51.	Vietnam	Deputy PM & Foreign Minister	HE Nguyen Duy Thrin	1978
52.	Thailand	HRH Prince	HRH Prince Vajiralongkorn & Her RH Princess Soamsawali	1979

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDI

53.	China	Minister for Foreign A	HE Huang Hua & Madame HE Liiang	1979
54.	DPR Korea	Vice-Premier	HE Kim Gyong Ryon	1980
55.	Singapore	Prime Minister	HE Lee Kuan Yew & Madame Lee Kuan Yew	1980
56.	Iraq	Minister for Foreign A	HE Dr. Saadoun Hammadi	1980
57.	United Nations	Secretary General	HE Dr. Kurt Waldheim	1981
58.	Bangladesh	President	HRH Ziaur Rahman & Madame Ziaur Rahman	1981
59.	Saudi Arabia	HRH Prince Minister for Foreign Affairs	HRH Prince Saud Al-Faisal Bin Abdulaziz	1981
60.	China	Premier of the State Council	HE Zhao Ziyang	1981
61.	Indonesia	Minister for Foreign A	Prof Dr. Mochtar Kusumaatmadja	1981
62.	United Kingdom	Her Royal H Princess	HRH Princess Anne	1981
63.	India	Minister for External A	HE PV Narasimha Rao	1981
64.	DPR Korea	Prime Minister of the Administration Council	HE LI JONG OK	1981
65.	India	President	HE Neelam sanjiva Reddy & Madame N Sanjiva Reddy	1981
66.	USSR	First Deputy Chairman	HE V V Kuznetsov	1981
67.	Netherland	HRH Prince	HRH Prince Bernhard	1986
68.	Republic of Korea	Minister for Foreign A	HE Won-Kyung Lee	1985
69.	Australia	Minister for Foreign A	Hon ble William George Hayden	1985
70.	Japan	Her Imperial H Princess	HIH Princess setuko Chichibu	1985
71.	Burma	Minister for Foreign A	HE U Chit Hlaing	1984
72.	Thailand	Prime Minister	Gen. Prem Tinsulanonda	1983
73.	Pakistan	President	Gen Mohammad Zia-UI-Haq & Begum Zia-UI-Haq	1983
74.	Luxembourg	Their Royal Highnesses	Their R Highnesses The Grand Duke and Duchess	1983
75.	France	President	HE Francois Mitterrand	1981
76.	Bangladesh	President	HE Ziaur Rahman & Madame Ziaur Rahman	1981
77.	United Kingdom	HRH Prince of Wales	HRH Prince of Wales	1980
78.	Singapore	Prime Minister	HE Lee Kuan Yew & Madame Lee Kuan Yew	1980

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

79.	Thailand	HRH Crown Prince	HRH Crown Prince Vajiralongkorn & Her RH Princess Soamsawali	979
80.	Thailand	Deputy Prime Minister	HE Thongyod Chittavera	1983
81.	European Communities	President of the commission of the EU	HE gaston Enmont Thorn & Madame Thorn	1982
82.	Yugoslavia	Member of the Presidency of the SRFY	HE Radovan Vlajkovic	1982
83.	United Kingdom	Her R H Princess	Her RH Princess ANNE	1981
84.	United Kingdom	Secretary of State for Defiance	Rt Hon John Nott & Mrs. Nott	1981
85.	SAARC	TE foreign Minsiter	Their excellencies the Foreign Minister of SARRC	1987
86.	Netherlands	HRH Prince	HHR Prince Bernhard	1986
87.	UK of Great Britain & Northern Ireland	Her Majesty Queen & His Royal Highness	HE M Queen Elizabeth II & HRH Prince Philip, Duke of Edinburgh	1986
88.	Romania	President	HE Nicolae Ceausescu & Madame Flena Ceausescu	1987
89.	Japan	Imperial Highness	His Imperial Highness Prince Naruhito	1987
90.	India	Prime Minister	Rajib Gandhi	2043 B.S
91.	Maldives	President	Abdul Gaum	1985
92.	India	Prime Minister	P.V. Narsing Rawa	1992
93.	Pakistan	Prime Minister	Benajir Bhutto	1994
94.	India	Prime Minister	I.K Gujral	1997
95.	Suise	President	O Kolli	1997
96.	India	President	K.R. Narayan	1998
97.	Sri Lanka	President	Chandrika Bhandara Nayak Kumaratunga	1999

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MoE

ORDER OF PRECENDENCE

Residential Heads of Diplomatic Missions

Country	Head of the Mission	Name of Spouse
INIDA	His Excellency Mr. Krishna V Rajan Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Gita Rajan*
UNITED KINGDOM	His Excellency Mr. Lloyd Barnaby Smith Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. E M Smith*
PAKISTAN	His Excellency Mr. Kumar Niaz Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs Nuzhat Niaz*
THAILAND	His Excellency Mr. Percha Pitisat Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs/ Sirikul Pisisant*
GERMANY	His Excellency Mr. Klaus Barth Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Ingrid Barth*
D.P.R. OF KOREA	His Excellency Mr. Kim Tae Jong Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Mun Hwa Suk*
FRANCE	His Excellency Mr. Michel Lummox Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mme Lnes Lummaux*
AUSTRALIA	His Excellency Mr. Brenden Francis Doran Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs Debra Doran*
BANGLADESH	His Excellency Mr. Mohiuddin Ahmed Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs.(Dr.)HasinaAhmed*
JAPAN	His Excellency Mr.TOMOHIKO Yanase Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs Toshiko Yanase*
REO. OF KOREA	His Excellency Mr. Boo Hong Hwang Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Hwang K gundersen*
USA	His Excellency Mr. Ralph Frank Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs Susan K Gundersen*
RUSSIA	His Excellency Mr.Vladimir V Lvanow Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Tatiana Ivanova*
EGYPT	His Excellency Mr. Elsayed Aly M. Hussein Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Azza Al-Meatgwy*
CHINA	His Excellency Mr. Zeng Xuyong Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Zhao Meiru*
SRILANKA	His Excellency Mr. Pamela Jayasekera Deen Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Raheem Deen*
MYNMAR	His Excellency U Tin Win Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary	*Mrs. Tin Win*

2. Non-resident Ambassadors

3. Charges d' affaires

DENMARK	Mr. Lars Hormann, Charg d' Affaires ep.	*Mrs. Anne Meldgaard*
FINLAND	Mr Esa Hurtig, Charge d' affaires a.i.	*Mrs Ritva Hurting*
ISRAEL	Mr. Benny Omer, Charge d' Affaires a.i.	*Mrs. Omer*

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

Heads of the Royal Napalese Missions abroad

BANGLADESH, PEOPL'S REPUBLIC OF
His Excellency Mr. Madhu Raman Acharya
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

BELGIUM PEOPLE'S REPUBLIC OF
His Excellency Mr. Kedar Bhakta Shrestha
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

CHINA PEOPLE'S REPUBLIC OF
His Excellency Mr. Rajeshwar Acharya
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

EGYPT, ARAB REPUBLIC OF
His Excellency Mr. Gopi Nath Dawadi
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

FRANCE, REPUBLIC OF
His Excellency Mr. Indra Bahadur Singh
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

GERMANY, FEDERAL REPUBLIC OF
His Excellency Dr. Novel Kishore Rai
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

INDIA, REPUBLIC OF
His Excellency Dr. Bhekth Bahadur Thapa
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

JAPAN
His Excellency Mr. Dedar Bhakta Mathema
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

MYANMAR, UNION OF
His Excellency Gen Satchit S J Rana
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

PAKISTAN, ISLAMIC REPUBLIC OF
His Excellency Mr. Mumar Prasad Gyawali
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

RUSSIA
His Excellency
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

SAUDI ARABIA
His Excellency Mr. Badri Prasad Khanal
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
Al-Morsalat, Riyadh.

SRI LANKA
His Excellency Mr. Nilamber Acharya
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
153 Road, Colombo-8, Colombo, Sri Lanka

THAILAND
His Excellency Mr. Janak Bahadur Singh
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
and Permanent Representative to ESCAP
No. 189, Soi 71, Sukhunmvit Road, Bangkok

UNITED KINGDOM
His Excellency Dr. Singha Bahadur Basnyat
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
12A, Kensingtion Place Gardens, London, W8,4QU

UNITED STATES OF AMERICA
His Excellency Mr. Damodar Prasad Gautam
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

His Excellency Mr. Narendra Bikram shah
Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary
Permanent Mission of the Kingdom of Nepal to the United Nations
171 East 84th Street, Apt, 8-B, New York, N.Y. 10028

His Excellency Mr, Shambhu Ram Simkhada
Permanent Representative
Permanent Mission of the Kingdom of Nepal
To the United Nations and Other Organizations
1, rue Frederic-Amie, 1203 Geneva, Switzerland

Mr. Bhoj Raj Ghimire
Consul General
Royal Nepalese Consulate General
1, National Library Avenue, Aplipore, Calcutta-2

Mr. Counsul General
Royal Nepalese consulate General
Norbulingka Road 13, Lhasa, Tel: 136890

Mr. Jainendra Jivan Sharma
Consul General
Royal Nepalese Consulate General

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

COMMITMENT OF FOREIGN AID IN 1995/96

(Donorwise Classification)

S.No	Sector	Grant	Loan	Total
	A. Bilateral			
1.	Australia	3.10	-	3.10
2.	Canada	752.25	-	752.25
3.	Denmark	269.30	-	269.30
4.	Finaland	477.00	-	477.00
5.	Germany	419.80	-	419.80
6.	Japan	3497.82	1797.74	5295.56
7	Swizerland	612.94	-	612.94
8.	United Kingdom	1598.34	-	1598.34
9.	USA	927.60	-	3405.00
	Sub Total (A)	8558.8	1797.74	10355.89
	B. Multilateral			
13.	ADB	-	2246.80	2246.80
14.	EC	1062	-	1062.00
15.	FEC and NDF	-	961.04	961.40
16.	OOEC Fund	-	465.30	465.30
17.	WFP.	1446.30		1446.30
	Sub Total (B)	2508.30	3673.14	6181.44
	Grand Total (A+B)	11066.45	5470.88	16537.33

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

COMMITMENT OF FOREIGN AID IN 1995/96

(Donrwise Classification)

S.No	Sector	Grand	Loan	Total
	A. Bilateral			
1.	Australia	441.28	0	441.28
2.	China	560	0	560
3.	Denmark	623.1	0	624.1
4.	Finland	1061.6	0	1061.6
5.	France	110.6	143.8	254.4
6.	Germany	13.2	0	13.2
7.	India	16	0	16
8.	Japan	2185.03	8677.9	10862.93
9.	Netherlands	348.5	0	348.5
10.	Swizerland	222.9	0	222.9
11.	United Kingdom	1959.09	0	1959.09
12.	USA	2305	0	3405
	Sub Total (A)	10946.3	8821.7	19768
	B. Multilateral			
13	ADB	0	16046.23	16046.23
14	EC	532.9	0	532.9
15	UNDP	187.5	0	187.5
16	UNFPA	1986.25	0	1986.25
17	WB	90.8	4031.4	1122.2
	Sub Total (B)	2797.45	17077.63	19875.08
	Grand Total (A+B)	13743.75	25899.33	39643.08

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

COMMITMENT OF FOREIGN AID
In
1997/98

(Donorwise Classification)

S.No.	Sector	Grand	Loan	Total
	A. Bilateral			
1.	Japan	1746.61	-	1746.61
2.	UK	698.90	-	698.90
3.	Republic of Korea	47.20	792.50	839.70
4.	USA	1669.90	-	1669.90
5.	France	40000 M.T. Food Aid	-	Grand Mount not specified
6.	Switzerland	371.12	-	371.12
7.	Federal republic of Germany	3512.71	-	3512.71
8.	Saudi Fund of Development	-	662.90	662.90
9.	Denmark	4053.00	-	4053.00
10.	China	243.00	-	243.00
	Sub total (A)	12342.44	1455.40	13797.84
	B. Multilateral			
1	EC	1252	-	1252
2	UNDP	442.70	-	442.70
3	OPEC Fund	-	6.30.00	630.00
4	IDA	-	7920.00	7920.00
5	IFAD	-	518.30	518.30
6	UNICEF	3364.20	-	3364.20
7	ADB	-	3130.00	3130.00
8	WFP	947.83	-	947.83
9	World Bank	19.26	-	19.26
	Sub Total (B)	6025.99	12198.30	18224.29
	Grand Total (A+B)	18368.43	13653.70	32022.13

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MHRD

Upto 2055 Ashad 32)

Foreign Aid Commitments In NRS. Million

Loan

Donors	1989/90	1990/91	1991/92	1992/93	1992/94	1993/95
1. World Bank	4266.3		8983.5	1192.8	4778.0	-
2. Asian Dev. Bank	4430.5	2135.0	4039.5	2494	833.0	646.0
3. Japan		585.0				-
4. Nordic D. fund				578.1		-
5. Others	894.4			264.4	135.2	1064.13
Total	9591.2	2895.5	13023.0	4529.0	5746.2	1710.1

Grant

Donors.						
1. Japan	919.10	1196.44	3757.76	3501.42	1571.93	6928.34
2. FRG	1028.63	194.00	998..41	4107.88	424.85	1205.40
3. USA	818.60	352.00	256.57	2215.20	63.99	-
4. U.K	109.60	225.17	983.98	271.13	424.49	1.68
5. UNICEF				2769.00		
6. Finland	1503.62	625.35	6.00	338.01		
7. Denmark	193.80		217.00	873.95	1603.31	14.29
8. Swizerland	553.90		453.28	470.54	65.40	219.0
9. India		40.48			1439.36	-
10. Others	1111		1388.10	1450.57	180.62	2798.06
Total	6238.80	2769.90	8061.10	15997.7	7426.00	11166.7

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Loss of lives and properties

Year 1996

S.N.	Types of disasters	People		Affected	Livestock	House Destroyed		Shed	Extimated
		Dead	Injured	Family	Loss	Completely	Party		loss
1	Avalanches (district)	4	-	4	-	-	-	-	-
2	Flood & Landslide (71 district)	258	73	37096	1548	14039	14393	684	11859806535.00
3	Fires (68 district)	61	70	6630	995	5888	176	425	308364545.00
4	Epidemics (38 districts)	494	1292	1411	-	-	-	-	-
5	Windstorm & Hailstorm (33 districts)	47	58	13371	66	10063	1484	34	81661358.00
6	Thunderbolt (27 districts)	28	34	93	225	26	11	8	-
7.	Earthquake (1 district)	3	-	2	-	-	-	-	3268337.00
	Total	895	1527	58607	2834	30016	16064	1151	12,253,100,775.00

Home Ministry

Disaster Relief Section, Loss of lives and properties

Year 2055 (1998)

S.N.	Types of Disasters	People		Affected	Livestock	House	Shed	Land	Estimated
		Dead	Injured	Family	Loss	Destroyed	Loss	loss (Hector)	Loss
1	Avalanches								
2	Flood 7 Landslide	273	80	33549	982	13990	1244	326.89	969265388.00
3	Fires	54	22	876	65	926	56		33558228.00
4	Epidemics								
5	Windstorm								
6	Thunderbolt								
7	Earthquake								
8	Hailstorm								
	Total	327	102	34425	1047	14916	1300		1002823616.00

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

Loss of lives and properties

Year 1997

S.N.	Types of Disasters	People		Affected Family	Livestock Loss	House Destroyed		Shed	Estimated Loss
		Dead	Injured			Completely	Party		
1		9	48	185	214	23	1	9	7430900.00
2		78	21	5648	103	994	796	137	94499074.00
3		45	54	3380	780	3085	129	593	230753959.00
4		947	882	1897	-	-	-	-	-
5		-	34	2598	46	529	26	7	15305352.00
6		44	79	144	48	16	9	9	1829310.00
7		-	2	269	-	178	95	-	2171000.00
8		-	-	31933	-	-	-	-	58029906.00
	Total	1123	1120	46054	1191	4825	1056	755	410019501.00

LOSS OF LIVES BY DISASTERS

Types	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Earthquakes	-	-	-	-	721	-	-	-	2	-
Flood & Landslides	363	420	315	391	328	680	307	93	71	1336
Fires	57	52	96	62	23	109	46	90	97	43
Epidemics	521	915	1101	426	427	879	503	725	1128	100
Ttrom/Thunder bolts	-	-	-	2	-	28	57	63	20	45
Avalanches	-	-	-	-	14	20	-	-	-	-
Stampede	-	-	-	-	71	-	-	-	-	-
Total	941	1387	1512	881	1584	1716	913	971	1318	1524

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

REFUGEES IN NEPAL A SHORT GLIMPSE

INTRODUCTION

Nepal is a landlocked country surrounded by the Peoples Republic of China in the North and by India in other sides, the nearest sea cost being 1127 km away. The total area of the country is 147, 181 sq. km. of which mountains and hills occupy about 835. According to the 1991 population census, the population of country is 18,491,097 and the annual population growth rate is estimated to be 2.1%. The country is pre-dominantly agricultural with about 83% population being employed in the sector. The per capita income of the country is estimated to be about $200.

Nepal is proud of her sovereignty and territorial integrity. Nepal with her diverse ethnicity. indigenous and cultural heritage has adhered to the principles of co-existence, tolerance, and good neighborhood. The foreign policy of the country is guided by the principles of the United Nations Charter, non-alignment, the Panchsheel, international law and security and world peace. Nepal has been providing asylum on humanitarian grounds to those fleeting their country for nobles causes.

TIBETAN REFUGEES

The flow of Tibetan refugees though the Himalayan border into Nepal commenced when the Dalai Lama XIV left Lhasa for asylum in India in 1959. the influx of these refugees into Nepal continued for some more years. According to the information received from different reliable sources, their total number is estimated to have reached 20,000 (both recorded and unrecorded) so far. Some of them are staying in various camps and some other scattered over 19 different districts of the Kingdom namely, Kathmandu, Lalitpur, Bhaktapur, Taplejung, Sankhuwasabha, Solukhumbu, Dolkha, Sindhupalchowk, Rasuwa, Gorkha, Tanahun, Kasti, Manag, Baglung, Nawalparasi, Mustang, Dolpa, Jumla and Darchula. Tibetan refugee camps are located at Swayambhu, Jawalakhel in Lalitpur, Chandipokhari in Nuwakot, Helitar in Tanahun, Hengja, Chhorepatan and Prithvichok in Kaski, Dhorpatan in Baglung, Chahiro in Mustang, Shabru in Rasuwa, Chyalsa in Solukhumbu, Liste and Bagan in Sidhupalchowk, Olangchunggola, Lelep, Yanma and Papuan in Taplejung. The refugee camps are provided with housing, drinking water facilities, schools, monasteries, cottage industries etc. The refugees in camps are engaged in carpet weaving, handicrafts, mobile trade and other business for their livelihood.

Each adult refugee is issued with an Identity Card which is valid for a year. Refugees are required to renew their identity cards every year from the concerned District Administration Office. These refugees are also provided with travel permit to facilitate travel outside the country. In the year 1996/1997, the Ministry of Home has recommended for travel document to 479 such refugees for study and tour abroad, Notwithstanding the stiff Himalayan border between Nepal and China sporadic flow of the people from Tibet, China to Nepal has been observed even at present. Travel from the Peoples Republic of China to Nepal and vice versa is regulated only by the valid passport and visa of the respective countries with the exception of those inhabitants staying within the periphery of 30 kilometers of the border area between the two countries.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MoE

BHUTANESE REFUGEES

Refugee from Bhutan began entering Nepal in late 1990, with a peak in their influx during the first half of 1992 when up to 1,000 persons a day crossed the border. A group of 60 Bhutanese asylum seekers, however, were recorded on 12 December 1990 for the first time. By July 1993, it was estimated there were over 84,000 Bhutanese refugees in eastern Nepal. the rate of new arrivals from Bhutan has steadily decreased since then, with the introduction of His Majesty's Government of Nepal's screening centre in Kakarvitta on the border between Nepal and India. New arrivals in the Bhutanese refugee camps have dropped to insignificant numbers since 1996 while a natural increase has taken place in the camp population owing to an average growth rate of two percent. Refugee coordination Unit (RCU), Jhapa has registered a total number of 95,071 refugees at the end of November 1998, languishing in the seven camps in Jhapa and Morang districts of eastern Nepal. ID Card has not been distributed for the Bhutanese Refugees, till now. An additional number estimated at between 10,000 to 15,000 is believed to have taken asylum elsewhere in the country. As far the records till the date shows that out of the total registered refugees 84.65% posses Bhutanese citizenship certificates, 10.5% land owner certificates, 2.95% school certificates, marriage certificates, court and service certificates of Bhutanese Government, while 2.35% do not seem to have any evidences (it is alleged that their documents were seized by the Bhutanese authority).

EFFORT AND ORGANIZATIONAL SYSTEM OF REFUGEE MANAGEMENT

At the central level, The National Unit for the Co-ordination of Refugee Affairs (NUCRA) in the Ministry of Home has been set up to plan, coordinate, and monitor the refugee management affairs. At the field level, the Refugee Co-ordination Unit (RCU) at Chandragadhi, Jhapa works as an operational and implementing agency. A Refugee Screening Center established at Kakarbhitta, Jhapa to interrogate the incoming Bhutanese to register as a refugee.

UNHCR has been providing relief assistance to the Bhutanese refugees in Nepal since 1991. The UNHCR Emergency Assistance Program began in early 1992, when the influx of refugees increased to several thousand per-month. Refugee Affected area Rehabilitation Program (RARP) started in the eastern Nepal in 1993 according to an agreement between HMG/Nepal and UNHCR. The main objectives of RARP Program is to mitigate and rehabilitate the environmental damage in the area adjacent to the refugee camps. Local construction works have been undertaken to cope the need of local population affected by the camps. Likewise, other NGOs are working as the implementing partners of UNHCR and they are involved in providing foods, domestic needs, housing materials, medical care, water, sanitation, education and community services in the camps.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDI

Joint Press Release First SAARC Summit

7.8 Dec. 1985

Dhaka Declaration

The President of Bangladesh, the King of Bhutan, the Prime Minister of India, the President of Maldives, the King of Nepal, the President of Pakistan and the President of Sri Lanka met in Dhaka on 7 and 8 December 1985.

Join Press Release Second SAARC Summit

16-17 Nov. 1986

Banglore, Declaration

The President of Bangladesh, the King of Bhutan, the Prime Minister of India, the President of Maldives, the King of Nepal, the Prime Minister of Pakistan and the President of Sri Lanka met in Bangladesh on 16 and 17 November, 1986.

Third SAARC Summit Declaration

2-4 Nov. 1987

Kathmandu

The President of Bangladesh, the King of Bhutan, the Prime Minister of India, the President of Maldives, the King of Nepal, the Prime Minister of Pakistan and the President of Sri Lanka assembled for the Third Summit of the South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) in Kathmandu on 2-4 November, 1987.

Joint Press Release Fourth SAARC Summit

Dec. 29.31.1988

Islamabad Declaration

The President of Bangladesh, the King of Bhutan the Prime Minister of India, the President of Maldives, the King of Nepal, the Prime Minister of Pakistan and the President of Sri Lanka met at the Fourth Summit of the South Asian Association for Regional Cooperation at Islamabad on 29-31 December 1988.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: MoE

Join Press Release Fifth SAARC Summit

Nov. 12-13, 1990

Male Declaration

The President of the People's Republic of Bangladesh, His Excellency Mr. Hussain Muhammad Ershad, the King of Bhutan His Majesty King Jigme Singye Wangchuck, the prime Minister of the Republic of India, His excellency Mr. Chandra Shekhar, the President of the Republic of Maldives, His Excellency Mr. Maumoon Abdul Gayom, the Prime Minister of Nepal the Right Honourable Krishna Prasad Bhattarai, the prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, His excellency Mr. Mohammad Nawaz Sharif and the Prime Minister of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka His Excellency Mr. Dingiri Banda Wijetunga met at the Fifth Summit on the South Asian Association for Regional Cooperation at Male on 21-23 November 1990.

Join Press Release Sixth SAARC Summit Declaration

Dec. 21, 1991

Colombo

The Prime Minister of the People's Republic of Bangladesh, Her Excellency Begum Khaleda Zia; the King of Bhutan, His Majesty King Jigme Singye Wangchuck; the Prime Minister of the Republic of India, His Excellency Shri Narasimha Rao; the President of the Republic of Maldives, His Excellency Mr. Maumoon Abdul Gayaoom; the Prime Minister of Nepal the Rt. Hon. Girija Prasad Koirala; the Prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, His Excellency Main Mohammed Nawaz Sharif and the President of the Democratic socialist Republic of Sri Lanka, His Excellency Bangladesh Premadasa met at the Sixth Summit of the south Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) at Colombo, Sri Lanka

Join Press Release Seventh SAARC Summit

April 10-11, 1993

DHAKA Declaration

The Prime Minister of the People's Republic of Bangladesh, Her Excellency Begum Khaleda Zia, the King of Bhutan, His Majesty Jigme Singye Wangchuck, the Prime Minister of the Republic of India, His Excellency Mr. P.V. Narasimha Rao, the President of the Republic of Maldives, His Excellency Mr. Maumoon Abdul Gayoom, the Prime Minister of Nepal, the rt. Hon. Girija Prasad Koirala, the Prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, His Excellency Mr. Mohammed Nawaz Sharif and the President of the Democratic socialist Republic of Sri Lanka, His Excellency Mr. Bangladesh Premadasa met at the seventh Summit of the South Asian Association for regional cooperation (SAARC) at Dhaka, Bangladesh on 10-11 April, 1993.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...gangotri Funding: MIDP

Eighth SAARC Summit

May 2-4, 1995

New Delhi Declaration

The Prime Minister of the People's Republic of Bangladesh, Her Excellency Begum Khaleda Zia, the King of Bhutan, His Majesty Jigme Singye Wanchuck, the Prime Minister of the Republic of India, His Excellency Mr. P.V. Narasimha Rao, the President of the Republic of Maldives, His Excellency Mr. Maumoon Abdul Gayaoom, the Prime Minister of Nepal, the Rt. Hon. Manmohan Adhikari, the President of the Islamic Republic of Pakistan, His Excellency Mr. Farooq Ahmad Khan Leghri and the President of the Democratic socialist Republic of Sri Lanka, Her Excellency Mrs. Chandrika Bandaranaike Kumaragunga met at the eighth summit of the south Asian Association for regional cooperation (SAARC) at New Delhi, India on 204 May 1995.

Ninth SAARC Summit

Male Declaration

12-14, 1997

The Prime Minister of the People's Republic of Bangladesh, Her Excellency Sheikh Hasina; the King of Bhutan, His Majesty Jigme Singye Wangchuck; the Prime Minister of the Republic of India, His Excellency Mr. Inder Kumar Gujral; the President of the Republic of Maldives, His Excellency Mr. Maumoon Abdul Gayaoom; the Prime Minister of Kingdom of Nepal, Rt. Hon. Mr. Lokendra Bahadur Chand; the Prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, His Excellency Mr. Mohammad Nawaz Sharif and the President of the Demoractic socialist Republic of Sri Lanka, Her Excellency Mr. Chandrika Bandaranaike Kumaragunga met at the Ninth Summit of the South Asian Association for regional Cooperation (SAARC) at Male, Maldives on 12-14 1997.

Tenth SAARC Summit Colombo Declaration

July 29 to 31 1998

Colombo

The Prime Minister of the People's Republic Bangladesh, Her Excellency Sheikh Hasina; Chairman, Council of Ministers and Head of Government of the Royal Government of Bhutan, His Excellency Lyonpo Jigmi Y. Thinley' the Prime Minister of the Republic of India, His Excellency Mr. Atal Behari Vajpayee; the President of the Republic of Maldives, His Excellency Mr. Maumoon Abdul Gayaoom; the Prime Minister of the Kingdom of nepal, Rt. Hon. Mr. Girija Prasad Koirala; the Prime Minister of the Islamic Republic of Pakistan, His Excellency Mr. Muhammad Nawaz Sharif; and the President of the Democratic socialist Republic of Sri Lanka, her Excellency Mr. Chandrika Bandaranaike Kumaragunga met at the Tenth summit of the South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC) at Colombo from July 29 to 31, 1998, in the year of the Golden Jubilee of the Independence of Sri Lanka.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MoE

BACKGROUND HISTORY OF THE MATERNITY HOSPITAL

At the initiative taken by Paropakar (Philanthropic Non Governmental Organization for service to the Community), Late King Mahendra (The HRH Crown Prime) Contributed fund for a 40 bedded Maternity Hospital on the land donated by late Gen Singh Shamsher Jung Bahadur Rana, This hospital is situated on the bank of Bagmati river is Thapathali and is build in the memory of the late crown princess, Her Royal Highness Shree Panch Indra Rajya Laxmi Devi, Who died due to Pregnancy related cause. Some compare this hospital with the famouse Taj Mahal, one of the wonders of shah Jahan in the memory of his Empress Mumtaz, who also died due to cause related to pregnancy. In 2016 B.S. (1959), the hospital started with 40 beds for Maternity cases only. With the march of time and the need of the community, it was imperative to add more beds and other services such as gynecological, family planning, neonatal and immunization etc. Therefore, the extension of physical facilities and services was done in a organized and systematic way shown in Annex 1. the inauguration of the new buildings and service was usually done on the auspicious occasion of the Birth Anniversary of the hospital i.c. on Krishna Asthami day of year. In the expansion of physical facilities of the institution it has taken a maximum assistance from the Government of India and even the first maximum assistance from the Government of India and even the fires Medical Superintendent was from 12/8/2016 (27.11.59) to 3/4/2016 (18.7.1961). There was no outpatients department and one room was utilized fro Antenatal care (ANC) Clinic, once a Week.

In the middle of 2020 B.S (1963) it was found necessary to start gynecological service also. So once a week gynecological clinic was started at the same rook where ANC clinic was being run and after 3 months it was made twice a week. While the process of having out patient department was on the way. family planning services also was started in modest scale in 2021 B.S. with the collaboration of Family Planning Association of Nepal (FPAN) and International Planned Parenthood Federation (IPPF) of London.

The Hospital is managed by a board since the beginning. The chairman used to be the Director of Health services. With two members of Paropakar, chief of Bir Hospital and one representative form the Royal place and the Medical superintendent Director of the Maternity Hospital as Member Secretary served the board till 2046 B.S. After that the Chairman is appointed by Ministry of Health and the Membership of the board has been expanded and also one representative

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

from the ministry of Health. The Director of Maternity Hospital still scts as the Member Secretary.

This Hospital has been running with the financial assistance from the Government. (HMG). The idea of being self supporting which was visited by Paropakar in the beginning never materialized. In the expansion of the physical facilities the major share is from a Government of India. (Text Source: "Smarika" 2053)

Statistics 2055

Name of the Hospital : Maternity Hospital

Location : Thapathali Kathmandu

Indoor Service :

Total Indoor pts. - 19137 - obst. 83% Gynac 17%

Total Delivery - 14488

Delivery case - 1 day 40

Total Birth - 14660 - Male Birth 51% Female Birth 49%

Length of stay - obst. 3/day Gynac 4/day (per pt.)

Maternal Mortality Rate - obst. 3/day Gynac 4/day (per pt.)

Maternal Mortality Rate - 41.90/100,000 live birth

Perinatal Mortality Rate - 37/100 T. Birth

% of surgery - 11.86%

Bed occupancy rate - 63%

Abortion cases - 1466 (64% on Gynac case)

Out Door Service:

Total outdoor pts. visit - 14452 (264/ day pts. visit)

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MoE

Leprosy Control

1. BACKGROUND

In Nepal, leprosy has been recognized as a public health problem since 1950. Considering the social economical implications of the disease and number of estimated cases, the 140-year-old Khokana Leprosarium near kathmandu is a testimony to the very early recognition of leprosy as a major health problem.

Leprosy control activities were started in 1960 with leprosy surveys. About 100,000 cases were estimated in the country in 1966, with higher endemically in the Western and Far Western Regions. A pilot project to control leprosy with dapsone monotherapy started in 1966, and was gradually extended to more areas under a vertical leprosy control programme. The Leprosy Control Programme (LCP) was integrated into general health services in 1987 to provide wider coverage.

Multi-Drug Therapy (MDT) was introduced in a few areas and hospitals in 1982/83, replacing dapsone monotherapy and gradually convering all 75 districts of the country by 1996. MDT has been found to be safe, effective and acceptable. After the introduction of MDT the prevalence rate in the country has declined significantly. Being a signatory to the World Health Assembly resolution of May 1991 and the WHO Regional Committee resolution on leprosy of September 1992, Nepal has revised programme activities towards attainment of the goal of leprosy elimination as a public health problem by the year 2000, i.e., to curtail the prevalence rate to less than one case per 10,000 population. Nepal has been implementing an ad hoc plan since 1991/92 for the national achievement of this goal.

कुष्ठ रोगबारे गलत धारणा

- कुष्ठरोग हजारौं वर्षदेखि निको नहुने रोग हो भन्ने जनधारणा विश्वभर अझ विद्यमान छ ।
- मध्ययुगमा यूरोपमा पनि धेरै कुष्ठ रोगीहरू थिए ।
- आदिकालदेखि नै कुष्ठ रोगीहरूलाई घृणा गर्ने टाढा राख्ने गरिएको छ ।
- आजसम्म पनि कतिपय मुलुकहरूमा कुष्ठरोग दैवी श्राप वा पूर्वजन्मको पापको फल हो भन्ने धारणा विद्यमान छ ।
- डरले गर्दा कतिपय कुष्ठ रोगीहरूले प्रारम्भिक लक्षणहरू जस्तै- लाटो फुस्रो दाग लुकाउने गरेको पाइन्छ
- कुष्ठ रोगीलाई मात्र होइन पूरै परिवारलाई टाढा राख्ने, वहिस्कार गर्ने गरिन्छ ।
- कुष्ठ रोग निको हुने रोग हो भन्ने ज्ञानको अभाव पनि यो रोग निर्मूल हुनुमा वाधक छ ।
- त्यसकारण प्रत्येक व्यक्तिले जांन्नु पर्दछ कि कुष्ठ रोग निको हुने रोग हो ।

सन् १९६५/६५ त्यतिवेला विश्व स्वास्थ सेवा श्री ५ को सरकारको तर्फवाट सर्भे गरिदा अनुमानित एक लाख थियो । नियमित उपचार ८ हजार ४ सय, गत आर्थिक वर्षसम्ममा ५६ हजार उपचार भइसकेका पहिलो शुरूमा १९८२ मा एउटामात्र औषधी दिइन्थ्यो । १९८२ पछि बहु औषधी उपचार विधि लागु गरिएको छ । प्रत्येक १०,००० जनसंख्यामा ८ जना कुष्ठरोगी फेला परेका छन् । हाल यो रोगको सेवा ७५ जिल्लामा संचालित छन् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

NEPAL NATIONAL FEDERATION OF THE DEAF AND HARD OF HEARING (NADH)

INTRODUCTION

The World Federation of the Deaf (WFD) is an international advocacy organization representing the Federations of over 80 national organizations of the deaf. Nepal National Federation of the Deaf & Hard of Hearing (NADH) is one of such member organizations of the WFD. The WFD, unlike the member national organizations, works in close association with the United Nations and its international agencies such as the UNESCO, UNICEF and WHO, Established in 1951, the WFD has worked worldwide on various issues of importance to deaf people. One of such issues, passed as a resolution by the Congress of WFD in Helsinki in 1978, is related to the recognition of national sign language and the human rights of deaf people to learn an use sign language. The WFD has championed this cause of the deaf as one of its prime concerns by supporting the member national organizations to come forward with their programs for the development of their national sign languages.

Structurally, WFD which has its Office of the President in Finland and its General Secretariat in France, operates worldwide through the Regional Secretariats for South America, central. America and the Caribbean, Asia and Pacific, Eastern and Southern Africa, Central Europe, Eastern Europe and Middle Asia, and the Arab Region. As WFD holds its Regional Representative meetings in different member countries of the Region, the 10th WFD Regional Secretariat Asia pacific Representative Meeting was held Oct. 15-16, 1998, in Kathmandu, Nepal. Following the meeting a workshop on "UN Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities" was organized on 17 October, 1998, by Nepal National Federation of the Deaf and Hard of Hearing in Kathmandu, Nepal.

NADH, as the National Federation of the Deaf in Nepal, operates through 11 district level constituent organizations spread over different regions of the country. Three additional district level organizations are in the process of getting affiliation from NADH. Thus, NADH stands as the only National Federation of the Deaf of Nepal advocating their rights to life and living like their hearing counterparts.

According to Raghu Veer Joshi chairman of Welfare Society for the hearing Impinged (WSHI) the number of the deaf are 5,00,000 in total and six school and twenty deaf organizations are working for them.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

T.U. TEACHING HOSPITAL

Maharajgunj, Kathmandu, Nepal.

A. INTRODUCTION

T.U. Teaching Hospital has been established with the primary objective of providing practical field for its post-graduate, undergraduate and certificate level of training programmes conducted by the Tribhuvan University Institute of Medicine, Nepal fulfilling the manpower need of the Kingdom. It is 400 bedded general hospital.

The hospital consists of various facilities such as outpatient unit, dispensary, casualty, modern X-ray equipment's, physiometry section clinical laboratory, 8 operation theatre, physiotherapy, Intensive Care, Coronary Care, delivery section, nurses section in central diagnostic treatment departments and wards, lecture halls and library.

Under surgical services it has general surgery, Orthopedic. ENT Ophthalmology and Obst. and Gynae departments. Besides, the normal general medical services in provides a variety of specialized services like cardiology, gastroe-eterology, neurology, urology, thoracic surgery etc.

This Teaching Hospital is designed for imparting training to medical personnel, to be the medical center for the country and a focal point of medical research surveillance center in Nepal and is expected to meet the acute needs of the health services in many aspects.

To add this sophistication, the hospital has collaboration with highly advanced institutions of the world like Hugo College of Medicine Japan and Fonthills Hospital, University of Calgary, Canada from where experts in various specialties visit to this hospital from time to time further improve the equality of medical care delivered by this hospital. To maintain this high standard of medical care, this institution has been training its faculty members in highly reputed institutions in foreign countries.

B. OBJECTIVES

1. To train medical manpower for the country.
2. To provide the health services to the people.
3. To conduct research in the field of medical education and services.

C. ESTABLISHMENT

1. 300 bedded T.U. Teaching Hospital was established in 1983 by the CO-operation of the Japanese Government.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...Digitization by eGangotri.Funding: MIDI

2. The Japanese took responsibility for constriction and medical equipment's while Nepal was responsible for providing land, furniture's, and manpower.
3. The Outpatient Department (POD) was started from July 1983 and Indoor services was started from February 1985.
4. The T.U. Teaching Hospital was graciously inaugurated by His Majesty King Birendra Bir Bikram Shas Dev. in February 1986.
5. Expansion of 100 beds and other facilities were established by the CO-operation of Japanese Government in 1993.
6. The expanded facilities of 100 beds C.C.U./I.C.U., C.S.S.D. the three new operation theatres was inaugurated by Prime Minister Mr. Girija Prasad Koirala in 28th April 1993.
7. POD services are provided from 9 AM to 5 PM from July 1986 in stead of 9 AM to 2 PM.
8. Non-practicing system for the doctors has been introduced so that they could devote more time to the Hospital for strengthening the services and education.

Memo:
Est :1983 July
CO-operation :Japan Govt.
Inauguration : HAM. King Birendra

Practice in this Hospital :

1 Undergraduate level : 31 certificate of Pcl.

- M.B.B.S.	- Pharmacy
- B.M.L.T.	- Staff Nurses
- B.P.H.	- Radiographer
- B.N.	

2. **Postgraduate level** :

- Anesthesiology	- Lab technician
- Surgery	- Physiotherapy
- Medicine	
- Obs/ Gynac	
- ENT	
- EYE	
- General practice	
- M.Sc. (pub Health)	
- Master in Nursing	

Japan's contribution 5,942 million
Napanese contribution 760 million yen in equipment
period 1980 - 96
Training given 106 experts
present Director is Prof. Dr. Govinda Pd.Sharma.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

NEPAL CHAMBER OF COMMERCE

Introduction

Nepal Chamber of Commerce, established in 1952 (corresponding to Bikram Sambat 2009, is the first chamber of commerce in the Kingdom of Nepal. At present it has more than 1,600 ordinary members and more that 8,000 registered firm are affiliated to it. The chamber organized the first National Conference on Industry and Commerce in 1969.

Objectives & Functions

The prime objective of Nepal Chamber of Commerce it to assist in the devlopment of national economy by way of promotion and protection of the commercial and industrial sectors, both at the private and public sectors. The leading tasks of Nepal chamber of Commerce are :

(a) To foster good relationship and unity among the trading community and industrialists.
(b) To develop link with all the commercial industrial and other similar association of the world and to cooperate with each other for the betterment of the national economy in particular.
(c) To organize Trade and Industrial Fairs and to cooperate Nepalese participants in such fairs.
(d) To issue Certificate of Origin for the Nepalese products.
(e) To establish or to encourage establishment of academic institution relating to industry and

Commerce and to finance technical management and to organize workshop training seminars and research programmes.

Organization Membership

Any individual firm, company corporation, and organization engaged in trade, industry or in any profession relating thereupon is entitled for chamber's membership. The following four types of membership have been introduced and practiced in the Chamber.

(a) Life member
(b) Ordinary member
(c) Affiliated member
(d) Honorary member

General Assembly

The general meeting of Nepal Chamber Commerce is held a annually to discuss and the pass resolutions. It also elects the members of the Executive Committee for the vacant seats. The progress report and audit report of the past fiscal years are submitted to the general assembly for comments and approval.

Executive Commerce

The activities of Nepal Chamber of Commerce are planned, programmed, and carried out by the executive committee comprising 32 members, out of which 29 are elected by the General Assembly. The President, Vice-President, Honorary Secretary General. Honorary Treasurer, Honorary Secretaries and Honorary Joint Treasurer of the Chamber are elected from among the elected member of the Executive Committee.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

The ABCs of Rotary
By Cliff Dochterman

DEFINITION OF ROTARY

How do you describe the organization called "Rotary" ¿ There are so many characteristics of a Rotary club as well as the activities of a million Rotarians. There are the features of service internationality, fellowship, classifications of each vacation, development of goodwill and worked understanding, the emphasis of high ethical standards, concern for other people and many more descriptive qualities.

In 1976 the Rotary International Board of Directors was interested in creating a concise definition of the fundamental aspects of Rotary. They turned to the three men who were then serving on Rotary's Public Relations Committee and requested that one-sentence definition of Rotary be prepared. After numberous drafts, the committee presented this definition, which has been used ever since in various Rotary publication :

"Rotary is an organization of business and professional persons united wordwide who provide humanitarian service, encourage high ethical standards in all vacations and help build goodwill and peace in the world."

रोटरी भनेको के हो ?

सन् १९०५ को कुरा हो । हाम्रो संवत् १९६२ को पुष महिना थियो । अमेरिकाको शिकागो शहरमा एकजना एकलकाटे वकीललाई मनमा लाग्यो – मान्छे एक्लो किन पर्छ ? किन उसले साथीभाइको साहचर्य पाउन सक्दैन ? उनी घोरिए । उनलाई लाग्यो – यस्तो एक्लोपनमा मान्छेले बसिरहनु पर्दैन, उसले साथी वनाउन सक्छ, अलिकति स्वार्थ त्याग गर्‍यो भने । आफ्नो मात्र विचार नगरेर अरूको पनि हितको विचार गर्ने हो भने एक्लो परेको चीसो मुटुले संसारैलाई सुखी बनाउन सक्छ – ती वकील पाउल हयारि सलाई त्यस्तो लाग्यो त्यो दिन, डिसेम्बरको नरमाइलो चिसोमा आफ्नो कार्यालयमा कुरिरहँदा । अनि उनले तीन जना आफ्नो मन मिल्ने साथीहरूलाई भेटे र सल्लाह गरे । उनका तीन जना साथी दिए - सिल्भेस्टर शील (कोइलाका व्यापारी), गुस्टाफ लोअर (खानीमा काम गर्ने इन्जीनियर) र हिरम शोरे (सुजीकार व्यापारी) ती चार जनाले नियमित भेट्ने र केही गर्ने योजना वनाए । रोटरीको जन्मको अति साधारण किस्ता हो यो ।

यसरी केही न केही जस्तो भएर बीजरूपमा शुरू भएको रोटरी क्लव आपसी बर्षपछि झाँगिएर विशाल वटवृक्ष जस्तो छ । संसारभरि त्यस्तै केही सेवा गरूँ भन्ने भावना बोकेको साढे एघार लाखभन्दा वढी मानिस र छब्वीस हजार भन्दा बढी क्लव भएको संगठन हो यो रोटरी इन्टरनेशनल । रोटरी क्लवले अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता पाइसकेपछि यसै अनुरूपका धेरै नै अरू सेवा क्लवहरूको जन्म भएको छ । यस्ता विभिन्न क्लवहरूको मुख्य नीति सेवा नै भए पनि कार्य पद्धतीमा चाहिं धेरैधेरै अन्तर छ । रोटरी क्लव आफ्नो मूल सिद्धान्त भनि अंग्रेजीमा सर्भिस एवभ सेल्फ अर्थात स्वार्थभन्दा माथि सेवा लाई मानेको छ । भनाईको तात्पर्य के भने आफ्नो लागि गरिने कार्यभन्दा अरूका लागि गरिने सेवामूलक कार्यलाई रोटेरियनहरूले प्राथमिकता दिनुपर्छ । रोटरीको सेवासँग स्वाथत्याग को धेरै अंश जोडिएको छ ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

VISHWA HINDU MAHASANGH

(World Hindu Federation)

Introduction :

Hinduism is the mother of all religions. It has always existed and its strength has been its acceptance of the individuals freedom to choose his own spiritual path. There are hundreds of Hindu organizations all over the world, but there has never been a single central organization to coordinate their activities and speak with one voice. In recent years this need has become more urgent. It is to fulfill this need that Hindus met in Nepal (the only Hindu Kingdom) and established the World Hindu Federation in April 1981. The central Executive committee met every year in different parts of the world.

In March 1988, the 2nd World Hindu Conference was inaugurated by His Majesty the King of Nepal in Kathmandu. The conference was attened by great hindu dignities including shankracharyas, Madhabacharyas, dharmagurus of vaidic, Buddhist, jain, sikh etc. and representatives of numerous organizations from 31 countries. The member of participants were 1561 and more than 500 observers. timely and important resolutions were adopted ny the conference. The third world Hindu Conference was held in Bali (Indonesia) Sept. 3-5, 1992. This conference was inaugurated by His Excellency Sudharmano the Vice President, Republic of Indonesia.

During recent years, Hindu Dharma and concepts have been under the detailed scrutiny by Hindus as well as non-Hindus in many parts of the world. The general consensus around the world today particularly the western world is that Hindu Dharma is a major focus for human unity and international peace.

During the last several centuries many Hindus have migrated to various parts of the world, variations in the environments have tended to erode the spiritual and cultural heritage of the migrant Hindus. There is evidence to suggest that in some countries Hindus are subjected to discrimination and curtailment of their freedom of worship. We appeal to all Hindu organizations and individuals to support this International organization which will not only benefit all Hindus but also, ultimately all humanity.

☞ All member of World Hindu Federation of different contries are included.

धना नं.
२२६८३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

DEPARTMENT OF PLAN RESOURCES

Nepal, Geographically laying in the central Himalayan zone, is well renowned as the land of great biodiversity. Its different phytogeographic belts embraces many interesting plant diversities which have been enthusiastically collected and studied since 18th century.

The Department of Plant Resources, formerly known as the Dept. of Forestry and Plant Research and even Dept. of Medicinal Plants, was established in 1959 as "Vanaspati Bivag" (Nepali). This organization provides services in the field of research and development of plant resources in Nepal. Ever since its establishment, much of its activities have concentrated on-

1. Conducting a detailed survey and collection of "Flora of Nepal" and preservation of the specimens in the National Herbariums.
2. Maintaining Botanical gardens, centers and conservatories for biodiversity conservation in different climatic belts of Nepal.
3. Conducting researches on physiochemical screening and pharmacological tests.
4. Conducting biotechnical researches to improve the plants of ornamental and commercial value.
5. Developing know-how on Agro-technology on plants and providing serces to the farmers on techniques of commercial cultivation of important medicinal and economic plants.
6. Providing training and service on garden design and management to interested private sectors.
7. Providing the vivid information through publications on various aspects of researches carried on Nepalese plant resources.

To add concrete vistas on the development of the country through researches on various aspects of "Flora of Nepal", the recent organogramme embraces two main divisions viz. Natural Products Development Division and Plant Research Division.

Acc 23609
23789

NATURAL PRODUCTS DEVELOPMENT DIVISION

This division, formerly known as Royal Drung Research Laboratory at Thapathali, was inaugurated by King Late Mahendra year 1964. It comprises of Chemical and Technology Section. Biological Research Section, Instrument Section and Pilot Plant Section.

1. Conducting physiochemical screening, pharmacological and microbiological tests with an aim to provide optimum knowledge on the chemical constituents of plant resources of the country.
2. Researches on crude medicinal, aromatic and other economically important plants to find out pharmaceutically and industrially important plants to find out pharmaceutically and industrially important compounds for their optimum utilization.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDI

THE COLLECTION OF NEPALESE HISTORY IN NUTSHELL

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu